

**UNIVERSITETET I OSLO**

Institutt for informatikk

**Kinesisk perspektiv på  
ytringsfrihet og  
Internettkontroll**

- En analyse av kinesiske  
akademiske artikler

**Masteroppgave i digitale medier**  
(60 studiepoeng)

**Chiu Wai Mickey Yip**

**4. februar 2009**

(Elektronisk versjon oppdatert 15. mars 2009)





## **Sammendrag**

Denne oppgaven forsøker å avklare hvorfor Kina har et annet perspektiv på Internettkontroll enn de fleste vestlige land. Til tross for at mye av informasjonen på Internett blir overvåket, filtrert og sensurert av statlige organer, aksepterer de fleste kineserne myndighetenes kontrollerende tilstedeværelse på Internett. Når vestlige land kritiserer den kinesiske Internettkontrollen uten at kineserne bryr seg i særlig grad, ser jeg behov for å forstå bakgrunnen for denne aksepten.

Undersøkelsen jeg har utført, er basert på en dokumentanalyse av en rekke kinesiske akademiske artikler om ytringsfrihet på Internett. Jeg har satt meg inn i akademikernes syn på ytringsfrihet – hva de mener kjennetegner informasjon og kommunikasjon på Internett – hvilke problemer de forbinder med Internett uten statlig regulering – og hvordan de mener disse problemene bør håndteres.

Det kinesiske synet på ytringsfrihetens begrunnelser er svært likt det vi i Norge kaller for *sannhetsprinsippet, autonomiprinsippet og demokratiprinsippet*. Likevel viser mange av akademikernes argumenter at ytringsfrihet på Internett i mange tilfeller ikke tjener ”sannhet, fri meningsdannelse og demokrati”. Ytringsfrihet på Internett forbindes med informasjonsmangfold, som ikke nødvendigvis er positivt. Deler av denne informasjonen kan svekke den ideologiske og politiske standarden hos det kinesiske folk, særlig unge studenter som er i en kritisk fase med tanke på å etablere et ideologisk og politisk sterkt fundament. Kinas kultur kan bli utvannet og den nasjonalistiske stolthetsfølelsen hos folket kan forsvinne. Derfor er det viktig at Kina ikke bare åpner armene sine for Internetteknologien, men den må også tilpasses det kinesiske samfunnet. Tradisjonelt sett har myndighetene i Kina hatt en slags oppdragerrolle overfor folket sitt. Derfor er det å styrke og tilpasse det ideologiske og politiske oppdragelsesarbeidet et av de viktigste tiltakene i møtet med Internettalderen.

Selv om de funnene denne oppgaven har kommet frem til, ikke nødvendigvis kan brukes til å forsvare den kritikkverdige Internettkontrollen som eksisterer i Kina i dag, gir den et unikt innblikk i kinesernes perspektiv på ytringsfrihet og Internettkontroll.

## **Abstract**

This paper tries to clarify why China has a different perspective on the Internet control than most Western countries have. Despite the fact that much of the information on the Internet is monitored, filtered and censored by government bodies, most Chinese accept the government's controlling presence on the Internet. When Western countries are able to criticize the Chinese Internet control without the Chinese caring much, I see a need to understand the background for this acceptance.

The survey I have conducted is based on a document analysis of a number of Chinese academic articles on freedom of speech on the Internet. I have understood the academics' views on freedom of speech - what they believe to characterize information and communication on the Internet - what problems they associate with the Internet without governmental regulations - and how they believe these issues should be handled.

The Chinese views on free speech values are very similar to what we in Norway describe as “discovering truth”, “advancing autonomy” and “promoting democracy”. Yet many of the academics' arguments are that freedom of speech on the Internet in many cases does not serve “the truth, free opinion formation and democracy”. Freedom of speech on the Internet is associated with information diversity, and it is not necessarily positive. Parts of this information can undermine the ideological and political standards of the Chinese people, especially young students who are in a critical phase regarding establishing a strong ideological and political foundation. Chinese culture can be diluted, and the nationalistic pride and feeling among the people can disappear. Therefore, it is important that China not only embraces Internet technology, but it must also be adapted to the Chinese community. Traditionally, the authorities in China have played an educational role for the people. Therefore, to strengthen and adapt the ideological and political education work is one of the most important measures in the meeting with the Internet age.

Although the findings in this thesis not necessarily can be used to defend the objectionable Internet control that exists in China today, it provides a unique insight into the Chinese views on freedom of speech and Internet control.

## Forord

*Å skrive denne masteroppgaven . . . har vært en lærerik og spennende prosess. På vei mot mål har jeg fått hjelp av mange personer. Det er ikke rom for å nevne alle, men jeg vil fremheve noen som fortjener en spesiell takk og "stjerne i boka":*

---



Jeg vil først takke min hovedveileder Gisle Hannemyr for mange interessante og kritiske kommentarer til min oppgave, og ikke minst for hans utømmelige kunnskap om Internett. Jeg vil også takke min biveileder Elisabeth Staksrud for å dele hennes kjennskap til oppgavens tema. Ikke minst, vil jeg rette en stor takk til Tone Bratteteig som overtok rollen som hovedveileder underveis, mens Gisle tok permisjon for å arbeide med Personvernkommisjonen.



Jeg vil også takke Stiftelsen Fritt ord for økonomisk støtte og Nordic Institute for Asian Studies (NIAS) i København for et lærerikt forskningsopphold.



Takk til Tord O. Pedersen, min tidligere medstudent - for mange gode innspill på oppgaven og dine oppmuntrende visdomsord: "Pain is Temporary, Glory is Forever".



Takk til Oddveig, min samboer - for din gode lingvistiske sans og iver etter å påpeke språkfeil både på norsk, engelsk og kinesisk. Ikke minst, takk for at du har vært så tålmodig med meg under hele skriveprosessen.



Helt til slutt vil jeg takke min familie - for støtte og tro på meg. Selv om det underveis har skjedd store forandringer hjemme i Stavanger, hvor jeg som familiemedlem har hatt plikt til å stille opp, gjorde min mor, far og mine to brødre alt de kunne for å gjøre det enklest mulig for meg å fullføre denne masteroppgaven.

— 谢谢家人 —



---

Alle dere må dele æren for oppgavens glans... *jeg er alene ansvarlig for oppgavens rusk.*

*Chiu Wai Mickey Yip*

*Oslo, 04.02.2009*

---



# Innhold

Sammendrag	iii
Abstract	iv
Forord	v
Innhold	vii
Kinesisk ordliste	x
Forkortelser	xi

<b>KAPITTEL 1 - INNLEDNING</b>	<b>1</b>
1.1 - Problemstilling	3
1.2 - Fokus og avgrensning	4
1.3 - Disposisjon	5
<b>KAPITTEL 2 - BAKGRUNN</b>	<b>7</b>
2.1 - Internettkontroll	7
2.1.1 - Fire modaliteter	7
2.1.2 - Digitalt Panoptikon	9
2.2 - Teknologi og samfunn	11
2.3 - Ytringsfrihet og Internettregulering i Kina	13
2.3.1 - Kontrollregimet	14
2.3.2 - Lisensenes innhold	16
2.4 - Vestlig kritikk av kinesisk Internettkontroll	18
2.4.1 - Utenlandske aktører	19
2.4.2 - Internettkafé	19
2.4.3 - Overvåkning	20
<b>KAPITTEL 3 - TEORI OG BEGREPSAVKLARING</b>	<b>21</b>
3.1 - Ytringsfrihet	21
3.1.1 - Ytringsfrihetens begrunnelse	23
3.1.2 - Innvendinger mot Ytringsfrihetskommisjonen	26
3.1.3 - Innskrenkninger på forskjellige typer ytringer	27
3.2 - Internett	29
3.2.1 - Internetteknologien	29
3.2.2 - Konvergens av medier og kommunikasjon	31
3.2.2.1 - Kommunikasjon	32
3.2.2.2 - Medier	34
3.2.3 - Divergens på Internett	36
3.2.3.1 - Fire akser av retorisk konvergens	37
3.2.3.2 - Personvernkommisjonens femdeling	39
3.3 - Ytringsfrihet på Internett	41
3.3.1 - Lav ytringsbarriere	42
3.3.1.1 - Informasjonsmangfold	43
3.3.2 - Anonymitet	43
3.3.3 - Lovvalgsp problemer	45
3.3.4 - Digitalt skille	47

<b>KAPITTEL 4 - METODE</b>	<b>49</b>
<b>4.1 - Dokumentanalyse</b>	<b>49</b>
4.1.1 - Diskursanalytisk tilnærming	50
<b>4.2 - Datainnsamling</b>	<b>52</b>
4.2.1 - Utvalget	53
4.2.2 - Fremmedspråklige utfordringer	54
<b>4.3 - Refleksjoner</b>	<b>56</b>
4.3.1 - Kildekritikk	56
4.3.2 - Metodekritikk	57
4.3.3 - Om bruk av nettressurser	59
<b>KAPITTEL 5 - KONTEKST</b>	<b>61</b>
<b>5.1 - Kinesisk samfunn og kultur</b>	<b>61</b>
5.1.1 - Konfutsianisme	63
5.1.2 - Kinesisk kollektivism	64
5.1.3 - Kinesisk nasjonal identitet	65
<b>5.2 - Partistatens legitimitet</b>	<b>66</b>
5.2.1 - Mao Zedong	66
5.2.2 - Deng Xiaoping	67
5.2.3 - Jiang Zemin	68
5.2.4 - Hu Jintao	69
<b>5.3 - Medienes forhold til partistaten</b>	<b>70</b>
<b>5.4 - De intellektuelles forhold til partistaten</b>	<b>72</b>
<b>KAPITTEL 6 - ANALYSE OG DRØFTING</b>	<b>77</b>
<b>6.1 - Introduksjon til de utvalgte artiklene</b>	<b>78</b>
<b>6.2 - Ytringsfrihet fra et kinesisk perspektiv</b>	<b>81</b>
6.2.1 - Praktisk betydning av ytringsfrihet	82
6.2.2 - Ytringsfrihetens verdi	83
6.2.2.1 - <i>Idemarkeds plass</i>	83
6.2.2.2 - <i>Selvrealisering</i>	85
6.2.2.3 - <i>Demokrati</i>	86
6.2.3 - Ingen absolutt ytringsfrihet	86
6.2.4 - Kinesisk ytringsfrihetsdiskurs	89
<b>6.3 - Nettytringens karakteristikker</b>	<b>89</b>
6.3.1 - Åpenhet	89
6.3.1.1 - <i>Toveiskommunikasjon</i>	91
6.3.2 - Anonymitet	92
<b>6.4 - Nettytringens problematikk</b>	<b>94</b>
6.4.1 - Personvern	95
6.4.2 - Kulturell forsøpling	96
6.4.3 - Unge studenter	97
6.4.3.1 - <i>Internettavhengighet</i>	99
6.4.3.2 - <i>Global identitet</i>	100
6.4.4 - Informasjonsmangfold	101
6.4.4.1 - <i>Vestlig informasjonsdominans</i>	103
6.4.4.2 - <i>KKPs legitimitet</i>	105



<b>6.5 - Internettkontroll fra et kinesisk perspektiv</b>	<b>106</b>
6.5.1 - Pålegge ISP større ansvar	106
6.5.2 - Øke forskning og kompetanse innen Internetteknologi	109
6.5.3 - Styrke den ideologisk og politisk oppdragelsen	110
6.5.3.1 - <i>Ideotainment</i>	112
<b>6.6 - Kontekstuell nettytringsfrihet</b>	<b>113</b>
6.6.1 - Idemarkedet er ikke perfekt	113
6.6.2 - Selvrealisering er underordnet kollektive behov	114
6.6.3 - Demokrati må utvikles gradvis	116
6.6.4 - Digitalt skille svekker nettytringsfrihetens begrunnelser	116
<b>KAPITTEL 7 - AVSLUTNING</b>	<b>119</b>
<b>7.1 - Oppsummering</b>	<b>119</b>
7.1.1 - KKP's oppdragerrolle	120
7.1.2 - Kinesisk stolthet og nasjonal identitet	121
7.1.3 - Vestlige idealer i utviklingsland	122
<b>7.2 - Konklusjon</b>	<b>124</b>
7.2.1 - Avsluttende refleksjoner	124
7.2.2 - Kommentar	127
<b>REFERANSELISTE</b>	<b>129</b>
<b>REFERANSELISTE - KINESISKE AKADEMISKE ARTIKLER</b>	<b>139</b>
<b>VEDLEGG 1 - OPPLYSNINGSTABELL</b>	<b>144</b>
<b>VEDLEGG 2 - KINESISKE SITATER</b>	<b>147</b>

## Kinesisk ordliste

	Pinyin	Kinesisk	Norsk
1)	Biaoda ziyou	表达自由	Ytringsfrihet
	Boke	博客	Blogg
	Duice	对策	Mottiltak
2)	Hulianwang	互联网	Internett
	Jiancha zhidu	检查制度	Kontrollsystem
	Jiazhi	价值	Verdi
	Jingjing Chacha	警警察察	”Jingjing Chacha”
	Jingshen jiankang	精神健康	Spirituell helse
	Kafangxing	开放性	Åpenhet
	Kaifang	开放	Åpne opp
	Liangke	两课	To kurs
	Lilun	理论	Teori
	Minzhu	民主	Demokrati
	Sange daibiao	三个代表	Tre representasjoner
	Shenxin	身心	Kropp og sjel
	Sixiang	思想	Ideologi/Tenkning/Tankegang
	Sixiang zhengzhi jiaoyu	思想政治教育	Ideologisk og politisk arbeid
3)	Wangluo	网络	Internett
4)	Wangluo ziyou	网络自由	Ytringsfrihet
	Xianzhi	限制	Restriksjon/Begrensning/Kontroll
5)	Yanlun ziyou	言论自由	Ytringsfrihet
6)	Yintewang	因特网	Internett
	Yishi xingtai	意识形态	Ideologi
	Zhengfu	政府	Regjering/Myndighetene/KKP
	Zhengzhi	政治	Politikk
	Ziwo shixian	自我实现	Selvrealisering

1) Engelsk: ”freedom of expression”

2) Engelsk: ”mutually joined net”

3) Direkte oversatt: ”Nettverk”

4) Engelsk: ”freedom of network”

5) Engelsk: ”freedom of speech”

6) Fonetisk oversettelse av det engelske ordet Internet, ”yinte + nett”

## **Forkortelser**

ARPAnet	Advanced Research Projects Agency Network
BBS	Bulletin Board System
CAJ	Chinese Academic Journals
CASS	Chinese Academy of Social Sciences
CCTV	China Central Television
CHRD	Chinese Human Rights Defenders
CIC	China Internet Company
CWW	China Wide Web
DMCA	Digital Millennium Copyright Act
EMK	Den europeiske menneskerettskonvensjonen
FN	De Forente Nasjoner
FTP	File Transfer Protocol
HTTP	Hyper Text Transfer Protocol
IAP	Internet Access Provider
ICCPR	FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter
ICP-lisens	Internet Content Provider License
IKT	Informasjons- og kommunikasjonsteknologi
IM / IMS	Lynmelding (eng. Instant Messaging / Instant Message Service)
IP	Internet Protocol
ISP	Tjenesteleverandør (eng. Internet Service Provider)
IT	Informasjonsteknologi
KKP	Det kinesiske kommunistpartiet
MII	The Ministry of Information Industry
MMS	Multimedia Messaging Service
NGO	Non-governmental organizations
ONI	OpenNet Initiativ
P2P	Person-til-person (eng. Peer-to-peer)
PVK	Personvernkommisjonen
RSF	Reporters Sans Frontieres (eng. Reporters Without Borders)
SCOT	Social construction of technology
SMS	Short Message Service
SMTP	Simple Mail Transfer Protocol
SWP	Stiftung Wissenschaft und Politik
TCP	Transmission Control Protocol



## Kapittel 1 - Innledning

Med et innbyggertall på rundt 1,3 milliarder personer i 2007, har Kina de siste årene hatt en økonomisk og sosial utvikling nesten ingen andre land kan sammenligne seg med. Ifølge den første undersøkelsen gjort av CNNIC (China Internet Network Information Center) på Internettbruk i Kina, eksisterte det i 1997 omtrent 620 000 Internettbrukere. De fem neste årene ble dette tallet mer enn doblet hvert år og endte i 2002 på 59 000 000 Internettbrukere. Etter fem år til var tallet i 2007 oppe på 162 000 000, så vidt under antall Internettbrukere i USA. Både eksperter og media antok da at Kina innen kort tid skulle dra forbi USA og bli den nasjonen i verden med flest Internettbrukere, og det fikk de rett i. I den nyeste og 22. rapporten CNNIC offentliggjorde i juli i 2008 hadde tallet steget ytterligere til 253 000 000 (Cnnic.cn 2008) mot 220 100 000 i USA på samme tid (Internetworldstats.com 2008). Dette tilsvarer nesten 20 prosent av befolkningen i Kina. Gjennom hele 90-tallet og frem til i dag har alles øyner vært rettet mot Kina. Kina befinner seg midt i en enorm økonomisk vekst som de fleste land vil ta del i. Midt oppi denne utviklingen har altså Internett også funnet sin plass.

Til tross for den imponerende brukerraten beskyldes de kinesiske myndighetene ofte av andre land for å drive kritikkverdig Internettkontroll. Det er ingen tvil om at Internett har hatt positiv innvirkning på flere områder i det kinesiske samfunnet og dens utvikling. I den vestlige<sup>1</sup> verden har imidlertid mye av fokuset vært rettet mot hvordan informasjon på Internett i Kina stadig blir forsøkt kontrollert av de kinesiske myndighetene. Mye av den vestlige forskningen på Internett i Kina er sentrert rundt *hvordan* Internett blir kontrollert, og mindre opptatt av *hvorfor*. På den måten blir all form for forsøk på kontroll i Kina automatisk uglesett. I et intervju i 2006 med Guo Liang, filosofiprofessor ved CASS (Chinese Academy

---

<sup>1</sup> Mange er kritiske til en slik definisjonsbruk som impliserer at det finnes felles ”vestlige” verdier i motsetning til det ”ikke-vestlige”. Se for eksempel Thomas Hylland Eriksens kronikk i Aftenposten fra 1996 hvor han skriver om begrepets opphav og utvikling: <http://folk.uio.no/geirthe/Modernities.html> og Statistisk sentralbyrås redegjørelse fra 2008 for hvorfor de velger å gå vekk ifra begrepene ”vestlig” og ”ikke-vestlig”: <http://www.ssb.no/vis/samfunnsspeilet/utg/200804/15/art-2008-10-08-01.html>. Jeg velger likevel å bruke dette begrepet uten videre drøfting, fordi begrepet i et slikt tema ofte blir brukt for å skille mellom de som kritiserer og de som blir kritisert. Dessuten brukes begrepet *vestlig* (*xifang*) uproblematisk blant de kinesiske akademikerne også.

of Social Sciences)<sup>2</sup>, viser han til tre spørsmål vi kan stille i forbindelse med Internettkontroll i Kina.

The first is 'how'. How the government tries to control the Internet. I think that's the most concerned topic in the western world. But this is only one of the aspects. The second is result. Does this control work? [...] The third question is 'why'. Why does the government try to control the Internet? (Kluver 2006)

Mens den vestlige kritikken ofte trekker i retning av menneskerettigheter, ytringsfrihet og sensur i mange situasjoner, ser kanskje kineserne selv andre problemstillinger som de vestlige kritikerne ikke ser. Internettkontroll eksisterer også i vestlige land, men kanskje i mindre grad enn i Kina, og med et noe annerledes fokus. Også i vestlige land forsøker myndighetene hardt å kontrollere spredning av for eksempel barnepornografi, opphavsbeskyttet materiale og ærekrenkninger, men i Kina er ofte kontrollen i tillegg politisk motivert, noe som i de fleste tilfeller hadde vært uakseptabelt i vestlige land, eller i det minste stor debatt om. Det at myndighetene i Kina oftere gjør inngrep i informasjon på Internett med begrunnelse i rikets sikkerhet, sosial orden og stabilitet, gjør at Internettkontrollen i Kina anses for å være strengere og mer kontroversiell enn den i vestlige land. Derfor er min motivasjon for å skrive denne oppgaven blant annet å forstå hvordan den strenge Internettkontrollen i Kina kan legitimeres fra et kinesisk perspektiv. For ordens skyld vil jeg understreke at det å "forstå" den kinesiske Internettkontrollen ikke nødvendigvis betyr det samme som å "akseptere" og støtte den. I den store sammenhengen er det også viktig å vise forståelse og kjennskap til Internettkontrollen i Kina for å holde en åpen dialog med Kina (Gore 2000: 289).

Ifølge en undersøkelse gjort på den kinesiske befolkningen, ledet av Guo Liang (2007), i samarbeid med flere vestlige aktører, mente 40-50 prosent av respondentene at politisk innhold på Internett burde bli kontrollert. Over 80 prosent av respondentene mente at Internett burde bli kontrollert generelt, hvorav nesten 85 prosent av disse respondentene mener myndighetene bør stå ansvarlig for denne kontrollen (Fallows 2008). Særlig trenden for kontroll av politisk innhold er økende, hvor tilsvarende tall fra 2005 bare var 7,6 prosent og 12,4 prosent for 2003. Dersom disse tallene avspeiler reelle holdninger i den kinesiske befolkningen, deler altså den kinesiske befolkningen ikke den samme skepsisen til Internettkontroll som man så ofte finner uttrykk for i vestlige medier.

---

<sup>2</sup> *Chinese Academy of Social Sciences*, ifølge akademiets hjemmeside ([bic.cass.cn](http://bic.cass.cn)) består CASS av 31 forskningsinstitutter og 50 forskningssentre. CASS er finansiert av de kinesiske myndighetene.

## **1.1 - Problemstilling**

Utgangspunktet for denne masteroppgaven støttes altså av Guo Liangs undersøkelse, nemlig at streng statlig Internettkontroll er mer akseptert i Kina enn i vestlige land. Med fokus på den delen av Internettkontrollen som er forskjellig fra den i vestlige land, vil jeg stille følgende spørsmål som hovedproblemstilling i denne oppgaven:

### ***Hvorfor er streng statlig Internettkontroll ansett som akseptabelt og nødvendig i Kina?***

Svaret på dette spørsmålet vil selvfølgelig kunne variere fra gruppe til gruppe i et samfunn. For eksempel vil nok synet på Internettkontrollen i Kina variere avhengig av om det er perspektivet til de som kontrollerer, representert ved myndighetene, eller de som blir kontrollert, representert ved Internettbrukerne. For å avgrense problemstillingen og målgruppen min litt, har jeg valgt å fokusere på kinesiske akademikere og deres artikler. Akademikerne har sannsynligvis et mer reflektert og dyptgående, men ikke nødvendigvis objektivt syn på dette temaet. De vil kanskje kunne si noe om Internettkontrollen uavhengig av interessen til de som kontrollerer eller blir kontrollert. Mer om kinesiske akademikere vil jeg komme litt tilbake til i punkt [4.3.1](#) og [5.4](#). La oss først se nærmere på hvordan vi skal angripe denne problemstillingen.

Målet med denne hovedproblemstillingen er først og fremst å oppnå bedre forståelse for hvorfor det i Kina finnes et behov for et Internettkontroll. Jeg vil gjennom denne oppgaven undersøke nærmere det kinesiske perspektivet på Internettkontroll og hvordan de vurderer dette i forhold til ytringsfrihetens verdier. Jeg vil også forsøke å gi et klarere bilde på de samfunnsmessige og kulturelle betingelsene for at Internettkontrollen kan legitimeres. Gjennom dette vil det kanskje være mulig å finne forklaringer på hvorfor Internettsituasjonen i Kina i dag er slik den er. Videre trenger jeg å presisere hovedproblemstillingen ved hjelp av noen delproblemstillinger som kan være med på å belyse denne oppgaven:

### ***Hvordan legitimeres Internettkontroll av de kinesiske akademikerne?***

Dette vil jeg undersøke gjennom først å se på hvordan akademikerne behandler spørsmålet om ytringsfrihet og hvilke karakteristikk de tillegger Internett som et medium. Videre vil jeg se på hvordan de mener ytringsfrihet på Internett kan være problematisk og hvordan de mener denne problematikken bør håndteres. Dette vil legge et grunnlag for å gå dypere inn i deres måte å legitimere den strenge Internettkontrollen på.

### ***Hva er bakgrunnen for de kinesiske akademikernes argumenter?***

Med dette vil jeg også forsøke å sette de kinesiske akademikernes argumenter inn i en kontekst av samfunnsmessige og kulturelle forhold. Dette vil bli utarbeidet underveis i analysen, og kan komme inn på forhold som historie, ideologi, kultur, politikk, økonomi og lignende. Drøftingen av dette spørsmålet vil derfor først og fremst være basert på funn i de akademiske artiklene, fremfor forhåndsdefinerte teorier.

Disse to delproblemstillingene vil behandle hovedproblemstillingen på to ulike nivåer. Den første har en positivistisk vinkling hvor akademikernes argumenter blir undersøkt og presentert, mens den andre bygger på et diskursivt grunnlag hvor argumentene må tolkes i lys av dens kontekst.

## **1.2 - Fokus og avgrensning**

Særlig de siste årene har USA i likhet med Kina stadig blitt kritisert av mediene og andre vestlige land for sin overvåkningspolitikk. USA på sin side kritiserer de kinesiske myndighetene for befolkningens mangel på frihet. I Norge diskuteres det for eksempel ofte om lover som i teorien skal hindre ulovligheter, men som i praksis også begrenser ytringsfriheten<sup>3</sup>. Derfor vil jeg ikke legge mye vekt på det komparative aspektet i denne oppgaven og i minst mulig grad drøfte Kina kontra ”det vestlige”, siden det ikke nødvendigvis er noe entydig ”vestlig”. I stedet vil jeg i større grad forsøke å fokusere på Internettkontroll sett fra et kinesisk ståsted.

Det er liten tvil om at Kina har en helt annen tilnærming til dette temaet enn det som er vanlig i vestlige land. Selv om Internettkontroll av forskjellige former også forekommer i vestlige land i aller høyeste grad, er det likevel både ideologiske og politiske forskjeller. For eksempel er politisk sensur en av de formene for kontroll som Kina får mest kritikk for. I mange tilfeller kan det likevel virke som om Kina ikke skiller på politisk sensur og andre former for kontroll på samme måte som vi i vestlige land gjør. Det kan virke som målet med Internettkontrollen er et viktigere tema enn bivirkninger av kontrollen. Derfor synes jeg det er et viktig utgangspunkt for denne oppgaven å se på Internettkontrollen i sin helhet fremfor å kun fokusere på enkelte former for Internettkontroll som sensur og filtrering.

---

<sup>3</sup> Se, for eksempel, Jon Bings (2008) ”Ansvar for ytringer på nett – særlig om formidlerens ansvar”, som tar opp en del av de problemstillingene som forbindes med den vestlige Internetttdiskursen.



## 1.3 - Disposisjon

Oppdelingen av denne oppgaven kan sies å være et resultat av det Tove Thagaard (2003: 109) kaller for analytiske valg. Det vil si at mine valg av teori, metode og bakgrunnsstoff er fortløpende beslutninger som er knyttet til den forståelsen jeg som forsker har utviklet i løpet av datainnsamlingen. Med andre ord er oppbyggingen ikke noe kronologisk representasjon av den forskningsprosessen jeg har vært gjennom, men i stedet en hensiktsmessig oppbygging med hensyn til leserens forståelse av oppgavens tema.

Etter innledningen i dette kapittelet, skal jeg i [kapittel 2](#) avklare hva Internettkontroll egentlig er og hvordan den kan fungere. Deretter skal jeg gå nærmere gjennom bakgrunnen for denne oppgaven, nemlig situasjonen rundt ytringsfrihet og Internettkontroll i Kina. Vi skal her bli nærmere kjent med det kinesiske kontrollregimet og se på noen eksempler på kontrollrelaterte hendelser som særlig har vekket vestlig interesse.

I [kapittel 3](#) skal jeg forsøke å legge et teoretisk rammeverk og avklare noen sentrale begreper rundt denne oppgaven. Det er så vidt meg bekjent gjort lite vestlig forskning på Internettkontroll fra et kinesisk perspektiv. Derfor vil denne teoridelen være bygget opp av en vestlig diskusjon om ytringsfrihet og forskjellige teorier om Internett som medium. Til slutt vil jeg forene disse to og diskutere noen momenter som skiller ytringsfrihet på Internett fra ytringsfrihet på andre medier.

I [kapittel 4](#) skal jeg presentere det metodiske rammeverket for fremgangsmåten til min videre analyse. Her skal jeg forsøke å vise hva jeg har lagt til grunn for mine tolkninger og forståelse av analyse materialet. Kapittelet vil blant annet ta for seg noen teorier om tolkning av språk og tekst fra en dokumentanalytisk og diskursanalytisk tilnærming, redegjørelse for datautvalget og noen refleksjoner over valget av metode og datamaterialet.

Studier av lignende karakter som denne, krever en viss kjennskap til den kulturen eller det samfunnet som studeres for å kunne sette analyse materialet inn i dens kontekst. Noe av denne kulturelle kompetansen vil jeg forsøke å formidle gjennom [kapittel 5](#). Det blir særlig lagt vekt på de kinesiske myndighetenes posisjon i det kinesiske samfunnet, for å bedre forstå den ideologiske og politiske konteksten oppgavens tema befinner seg i.

For å få et overblikk over de kinesiske akademikernes perspektiv på ytringsfrihet og Internettkontroll vil jeg i [kapittel 6](#) gi en temabasert gjennomgang av analyse materialet.

Kapittelet vil også bestå av en rekke utvalgte sitater som jeg har oversatt fra kinesisk til norsk. Jeg vil også gjøre fortløpende drøftinger der det er interessante funn, illustrere mine argumenter med sitater og diskutere de opp mot aktuelle teorier.

Helt til slutt i oppgaven, i [kapittel 7](#), skal jeg oppsummere mine viktigste funn og diskusjoner, forsøke å koble disse direkte opp mot problemstillingene for å se hvordan problemstillingen er besvart. Etter det skal jeg konkludere med noen refleksjoner over forskningens styrke og svakheter. Jeg vil også kommentere det forskningsresultatet jeg til slutt har endt opp med.

## Kapittel 2 - Bakgrunn

I dette kapitlet vil jeg gjøre rede for den faktiske situasjonen rundt ytringsfriheten og Internettkontrollen i Kina, samt gå litt nærmere inn på noe av den kritikken som har vært rettet mot Kinas håndtering av Internett. Før det vil jeg i tillegg avklare noen teorier og begreper rundt Internettkontroll generelt, som er nødvendig for å beskrive hovedtemaet for kapitlet.

### 2.1 - Internettkontroll

Det har etter hvert blitt utviklet noen teorier for å beskrive hvordan Internettkontrollen kan ta form i et samfunn. Gudrun Wacker (2003), forsker ved Stiftung Wissenschaft und Politik<sup>4</sup> (SWP), refererer for eksempel til Lawrence Lessigs teori om ”de fire modalitetene” (1999), og James Boyles (1997) teori om statlig Internettregulering som er basert på den engelske filosofen Jeremy Bentham’s ”Panoptikon” slik det er beskrevet av Michel Foucault (1977). Andre akademikere som Lokman Tsui (2003), forsker ved Center for eLaw ved University of Leiden i Nederland, har dessuten prøvd å forene disse to teoriene.

#### 2.1.1 - Fire modaliteter

Lawrence Lessig (1999: 88, 165), professor i rettsvitenskap, presenterte en teori om *fire modaliteter*; *lovverket*, *markedsmekanismer*, *sosiale normer* og *arkitektur*, som han mener til sammen påvirker våre daglige handlinger. På samme måte som i den virkelige verden, regulerer disse *fire modalitetene* vår oppførsel i den virtuelle verden, ifølge Lessigs teori.

Vi kan for eksempel ta for oss rasisme og bruke dette som eksempel for å vise hvordan hver av disse fire modalitetene kan påvirke en persons rasistiske uttrykk på Internett. Norge er et av de mange landene hvor rasisme blir fordømt av folk flest. Vi kan si at det eksisterer *sosiale*

---

<sup>4</sup> Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP) er et tysk institutt for internasjonal politikk og sikkerhet. Ifølge hjemmesidene til den tyske ambassaden i Oslo, er SWP en uavhengig vitenskaplig forskningsinstitusjon som rådgir det tyske parlament og regjeringen på alle områder innen utenriks- og sikkerhetspolitikk.

*normer* mot å komme med rasistiske uttalelser. Disse normene kan legge en begrensning på personer som vil uttale seg, på grunn av frykt for å bli hengt ut som rasist, utestengt fra diskusjonsforum eller at man rett og slett ikke blir tatt seriøst. *Markedsmekanismer* som pris, tilbud og etterspørsel utgjør i dette tilfellet mindre direkte effekt, da det koster en person tilnærmet ingenting å opprette en rasistisk blogg, nettside eller komme med rasistiske kommentarer i andre andres blogger eller nettsider. Imidlertid kan vi tenke oss at en uttalt rasistisk blogg tiltrekker seg få lesere, akkurat som en uttalt rasistisk avis vil selge dårlig. Ved dette tilfellet kan vi si at markedet indirekte kan påvirke en Internettbrukers oppførsel.

*Arkitekturen* av Internett er i utgangspunktet ikke konstruert for å legge noen begrensninger, men dette er i ferd med å forandre seg. Dette er også det punktet Lessig er mest bekymret for i sin bok hvor han beskriver dette som ”code”. Et eksempel på at *arkitekturen* kan begrense en Internettbruker, er hvis Internettleverandøren eller andre tjenesteleverandører (ISP) har installert teknisk filter på sine tjenester som filtrerer vekk rasistiske uttrykk som gjerne forbindes direkte med rasistisk språkbruk. En slik *filtrering* kan også beskrives som *sensur*, hvor det blir gjort inngrep for å aktivt fjerne noe fra Internett eller begrense tilgang til informasjon.

Den siste modaliteten er lovverket. Lessig hevder at det er først og fremst gjennom lovverket at myndigheter kan påvirke Internettbrukernes oppførsel på Internett. Dette viser han gjennom følgende eksempel:

“Seatbelts: The government may want citizens to wear seatbelts more often (Lessig 1999: 257n34). It could pass a law to require the wearing of seatbelts (law regulating behavior directly). Or it could fund public education campaigns to create a stigma against those who do not wear seatbelts (law regulating social norms as means to regulating behavior). Or it could subsidize insurance companies to offer reduced rates to seatbelt wearers (law regulating market as a way of regulating behavior). Finally, the law could mandate automatic seatbelts, or ignition-locking system (changing the code of the automobile as a means of regulating belting behavior). (Lessig 1999: 93-94)

Lessig mener altså at myndighetene i et land kan regulere Internettbrukernes oppførsel på Internett enten gjennom lovverket som legger direkte restriksjoner på for eksempel bruk av rasistisk uttrykk, eller indirekte gjennom å lovpålegge de andre tre modalitetene til å påvirke Internettbrukeren.

Lessigs påstand om at myndighetene ved hjelp av lovverket kan regulere sosiale normer, kan imidlertid vekke noe kritikk. Det er langt fra intuitivt at lover kan regulere sosiale normer (Hannemyr 2008, 28. oktober). Lessig bruker også et annet eksempel med sex og narkotika,

hvor han viser til at undervisning kan brukes til å indoktrinere barn til visse samfunnsnormer og følelse av hva som er rett og galt. Derav vil denne følelsen påvirke dem til å følge loven. På denne måten kan myndighetene regulere lovverket, som påvirker undervisningen på skolen, som påvirker barns følelse av rett og galt. Lessigs påstand om at lovverket *regulerer* sosiale normer kan kanskje med fordel leses som at lovverket kan *påvirke* sosiale normer, og ikke *regulere* i en like direkte betydning som på arkitekturen eller markedet. Jeg vil med andre ord reservere begrepet *regulering* til bruk for å beskrive de inngrepene som myndighetene gjør gjennom lover og rettssystemet.

For eksempel kan myndigheter regulere ved å forby bruk av rasistiske uttrykk, eller gjennom lover innføre en forpliktelse for Internettleverandørene og tjenesteleverandørene til å filtrere, sensurere og overvåke nettet. Sosiale normer ”reguleres” ikke direkte gjennom lov. Begrepet er mer eller mindre synonymt med allmennmorale, det vil si den mengden av normer og verdier som påvirker mellommenneskelige relasjoner og vårt sosiale dagligliv. Dette er normer og verdier som stammer fra sed og skikk, og som vi mer eller mindre aksepterer fordi de inngår i vår oppdragelse og er en del av vår kulturarv (Personvernkommisjonen 2008: 29).

### **2.1.2 - Digitalt Panoptikon**

Den andre teorien som blant annet James Boyle, nok en professor i rettsvitenskap, støtter seg til, er konseptet bak Panoptikonet. Panoptikon er en fengselsstruktur som første gang ble introdusert av den engelske filosofen Jeremy Bentham (1748 – 1832). Den ble designet for å forbedre fengselsvokternes kontroll over fangene. Bentham (1787) selv beskrev Panoptikonet som ”... a new mode of obtaining power of mind over mind...”. Dette har senere blitt hentet frem igjen av Michel Foucault (1977: kap. 3) som beskriver Panoptikonet som et fengsel av usynlige voktere (Tsui 2003: 66). Den illustrerer godt hvordan arkitekturen kan ha en avgjørende rolle i å oppnå kontroll. Panoptikonet er konstruert på en slik måte at fengselsvokterne har full oversikt over hele fengselsområdet, samtidig som fangene selv ikke har mulighet til å se fengselsvokterne. På denne måten vil fangene aldri vite når de er overvåket eller ikke. Dette flytter mye av den tidligere fysiske makten i form av fengelsmuren og lenker over til det Foucault kaller en disiplinerende makt<sup>5</sup>, slik den ”utøves av politiske teknologier gjennom samfunnslegemet” (Foucault 1982, ifølge Hannemyr 2002:

---

<sup>5</sup> *Disiplinerende makt*, ”... karakteriseres blant annet ved at den utøves snarere enn besittes, er implisitt snarere enn eksplisitt, er gjenstand for endring snarere enn uforanderlig, og er distribuert i et nett av aktører snarere enn befestet i en bestemt relasjon.” (Hannemyr 2002: 44)

44). Denne makten er langt mer sofistikert enn det tradisjonelle fengselets fysiske stengsler. Hannemyr (2002: 54) skriver at maktutøvelsen gjennom Panoptikonet tar sikte på å ha en pedagogisk funksjon. I stedet for å ha de fysiske frihetsberøvelsene, settes det større krav til fangens egen vurdering av sine frihetsbegrensninger. Denne teorien om overvåkning og disiplin har mange ansett som meget relevant for å forklare den kontrollen som myndighetene utøver på Internett gjennom ulike overvåkningssystemer. I Europa kjenner vi slike systemer blant annet gjennom den svenske FRA-lagen og Eschelon (Hannemyr 2008). Ved å betrakte arkitekturen som et viktig, men ofte glemt element i dagens Internettkontroll, kan man se at Internettets arkitektur på mange måter begynner å ta form som et digitalt Panoptikon. Grensen for hvilke ytringer som er innenfor det akseptable blir dermed overlatt til Internettbrukernes egen frykt og vurdering av risikoen for å motta sanksjoner.

Disse to teoriene viser bredden på begrepet *kontroll* jeg vil jobbe med. Å bruke begrepet *Internettkontroll* har vært et viktig og bevisst valg i denne oppgaven. Ofte i vestlige medier, kritiseres Kina for sin ”Internettsensur” som en del av Internettkontrollen, mens kineserne selv ikke nødvendigvis tenker på sensur som mer galt enn vanlige administrative reguleringer.

In the Chinese political culture, there is no translation either to distinguish “censorship” from “regulation.” Hence, when officials think the Internet should be controlled, it is difficult for them to imagine there is any limit on what the state should do. (Qiu 2003: 11)

Begreper som *filtrering* og *sensur* som ofte brukes for å beskrive Internettsituasjonen i Kina, blir dermed for snevre når vi skal forstå det kinesiske perspektivet på oppgavens tema. Tekniske filtre og sensur kan derimot betraktes som metoder for å oppnå kontroll. Internettkontroll kan med andre ord også forstås som summen av alt det som er med på å påvirke Internettbrukerens frihet på Internett. Jeg vil i tillegg gjøre oppmerksom på at Internettkontroll her i større grad regnes som en aktiv handling i det at den bak kontrollen, være seg passiv overvåkning eller aktiv filtrering, har en klar intensjon om å styre Internettbrukerens handlinger. Hovedproblemstillingen min er som nevnt å finne ut hva slags syn kinesiske akademikere har på myndighetenes kontroll på Internett. Helt konkret defineres altså Internettkontroll som en aktiv handling de kinesiske myndighetene utfører for å styre spredning av informasjon på Internett.

Både Lessig og Boyle er først og fremst bekymret for den skjulte innflytelsen på Internettbrukeren som myndigheter i forskjellige land skaffer seg gjennom kommersielle og

private krefter. For denne oppgavens del er selve teorien om hvordan Internett kan bli kontrollert det som er mest relevant. Det som er interessant med begge disse teoriene er deres komplekse syn på kontrollmekanismene. Vi har nå fått gode argumenter for at kontroll kan skje gjennom mye mer enn bare fengselsmur og gitter, filtreringsprogrammer og sensur.

## **2.2 - Teknologi og samfunn**

Grunnen til at det er interessant å forske på Internettkontroll i Kina spesifikt, er en oppfattelse av at Internett påvirker forskjellige samfunn på forskjellige måter. Derfor er det viktig å blant annet ta en diskusjon på forholdet mellom samfunn og teknologi. I dette tilfellet er ”samfunnet” Kina og ”teknologien” Internett. Å forstå hvilken rolle Internett spiller i det kinesiske samfunnet, eller hvordan Internettets rolle blir oppfattet, vil hjelpe oss å forstå den kinesiske Internettkontrollen. Det finnes mange forskjellige teorier om dette forholdet. Noen ser på dette som et enkelt og ensidig forhold hvor kun den ene påvirker den andre, mens andre argumenterer for et mer komplekst forhold.

I en studie av ”televisjonen” fra 1974, kritiserte sosiologen Raymond Williams (2003: 3-7) to tilsynelatende motsatte paradigmer innen studier av teknologi. I den ene enden pekte han på den ofte kritiserte, men likevel ofte brukte, *teknologiske determinismen*. Tilhengere av dette paradigmet ser på teknologiutviklingen som en følge av teknologiens egen logikk, en slags selvgenererende kraft uavhengig av sosial, kulturell eller politisk innflytelse. Samfunnet derimot utvikler seg i tråd med de betingelsene teknologien legger til grunn, uten mulighet for å styre det. Et annet syn som Williams setter i kontrast til den *teknologiske determinismen*, ser på teknologi som et hjelpemiddel mot bestemte retninger av samfunnsutviklingen.

Teknologien legger dermed ikke noen betingelser for samfunnsutviklingen, men bidrar kun som et instrument i den pågående utviklingen. For eksempel mener et slikt syn at om ikke TV hadde eksistert, hadde samfunnet likevel funnet andre måter å bli underholdt på, oppdatert på, manipulert på og alle de andre tingene som TV brukes til. Williams mener at teknologien i et slikt tilfelle kan kalles en *symptomatisk teknologi*, som et symptom av den pågående samfunnsutviklingen. Felles for disse to synspunktene er at de ser på den teknologiske utviklingen som om den eksisterer i sin egen verden, som om den teknologiske forskningen og utviklingen kun skjer i kraft av seg selv, helt uavhengig av samfunnet rundt seg. Williams mener disse to måtene å betrakte forholdet mellom teknologi og samfunn på sitter dypt i oss og er vanskelig å gå bort ifra. Problemet er at slike synspunkter utelukker menneskenes mulighet til å påvirke den teknologiske utviklingen. Han argumenterer for å gjeninnsette en

intensjon i den teknologiske utviklingen, en utvikling som er basert på samfunnsmessige behov, formål og praksis.

Dette fører meg videre til den *sosialkonstruksjonistiske*<sup>6</sup> tilnærmingen til forholdet mellom samfunn og teknologi, som særlig innenfor studier av teknologi er kjent som *SCOT* (*Social constrution of technology*). *SCOT* slik Wiebe Bijker og Trevor Pinch først presenterte det i 1984, kan på mange måter oppfattes som *teknologisk determinisme* med motsatt fortegn, og blir derfor noen ganger betegnet som ”teknologisk konstruksjonisme” (Wikipedia.com 2008d) eller som ”sosial determinisme” (Madsbu 2004b: 13). Denne teorien argumenterer for at anvendelsen av en teknologi i et samfunn er sosialt betinget. Det er ikke teknologiens egenskaper og karakteristikk som bestemmer dens innflytelse på et samfunn, men den sosiale konteksten teknologien befinner seg i. Videre er det også samfunnet i form av sosiale institusjoner, kollektiver eller enkeltmennesker som setter betingelsene for teknologiens videre utvikling. I likhet med *teknologisk determinisme* blir også *sosialkonstruksjonisme* kritisert for å ha en for ensidig forklaringsmodell på forholdet mellom teknologi og samfunn. *SCOT* lykkes ikke med å forklare hvorfor det beste alternativet for anvendelse av en teknologi enkelte ganger ikke blir valgt, selv om samfunnet står fritt til å velge selv. Sosialkonstruksjonistene stripper dermed teknologien for all påvirkningskraft til å forme samfunnsutviklingen.

Både den deterministiske og den konstruksjonistiske retningen bidrar til viktige tilnærminger til forholdet mellom Internetteknologien og samfunnet. En teknologisk deterministisk tilnærming til Internett og samfunnet vil kunne isolere argumentene for hvordan Internett kan være problematisk for et samfunn, og derfra peke ut grunnlaget for Internettkontroll. Den sosialkonstruksjonistiske tilnærmingen derimot vil kunne peke ut noen av de samme argumentene for Internettkontroll på grunnlag av en forståelse for hvordan Internettkontrollen har utviklet seg.

---

<sup>6</sup> Noen teoretikere bruker *konstruktivisme* og *konstruksjonisme* om hverandre, mens andre teoretikere forsøker å skille på disse to begrepene. Se for eksempel (Madsbu 2004a).



## 2.3 - Ytringsfrihet og Internettregulering i Kina

Som ethvert demokratisk land i vesten, har også Kina en grunnlov som blant annet beskytter borgernes ytringsfrihet og andre rettigheter. Denne grunnloven ble utarbeidet under folkekongressen 4. desember i 1982, og har siden blitt revidert i 1988, 1993, 1999 og 2004 (English.gov.cn 1982, English.people.com.cn 1982). De fleste av lovartiklene er ikke helt ulike vår egen Grunnlov om ytringsfrihet som vi skal komme tilbake til i neste kapittel. Klarest kommer dette frem i artikkel 35 og 41 fra kapittel 2, "The fundamental rights and duties of citizens"<sup>7</sup>:

Article 35. Citizens of the People's Republic of China enjoy freedom of speech, of the press, of assembly, of association, of procession and of demonstration.

Article 41. Citizens of the People's Republic of China have the right to criticize and make suggestions to any state organ or functionary. Citizens have the right to make to relevant state organs complaints and charges against, or exposures of, violation of the law or dereliction of duty by any state organ or functionary; but fabrication or distortion of facts with the intention of libel or frame-up is prohibited. In case of complaints, charges or exposures made by citizens, the state organ concerned must deal with them in a responsible manner after ascertaining the facts. No one may suppress such complaints, charges and exposures, or retaliate against the citizens making them. Citizens who have suffered losses through infringement of their civil rights by any state organ or functionary have the right to compensation in accordance with the law.

Foruten å beskytte borgernes rettigheter, kritiseres den kinesiske grunnloven også for å inneholde lover som gir myndighetene i Kina rett til å effektivt fraberøve borgerne sine rettigheter (Alme og Vågen 2006: 37)<sup>8</sup>.

Article 51. The exercise by citizens of the People's Republic of China of their freedoms and rights may not infringe upon the interests of the state, of society and of the collective, or upon the lawful freedoms and rights of other citizens.

Article 52. It is the duty of citizens of the People's Republic of China to safeguard the unity of the country and the unity of all its nationalities.

<sup>7</sup> Oversettelsen av de siterte lovartiklene er hentet fra den offisielle engelske versjonen og er blitt sammenlignet med den kinesiske versjonen for å forsikre om at det er samsvar mellom originalversjonen på kinesiske og den oversatte versjonen på engelsk. (Gov.cn 1982)

<sup>8</sup> Øystein Alme har skrevet en Kina-kritisk bok, "Silenced – China's Great Wall of Censorship", for å forklare hvordan hans radiostasjon, Voice of Tibet, blir forfulgt av kinesiske myndigheter, og hvordan den kinesiske grunnloven benyttes til fordel for myndighetene fremfor folket.

Article 53. Citizens of the People's Republic of China must abide by the constitution and the law, keep state secrets, protect public property and observe labour discipline and public order and respect social ethics.

Article 54. It is the duty of citizens of the People's Republic of China to safeguard the security, honour and interests of the motherland; they must not commit acts detrimental to the security, honour and interests of the motherland.

(English.gov.cn 1982, English.people.com.cn 1982)

Problemet er at utøvelsen av rettighetene som står beskrevet i artikkel 35 og 41, i mange tilfeller kan komme i direkte konflikt med andre lover om for eksempel ”rikets sikkerhet”<sup>9</sup>. Administrative reguleringer og lover som artikkel 51-54 kritiseres for å sikre at de kinesiske myndighetene også har juridisk støtte i sin strenge kontroll over mediene. Med svake og utydelige definisjoner av ”ulovlige ytringer” og ukonsekvent håndhevelse, sørger disse lovene for myndighetenes nærmest endeløse mulighet til å slå ned på ytringer, noe som gjør at grensene stort sett ikke blir testet (Deibert 2008: 265-266), men som vi i neste kapittel skal få se, har også vestlige bestemmelser og lover lignende forbehold om ytringsfriheten.

### **2.3.1 - Kontrollregimet**

Det regimet som formelt regulerer og kontrollerer Internett i Kina i dag er både omfattende og til tider vanskelig å få oversikt over. Internett berører flere av myndighetenes administrative organer avhengig av hvilken type bruk av Internett det er snakk om, og hvilken del av bruken som skal kontrolleres. For eksempel må en nettavis søke om lisens ved en avdeling, og motta spesielle retningslinjer fra en annen avdeling. Ved spesielle situasjoner kan de gjerne få spesifikke retningslinjer igjen fra en tredje avdeling.

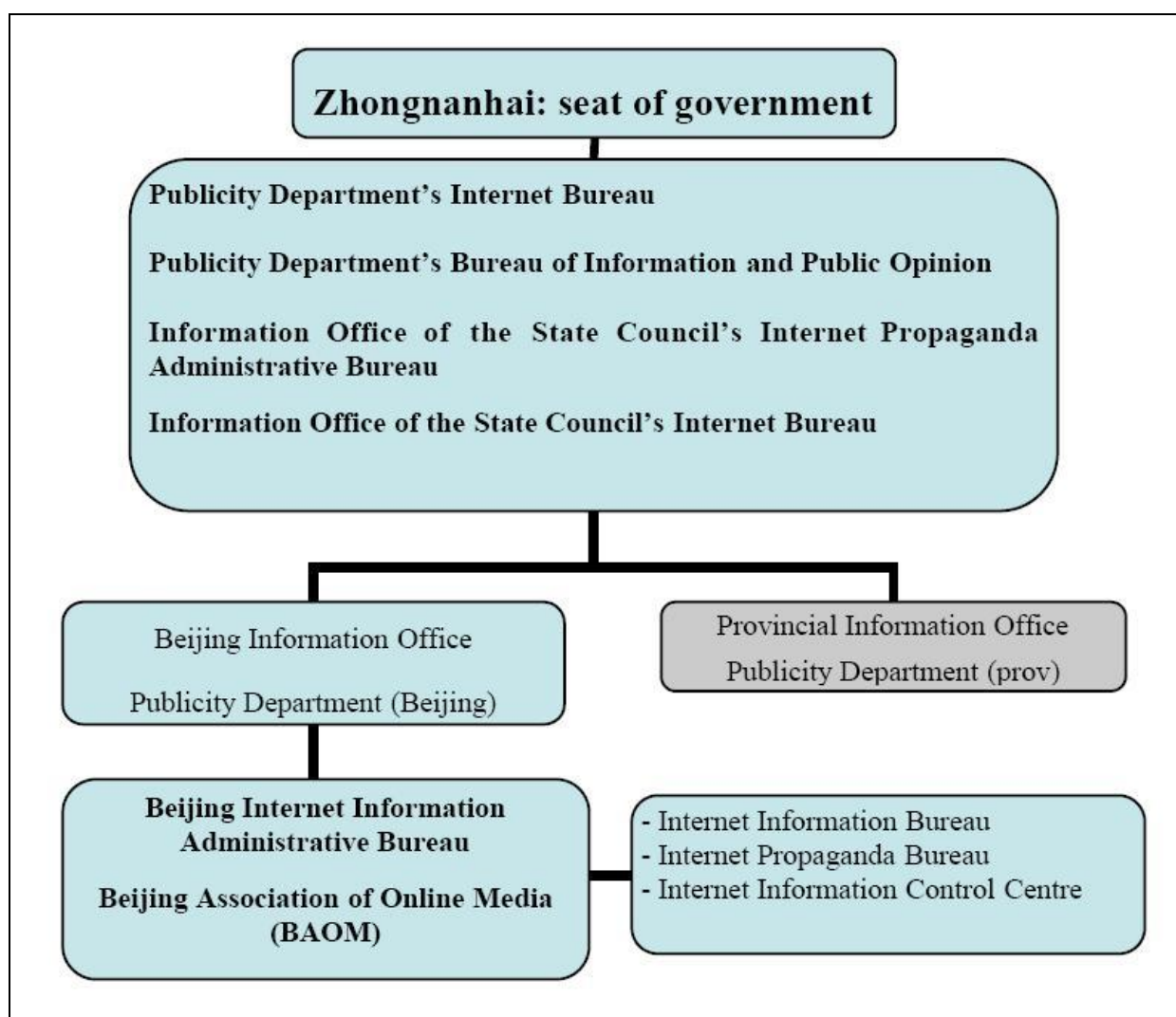
Blant de mektigste organene er kanskje propagandaavdelingen, som har ansvar for å kontrollere all informasjon som blir publisert, samt kvalitetssikre myndighetenes egne publikasjoner som angår kontroversielle temaer som politikk, religion, etnisitet og ideologi. I tillegg til den sentrale propagandaavdelingen samt de forskjellige lokale propagandabyråene, finnes en rekke andre administrative organer som inkluderes når for eksempel lisenser for forskjellige nettvirksomheter skal søkes (Hansen og Thøgersen 2008: 211-212). Kort sagt er

---

<sup>9</sup> Øystein Alme (2006) argumenterer for dette paradokset i den kinesiske grunnloven gjennom artikkel 22, 35, 37, 40 og 41 som beskytter borgernes rettigheter, og artikkel 51-54 som han mener ”nullifiserer” disse rettighetene.

det vanskelig å drive virksomhet på Internett uten å komme borti et av disse organene. Vi skal derfor ikke gå i detaljer på hvordan det hele fungerer, men det kan være interessant å få et lite overblikk for å få et inntrykk av kompleksiteten når vi skal forstå Internettsituasjonen i Kina.

I forbindelse med en rapport utgitt av RSF (Reporters Sans Frontieres / eng. Reporters Without Borders) og CHRD (Chinese Human Rights Defenders), skrevet av en kinesisk teknisk arbeider ved et Internettsselskap, ble hele det kontrollregimet for Internett i Kina forsøkt kartlagt. Rapporten refererer til disse som overvåkningsorganer:



(Reporters Without Borders og Chinese Human Rights Defenders 2007)

- 1) The Internet Propaganda Administrative Bureau and the Centre for the Study of Public Opinion, which come under the Information Office of the State Council (the executive)
- 2) The Internet Bureau and Bureau of Information and Public Opinion, which come under the CPC's Publicity Department (the former Propaganda Department)
- 3) The Ministry of Information Industry (MII)
- 4) The Ministry of Public Security's Computer Monitoring and Supervision Bureau
- 5) The MII's Centre for the Registration of Illegal and Unsuitable Internet Content.

The last two bodies (4 and 5) deal with the problems of pornography, violence and fraud, while the MII is not directly involved in Internet control. The really effective bodies are those mentioned in 1 and 2.

(Reporters Without Borders og Chinese Human Rights Defenders 2007)

Som vi kan se virker det hele lettere forvirrede med mindre man jobber profesjonelt med å forholde seg til dette byråkratiet. I tillegg til å ha ansvar for å overvåke informasjonsstrømmen på Internett, har propagandaavdelingen også ansvar for å håndtere innholdet i de såkalte "Internet news information service licenses". Dette innebærer også ansvar for å sende ut retningslinjer som gjelder publisering av forskjellig informasjon som nyheter, artikler, dekning av bestemte hendelser eller sensitive tema. Ellers er det MII som kontrollerer den fysiske tilgangen til Internett i Kina gjennom Kinas syv IAP<sup>10</sup>, hver med minst én forbindelse til et utenlands Internett "backbone" (Deibert 2008: 264). Både utenlandske og innenlandske aktører må forholde seg til MII for anskaffelse av ISP-<sup>11</sup> eller ICP-lisens<sup>12</sup>. Myndighetene får dermed plantet kontroll på alle ledd i Internettforbindelsene gjennom dette kontrollregimet (Giese 2004: 25).

### 2.3.2 - Lisensenes innhold

Sammen med de fleste lisensene for ISPer og ICPPer i Kina, følger en lignende liste med ni typer informasjon som ikke må gjøres tilgjengelig, kopieres, overføres eller spres gjennom Internett:

---

<sup>10</sup> IAP (*Internet Access Provider*), er selskap som tilbyr andre ISPer Internetttilgang (Sperle 2004: 92).

<sup>11</sup> ISP (*Internet Service Provider*), er selskap som tilbyr privatpersoner og bedrifter Internetttilgang og relaterte tjenester (Sperle 2004: 93).

<sup>12</sup> ICP-lisens (*Internet Content Provider License*), er lisens som utstedes av MII for at selskap skal kunne operere med Internettrelaterte tjenester og virksomhet i Kina (Wikipedia.com 2008a).

1. Informasjon som går på tvers av grunnleggende prinsipper etablert av Grunnloven.
2. Informasjon som truer nasjonal sikkerhet, røper statshemmeligheter, undergraver statens suverenitet og skader nasjonal harmoni.
3. Informasjon som skader nasjonal verdighet og interesser.
4. Informasjon som provoserer frem hat og diskriminering mellom nasjonaliteter og skader nasjonal solidaritet.
5. Informasjon som undergraver statens religionspolitikk og fremmer kult og føydal overtro.
6. Informasjon som sprer rykter, forstyrrer sosial orden og skader sosial stabilitet.
7. Informasjon som sprer obscenitet eller pornografi, eller promoterer gambling, vold, mord eller terrorisme.
8. Informasjon som ærekrenker eller baktaler andre, eller støtter andres juridiske interesser.
9. Informasjon som ellers er forbudt av loven og administrative reguleringer.

(Zhou 2006: 142, Schell og Shambaugh 1999: 257-258, Wacker 2003: 62)

Blant annet på Xinhuas nettsider kan man finne de offisielle retningslinjene som alle nyhetstilbydere må følge. De ni ovennevnte punktene kan man finne i kapittel 3, artikkel 19 i det som her heter ”Internet News Information Service License”, som sannsynligvis bare er en variant av ICP-lisensen. Her står i tillegg to nye punkter som går på det å mobilisere grupper:

10. Informasjon som oppfordrer til illegale forsamlinger, streik og lignende for å skape sosial uro.
11. Informasjon som organiserer aktiviteter under illegale sosiale foreninger eller organisasjoner.

(Xinhuanet.com 2005c, Navarra 2005, Reporters Without Borders 2005)

De første ni punktene er verken nye eller spesifikt myntet på Internettaktører. De to siste punktene derimot kan kanskje tolkes som en reaksjon på den evnen Internett har vist til å mobilisere større grupper mennesker. Flere demonstrasjoner for å transformere sosiale verdier og institusjoner har funnet sted ved hjelp av Internett (Castells 2001: 138). En av de kanskje mest kjente eksemplene er hentet nettopp fra Kina. Lederen av Falun Gong<sup>13</sup>, Li Hongzhi, holdt kontakt med kjernen av sine tilhengere i Kina gjennom Internett. Det var også gjennom

---

<sup>13</sup> *Falun Gong*, også kalt Falun Dafa, gammel kinesisk meditasjonsmetode, men er på grunn av dens store oppslutning og kritiske holdning til KKP, blitt ansett som sekt og forfulgt av de kinesiske myndighetene.

Internett at mangfoldige medlemmer fant spirituell støtte og informasjon som fikk dem til å verve seg inn i Falun Gong. På denne måten kunne Li mobilisere flere millioner mennesker til forskjellige demonstrasjoner mot det kommunistiske parti, noe som etter hvert ble slått hardt ned på, nettopp på grunn av frykt for den store potensielle innflytelsen dette nettverket hadde (Bell & Boas, 2000 og O’Leary 2000, ifølge Castells 2001: 138-139).

## **2.4 - Vestlig kritikk av kinesisk Internettkontroll**

Internettkontrollen i Kina anses for å være meget avansert og sofistikert. Ut ifra erfaringer og forskjellige testing på brukernivå av forskere og organisasjoner som RSF og ONI (OpenNet Initiativ), er man kommet frem til at den tekniske sensuren verken er presis, konsistent eller konstant. Det er vanskelig å se mønster i hva som sensureres, eller når og hvordan det sensureres. Nettsider filtreres og IP-adresser<sup>14</sup> blokkeres, men mønsteret er uforutsigbart. Nettsider som i det ene øyeblikket kan besøkes, kan i det neste øyeblikket møte brukeren med en feilmelding uten videre informasjon. Denne situasjonen gjør at den alminnelige Internettbrukeren i Kina aldri kan vite om han eller hun er blitt utsatt for sensur eller om det bare er tilfeldigheter.

Vanlige folk i den vestlige verden kjenner best til Internettkontrollen i Kina gjennom bestemte hendelser som slås opp i mediene. For eksempel nettsidene til Amnesty International, en organisasjon som er kritisk til hvordan kinesiske myndigheter forholder seg til menneskerettighetene og politiske og religiøse opposisjonelle, har fra tid til annen blitt blokkert av det statskontrollerte overvåknings- og sensurprosjektet som gjerne kalles ”The Great Firewall of China” eller ”The Golden Shield Project”. Enkelte saker har kanskje vært spesielt kontroversielle siden de involverer store vestlige internasjonale Internettaktører som man har visse forventninger til i møte med den kinesiske Internettkontrollen. Andre ganger er det spesifikke hendelser i Kina som vekker oppmerksomhet. Gjennom disse kontroversielle sakene er det kommet frem forhold i Kinas håndtering av Internett som den vestlige verden ofte finner kritikkverdig.

---

<sup>14</sup> IP-adresse, er et nummer som identifiserer hver sender og mottaker på nettet (Sperle 2004: 92).

### **2.4.1 - Utenlandske aktører**

De siste årene har ofte store internasjonale Internettaktører som Google, Yahoo, Cisco og Microsoft blitt assosiert med Kinas Internettkontroll (Lagerkvist 2006: 11). På grunn av mye tekniske problemer med å bruke Google.com fra Kina, hadde Google problemer med å holde sin markedsandel i Kina. Dette førte til at Google måtte etablere virksomheten sin innenfor Kinas landegrenser og Google.cn ble dermed lansert i 2006. For å kunne starte virksomhet i Kina og lansere Google.cn, måtte Google skaffe seg en ICP-lisens i henhold til de lovene som gjelder i Kina, som blant annet inkluderte at Google måtte filtrere sine søk for en rekke innhold som myndighetene i Kina hadde definert som uønsket innhold gjennom ICP-lisensen. Lanseringen av Google.cn har vært meget kontroversiell. Google ble kritisert for å gå med på å drive sensur for Kina. Yahoo! huskes spesielt godt for episoden i 2002 hvor de bisto kinesiske myndigheter med informasjon om en av sine brukere, noe som resulterte i arrestasjon av en blogger, Shi Tao, som nå er dømt til ti års fengsel for såkalt misbruk av Internett. I 2003 ble Li Zhi, enda en kinesisk blogger, dømt til åtte års fengsel for å ha anklaget noen ministre for korrupsjon. Også han ble arrestert ved hjelp av opplysninger utlevert av Yahoo!. Mens Microsoft i likhet med Google har gått med på en form for selvsensur på sine tjenester, er Cisco derimot kjent for å ha bidratt med den tekniske biten av dette sensurregimet (Dann og Haddow 2007). Cisco er hovedleverandør for Kinas rutere som styrer Internetttrafikken i Kina, rutere som mange mener er skreddersydd for den kinesiske Internettkontrollen.

### **2.4.2 - Internettkafé**

Selv om den økonomiske veksten har ført til at stadig flere kinesere har Internetttilgang i sitt eget hjem, er det fortsatt mange, særlig ungdommer, som benytter seg av Internettkafeer. Dermed har disse Internettkafeene også vært ansett som en viktig brikke i den kinesiske Internettkontroll. I 2001 ble det gjennomført en tremåneders etterforskning på Internettkafeene av myndighetene, noe som resulterte i at 8 000 Internettkafeer ble stengt. Videre ble det installert filtreringsprogramvarer mot pornografi og annen ”skadelig” informasjon på rundt 5 000 kafeer i provinsen Liaoning alene (Opennet.net: 11). I juni i 2002 brant en Internettkafé i Beijing ned og tok livet av 25 mennesker. Etter dette ble over 150 000 uautoriserte Internettkafeer over hele Kina stengt bare i løpet av noen få måneder (Hermida 2002, Opennet.net 2005: 11). Det er ingen tvil om at ulykken var en god grunn til at myndighetene rettet søkelyset mot Internettkafeenes sikkerhetsrutiner, men at de samtidig

benyttet sjansen til å slå ned på de ukontrollerte Internettkafeene er ofte tematisert i vestlige medier. De resterende Internettkafeene som ikke ble stengt, måtte sørge for å installere filtreringsprogramvare som blokkerte blant annet 500 000 forskjellige nettsider som inneholdt "... pornographic or so-called subversive content" (Hermida 2002).

### **2.4.3 - Overvåkning**

Myndighetenes overvåkning av Internett forgrener seg gjennom alle nivåer på Internett i Kina. I tråd med Lessigs teori om markedsmekanismen, blir forskjellige Internettleverandører og tjenesteleverandører tvunget ned på kne for å unngå økonomisk tap ved å misligholde retningslinjene som følger med deres lisenser. Internettkafeer overvåker sine kunder for å unngå å bli stengt. I tillegg har myndighetene også sine egne overvåkningsorganer. Det anslås at det til sammen var 30 000 personer, såkalte Internettpoliti, i 2003 som jobbet i de forskjellige kontrollorganene, og at antallet på ingen måter har gått nedover siden den gang, tvert imot (Hansen og Thøgersen 2008: 213). Etter hvert fikk dessuten dette Internettpolitiet et ansikt gjennom to tegnefigurer Jingjing og Chacha, først i Shenzhen i 2006, deretter sentralt i Beijing i 2007. Disse figurene poppet opp på Internettbrukernes skjermer med jevne mellomrom for å minne dem om Internettpolitiets tilstedeværelse, samtidig som brukeren enkelt kunne rapportere om ulovligheter de eventuelt hadde kommet over ved å klikke på disse figurene. Virkningen av en slik overvåkning kan sies å være veldig lik ideen bak Bentham's opprinnelige Panoptikon. Den har en forebyggende effekt mot ulovlige ytringer. På samme måte som de fengslede i Panoptikonet aldri vet når fengselsvokterne vokter dem, vet ikke Internettbrukerne når de blir overvåket, og ikke engang hvor grensen går. Bare denne vissheten om at de kanskje er overvåket, er nok til å holde den gjennomsnittlige Internettbrukeren unna trøbbel. Dermed fungerer Internettovervåkningen i Kina langt mer effektivt enn den faktiske evnen til å overvåke. Resultatet er en kontrollmekanisme på Internett basert på selvsensur og frykt som kan minne om et digitalt Panoptikon.



## Kapittel 3 - Teori og begrepsavklaring

Siden Internett ble tilgjengelig for private hjem, har det hatt stor innflytelse på hele verdenssamfunnet på mange forskjellige måter. Det har blant annet gitt oss et medie- og informasjonssprang så plutselig at ingen myndigheter i noen land helt har klart å holde tritt med utviklingen, og tradisjonelle mediereguleringer blir utdatert. Mange mener at den grenseløsheten som Internett innebærer er en form for nihilisme, samtidig som det også har oppstått helt nye måter for folk å ytre seg på (Hannemyr 2005: 10-11). Det hele kan høres ut som en ganske kaotisk situasjon, men midt opp i dette kaoset finnes også bruddstykker av orden. I dette kapittelet skal jeg forsøke å gi et mer oversiktlig bilde over hva ytringsfrihet på Internett har å si for samfunnet i dag og hvordan Internett på forskjellige måter berører ytringsfriheten.

Jeg skal først ta for meg ytringsfrihet med utgangspunkt i den norske diskusjonen om hva ytringsfrihet innebærer, og forskjellige begrunnelser for ytringsfrihet. Deretter vil jeg diskutere hva Internett som medium er og hvordan det forandrer konvensjonene i vår kommunikasjon. Gjennomgåelsen av ytringsfrihet og Internett som medium vil legge grunnlag for å besvare hvorfor det er interessant å diskutere ytringsfrihet på nytt, fremfor å overføre eksisterende teorier om ytringsfrihet på andre medier direkte over på Internett. I dette kapittelet vil jeg først og fremst forsøke å gi svar på hvorfor ytringsfrihet må fornyes i lys av Internett og hvorfor noen ser behov for å kontrollere Internett.

### **3.1 - Ytringsfrihet**

I Norge er ytringsfriheten beskyttet gjennom Grunnloven § 100.

Ytringsfrihed bør finde Sted.

Ingen kan holdes retslig ansvarlig for at have meddelt eller modtaget Oplysninger, Ideer eller Budskab, medmindre det lader sig forsvare holdt op imod Ytringsfrihedens Begrundelse i Sandhedssøgen, Demokrati og Individets frie Meningsdannelse. Det retslige Ansvar bør være foreskrevet i Lov.

Frimodige Ytringer om Statsstyrelsen og hvilkensomhelst anden Gjenstand ere Enhver tilladte. Der kan kun sættes slige klarlig definerede Grændser for denne Ret, hvor særlig tungtveiende Hensyn gjøre det forsvarligt holdt op imod Ytringsfrihedens Begrundelser.

Forhaandscensur og andre forebyggende Forholdsregler kunne ikke benyttes, medmindre det er nødvendigt for at beskytte Børn og Unge imod skadelig Paavirkning fra levende Billeder. Brevcensur kan ei sættes i Værk uden i Anstalter.

Enhver har Ret til Indsyn i Statens og Kommunernes Akter og til at følge Forhandlingerne i Retsmøder og folkevalgte Organer. Det kan i Lov fastsættes Begrænsninger i denne Ret ud fra Hensyn til Personvern og af andre tungtveiende Grunde.

Det paaligger Statens Myndigheder at lægge Forholdene til Rette for en aaben og oplyst offentlig Samtale.

Endret ved gribest. 29 okt 2004 nr. 1402, 3 mars 2006 nr. 271.

(Lovdata.no 1814)

I tillegg har Norge også internasjonale forpliktelser<sup>15</sup>, spesielt når det gjelder menneskerettigheter slik som ytringsfriheten. Viktige eksempler på slike forpliktelser for Norge følger av FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP/ICCPR) artikkel 19;

(SP) Art. 19

1. Enhver skal ha rett til meningsfrihet uten inngrep.

2. Enhver skal ha rett til ytringsfrihet; denne rett omfatter frihet til å søke, motta og meddele opplysninger og tanker av alle slag, uten hensyn til landegrenser, enten i muntlig, skriftlig eller trykt form, eller ved kunstneriske eller andre uttrykksmidler etter eget valg.

3. Utøvelsen av de rettigheter som er fastsatt i denne artikkels paragraf 2 medfører særlige forpliktelser og et særlig ansvar. Den kan derfor gjøres til gjenstand for visse begrensninger, som dog må være fastsatt ved lov, og være nødvendige av hensyn til:

a) Respekten for andres rettigheter eller omdømme.

---

<sup>15</sup> En utredning om Norges internasjonale forpliktelser på ytringsfrihetens område kan leses i *Særskilt vedlegg til Ytringsfrihetskommisjonen (Eggen 1999)*.

b) Beskyttelsen av den nasjonale sikkerhet, den alminnelige samfunnsorden (*ordre public*), eller den offentlige helse eller moral.

(Fn.no 1976)

... og Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) artikkel 10 (NOU 1999:27: kap. 5.1.4.1, St.meld. nr. 26 2003-2004: kap. 2.2.4).

(EMK) Art 10. Freedom of expression

1. Everyone has the right to freedom of expression. This right shall include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers. This article shall not prevent States from requiring the licensing of broadcasting, television or cinema enterprises.

2. The exercise of these freedoms, since it carries with it duties and responsibilities, may be subject to such formalities, conditions, restrictions or penalties as are prescribed by law and are necessary in a democratic society, in the interests of national security, territorial integrity or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, for the protection of the reputation or rights of others, for preventing the disclosure of information received in confidence, or for maintaining the authority and impartiality of the judiciary.

(Lovdata.no 1999)

Slik det fremgår av disse tre bestemmelsene, gis det vern av alle typer ytringer, uansett form og innhold. Dette innebærer både i muntlig, skriftlig og billedlig form som kan forekomme i for eksempel aviser, TV, radio og ikke minst Internett. Også forskjellige uttrykksformer som malerier, musikk, samtaler, klær, piercing og tatoveringer nyter samme vernet, og er kanskje bedre dekket av det engelske begrepet ”*freedom of expression*”. Innholdet i ytringene kan være alt fra kommersielle til politiske budskap, fra vitenskaplige artikler til pornografi.

Ytringsfriheten beskytter like gjerne gode som dårlige meninger, populære som støtende og sjokkerende ytringer, riktig som gal informasjon. Alle mennesker, både offentlige og private personer, skal være skånet mot både sensur og sanksjoner for sine ytringer. Ytringsfrihet innebærer både retten til å ytre seg, til å ikke ytre seg og frihet til å tilegne seg tilgjengelig informasjon (Høstmælingen 2005: 55).

### **3.1.1 - Ytringsfrihetens begrunnelse**

Som det fremgår i Grunnloven § 100 andre ledd, er det særlig tre begrunnelser som brukes til å forsvare at ytringsfriheten er ført opp som en grunnleggende menneskerettighet. I den

såkalte Ytringsfrihetskommisjonen<sup>16</sup> sin utredning, blir disse tre begrunnelsene betegnet som: 1) *sannhetsprinsippet*, 2) *autonomiprinsippet* og 3) *demokratiprinsippet* (NOU 1999:27: kap. 2.2).

1) *Sannhetsprinsippet* stammer opprinnelig fra den vitenskapelige tenkemåten hvor det påstås at sannhet kun kan nås gjennom meningsutvekslinger. Da er det først og fremst snakk om sannhet av påstander som innebærer mer eller mindre grad av menneskelige fortolkninger. Gjennom meningsutveksling og konfrontasjoner med andre fortolkninger kan man korrigere påstander, se på ting fra flere perspektiv, og på denne måten oppnå en mer reflektert innsikt. Ytringsfrihetskommisjonen mener dette sannhetsargumentet har vist seg å kanskje være det mest robuste argumentet for ytringsfrihet. Grunnen til dette er en logisk tvist, hvor enhver som mener at dette argumentet er feil må komme med et motargument, og dermed bidrar til å konfrontere denne fortolkningen av sannhetsprinsippet i håp om å kunne korrigere påstanden, som jo er selve kjernen i sannhetsprinsippet. Dette prinsippet er også sentralt i de to andre prinsippene. (NOU 1999:27: kap. 2.2.1)

2) *Autonomiprinsippet* henger nøye sammen med ”det myndige mennesket” og ”fri meningsdannelse”. Ytringsfrihetskommisjonen refererer først til John Locke sitt syn på den medfødte ukrenkelige og førpolitiske ytringsfriheten til et individ. Også den britiske rettsteoretikeren Ronald Dworkin blir trukket frem med en mer moderne variant av denne teorien, hvor individets frihet til blant annet å ytre seg ikke står i andres rett til å begrense. Ytringsfrihetskommisjonen viser også til kritikk av denne posisjonen av autonomiprinsippet. Locke og Dworkins manglende vektlegging på samfunnets rolle blir slått tilbake i denne kritikken. Individets autonomi forutsetter en sosialisering- eller dannelsesprosess, og samfunnet har et ansvar for individets oppdragelse. Kritikken kommer blant annet fra den amerikanske rettsteoretikeren, Michael J. Sandel, som mener den moderne politiske tankegangen om at staten skal være nøytral i forhold til ”det myndige mennesket” er en uheldig forestilling. I antikkens politiske teori var politikken hensikt å kultivere borgernes dyd og moralske egenskaper. Det kreves en viss kompetanse for å kunne fungere som et autonomt individ, og innta rollen som en samfunnsborger som er med på å ta stilling til forhold av ”samfunnsmessig, moralsk og kulturell art”. Som et

---

<sup>16</sup> Regjeringen oppnevnte ved kongelig resolusjon 23. august 1996 en kommisjon som skulle foreta en grunnleggende gjennomtenkning av ytringsfrihetens stilling i vårt samfunn. Denne kommisjonen leverte sin utredning og sitt forslag til ny Grunnlov §100 22. september i 1999, også kjent som NOU 1999: 27.

feilbarlig menneske, er det viktig å kunne redusere sine personlige begrensninger gjennom samtaler og diskusjoner, slik at man oppnår bedre innsikt. Evnen til nettopp å kunne sette seg inn i andres perspektiver og se ting fra andres øyner, blir av mange sett på som kjernen i ”det moderne myndige mennesket”. Teorien om den fundamentale rettigheten som et autonomt individ har til å ytre seg, samt teorien om den kompetansen man skaffer seg gjennom samtaler og diskusjoner, som kreves for å ytre seg som samfunnsborger, gir begge sterke argumenter for ytringsfriheten. (NOU 1999:27: kap. 2.2.2)

- 3) *Demokratiprinsippets* to viktigste stikkord er åpenhet og kritikk. Åpenheten kommer først og fremst til uttrykk gjennom følgende tre aspekter: *informasjonsfrihet*, *offentlig meningsutveksling*, og *offentlig kontroll*. *Informasjonsfrihet* er også tett knyttet til *gjennomsiktighet* i det offentlige rom. Dette er en forutsetning for at et samfunn skal fungere etter demokratiske hensikter. Informasjonsfrihet går ut på at relevant informasjon skal være tilgjengelig, enten det er uoppfordret eller på oppfordring fra borgerne. På denne måten kan vi få et mer gjennomsiktig samfunn hvor folk kan få innsikt i hvilke krefter som driver samfunnsutviklingen, som igjen påvirker deres egne liv, og gjennom dette skape større tillit til systemet. Informasjonsfrihet er ikke minst viktig for det ”deliberative demokratiet” som bygger på frie valg og flertallsvedtak, og hvor frie opplyste diskusjoner i offentligheten spiller en avgjørende rolle (Skirbekk 1998, ifølge Østraat 2001: 10). Altså er informasjonsfriheten også nødvendig i den offentlige meningsutvekslingen. En slik meningsutveksling skal gi samfunnet bedre innsikt og fungere som plattform for beslutningsprosedyrene. Derfor er det også et viktig prinsipp ved det demokratiske samfunnet at den politiske meningsutvekslingen skal foregå i det offentlige. Til slutt er kontroll av det offentlige et viktig aspekt ved åpenheten i det demokratiske samfunnet for å beskytte enkeltindividene mot maktovergrep fra myndighetene. Denne kontrollfunksjonen bæres i dag først og fremst av mediene, men Ytringsfrihetskommisjonen understreker at mediene kun bør betraktes som formidler av informasjon. Kritikere vil si at mediene har vist seg å ikke fungere så godt som kontrollorgan rettet mot myndighetene, fordi den på mange måter selv fungerer som et maktorgan. De som egentlig skal overvåke myndighetene er ”det ’myndige mennesket’, den opplyste og kritiske leser av medienes budskap”. (NOU 1999:27: kap. 2.2.3)

### 3.1.2 - Innvendinger mot Ytringsfrihetskommisjonen

Umiddelbart etter at Ytringsfrihetskommisjonen la frem sin utredning, ble den møtt med både ros og kritikk som ga liv til en offentlig debatt. Alexander Holøyen (2000: 16-17) refererer i sin hovedoppgave til to kronikker i Aftenposten, av henholdsvis professorene Erik Oddvar Eriksen (1999) og Johs. Andenæs (1999), hvor begge kritiserer enkelte deler av Ytringsfrihetskommisjonens utredning.

Eriksen starter med sannhetsprinsippet, og mener at ytringsfriheten står i fare for å bli ”instrumentalisert” gjennom kommisjonens formulering av dette prinsippet. Han mener at slik det fremgår i kommisjonens utredning, tilkjennes individet en rett til ytringsfrihet kun hvis det står i sannhetens tjeneste. Sannhetsprinsippet gir ingen begrunnelse for individets rett til å ytre seg i seg selv. Videre hevder Eriksen at demokratiprinsippet lider under noe av det samme problemet. Ytringsfrihet blir kun begrunnet ut ifra dens fordel for demokratiet. Også her er det de kollektive godene som blir satt i fokus fremfor individets grunnleggende rett til ytringsfrihet. Autonomiprinsippet mener Eriksen derimot er det prinsippet som kan gi individets ytringsfrihet et skikkelig rettsvern. Kommisjonen trekker her inn John Lockes syn på individets ”medfødte ukrenkelige og førpolitiske ytringsfrihet”, og Ronald Dworkins syn på individets grunnleggende rett til å ytre seg. Problemet her er ifølge Eriksen at kommisjonen med en gang avslår denne ”individualistiske rettighetstenkningen” ved å henvise til kritikk av Locke og Dworkins manglende hensyn til individets samfunnsrelasjon, og i stedet vektlegger det autonome menneskets betydning for samfunnet. For eksempel fokuseres det på at ytringer må ”anstendigkjøres” gjennom sosialisering- og dannelsesprosessen. Eriksen spør da om ikke uanstendige ytringer også har en rett til å komme frem.

Denne kritikken ble en drøy måned senere forsøkt besvart av kommisjonsmedlemmet professor Gunnar Skirbekk (1999). Skirbekk mener Eriksens kritikk ikke tar hensyn til faktiske forhold. Ytringsfrihetens tre prinsipper er ment for å beskytte tre prosesser; sannhetssøkning, demokrati og individets frie meningsdannelse. Et hvert inngrep må veies opp imot den skaden eller forstyrrelsen inngrepet gjør på disse tre prosessene. Dermed holder Skirbekk likevel fast ved det Eriksen beskriver som en instrumentalisering av ytringsfriheten. Jeg er for så vidt enig med Eriksen i at kommisjonens tre begrunnelser bærer preg av en kollektivistisk agenda. Individets ytringsfrihet blir kun begrunnet som et kollektivt gode, fremfor en grunnleggende menneskerettighet.

I motsetning til Eriksens kritikk fra et liberalt ståsted, mener Johs. Andenæs derimot at kommisjonen går for langt i sin tiltro til offentlighetens selvregulerende virkning på ytringsfriheten. Han er skeptisk til utredningens gjennomgående optimistiske tiltro til medienes anstendighet og lesernes kritiske sans, og stiller seg kritisk til om denne optimismen er berettiget. Andenæs er likevel enig i at innskrenkninger i ytringsfriheten må ha en sammenheng med de tre begrunnelsene som er beskrevet av kommisjonen.

Retten til ytringsfrihet kan begrunnes på forskjellig måte, og det er ingen enkel sammenheng mellom begrunnelsen og adgangen til innskrenkninger. (Andenæs 1999)

Problemet er at innkorporeringen av disse tre begrunnelsene i grunnlovsteksten ikke vil gi noen bedre veiledning for lovgiverne og dommerne. Grunnen er at slik den ble foreslått, og som også er slik den nå står i § 100 annet ledd første punktum, er lite leservennlig med tanke på å gripe innholdet.

### **3.1.3 - Innskrenkninger på forskjellige typer ytringer**

Måten ytringsfriheten er begrunnet på tilsier at ikke alle typer ytringer nyter like sterkt vern. Det er derfor behov for å skille ut enkelte ytringer som bør beskyttes i større grad enn andre ytringer ut ifra sannhetsprinsippet, demokratiprinsippet og autonomiprinsippet.

Ytringer kan klassifiseres på forskjellige måter, ved deres form (språk, bilde, demonstrasjon o.l.), ved deres innhold (informative, argumentative, estetiske, agiterende, strategiske, manipulerende o.l.) eller etter i hvilken kontekst de er ytret (private, offentlige, innenfor det vitenskapelige felt o.l.). (NOU 1999:27: kap. 2.3)

Distinksjonen mellom ytringer i det offentlige rom og i det private rom vil være interessant når vi senere i kapittelet skal ta for oss kommunikasjon på Internett. Vi kan her først se på et par eksempler for å sette oss inn i hva det menes med at forskjellige typer ytringer blir veid opp mot ytringsfrihetens tre begrunnelser.

Ytringer av ren *underholdningsmessig* karakter eller *kommersielle ytringer* er typer ytringer som betraktes som mindre viktige og går ikke under de tre begrunnelsene. *Politiske ytringer* og *vitenskapelige ytringer* derimot er to eksempler på ytringer som nyter et sterkt vern, men med forskjellige hensyn. Ytringer er ”politiske” når de er av offentlig interesse, og når det forventes at vi som mennesker og samfunnsborgere tar stilling til det av politisk, samfunnsmessig, moralsk og kulturell art (St.meld. nr. 26 2003-2004: kap. 2.1.2). Slik samfunnet vårt er bygget opp i dag, er slike politiske ytringer viktige med tanke på

demokratiet og den frie meningsdannelsen. Også sannhetsprinsippet trer inn som følge av at alle politiske ytringer må komme fritt frem for at samfunnsborgerne skal kunne foreta rasjonelle politiske valg, og treffe best mulige avgjørelser. Hvis den politiske ytringen derimot er av manipulerende karakter, altså *manipulerende ytring*, nyter den et mindre vern eller til og med blir innskrenket. *Manipulerende ytring* blir i dette tilfellet ansett som en krenkelse av individets frie meningsdannelsen og er etter sin art umyndiggjørende. Slike manipulerende ytringer er typisk politisk reklame og indoktrinerende statlig propaganda (NOU 1999:27: kap. 6.2.4.4.2). Når det gjelder vitenskapelige ytringer som ikke inneholder politiske meningsytringer eller samfunnsrelevant informasjon, er de ikke dekket av demokratiprinsippet. De vil derimot nyte et sterkt vern gjennom sannhetsprinsippet og som grunnlag for ”det myndige mennesket”, altså autonomiprinsippet. Som vi ser kan det av og til være vanskelig å skille disse tre prinsippene, da hver av de også kan tolkes inn i hverandre i forskjellige sammenhenger. Ytringsfrihetskommisjonen mener det at begrunnelsene kan tolkes inn i hverandre gir en styrket helhetsoppfatning av ytringsfriheten (NOU 1999:27: kap. 2.2.4).

Som vi ser i SP art. 19, 3. ledd, pkt. a) og b), og EMK art. 10, 2. ledd, tar disse bestemmelsene i likhet med den kinesiske grunnloven forbehold om en rekke mulige konfliktområder. Det er derfor viktig å være klar over at ikke engang i vestlige land er det vern for absolutt ytringsfrihet. Noen ganger kan det være fundamentale interesser og verdier, som menneskers liv og helse, som kommer i strid med ytringsfriheten. Da kan det være nødvendig å gjøre innskrenkninger. Andre ganger kan innskrenkninger til og med virke fremmende eller beskyttende for ytringsfriheten, som for eksempel regler som beskytter privatlivets fred, lover som begrenser manipulerende ytringer og ytringer som kan bryte andres anonymitetsrett (NOU 1999:27: kap. 6.1.1). Ytringsfrihetskommisjonen har også tatt utgangspunkt i de konfliktområdene som kan begrunne innskrenkninger i ytringsfriheten etter EMK art. 10, 2. ledd, slik artikkelen har vært fortolket gjennom rettspraksis. Denne artikkelen har spesifisert følgende 11 konfliktområder som legitime formål for begrensninger:

1. hensynet til den nasjonale sikkerhet,
2. hensynet til den territoriale integritet,
3. hensynet til den offentlige sikkerhet,
4. forebyggelse av uorden,
5. forebyggelse av kriminalitet,



6. beskyttelse av helse,
7. beskyttelse av moral,
8. vern av andres omdømme,
9. vern av andres rettigheter,
10. forebyggelse av at fortrolige opplysninger blir røpet, og
11. vern av domstolens autoritet og upartiskhet.

Kommisjonen har tolket disse 11 formålene i to hovedgrupper; vern av individuelle interesser som det fremgår i punkt 8 og 9, og vern av offentlige interesser som det fremgår i de øvrige punktene. De mener imidlertid at en slik liste vil kunne brukes til å innskrenke den generelle ytringsfriheten ytterligere til enhver tid, og dermed gjøre ytringsfriheten til et unntak snarere enn en hovedregel. Derfor finnes det ikke en tilsvarende liste i den norske Grunnloven § 100, men kun en enkel referanse til de tre begunnelsene i ”Sandhedssøgen, Demokrati og Individets frie Meningsdannelse”.

## **3.2 - Internett**

I denne delen av kapittelet vil jeg forsøke se nærmere på Internett slik den blir brukt som en kommunikasjonskanal, et medium og et vev av informasjon. Først vil jeg forholde meg til det rent tekniske ved Internett og litt av den teknologiske utviklingen som har gjort Internett til det det er i dag. Deretter vil jeg ta for meg den konvergerende fasen av kommunikasjon og medier på Internett forskjellige egenskaper blir samlet, før jeg går videre med den tilsynelatende divergerende fasen hvor nye kommunikasjonstyper og medietyper oppstår. Til slutt vil jeg summere opp noen særtrekk ved ytringsfrihet på Internett.

### **3.2.1 - Internetteknologien**

Dagens Internett er først og fremst muliggjort gjennom den teknologiske utviklingen vi har hatt innenfor behandling av informasjon og data, derav datateknologi og informasjonsteknologi (IT), senere også informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT). I denne oppgaven har det i utgangspunktet lite å si hva vi kaller teknologien, men bare for definere forskjellen mellom *data* og *informasjon* vil jeg trekke inn Jon Bings beskrivelse:

I informatikken vil data gjerne defineres i forhold til ”*informasjon*”.  
[...] ”Informasjon” er den kunnskap eller forståelse et menneske får når data er formidlet frem til det, og mennesket har nødvendige bakgrunnskunnskap til å tolke data [...]. ”Data” får da betydningen ”potensiell informasjon”... (Bing 2008: 22-23)

Ut ifra denne beskrivelsen kan det oppfattes som at *data* eksisterer uavhengig av mennesket og trenger dermed ikke nødvendigvis å ha et meningsinnhold. *Informasjon* derimot har et meningsinnhold og er avhengig av menneskelig fortolkning. Siden jeg i denne oppgaven i høy grad legger vekt på menneskelige fortolkninger, vil jeg stort sett benytte meg av begrepet *informasjon*. Videre vil jeg også henvise til Carl Shapiro og Hal R. Varian som bruker en vid definisjon av *informasjon* i boka deres *Information rules: a strategic guide to network economy* fra 1999: "Essentially, anything that can be digitized – encoded as a stream of bits – is information" (Shapiro og Varian 1999: 3). Shapiro og Varian knytter dermed *informasjon* direkte til den teknologiske diskursen, hvor *digitalisering* er et av de viktigste fundamentene for dagens informasjonsteknologi. Gjennom digitaliseringen blir informasjon uavhengig av sitt opprinnelige medium og form, gjort om til et binært tallsystem bestående av kun to verdier; 0 og 1 eller "av" og "på", også kalt "biter". De færreste vil klare å få noe mening ut av en såkalt strøm av biter, men ved hjelp av en datamaskin kan den digitaliserte informasjonen på for eksempel Internett bli rekonstruert til sin opprinnelige form for Internettbrukeren. Digitaliseringen legger derfor grunnlaget for at vi blant annet kan lagre, bearbeide, forflytte og formidle informasjon på Internett slik vi gjør i dag.

Starten på selve Internett som en plattform for informasjonsbehandling kan spores helt tilbake til slutten av 1960-tallet. Det hele startet med det amerikanske militære prosjektet, kalt ARPAnet<sup>17</sup>. Forskningsrådet ARPA (Advanced Research Projects Agency) ble stiftet i 1958 av det amerikanske forsvarsdepartementet for å mobilisere forskningsmiljøene ved universitetene i USA til den militære teknologikampen mot Sovjetunionen. ARPAnet var et lite prosjekt med mål om å bygge et datanettverk med forbindelser mellom datamaskiner på forskjellige universiteter for blant annet å effektivisere utvekslingen av informasjon (Liestøl og Rasmussen 2003: 26, Castells 2001: 10). Hver av disse datamaskinene skulle altså fungere som noder i et stort nett av informasjon. ARPAnet utviklet seg etter hvert ut ifra tre prinsipper; *desentralisert* nettverksstruktur mellom nodene, *distribuert* nettverk slik at hver av nodene skulle være tilkoblet sine naboer og *redundans* av funksjonene til og koblingene mellom hver node. Dette skulle sørge for maksimal fleksibilitet og autonomi i hver node, og minimal fare for at hele nettet skulle bli satt ut av skade på enkelte noder i nettet (Castells 2001: 17, Naughton 2000: 97). Nå er det ikke slik at Internett er totalt blottet for hierarki mellom nodene. En desentralisert nettverksstruktur kan illustreres som flere sammenknyttete nettverk.

---

<sup>17</sup> Se, for eksempel; (Liestøl og Rasmussen 2003: kap. 2) for mer om historien bak ARPAnet)

Det vil si at man helt ned på lokale nivåer vil finne såkalte servere som danner sitt eget sentralisert nettverk. Forskjellige inngrep i disse serverne vil ha direkte utslag på alle de andre nodene i det lokale nettverket.

I dag har Internett fortsatt egenskaper i tråd med de tre prinsippene for ARPAnet da det først ble utviklet, men er i tillegg også kjent for en åpen arkitektur basert på såkalte *protokoller*. En *protokoll* angir standardiserte sett med informasjon som gjør at trafikken mellom ulike tekniske løsninger i ulike deler av verden kan fungere på ett og samme nett (Liestøl og Rasmussen 2003: 27-28). Dette er også noe av grunnen til at kommunikasjon over Internett i dag kan ha en global rekkevidde. Blant de mest sentrale protokollene er HTTP (Hyper Text Transfer Protocol) som brukes til å frakte nettsider rundt på Internett, FTP (File Transfer Protocol) som brukes til filoverføringer, og SMTP (Simple Mail Transfer Protocol) som brukes til å frakte rundt e-post. Under disse finner vi protokollene TCP/IP<sup>18</sup> (Transmission Control Protocol/Internet Protocol) som sørger for all transporten av *datapakkene* mellom sender og mottaker (Hannemyr 2005: 26). *Datapakkene* er deler av en helhetlig informasjon som er blitt hugget opp og sendt hver for seg for å gjøre trafikken mer effektiv. Hver pakke inneholder da informasjon om mottakeren den skal frem til, og deler av informasjonen som mottakeren skal ha. Disse pakkene kan derfor trafikkere gjennom forskjellige servere, også kalt tjenestemaskiner, hvor de blir mellomlagret på vei til mottakeren, helt uavhengig av de andre tilhørende pakkene, og bli satt sammen i riktig rekkefølge igjen når alle er nådd frem til mottakeren (Bing 2003). Denne metoden for informasjonsbehandling som blir benyttet på Internett kalles *pakkesvitsjing*, og er sentralt for å oppfylle de tre prinsippene om et *desentralisert, distribuert* nettverk med *redundans*.

### 3.2.2 - Konvergens av medier og kommunikasjon

*Konvergens* har ingen entydig betydning (NOU 1999:26: kap. 1.1.1), men begrepet har blitt brukt som et mantra for å beskrive noen av de endringsprosessene som har fulgt datateknologien. Ofte blir *konvergens* som et begrep på sammensmeltningen av forskjellige sektorer på Internett, som IT-, kringkastings-, medie-, tele- og kommunikasjonssektoren. Med ”ytringsfrihet” i bakhodet, vil jeg i den videre diskusjonen her fokusere på den delen av Internett som angår medier og kommunikasjon. Muligheten til å digitalisere mange av de

---

<sup>18</sup> *TCP* og *IP*, er to separate protokoller, men fordi begge er sentrale for transport av data over Internett omtales de nesten alltid som TCP/IP (Hannemyr 2005: 26).

uttryksformene fra tradisjonelle medier og anvende den på Internett har blant annet ført til at de opprinnelig atskilte typene for kommunikasjon og medier har konverget. Dette har ført til at vi har måttet forstå og forholde oss til Internett som medium og kommunikasjonskanal annerledes enn konvensjonene som gjelder på medier og kommunikasjon ellers.

I en tradisjonell *tredelt* kommunikasjonsmodell er det en avsender, et budskap og en mottaker (Lothe 1994, ifølge Sæther 2000: 5, Østbye et al. 2002: 265). Disse tre delene er minstekravet for at vi kan definere noe som kommunikasjon. Jeg vil først og fremst sette denne modellen inn i konteksten av ytringsfrihet på Internett. Når vi diskuterer ytringsfrihet, kan et budskap forstås som et meningsinnhold som utveksles mellom avsender og mottaker. ”Budskapet” kan derfor stort sett forstås som ”ytring” eller ”informasjon” slik jeg har definert tidligere. ”Avsender” og ”mottaker” vil innenfor dette temaet være en eller flere personer, i motsetning til for eksempel innenfor informatikk når det noen ganger snakkes om kommunikasjon mellom datamaskiner, eller mellom mennesker og datamaskiner. Når vi så snakker om ”medier”, refereres det til kanaler som bærer ”budskapet” eller informasjonen mellom avsender og mottaker. Ofte forbindes ”medier” direkte med ”massemedier” som avis, TV og radio, men også andre kanaler som telefon, brev og oppslagstavler brukes til å formidle budskap. Spesielt på Internett vil slike kanaler kunne være vanskelig å skille fra det vi vanligvis kjenner som ”medier” eller ”massemedier”. Derfor vil jeg her understreke at ”medier” ikke nødvendigvis er ensbetydende med ”massemedier”, og at jeg andre ganger kan finne andre betegnelser som passer bedre for den type ”kanaler” jeg beskriver enn ”medier”.

Nedenfor vil jeg ta for meg den påståtte konvergensen med to forskjellige fokus. Først vil jeg fokusere på ”kommunikasjonen”, altså måten selve informasjonsutvekslingen foregår mellom avsender og mottaker. Deretter vil jeg flytte fokuset over på ”mediet” og måten avsendere og mottakere forholder seg til mediet på.

### **3.2.2.1 - Kommunikasjon**

Hvis vi fokuserer på forbindelsen mellom avsender- og mottakerleddet i den tradisjonelle kommunikasjonsmodellen, kan vi se forskjellige kjennetegn ved forskjellige kommunikasjonskanaler. Vi kan blant annet skille mellom forbindelser som er *en-til-en* og *en-til-mange*. Vi kan skille mellom *synkron* og *asynkron forbindelse*. Vi kan skille mellom *offentlig* og *privat kommunikasjon*, og vi kan skille mellom *enveis-* og *toveiskommunikasjon*.

Kommunikasjon over trykte medier som aviser og tidsskrifter kan gjerne betegnes som ”massekommunikasjon”, og har en typisk en-til-mange-struktur. Avsenderen er enten en person eller en begrenset gruppe, mens mottakeren oftest en større masse (Maartmann-Moe 1992: 123). Vi kan også si at det her er snakk om en enveiskommunikasjon, fordi mottakerne har få eller ingen muligheter til å kommunisere tilbake direkte gjennom samme kanal. I tillegg kan kommunikasjon via avis betegnes som offentlig kommunikasjon fordi informasjonen blir publisert eller tilgjengeliggjort av avsenderen uten nøye spesifisert mottaker. Alle som har tilgang til avisen er en potensiell mottaker.

Kringkastingsmedier som radio og TV kjennetegnes i likhet med avis som massekommunikasjon, og kan også beskrives som en-til-mange, enveis og offentlig, men den skiller seg fra avisen på et viktig punkt. Mens avisen gir en asynkron forbindelse mellom avsender og mottaker, krever radio og TV en synkron forbindelse for at informasjonen skal nå frem til mottakeren. Avis har en asynkron forbindelse fordi de ikke krever at mottakeren er tilgjengelig i det informasjonen blir trykket på papiret. I de fleste tilfeller vil det heller ikke være mulig. TV og radio derimot sender ut informasjonen i en konstant og forbigående strøm av signaler. Derfor må mottakeren bruke kanalen i det øyeblikket informasjonen blir sendt ut for å motta den tiltenkte informasjonen, derav synkron forbindelse.

Kommunikasjon over telefon kjennetegnes også som en synkron forbindelse slik som TV og radio, men skiller seg ellers fra de andre kjennetegnene ved massekommunikasjon.

Kommunikasjon over telefon har en en-til-en-struktur fordi informasjonen går fra en avsender til en mottaker, toveiskommunikasjon fordi rollen som avsender og mottaker kan veksles på i samme kanal, og privat fordi det i likhet med en vanlig samtale er en dialog hvor informasjonen utveksles mellom to spesifikke personer.

Avis, radio, TV og telefon er eksempler på kommunikasjonskanaler som tidligere representerte atskilte sektorer, men Internett har funnet plass til de alle. Kommunikasjon på Internett kan ta i bruk alle de distinkte karakteristikkene som jeg har nevnt ovenfor. Som eksempel kan vi se at nettaviser, som papiravisens motstykke på Internett, i likhet med papiraviser i utgangspunktet består av en-til-mange, offentlig og enveiskommunikasjon. Men i et desentralisert og distribuert nettverk som Internett, kan i praksis alle leserne av nettavisen direkte kommunisere tilbake til nettavisen og andre lesere gjennom samme kanal. De kan også distribuere informasjonen videre til en ny masse. De tidligere distinkte karakteristikkene ved forskjellig kommunikasjon som en-til-en, en-til-mange, privat, offentlig, enveis- og

toveiskommunikasjon, synkron og asynkron, blir alle samlet og mikset på Internett slik at tidligere konvensjoner mellom avsender og mottaker blir utydelige. Dette har ført til at mange har sett behovet for å omdefinere kommunikasjonen på Internett av forskjellige rettslige, sosiale og tekniske hensyn.

### 3.2.2.2 - Medier

Internett som medium kan både forstås som noe helt nytt, og som sammensetninger av tidligere medier. I den tradisjonelle tredelte kommunikasjonsmodellen så vi at kommunikasjonen minst består av en avsender, et budskap og en mottaker. I tillegg trenger vi som regel et medium til å bære dette budskapet. Som det allerede fremgår over, er både avis, TV og radio eksempler på tradisjonelle medier som vi allerede har forholdt oss til i mange år. Selv om vi kan kjenne igjen mange av de måtene informasjonen på Internett blir presentert for oss på fra de tradisjonelle mediene, kan Internett til sammenligning regnes for å være et helt nytt medium.

Blant de tradisjonelle mediene kan vi finne mange forskjellige uttrykksform og sammensetninger av uttrykksform. I avisen kan vi finne stillbilder og tekster sammensatt av tegn som bokstaver og tall, og på TV finner vi blant annet levende bilder og lyd. Digitale plattformer som kan samle alle disse uttrykksformene på et sted, kalles gjerne *multimedia*. Muligheten til å digitalisere forskjellige uttrykksformer ved hjelp av informasjonsteknologien, samt muligheten til å behandle den digitaliserte informasjonen i en og samme digitale plattform, har gjort at vi på for eksempel Internett kan få en enda rikere og mer kompleks fremvisning av mange forskjellige uttrykksformer. På Internett kan uttrykksformer fra avis, TV og radio eksistere side om side. Tekst, bilder, lyd og video kan alle finnes på en og samme nettside. Gunnar Liestøl og Terje Rasmussen (2003: 64-65) betegner integrasjonen av, og samspillet mellom flere uttrykksformer som *multimedialitet*. I utgangspunktet kan også tradisjonelle medier fremkomme som multimediale, men det er først og fremst tilstedeværelsen av det *hypertekstuelle* og *interaktive* som definerer *multimedialitet* slik begrepet er blitt brukt av blant annet Liestøl og Rasmussen. Det hypertekstuelle kan spores tilbake til Vannevar Bushs artikkel "As We May Think" i 1945, hvor han beskrev sin idé om en måte å arkivere informasjon på slik at forskjellige informasjon lett kan struktureres og knyttes sammen på en måte som er best tilpasset hver enkelt leser. Bushs tanker og ideer har inspirert mange, blant annet Theodor Holm Nelson som innførte begrepet *hypertekst*:

La meg introdusere ordet 'hypertekst' og la det bety en samling av skrevet eller billedlig materiale bundet sammen på en kompleks måte slik at det ikke uten vanskeligheter lar seg presentere eller representere på papir. (Theodor Holm Nelson 1965, ifølge Liestøl og Rasmussen 2003: 48)

Internetteknologien idag muliggjør nettopp disse egenskapene ved hypertekst. Det at forskjellig informasjon over hele verden blir lagret og lenket sammen på en ikke-hierarkisk og ikke-sekvensiell måte (Liestøl og Rasmussen 2003: 50), gjør det mulig for en Internettbruker å tilegne informasjonen på den måten brukeren selv vil. Denne makten og valgfriheten til å tilegne seg informasjon slik Internettbrukeren selv vil, er det vi kaller interaktivitet. Som vi ser, henger det hypertextuelle og det interaktive tett sammen. Jeg skal komme litt tilbake til interaktivitet litt senere i [punkt 3.2.3.1](#).

Når vi diskuterer Internett som sammensetninger av tidligere medier, må vi også tenke på andre elementer ved medier enn det rent overfladiske som er i kontakt med våre sanser. Vi må også ta med elementer som funksjonalitet, virkemåte og etablerte bruksvaner i vår forståelse av medienes helhet. I de senere årene er det gjort forsøk på å utvikle teorier som kan omfavne denne helheten, men det er fortsatt et stykke igjen før vi kan etablere en solid grunnmur for vår forståelse av Internett som medium.

Jay David Bolter og Richard Grusin (1999) innførte begrepet *remediering* som en betegnelse for tradisjonelle mediers overgang til digitale medier. De hevder at *remediering* kun er et annet ord for *konvergens* (Bolter og Grusin 1999: 224). I denne teorien vektlegger Bolter og Grusin det de kaller remedieringens to logikk, vist gjennom *umiddelbarhet* (*immediacy*) og *hypermedialitet* (*hypermediacy*) (Bolter og Grusin 1999: kap. 1). Med umiddelbarhet viser de til det formålet å gjøre mediet mest mulig usynlig. De mener at virtuell virkelighet og de senere års såkalte "reality-TV" er eksempler på dette, hvor det medierte; her den virkelige verden eller hverdagslivet, umiddelbart blir gjort tilgjengelig med et mest mulig transparent og usynlig medium. Hypermedialitet derimot, refererer til de mulighetene nye medier gir til å presentere informasjon på mer komplekse og sammensatte måter. Eksempler på dette kan være nettaviser og såkalte interaktiv TV hvor mediet i høyeste grad er synlig og mottakeren sitter igjen med en opplevelse av selve mediet i tillegg til en simulering av virkeligheten. Det at vi hele tiden vil mangfoldiggjøre informasjonen gjennom medier, men samtidig etterstrebe usynliggjøring av mediet, danner det Bolter og Grusin kaller for remedieringens dobbellogikk (Bolter og Grusin 1999: 5). Slik de forklarer dette, er remediering en re-presentasjon eller simulering av et annet medium. For eksempel vil dette bety at en nettavis som inneholder

tekst, bilder og videosnutter er en remediering av den tradisjonelle avisen og TV-en. Ut ifra en slik forklaring, sier Bolter og Grusin med andre ord at alle medier er remediering.

Denne teorien har imidlertid blitt kritisert for å undervurdere nettopp mange andre elementer ved mediene, og hvordan opplevelsen og bruken av de nye mediene skiller seg fra de gamle. *Remediering* tar ikke stilling til hvordan innholdet og informasjonen fra de opprinnelige mediene blir re-presentert i nyere medier som Internett med fundamentale forskjeller som resultat av de teknologiske egenskapene (Bratteteig 2008: 280, Fagerjord 2003b).

Anders Fagerjord (2003b) har derfor en utvidet teori, og bruker blant annet begrepet *retorisk konvergens* i sin doktorgradsavhandling<sup>19</sup>, til å påpeke begrensningene ved Bolter og Grusins teori. På et overfladisk nivå, kan retorisk konvergens gjerne forstås som et annet ord for *multimedialitet*, men Fagerjord går videre og argumenterer for at retorisk konvergens ikke må begrense seg til informasjonens sanselige overflate, men også ta stilling til en rekke andre variabler. Nedenfor gjengis Fagerjords skisse av *retorikk* som summen av alle variablene.

$$\begin{aligned} &\text{Topic} + \text{Intended Effect} + \text{Audience's Social Setting} \\ &+ \text{Audience's Use of Media} + \text{Economy} + \text{Technology} \\ &+ \text{Traditions and Conventions} = \text{Rhetoric.} \end{aligned}$$

Hvis en av variablene endres, vil retorikken også forandres. Når en tekst eller et videoklipp laget for avis eller TV blir flyttet til Internett, blir resultatet en annen retorikk (Fagerjord 2003b: 314-315). Som eksempel viser han til de teknologiske og økonomiske forskjellene mellom papirutgaven av avisen VG og VG Nett, som gjør at VG Nett ikke trenger å begrense seg til for eksempel opplag og deadline. Den sosiale praksisen påvirkes for eksempel av avisens presentasjon kontra VG Netts fremvisning på en dataskjerm som gjør at VG Nett kanskje er mindre aktuell ved frokostbordet som Fagerjord forklarer, slik teknologien var i 2001. Folk er også mindre villige til å betale for å lese nyheter på VG Nett enn å betale for en vanlig papirutgave av VG.

### 3.2.3 - Divergens på Internett

Som Bolter og Grusin (1999: 225) uttrykker det: "Convergence means greater diversity for digital technologies in our culture". Fagerjord (2003b: 321) er enig med Bolter og Grusin på

---

<sup>19</sup> Se, Anders Fagerjord sin hjemmeside for mer om hans doktorgradsavhandling, "Rhetorical Convergence – Earlier Media Influence on Web Media Form", samt flere av publikasjonene i fulltekst.  
<http://fagerjord.no/rhetoricalconvergence/>



dette punktet og skriver: “We might say that symbolic convergence leads to technical divergence”. Jeg vil her videreføre litt av denne diskusjonen. Utviklingen som blant annet Bolter, Grusin og Fagerjord har prøvd å teoretisere, har ikke bare ført til konvergens, men også *divergens*. I motsetning til konvergens hvor forskjellige sektorer, tradisjonelle kommunikasjonsstyper og medier smelter sammen, er *divergens* en betegnelse for at det ut fra denne smeltingen oppstår nye selvstendige måter å formidle meningsinnhold på (Personvernkommisjonen 2008: 5). Vi skal altså ikke lenger se på Internett som ett medium, men som flere medier eller nettmedier. Nedenfor vil jeg se på et par eksempler på hvordan vi kan forstå den divergerende utviklingen på Internett og enkelte digitale medier.

### **3.2.3.1 - Fire akser av retorisk konvergens**

Igjen vil jeg henvise til et av Anders Fagerjord sine bidrag på dette feltet. I en annen publikasjon til sin doktorgradsavhandling, viser Fagerjord (2003a) til denne konvergensen gjennom å dele retorikken inn i fire akser. Hver av aksene representerer forskjellige dimensjoner av nettmedier. Disse tar form av ”’liveness’, tekniske begrensninger, interaksjon og multimedier”, som han mener kan raffineres ned til ”1) distribusjon, 2) lerret, 3) lesemåter og 4) uttrykksform” (Paulsen 2003).

1) *Distribusjon* av nettmedier består av en kombinasjon av det vi kjenner fra tradisjonelle medier. Aviser kjennetegnes med relativt høy grad av forsinkelse i distribusjonen. Det vil med andre ord si at det tar en viss tid fra innholdet i avisen blir trykt og sendt ut med avisbud, til den når frem til mottakerne. Til gjengjeld er informasjonen permanent. Med TV og radio derimot er denne distribusjonstiden bortimot null. Informasjonen når mottakerne direkte når TV- og radiosignalene blir sendt, noe som resulterer i høy grad av det Fagerjord beskriver som ”liveness”. Hvis mottakeren derimot ikke er disponert for informasjonen direkte, forsvinner informasjonen. Både avisens forsinkelse og TV-ens ”liveness” kan relateres til de tidligere nevnte synkron og asynkron forbindelse. Internett har på mange måter sin særegne plass i denne ”liveness-aksen”. Internett kan befinne seg flere plasser på ”liveness-aksen” samtidig. Tar vi en nettavis som eksempel, ser vi at informasjonen blir liggende tilgjengelig nesten like permanent som i vanlig papiravis, mens nyhetene kan oppdateres og distribueres fortløpende og gi en følelse av ”liveness” slik som når man ser nyheter på TV. På denne måten er det mulig å argumentere at nettmedier kan være både synkrone og asynkrone på samme tid.

- 2) *Lerretet* kan sies å representere de tekniske begrensningene. Nettmedier har lenge vært begrenset til en dataskjerm. Dette setter visse begrensninger for avsenderen på hvordan de kan utforme den informasjonen de vil formidle. Etter hvert som skjermene har utviklet seg til å bli større, med høyere oppløsning og bedre farger, har dette tillatt mer avansert grafikk og komplekst innhold. Andre eksempler kan være forsøk på å gi et tredimensjonalt uttrykk gjennom såkalte 3D-briller eller å projisere bilder ut i det virkelige rom.
- 3) *Lesemåten*: som med Liestøl og Rasmussens beskrivelse av *multimedialitet*, er *interaktivitet* og *hypertekst* de viktigste stikkordene når det kommer til konvergens av lesemåten. Fagerjord referer blant annet til Jens F. Jensens teori om hovedsakelig tre forskjellige typer interaktivitet; *registrerende*, *konverserende* og *selektiv*. Med *registrerende interaktivitet* mener han mediets evne til å registrere mottakerens bruksmønster, behov og preferanser slik at informasjonen kan skreddersys den enkelte mottaker. Den *konverserende interaktiviteten* er den vi kjenner fra vanlig toveiskommunikasjon, altså en kontinuerlig utveksling av informasjon mellom to mediebrukere. *Selektiv interaktivitet* beskriver stort sett den situasjonen vi kjenner best til i dag. En mengde informasjon distribueres og lagres på Internett mer eller mindre uavhengig av mottakerne, og det er opp til hver enkelt Internettbruker selv å velge hva, når og hvordan de vil tilegne seg informasjonen. Interaktivitet betyr altså at mottakeren selv initierer selve overføringen av informasjonen, og hypertekstualitet lenker informasjonen sammen på en slik måte som gjør dette mulig for brukeren. På Internett legges det stor vekt på nettopp at informasjonen kan bli skreddersydd for hver enkelt mottaker, både av avsender og mottakerne selv.
- 4) *Uttrykksform*: jeg har tidligere nevnt at muligheten til å digitalisere forskjellige uttrykksformer, gjør at vi praktisk talt kan bruke alle uttrykksformer vi finner fra tidligere medier på alle typer nettmedier, det være seg tekst, bilder, video eller lyd. Nettmedienes uttrykksform er kanskje det som er minst interessant med tanke på oppgavens problemstilling. Jeg vil påstå at multimediale egenskapen ved nettmedier i liten grad vil kunne tilføre informasjonen en dypere eller mer problematisk mening enn tidligere, og vil derfor ikke være noe tungtveiende argument for annerledes kontroll på Internett enn i tradisjonelle medier.

Sammen gir disse fire aksene et overblikk over det konvergente fra mediene og vi kan med utgangspunkt i dette også forstå de nye divergente nettmediene. Fagerjord legger med dette litt

av grunnlaget for å forstå den generelle utviklingen av den retoriske konvergensen. Han viser til noen av de viktige elementene, eller variabler som han selv kaller det, som er viktig å ha med i en helhetlig forståelse av de nye divergente nettmediene.

### **3.2.3.2 - Personvernkommisjonens femdeling**

Personvernkommisjonen (PVK) (2008) gir i en delrapport et mer konkret eksempel på hvordan vi kan forstå forskjellige måter å bruke Internett til å formidle meningsinnhold. De klassifiserer fem distinkte typer nettmedier basert på forskjellige publiseringspraksis. Noe av formålet til PVK med denne oppdelingen er for å kunne plassere et eventuelt ansvar for publiseringer på spesifikke aktører eller avsendere. De fem nye typene medier er; 1) *redigert*, 2) *etter-redigert*, 3) *Web 2.0*, 4) *egenpublisert* og 5) *person-til-person (P2P)*.

- 1) Kommunikasjonsstrukturen i *redigerte medier* fungerer ganske enkelt på samme måte som de tradisjonelle massemediene som avis og TV. Innholdet er på forhånd redigert av en redaksjon gjerne med en redaktør som hovedansvarlig og distribueres derfra ut til et større publikum. En helt ordinær nettavis eller annen informativ nettside vil være typiske eksempler på *redigerte medier*.
- 2) Når det gjelder nettaviser, har disse i de senere årene utviklet seg til å implementere flere returkanaler for publikum. Leserne har mulighet til å skrive innlegg som svar til artikler og starte diskusjoner med andre lesere. På grunn av den store mengden innlegg og den frie tilgang for hvem som helst til å skrive innlegg, er det vanskelig for en redaksjon med et begrenset antall mennesker å redigere alle innleggene. I stedet lar de publikum selv ta seg av denne oppgaven med funksjoner som kan varsle redaksjonen om upassende innlegg. En slik praksis er det PVK kaller *etter-redigerte medier*.
- 3) *Web 2.0* som PVK nevner er det vi også kan kalle for sosiale nettsteder eller nettsamfunn. Hovedkjennetegnet ved såkalte Web 2.0-nettsteder er at innholdet er brukergenerert. Det vil si det legges opp til at brukerne både kan forme tilhørende applikasjoner og innhold tilpasset deres eget behov. I skrivende stund er det mest kjente eksempelet på slike nettsteder Facebook<sup>20</sup>. Selve nettstedet og tjenesten Facebook sørger for et visst

---

<sup>20</sup> Facebook, ble startet av Mark Zuckerberg i 2004. Ideen var at universitetsstudentene i USA skulle bruke nettsiden til å lage profil av seg selv og dele materiale som private bilder, nyheter og videoer med sine venner. Etter hvert fikk nettstedet brukere over hele verden og ble oversatt til flere språk.

minimumsbrukergrensesnitt, slik at brukerne selv kan forme nettsiden og profilen sin innenfor visse rammer, og fylle det med innhold de kan dele med en brukergruppe etter eget ønske. Det som PVK særlig er opptatt av ved denne typen medier, er evnen de har til å samle inn og lagre store mengder informasjon, gjerne sensitive, om brukerne av slike nettsted. Denne informasjonen blir ofte brukt til målrettet markedsføring, men kan i feil hender også bli brukt til kriminelle handlinger, ærekrenkelser og andre brudd på personvern. PVK beskriver også denne typen medier som ”medier som samler brukerinformasjon” og er kanskje det Jens F. Jensen mener med *registrerende interaktivitet*. I denne oppgaven er Web 2.0 bare en fellesbetegnelse på denne typen nettverksbasert kommunikasjon mellom ”likeverdige” brukere. Også Wikipedia<sup>21</sup> kan regnes som et sosialt nettsted, da det er lagt opp til mest mulig brukergenerert og brukerredigert innhold. Dessuten er Wikipedia et eksempel på *Web 2.0* som er mindre problematisk med tanke på innsamling av brukerinformasjon. Derimot er kvaliteten og sannhetsgraden av innholdet blitt ansett som variabelt, fordi hvem som helst kan tilføye nye artikler eller redigere allerede publiserte artikler.

4) Blogger<sup>22</sup> og hjemmesider er eksempler på det PVK betegner som *egenpubliserte medier*.

Denne betegnelsen markerer et vanskelig, men viktig skille. Der hvor vi tidligere lett kunne skille mellom offentlig og privat kommunikasjon, er de *egenpubliserte mediene* veldig ofte av en privat karakter med tanke på innholdet, men i teorien er den samtidig offentlig tilgjengelig for hver og en som er koblet til Internett. Selv om de fleste egenpublikasjonene kun har et begrenset antall lesere i forhold til for eksempel en nettavis, har disse egenpubliserte mediene alle de tekniske forutsetningene for å nå ut til et minst like stort publikum som en hvilken som helst annen nettside.

5) I denne oppgaven er kanskje utgangspunktet til *P2P* minst like viktig. Det grunnleggende ved *P2P* er at informasjonen utveksles mellom to enkeltbrukere, en-til-en fremfor en-til-mange eller mange-til-mange. Vi kan enklest se på en slik kommunikasjon i praksis av post og telefoni, som i aller høyeste grad kan sies å foregå i det private rom.

Digitaliseringen har videre gitt tilsvarende kommunikasjonsmuligheter som e-post, SMS,

---

<sup>21</sup> Wikipedia, ble grunnlagt av Jimmy Wales i 2001 som et internetbasert leksikon hvor hvem som helst kunne bidra med nye artikler eller redigering og korrigering. I 2009 hadde Wikipedia over 12 millioner artikler på over 200 språk.

<sup>22</sup> Blogg, er et publiseringsverktøy som er tilgjengelig for alle Internettbrukere. Ordet kommer av det engelsk ordet ”blog” som igjen er en forkortelse av ”web-log”, en dagboklignende nettpublikasjon (Personvernkommisjonen 2008: 34).

MMS og såkalte lynmeldinger (IM eller IMS)<sup>23</sup>. Denne typen medier representerer i likhet med egenpubliserte medier et vanskelig skille mellom det private og det offentlige. Skillet her er at flere kontroversielle episoder har vist at slike tjenester eller medier har en evne til å spre informasjon som ”ild i tørt gress” selv om informasjonen kun går fra person til person, og derfor har mange av de samme egenskapene som massemediene. Når det gjelder *P2P* er dette en videreutvikling innen denne typen kommunikasjon på Internett som gjør det enkelt å massedistribuere større informasjon som film og musikk gjennom en utveksling av informasjon som i utgangspunktet kun skjer mellom to noder. Dermed mener PVK at det ofte er vanskelig å avgjøre om slike medier tilhører det private eller det offentlige rom.

PVK bruker denne klassifiseringen til å peke på de mange utfordringene som ligger i krysningspunktet mellom ytringsfrihet på Internett og personvern. Det som også er viktig å poengtere er hvordan denne klassifiseringen klarer å illustrere den komplekse utviklingen medier og kommunikasjon på Internett har gjennomgått. Den viser et mye mer nyansert bilde av resultatet av konvergens og divergens. Å forstå nettmedier som direkte kopi eller simulering av tradisjonelle medier og kommunikasjon slik som Bolter og Grusin foreslo med *remediering*, blir derfor utilstrekkelig og mangelfull.

### **3.3 - Ytringsfrihet på Internett**

Etter gjennomgangen av både ytringsfrihet og Internett i dette kapittelet, er det ikke vanskelig å se at kommunikasjonen og informasjonen som utveksles over Internett i likhet med tradisjonelle medier også berøres av ytringsfrihetens vern. Samtidig skiller nettmedier seg fra tradisjonelle medier på flere måter som gjør at vi ikke uten videre kan diskutere ytringsfrihet på Internett på samme måte som vi har diskutert ytringsfrihet i tradisjonelle medier. Sentrale egenskaper ved nettmedier gjør det vanskelig å anvende de tradisjonelle grensene for ytringsfriheten. Derfor er det på mange områder fortsatt meget problematisk når fordelene skal veies mot ulempene, og når forskjellige interesser skal ivaretas. Jeg skal her på slutten av dette kapittelet forsøke å summere opp noen faktorer som viser hvordan ytringsfrihetens prinsipper blir ivaretatt eller motarbeidet av Internett.

---

<sup>23</sup> To av de mest brukte eksemplene på slike tjenester er MSN og ICQ. I Kina er dette markedet dominert av Tencent QQ, ofte bare kalt QQ, som ble startet i Kina i 1998, inspirert av ICQ (Wikipedia.com 2008e).

### 3.3.1 - Lav ytringsbarriere

Sett fra en ytrer sitt ståsted har Internett uten tvil ført til økt ytringsfrihet. Med dette sikter jeg til mange av de tidligere barrierene som enten er blitt lavere eller helt borte ved bruk av Internett. To av de tydeligste barrierene er inngangskostnaden for massepublisering og anonymitet.

Nettmedier skiller seg fra tradisjonelle medier ved at inngangskostnaden for en som avsender av et budskap stort sett er lavere enn i tradisjonelle medier. Kostnaden for å ytre seg til et større publikum er minimalt (NOU 1999:27: kap. 4.3.5). Tidligere måtte all massekommunikasjon gå gjennom forholdsvis dyre medier som avis, radio og TV. Dette er tunge medieinstitusjoner som krever for mye ressurser og infrastruktur i forbindelse med for eksempel produksjon og distribusjon til at en enkeltperson skal kunne opprette det. Derfor var som regel den eneste muligheten til å nå frem til massen å få innpass i slike etablerte kanaler som ”leserbrev” og ”kronikk” i aviser eller tv- og radioprogrammer, en mulighet som er meget begrenset sammenlignet med for eksempel de *egenpubliserte mediene* på Internett, hvor man så å si har hele verden som sitt publikum.

Manglende anonymitet kan også være en barriere for mange som har noe på hjertet. Ytringer i tradisjonelle medier må gjennom forholdsvis omfattende prosesser i de aktuelle redaksjonene, og kanskje til og med gjennomgå sensur og bearbeiding gjort av andre enn opphavspersonen selv. I disse prosessene må opphavspersonens identitet som regel være kjent for redaksjonen. Selv om avsenderen kan anonymiseres før informasjonen når ut til publikumet, kan den personlige kontakten med alle mellomleddene være nok til at mange velger å holde sine tanker og meninger for seg selv. På Internett er denne barrieren nesten fraværende. Alle Internettbrukere med litt allmenn datakunnskap kan publisere noe på Internett og være sin egen ”redaktør”. De kan selv velge om de vil mottakerne skal få vite avsenderens identitet eller ikke. Anonymitet er derfor et tema som stadig blir hentet opp i diskusjoner om Internett. I teorien er det mulig å identifisere personene bak de fleste ytringene på Internett, men i Norge er det foreløpig kun de groveste og mest innlysende overtredelsene av loven som vil sette i gang en slik identifisering (NOU 1999:27: kap. 8.1.2) på grunn av arbeidsmengden som kreves og hensynet til ytringsfriheten.

### **3.3.1.1 - Informasjonsmangfold**

For Internettbrukerne forøvrig eller mottakerne av all informasjonen, kan lavere ytringsbarriere bety mangfold. Mangfold av informasjon, mangfold av aktører, mangfold av kultur, mangfold av meninger osv. Med utgangspunkt i sannhetsprinsippet, skulle mangfold av informasjon og meninger tilsi at det er større sannsynlighet for å finne sannhetene eller de beste ideene, men samtidig er det ikke dermed sagt at alle benytter sin ytringsfrihet til dette formålet. Ytringsfrihet verner ikke bare om påståtte sannheter og nyttig informasjon, men også usannheter, løgn, misforståelser, manipulerende og totalt uinteressant informasjon. Som jeg diskuterte tidligere i dette kapittelet er det viktig å også verne om slike ”negative ytringer” med tanke på menneskets fundamentale rett til å ytre seg. Dette mangfoldet gjenspeiles i høy grad av mye av den tilgjengelige informasjonen på Internett i dag. Det er langt fra alle blogger, alle nettsider eller alle debatter på Internett som har som mål å tjene sannhetssøking, fri meningsdannelse eller demokratiet. Det kan derfor være problematisk å vurdere når slike ”negative ytringer” truer sannhetsprinsippet og når det må vernes på grunn av menneskets fundamentale rett til å ytre seg.

### **3.3.2 - Anonymitet**

Jeg vil vie litt mer plass til dette med anonymitet, fordi anonymitet også i den norske mediehistorien har vært ansett som positivt for ytringsfriheten. Det er minst to grunner til dette; 1) for at folk skal kunne kritisere makthavere uten å risikere represalier (Personvernkommisjonen 2008: 38-39) og 2) for at mottakere bare skal kunne forholde seg til budskapet og ikke la seg påvirke av hvem avsenderen er (Norland 1999).

- 1) Ved å ytre seg med fullt navn, er man også utsatt for straffeforfølgelse eller andre sanksjoner. Mange ytringer er av slik karakter at de ikke nødvendigvis kan defineres som lovbrudd, som for eksempel ærekrenkelser og brudd på personvern, men som likevel kan vekke motstand. Å kritisere makthavere eller fremsette upopulære ytringer, har historisk sett kunne ført til fatale følger for den som ytrer sin mening. Frykt for disse følgene kan hindre mye upopulær, men både viktig og nødvendig samfunnskritikk, i å komme frem i samfunnsdebatten. Derfor har anonymitet blitt ansett som viktig for å nyte en reell ytringsfrihet.

- 2) Da den norske politiker og publisist Ludvig Kristensen Daa (1809 – 1877) startet bladet *Granskeren* i 1840, forklarte han at han verken ville bruke sitt eget eller noe annet virkelig navn i bladet:

... til med det at svække eller forøge nogen ytret Menings Vægt. Denne skal ene ligge i Sandheden og Rigtigheden af Anskuelserne selv. Det er derfor at Enhvers Navn, der bærer Redaktionen med en Meddelelse, vil vorde aldeles fortiet, undtagen naar han selv maatte ønske det Modsatte. (Her gjengitt i Norland 1999)

Likevel har anonyme ytringer på Internett fått mye kritikk. For eksempel i debatter på Internett, karakteriseres innleggene gjerne som usaklige, irettesettende og med moraliserende fremtoning, fokus på personer fremfor saken (Lindholm 2006: 363) og useriøse (Skogerbø og Winsvold 2008: 41). Slike negative sider knyttes gjerne direkte til anonyme innlegg. Eli Skogerbø og Marte Winsvold (2008) sin undersøkelse på Internett som debattarena viser et nyansert bilde av dette. Undersøkelsen viser at personangrep kun forekommer i rundt to av ti innlegg, og i ni av ti er påstander begrunnet, men med varierende kvalitet. Skogerbø og Winsvold stiller seg delvis bak mye av skepsisen for slike ytringer på Internett, men viser samtidig til at halvparten av lokalpolitikere gjerne titter innom slike debattarenaer, mens en tredjedel av lokalpolitikere også henter noen av argumentene sine herfra over til andre mer etablerte politiske arenaer.

Med tanke på demokratiprinsippet, har anonymitet både fordeler og ulemper. En av forutsetningene for den demokratiske samtalen er at borgerne opptrer autentisk, ansvarlig og sannferdig i sin argumentasjon, det vil si at deltakelsen i demokratiet opptrer i kraft av seg selv og sin overbevisning. Særlig når det gjelder politiske ytringer, er det ofte et poeng for leserne å vite hvem avsenderen er, for å kunne vurdere om fremsatte meninger er uttrykk for personlige standpunkter eller om det ligger skjulte motiver bak dem. Derfor vil anonyme ytringer på Internett ofte mangle troverdighet og integritet. Uansett hvor viktige enkelte innlegg måtte være, vil de vanskelig få den samme politiske status og betydning som signerte innlegg (Skogerbø og Winsvold 2008: 44-45). De tendensene Skogerbø og Winsvold har funnet frem til, motsier dermed Daas argument da han startet *Granskeren*. Mens Daa la vekt på ”Sandheden og Rigtigheden af Anskuelserne selv”, har det i nettdebattene vist seg at avsenderens kontekst er minst like viktig for lesernes vurdering av meninger i et demokratisk samfunn.



På den andre siden kan muligheten for anonymitet stimulere til økt deltagelse i demokratiet. Til tross for anonyme ytringers lavere status, er dette likevel en mulighet til å høre nye stemmer i debatten. Skogerbø og Winsvold mener videre at Internett også kan fungere som en læringsarena for politisk debatt: ”uten å forplikte seg kan debatt deltakerne teste ut meninger og argumenter”. Derfor er det viktig at man har muligheten til å opptre anonymt hvis det er det som må til for at en samfunnsborger skal delta i samfunnsdebatten. Tanken om en læringsarena fungerer også i tråd med autonomiprinsippet hvor man gjennom samtaler og diskusjoner streber mot å bli ”det moderne myndige mennesket”.

### **3.3.3 - Lovvalgsproblemer**

Særlig rettsapparatet blir stilt overfor noen nye dilemmaer ved ytringer på Internett; 1) nye problemer oppstår om definisjon av ytringer i det offentlige og det private rom, 2) spørsmål om ansvarsfordeling for ytringer er kritiske for den reelle ytringsfriheten, og 3) navigering mellom nasjonale lover i et internasjonalt miljø som Internett er, tvinger frem flere problemstillinger for forskjellige lands myndigheter.

- 1) I tradisjonell ytringsfrihet skilles det gjerne mellom ytringer i det offentlige og det private rom, hvor ens ytringsfrihet i det private rom gjerne er langt mer omfattende (NOU 1999:27: kap. 6.2.2.1). Det er med andre ord først og fremst ytringer i det offentlige rom det rettes oppmerksomhet mot når ytringsfriheten skal begrenses (NOU 1999:27: kap. 2.3.2). Ytringer i det private rom har tradisjonelt sett vært skånet fra regulering på grunn av dens begrensede skadeomfang ved eventuelle ulovlige ytringer og fordi det rett og slett har vært praktisk umulig å gjennomføre kontroll av all slags privat kommunikasjon som samtaler ved frokostbordet og papirlapper i klasserommet (NOU 1999:27: kap 6.2.2). Dette gjelder ikke det vi forbinder med privat kommunikasjon på Internett. For det første har vi sett at slike private kommunikasjonsformer som e-post, hjemmesider og de fleste blogger, lett når ut til offentligheten, og får dermed de samme egenskapene som ytringer i det offentlige rom. Potensielle skader slike ytringer gjør kan derfor også sammenlignes med ytringer i tradisjonelle massemedier, om ikke større. For det andre er det som vi har sett i bakgrunnskapittelet til en viss grad mulig å kontrollere, filtrere og sensurere privat kommunikasjon på Internett. Private ytringer på Internett sitt potensial til å nå ut til et offentlig publikum, samt muligheten for effektiv kontroll gjør dette til et nytt dilemma for forskjellige lands myndigheter.

- 2) I spørsmålet om ansvarsfordeling ved eventuelle lovbrudd, har det ofte blitt diskutert hvorvidt de som videreformidler informasjonen sitter på et ansvar. Som i diskusjonen om redaktøransvar i trykte medier, er det mange som ser for seg et lignende ansvar hos tjenesteleverandørene på Internett. En av grunnene til dette er at det for eventuelt krenkede vil være langt enklere å klandre de som gjør det teknisk mulig for de krenkende ytringene å bli tilgjengeliggjort, enn å straffeforfølge en anonym og ukjent ”gjerningsmann”. En annen grunn er at tjenesteleverandørene faktisk har flere muligheter for å hindre slike krenkelser i å spre seg, både ved forhåndssensur og fjerning av ytringer i etterkant selv om dette ofte er lite effektivt. Informasjon på Internett kan raskt spres ut av en tjenesteleverandørs rekkevidde. Tjenesteleverandørene har også mulighet til å identifisere sine brukere og utlevere dem. Å sette slike krav til, og ansvar på den tekniske videreformidlingen vil kunne begrense den reelle ytringsfriheten kraftig. Faren for å bli stående mellom de kontraktmessige forpliktelsene til å videreformidle ytringer og risikoen for å bli holdt ansvarlig for eventuelle ulovlige ytringer kan fremtvinge en viss grad av privat sensur fra tjenesteleverandørenes side (Eggen 1999: kap. 9.3.3.3, kap. 10.3.2). Problemet ved slik privat sensur er at den også vil kunne ramme lovlige ytringer fordi tjenesteleverandørene ønsker å være på ”den sikre siden” av hva som er lovlige og ikke lovlige ytringer. Faren for å bli identifisert av tjenesteleverandørene vil føre til mye høyere grad av selvsensur hos Internettbrukerne og man har heller ikke lenger noen reell anonymitet. Derfor er dette et meget omdiskutert tema særlig i land som setter ytringsfriheten høyt<sup>24</sup>.
- 3) I internasjonal sammenheng har man særlig sett utfordringer i forbindelse med de juridiske landegrensene. Internett har gitt oss et globalisert informasjonssamfunn, hvor stort sett alle har tilgang til den samme informasjonen på Internett, alle publiserer på det samme nettet, og alle har muligheten til å nå ut til det samme publikummet. Ytringer fra hvilket som helst land er globalt tilgjengelig så fort de lastes opp på Internett (Eggen 1999: kap. 9.3.3.1, Rasmussen 2006: 192). Dette har vært opphav til mange diskusjoner om hvorvidt nasjonale myndigheter har mulighet til eller bør regulere informasjon som har sitt opphav i et annet land, eller hvilke lands lover som skal gjelde hvor, og om Internettbrukere bare skal forholde seg til lovene i sitt land eller om de også må ta hensyn til andre lands lover.

---

<sup>24</sup> Se, for eksempel, Jon Bing (2008) om formidlerens ansvar for ytringer på nett.

### 3.3.4 - Digitalt skille

Selv om jeg i [punkt 3.3.1](#) viste til en lavere ytringsbarriere, er det likevel viktig å ha i bakhodet at mange ikke nyter den samme økte ytringsfriheten på grunn av nye barrierer som datakyndighet, mangel på ressurser og infrastruktur. Situasjonen hvor slike barrierer rammer ulike grupper i forskjellig grad, kalles gjerne *digitale skiller*.

Digitale skiller, som er en direkte oversettelse av det mer kjente engelske begrepet *digital divide*, er en teori som kan anvendes på et av de forholdene mellom samfunnet og teknologi. Teorien bygger på det grunnlaget at teknologi som Internett kan påvirke de forskjellene som eksisterer i et samfunn i både positiv og negativ retning. En av de mest sentrale forskjellene i dette tilfellet er forskjellen mellom de som har Internetttilgang og de som ikke har det. Ifølge Pippa Norris (2001: 4) finnes det hovedsakelig tre dimensjoner av dette digitale skillet; 1) globalt, 2) sosialt og 3) demokratisk.

- 1) Det globale skillet peker på de forskjellene som oppstår mellom de industrialiserte og de underutviklede samfunnene. Noen har hevdet at Internettkommunikasjonen har ført til en ”revolusjon” innen økonomi og handel. Noen snakker om en *ny økonomi*<sup>25</sup>, en økonomi som blant annet består av økt produktivitet på grunn av nye muligheter for kommunikasjon som både er raskere, mer fleksibelt og mer effektiv enn tidligere. Dette har bekymret den internasjonale politikken, som etter hvert har understreket faren for at land som mangler kompetanse, ressurser og infrastruktur til å være med på denne ”revolusjonen” vil henge etter og kanskje aldri kunne ta innpå utviklingen. (Norris 2001: 5)
- 2) Det sosiale skillet peker på de forskjellene som oppstår mellom de forskjellige samfunnsklassene, for eksempel de rike og de fattige. Vi kan her altså snakke om et digitalt klasseskille. Norris påpeker faren ved en ujevn fordeling av den nye teknologien i et samfunn. Tilgangen til Internett kan være forskjellig mellom de i rike og fattige strøk, eller mellom forskjellige demografiske folkegrupper som kvinner og menn, barn og eldre. Faren for et digitalt klasseskille øker i takt med betydningen av Internett som plattform for sentrale samfunnsmekanismer, som for eksempel arbeidsforvaltning, kommunikasjon i lokalsamfunnet og undervisning. I forskjellige land er det derfor blitt gjort forskjellige tiltak for å forsøke å håndtere dette digitale klasseskillet. Offentlige subsidier til

---

<sup>25</sup> Se, Manuel Castells (2001: kap. 3) om e-handel og *den nye økonomien*.

Internettilgang for fattige og fokus på allmenn opplæring i grunnleggende datakunnskaper er eksempler på noen enkle tiltak. (Norris 2001: 10)

- 3) Det demokratiske skillet peker på forskjellen mellom de som benytter seg av Internett til å delta aktivt i det demokratiske samfunnet og de som ikke gjør det. Selv om vi går ut ifra at lik tilgang til Internett for alle ikke lenger er noe problem, vil det likevel finnes et skille mellom de som bruker de mange politiske mulighetene på Internett til å engasjere seg i demokratiet og de som ikke gjør det. Internett vil ikke automatisk føre til økt deltakelse eller bevisstgjøring av politisk agenda. Derfor vil det ikke nødvendigvis viske ut skillet mellom de informasjonsrike og de informasjonsfattige. Et slikt scenario hvor de allerede politisk aktive blir enda mer aktive, mens de politisk inaktive fortsatt ikke deltar, vil bare øke fordelene for eliten ytterligere. (Norris 2001: 13)

Alle disse skillene er noe myndighetene i de respektive landene må ta hensyn til i landets håndtering av Internett. Land som Nord-Korea<sup>26</sup>, som har et totalforbud mot Internett, gjør dermed seg selv til et offer for et slikt globalt skille. Det sosiale skillet kommer blant annet til syne når mer og mer av samfunnsforvaltningen benytter seg av effektiviteten og fleksibiliteten som Internett tilbyr. Mange vestlige har også vært overdrevet optimistisk med tanke på Internettets demokratiserende effekt, kanskje på grensen til teknologisk determinisme. Ulik tilgang eller deltakelse på Internett gjør det også vanskelig å anvende Internett på demokratiske samfunnsformål. Her kreves det ikke minst en innsats og vilje fra myndighetenes side til å ta i bruk Internettets demokratiske potensial. Som vi har sett tidligere, hevdet Skogerbø og Winsvold (2008: 45) at anonymitet på Internett kan føre til økt deltakelse i demokratiet, men dette hjelper lite hvis myndighetene ikke forsøker å bygge ut infrastrukturen, og legger til rette for at flest mulig kan benytte seg av dette. Slik kan vi se at alt etter hvordan myndighetene implementerer Internett og forholder seg til det, kan det globale, sosiale og demokratiske skillet både økes og minkes.

---

<sup>26</sup> Se, for eksempel, Deibert m.fl. (2008) for en oversikt samt sammendrag av utvalgte lands tilstand med tanke på Internettkontroll.

## Kapittel 4 - Metode

Innenfor samfunnsvitenskapen kan vi i første omgang skille mellom kvalitativ og kvantitativ metodisk tilnærming til en problemstilling. Tove Thagaard (2003: 16-17) refererer til en rekke andre vitenskapsteoretikere når hun beskriver forholdet mellom disse to metodiske tilnærmingene. Kvantitative metoder kan karakteriseres ved at de fokuserer på utbredelse og analyse av tall, relativt uavhengig av kontekstuell forståelse. Kvalitative metoder derimot, er mer opptatt av meninger og forståelser. Disse blir som regel tolket i lys av deres kontekst. Dessuten er analysen som regel basert på tekst fremfor tall. Problemstillingen for denne oppgaven omhandler et ikke-kvantifiserbart tema. I en oppgave hvor mening om Internett og forståelse for handlinger som Internettkontroll er essensielt for å besvare problemstillingen, er det naturlig å velge en kvalitativ tilnærming.

Thagaard (2003: 14-16) legger vekt på *systematikk* og *innlevelse* som to sentrale aspekter ved kvalitativ forskning. *Innlevelse* handler om å kunne sette seg inn i den sosiale konteksten til det som studeres, slik at forskeren kan oppnå forståelse for den situasjonen som forskningsobjektet befinner seg i. *Systematikk* handler om at forskeren har en systematisk tilnærming til forskningsprosessen. Det innebærer blant annet at forskeren er bevisst på og reflektert over sine valg av hvordan datainnsamlingen foregår, hvordan datamaterialet analyseres og fortolkes. Det endelige målet for å gjøre gode beslutninger underveis, må være å oppnå en helhetlig forståelse for de sosiale fenomenene som studeres. Et reflektert forhold til forskningsprosessen gir grunnlag for å vurdere forskningsarbeidets kvalitet.

### 4.1 - Dokumentanalyse

Som nevnt i første kapittel vil jeg bruke kinesiske akademiske artikler som grunnlag for min analyse. I dette tilfellet har jeg valgt å putte *akademiske artikler* under definisjonen av *dokumenter*. Trine Syvertsen (2004: 215) gir en definisjon av *dokumentanalyse* som passer godt til mine valg: ”Dokumentanalyse er en betegnelse for en *systematisk analyse av skrevne eller audiovisuelle beretninger som ikke er produsert eller generert av forskeren selv*”.

Østbye m.fl. (2002: 44) refererer blant annet til historikeren Ottar Dahl i at man i utgangspunktet kan skille mellom to forskjellige måter å bruke en kilde på. Den første måten er å bruke kilden som en *levning* som forteller oss om situasjonen da kilden oppsto. Dette vil typisk være historiske dokumenter, for eksempel debatten for og imot alminnelig ytringsfrihet som man finner i avisene omkring 1814. Dette er levninger som lar oss forstå hvordan ytringsfriheten i Grunnlovens § 100 ble begrunnet av de som levde i det 19. århundre. Den andre måten er å bruke kilden som en *beretning* som fremstiller en sak. Et eksempel på dette kan for eksempel være et skrift fra det 21. århundre som drøfter Grunnlovens § 100. Til tross for Syvertsens definisjon ”skrevne eller audiovisuelle beretninger” tror jeg det her kun er snakk om ulik bruk av begreper, hvor Syvertsens *beretninger* inkluderer begge Dahls typer kilder. Slik Syvertsen videre utdyper om dokumentanalyse, er det fullt mulig å gjøre en dokumentanalyse av det Dahl kaller for *levning*. Artiklene vil for meg først og fremst tjene som Ottar Dahls definisjon av *beretninger* med det formålet å være en ”ressurs og kilde til det sakstemaet som forskes på” (Østbye et al. 2002: 52).

#### **4.1.1 - Diskursanalytisk tilnærming**

Jeg har valgt å låne en del av *diskursanalysens* teorier og begreper til gjennomførelsen av min dokumentanalyse. *Diskursanalyse* er en form for studie av forskjellige premisser eller regler som styrer hvordan folk uttrykker seg om forskjellige temaer. Fordi diskursanalysens hovedoppgave er å tydeliggjøre ytrereens oppfatning av sosiale fenomener gjennom deres representasjoner i en tekst, må forskeren derfor unngå å betrakte ytrereens utsagn om virkeligheten som sann eller riktig (Thagaard 2003: 111). Selv om jeg ønsker å bruke de kinesiske akademiske artiklene som *beretninger* i Dahls definisjon, hvor de tjener som kilder til saksopklaring, kan det til en viss grad være nyttig å supplere med en slik diskursanalytisk tilnærming til artiklene. Med dette kan vi oppnå en enda dypere forståelse av den kinesiske Internettkontrollen enn om vi kun bruker artiklene som *beretninger*.

Iver B. Neumann (2001) ser på diskursanalysen som en av flere alternative metoder for å avdekke *forutsetninger* og *betingelser* som alltid er en del av politisk praksis. Det er først når disse forutsetningene og betingelsene er gjort kjent at vi har muligheten til å oppnå en dypere forståelse av den *politiske handlingen* som studeres (Neumann 2001: 15). Sett i lys av Neumanns forståelse av en *politisk handling*, passer Internettkontrollen i Kina godt inn. Så lenge det finnes uenigheter om Internettkontroll, og utøvelsen av kontrollen på forskjellige

måter kan påvirke det kinesiske samfunnet på ulikt vis, kan Internettkontrollen i Kina sies å gå under definisjonen av en *politisk handling*.

Neumann forklarer videre at meninger svært ofte er en tilstedeværende forutsetning for at handlinger kan finne sted, og at diskursanalyse blant annet er studiet av disse forutsetningene (Neumann 2001: 38). Diskursanalyse er også godt egnet til å studere situasjoner som den i Kina, hvor det eksisterer en relativt utstrakt aksept av Internettkontroll i landet. Denne aksepten mener Neumann er et resultat av en maktkonstellasjon som opprettholdes ved hjelp av *kulturelle maktmidler* som kun utfordres i beskjedne grad, noe som fører til det han kaller et *gramsciansk kulturelt hegemoni* (Neumann 2001: 60). Antonio Gramsci (1891 – 1937) var en italiensk marxist som benyttet begrepet *hegemoni* for å beskrive hvordan en klasse kulturelt dominerer andre klasser. I klassisk marxistisk analyse, slik den ble utviklet av blant andre Lenin, undertrykker borgerskapet arbeiderklassen gjennom militær, politisk og økonomisk makt. Gramsci mente at dette ikke fortalte hele historien om borgerskapets undertrykkelse. Han innførte begrepet *kulturelt hegemoni* som forklaring på hvorfor den italienske arbeiderklassen ikke bare fant seg i å bli undertrykket, men i tillegg aksepterte undertrykkelsen som uttrykk for kulturelle verdier som var naturlige og ”sunn fornuft”.

Vi kan også forstå diskursanalyse ut ifra definisjonen av en *diskurs*. Jørgensen og Phillips (1999: 9) som går gjennom flere andre teoretikere innen diskursanalysen, mener en *diskurs* i utgangspunktet kan forstås som ”en bestemt måte å beskrive og forstå verden på”. Norman Fairclough, som er en av de mest kjente teoretikerne innen diskursanalyse, definerer *diskurs* ut ifra et lingvistisk ståsted. Hans syn på begrepet *diskurs* i en samfunnsvitenskaplig sammenheng er igjen inspirert av den franske filosofen, Michel Foucault, hvor en *diskurs* betraktes som ”en bestemt måte å forstå kunnskap og sosial praksis på”. Hans teori bygger på at *diskurser* ikke bare reflekterer samfunnsmessige forhold og relasjoner, men også har en aktiv rolle i å konstruere og konstituere disse relasjonene (Fairclough 1992: 3).

Ernesto Laclau og Chantal Mouffe er også to betydningsfulle teoretikere innen utviklingen av diskursanalyse. Deres teori har opphav fra to store teoretiske tradisjoner, nemlig marxisme og strukturalisme/poststrukturalisme (Jørgensen og Phillips 1999: 35). Disse to teoriene smelter så sammen til Laclau og Mouffes teoribygning om at hele det sosiale felt kan forstås som ”et stort kompleks av betydningsdannelsesprosesser”. Med andre ord kan Internettkontrollen i Kina, slik den er i dag, forstås som et resultat av de betydningene som blir ilagt Internettdiskursen.

Jørgensen og Phillips (1999: 79) forklarer en av hovedforskjellene mellom de to sistnevnte teoriene slik: ” For Fairclough består diskurs utelukkende av lingvistiske elementer i motsetning til Laclau og Mouffe, som inkorporerer det ikke-lingvistiske i deres diskursbegrep”. Det er også vanskelig å se noe enighet blant de forskjellige teoretikerne om en diskurs er resultatet av handlinger, selve handlingen, eller om den fører til handlinger. Siden jeg ikke har tenkt å utføre en fullblods diskursanalyse av kinesiske akademiske artikler, vil jeg heller ikke fundere for mye over det siste problemet. Jeg vil først og fremst se på de kinesiske akademiske artiklene som resultater av den kinesiske Internettdiskursen.

Hvis en diskurs er virkelighetsproduserende (Neumann 2001: 60) vil vi kunne finne ut hva for eksempel vår Internettdiskurs legger i Internettkontroll, og hvordan den oppfattes eller hvordan diskursen vil den skal oppfattes. Hvis det er slik at den offentlige kinesiske diskursen rundt Internettkontroll i stor grad inneholder en dominerende representasjon av virkeligheten, mener Neumann dette er et fenomen som tyder på at diskursen er *upolitisert eller politisk lukket*. Selv om diskursen er *politisk lukket*, er den likevel i høy grad politisk, siden det fortsatt vil kreve store mengder *diskursivt arbeid* for å opprettholde denne dominerende representasjonen hvor den i liten grad utfordres. Dette *diskursive arbeidet* er det Neumann betegner som *politisk vedlikehold* (Neumann 2001: 60).

## 4.2 - Datainnsamling

Gjennom et to ukers forskningsopphold hos NIAS (Nordic Institute for Asian Studies) i København, fikk jeg tilgang til litteratur og andre ressurser både på og utenfor nettet. Deriblant den viktigste ressursen for min undersøkelse, CAJ (China Academic Journals Full-text Database)<sup>27</sup>. CAJ er den største søkbare tverrfaglige nettdatabasen over kinesiske akademiske artikler og tidsskrifter. Den inneholdt i 2007 over 25 millioner artikler fra 8,460 akademiske tidsskrifter i Kina innen alle fagfelt.

Analysematerialet mitt består i utgangspunkt av 22 artikler jeg har hentet fra denne databasen. Alle disse artiklene er skrevet på kinesisk, av kinesiske akademikere, ved kinesiske utdanningsinstitusjoner. I første omgang brukte jeg forskjellige kinesiske termer for ”Internett” og ”ytringsfrihet” som søkeord, som for eksempel *yintewang* og *yanlun ziyou*. Etter hvert som jeg leste noen av artiklene og ble mer kjent med det kinesiske perspektivet på

---

<sup>27</sup> CAJ ble i løpet av høsten 2007 også tilgjengelig ved Universitetet i Oslo.



Internett, inkluderte jeg flere ord i søkene mine. Jeg kunne selvfølgelig ikke ta med alle artiklene som søkeordene mine ga treff på, så jeg måtte igjennom en kort og brutal utvelgingsprosess. Tabellen nedenfor viser antall treff jeg fikk på noen av de ordene jeg søkte på enkeltvis. Disse tallene er fra senere dato enn den da jeg faktisk gjorde søk etter artiklene, og er kun for å illustrere det mangfoldet av artikler som er tilgjengelig i databasen i fulltekst:

Søkeord		Treff		
Norsk	Kinesisk	Title	Keyword	Subject
Internett	Yintewang (因特网)	3252	20183	24934
Ytringsfrihet	Yanlun ziyou (言论自由)	21	1638	2349
Nettverk	Wangluo (网络)	197886	512392	639160

(Dato for søk: 13.01.2008)

Det man muligens kan stille spørsmål til, er hvorfor det kun er 21 artikler som inneholder ordet ”ytringsfrihet” i tittelen. Dette skal jeg ikke spekulere for mye i, men det kan hende at for eksempel politisk korrekt bruk av begreper er en årsak. Ellers kan det nevnes at den eldste artikkelen med ordet ”Internett” i tittelen er fra 1997, selv om CAJ inneholder artikler helt tilbake til 1915. Med dette kan vi slå fast at den kinesiske Internett-diskursen, i hvert fall blant akademikerne, ikke har levd i mer enn litt over 10 år.

#### 4.2.1 - Utvalget

Når det gjelder prosessen med å plukke ut de mest relevante artiklene fra mine søkeresultater i CAJ, har jeg prøvd å legge følgende kriterier til grunn i mitt utvalg:

- Skrevet ved et av de større, anerkjente universitetene
- Av nyere dato
- Av høyere akademisk grad
- Blitt referert til av andre kinesiske artikler, med mindre det er helt nytt arbeid
- Tittel som inneholder ord relatert til Internett, ytringsfrihet og kontroll
- Perspektiv: juridisk, ideologisk, moralsk, pedagogisk.

Treff på enkelte ord var ikke noe garanti for at det var en relevant artikkel. For hvert søk, leste jeg gjennom sammendraget av de artiklene som virket interessante ut ifra tittelen, år og tilknytning. Kina har over 1000 universiteter, men ingen av disse kom i 2007 blant verdens

topp 100 universiteter ifølge Shanghai-ranking og Webometrics<sup>28</sup>. Da sier det seg selv at den akademiske kvaliteten på artiklene kan være veldig varierende. Dessuten har de utvalgte artiklene stor bredde og er innenfor flere fagfelt som angår Internett. Artiklenes tilnærminger til ytringsfrihet på Internett strekker seg fra det juridiske til det mer tekniske, og noen med en mer humanistisk og samfunnsvitenskaplig tilnærming enn andre.

Siden den eldste artikkelen som omhandler Internett ble publisert i 1997, er det uansett ikke mer enn en 10-års periode jeg har å velge ut artikler fra. Vi kan likevel ikke utelukke at publiseringsdatoen vil ha noe å si. Teknologien har hatt en voldsom utvikling i løpet av de få årene, og kinesernes forestillinger om Internett kan ha gått gjennom store endringer i så måte. Det er likevel ikke noe mål i mitt prosjekt å spesifikt spore disse endringene. Derfor er det en fordel om artiklene er av nyere dato slik at de gir et mest mulig oppdatert bilde på dagens Internettperspektiv i Kina.

CAJ gjorde det også mulig å finne andre artikler i databasen som enten er blitt referert til eller refererer til de enkelte artiklene. Dette gjorde det mulig for meg å vurdere en artikkels innflytelse ved å se hvor mange som har referert til den. Selvfølgelig må dette vurderes sammen med hvor lenge artikkelen har vært tilgjengelig for andre å referere til.

Helt til slutt er det enkelte relevante artikler som har blitt utelatt av rent praktiske årsaker. Alle artiklene er hentet fra CAJ i PDF-format. Noen av disse PDF-filene er av så dårlig kvalitet at teksten i artiklene ikke har latt seg bli klippet ut. Dette ville ført til mye ekstra arbeid med tanke på oversettelser og sitering som jeg kommer tilbake til litt senere. Derfor har jeg valgt å utelate disse, samtidig som jeg får begrenset mengden artikler til et overkommelig antall for en slik masteroppgave.

#### **4.2.2 - Fremmedspråklige utfordringer**

Språk kan være utfordrende selv når analysematerialet er på norsk eller engelsk. Derfor vil jeg her veldig kort reflektere over hvordan jeg har forholdt meg til de språklige utfordringene både ved innsamling og analyse av et datamateriale på kinesisk.

---

<sup>28</sup> Shanghai-ranking og Webometrics, er ifølge Universitetet i Oslo sin hjemmeside de listene som det henvises mest til (<http://www.matnat.uio.no/internt/studier/internasjonalt/ranking.xml>). Listene jeg har tatt utgangspunkt i tar for seg universitetene i helhet (<http://ed.sjtu.edu.cn/ranking.htm>) & (<http://www.webometrics.info/>).

Stort sett har jeg valgt å holde meg til pinyin-systemet<sup>29</sup> for representasjoner av kinesiske ord<sup>30</sup>. Jeg har derimot valgt å droppe toneindikasjonene på grunn av lingvistikkens mindre rolle i denne masteroppgaven. En som kan kinesisk godt og dermed har interesse av å vite hva det som er skrevet med pinyin skal bety, vil som regel klare å forstå det ut ifra sammenhengen. Enkelte steder vil det derimot føre til litt større problemer. For eksempel vil navn skrevet med pinyin være problematisk å oversette til kinesiske tegn. Derfor har jeg også oppgitt kinesiske tegn der jeg mener det er nødvendig, blant annet i referanselista.

Der hvor ikke annet er oppgitt, er alle sitatene fra de kinesiske tekstene oversatt av meg. Når det skal oversettes mellom to så forskjellige grammatiske språk som norsk og kinesisk, kreves det ofte omformuleringer for å få til en leselig og fornuftig oversettelse. Samtidig vil en slik omformulering nødvendigvis innebære min egen tolkning av originalteksten. Det kan være vanskelig å unngå å la mine tolkninger farge den oversatte teksten, men jeg har forsøkt å minimere denne mulige feilkilden ved å balansere mellom det å oversette ordrett av de kinesiske tekstene, og det å oversette med fokus på godt forståelig språk. I tillegg hvis det er ønske om å lese sitatene på originalspråket, finnes de i oppgavens vedlegg 2 på kinesisk.

De språklige utfordringene ved oversettelser har jeg kommet meg gjennom først og fremst ved hjelp av Wenlin<sup>31</sup> og etter hvert litt Google Oversett<sup>32</sup>. Wenlin har bistått med engelske oversettelser av enkeltord i tekstene mine, mens Googles oversettelsesapplikasjon også tilbyr norske ordrette oversettelser av lengre tekster. I tillegg har jeg også brukt en del ”Kinesisk-norsk ordbok”<sup>33</sup>. Det å lese kinesiske akademiske artikler krever selvfølgelig gode og fleksible språkferdigheter, så disse hjelpemidlene har kun hjulpet meg til å gjøre oppslag av enkeltord litt mer tidsbesparende, og har ikke hatt noen semantiske betydninger for mine tolkninger av tekstene.

---

<sup>29</sup> *Pinyin*, er et fonetisk alfabet som gjengir kinesiske ord med det latinske alfabetet. Utenom å gjøre det mulig å gjengi kinesiske ord med bokstaver, inneholder systemet også mulighet for å gjengi tonefallet på ord, noe som er avgjørende for betydningen av ordet. (Ramsey 1987: 41, 143)

<sup>30</sup> Mandarin-kinesisk, som er hovedspråket i Kina, inneholder blant annet fire forskjellige toner som man kan uttale hvert enkelt ord med. Et ord uttalt med et av tonefallene gir en bestemt mening. Disse tonene vises i pinyin ved hjelp av toneindikasjoner over en av vokalene i ordet, for eksempel ”wāng, wáng, wǎng og wàng”. (Ramsey 1987: 88)

<sup>31</sup> *Wenlin*, er et dataprogram som først og fremst er utviklet for å lære kinesisk. Det fungerer som en enkel tekstbehandling, men tilbyr ordlistefunksjoner mellom kinesisk og engelsk ved å peke på ordet. Ordlistefunksjonen er basert på *ABC Chinese-English Dictionary* redigert av John DeFrancis ved University of Hawai’i.

<sup>32</sup> *Google Oversett*, er en automatisk oversettelsesapplikasjon utviklet av Google.

<sup>33</sup> Utarbeidet av Harald Rekkedal, Bend Bendixen og Rune Svarverud ved Universitetet i Oslo (Rekkedal et al. 1997).

## **4.3 - Refleksjoner**

I et prosjekt som dette er det flere ting som er viktig for en forsker å være bevisst på og reflektert over. Det gjelder først og fremst å være kritisk overfor to forhold i denne oppgaven; analysematerialet og metoden som brukes til å forske med. Utenom dette vil jeg også kort ta for meg noen poeng rundt kritisk bruk av nettressurser til forskning, siden Internett jo etter hvert består av en god del tjenester som kommer godt med i denne typen akademisk arbeid.

### **4.3.1 - Kildekritikk**

Thagaard (2003: 60) skriver blant annet at det er viktig i dokumentanalyse å vurdere kildene i forhold til deres kontekst. Internettensensur og ytringsfrihet er ikke noe enkelt tema å forholde seg til i Kina. Temaet er sensitivt, og det krever forsiktighet av de som vil uttale seg om dette. Dette fører til en rekke utfordringer ved tolkning av kinesiske kilder rundt dette temaet. En diskusjon av analysematerialets sosiale kontekst i denne sammenheng er egentlig først og fremst en diskusjon av artikkelforfatternes kontekst.

Johan Lagerkvist (2006) har også reflektert over dette i forbindelse med sin doktorgradavhandling om Internett i Kina. Lagerkvist mener det i første omgang finnes tre mulige forklaringer på hvorfor den strenge statlige kontrollen av ytringsfriheten på Internett er akseptert i det kinesiske samfunnet. Den første forklaringen er for så vidt todelt. Enten er kineserne rett og slett enige i myndighetenes bekymring for den sosiale stabiliteten, eller så frykter de konsekvensene av å være uenig. Den andre forklaringen er at den økonomiske utviklingen har gjort folk likegyldige til det politiske liv, så lenge levestandarden fortsetter å øke. Den siste forklaringen kan være mangel på alternative referanser. Dette forbindes med uopplysthet, hvor folk går rundt med falske, eller i det minste ukritiske premisser (Lagerkvist 2006: 31-33).

Det å bruke akademiske artikler som kilde vil kanskje utelukke teorien om likegyldighet, og til en viss grad uopplysthet. Akademikerne som har forfattet tekstene kan derimot være knyttet til flere andre problemer. Deres tilsynelatende aksept av Internettensensur kan være et forsøk på å overbevise seg selv om at denne aksepten er frivillig (Nathan 2003: 13, ifølge Lagerkvist 2006: 32). Et annet problem kan være den eksisterende praksisen med å fortelle en ting offentlig, men mene noe annet privat. Det akademikerne skriver i sine artikler kan dermed være noe helt annet enn det de ville uttrykt om ikke sosialt press eksisterte (Kuran

1995: 17, ifølge Lagerkvist 2006: 32). Artiklene kan for eksempel uttrykke det de tror myndighetene vil de skal skrive, fremfor deres private autentiske meninger. Videre har jeg i [punkt 5.4](#) tatt opp forholdet mellom de intellektuelle og myndighetene i Kina. Dette kan være med på å belyse akademikernes posisjon i Kina ytterligere, og dermed bidra til mer reflekterte tolkninger av de kinesiske akademiske artiklene.

Min tolkning av artiklene vil variere fra artikkel til artikkel. En del av de utvalgte artiklene er skrevet av relativt unge akademikere. Dette kan være artikler som er blitt publisert i forbindelse med kravet for en mastergrad ved kinesiske universiteter. Artiklene vil i mindre grad være basert på egen forskning, men i stedet støtte seg til mye av den etablerte forskningen rundt temaet. Jeg har i denne oppgaven valgt å ikke gjøre noen separat analyse av forskjellene mellom unge og eldre akademikere. Jeg har imidlertid merket meg at de eldre akademikere gjennomgående skriver på et mer idealistisk grunnlag enn de unge. I enkelte av artiklene er fremstillingen lite objektiv. Min oppgave er imidlertid ikke å være for eller i mot artiklenes meningsinnhold. I oppgaven vil jeg også ta for meg enkelte tema som ikke blir nevnt i disse artiklene. Som Lagerkvist sier: ”når mange individuelle stemmer repeterer den offisielle politiske diskursen om Internettbruk eller ytringsfrihet i et autoritært land som Kina, må også alternative forklaringer søkes” (2006: 32). For å kompensere nettopp det som muligens ikke nevnes av de kinesiske akademikere selv, har jeg derfor også en del sekundærlitteratur av vestlige akademikere om Internett i Kina som jeg kan sammenligne mine funn med.

Oppå det hele, kan det også være problematisk at jeg har hentet alle artiklene mine fra en enkelt kilde, CAJ. Det at CAJ er Kina største søkbare nettdatabase for kinesiske akademiske artikler garanterer ikke nødvendigvis representativitet eller autentiske artikler. Tvert imot kan CAJs størrelse og derfor store innflytelse være en grunn til at databasen kontrolleres i likhet med andre store medier. I den grad store og små medieinstitusjoner kontrolleres av myndighetene i Kina, kan CAJ godt tenkes å være utsatt for samme kontrollen.

### 4.3.2 - Metodekritikk

Tradisjonelt sett har forskningens legitimitet vært knyttet tett opp mot begrepene *reliabilitet*, *validitet* og *generaliserbarhet*. Disse begrepene ble først og fremst brukt for å beskrive kvantitative forsknings kvaliteter. Bruken av disse begrepene kan være problematiske i vurdering av kvalitativ forskning som denne. Thagaard (2003), som viser til flere godt

innarbeidde lærebøker om kvalitative metoder, mener *troverdighet*, *bekreftbarhet* og *overførbarhet* er begreper som passer bedre for vurdering av kvalitativ forskning. (Thagaard 2003: 20-21).

Troverdighet sier noe om forskningen utføres på en tillitsvekkende måte. Bekreftbarhet knyttes til kvaliteten av tolkningen, og om den forståelsen det enkelte prosjekt fører til, støttes av annen forskning. Overførbarhet har referanse til at tolkninger som er basert på en enkelt undersøkelse, også kan gjelde i andre sammenhenger. (Thagaard 2003: 21)

Jeg vil her først og fremst diskutere de problemene knyttet til denne oppgavens troverdighet. Denne diskusjonen vil blant annet komme inn på forskerens rolle i dette temaet og forskerens tolkninger av analysematerialet. I kvalitativ forskning er det særlig viktig å være reflektert over forskerens rolle. Denne rollen er blitt diskutert i blant annet Jørgensen og Phillips (1999: 31-33) sin bok om diskursanalyse. Diskursanalytikere betrakter alle betydningsdannelser som sosialt konstruerte. Derfor er det diskursanalytikerens oppgave å forsøke å avdekke hvilke selvfølgeligheter som finnes i en diskurs. Problemet er at forskeren ofte selv er en del av den kulturen som undersøkes eller har mening om temaet, og dermed vil dele noen av selvfølgelighetene i diskursen. Innenfor sosialkonstruksjonistisk teori vil ikke forskerens rolle kunne løses bare ved forsøk på å "s sette parentes om sig selv og ens egen 'viden'" (Jørgensen og Phillips 1999: 31-33). Også innenfor det postmodernistiske paradigmet, mener de at i forskning som dette vil forskeren aldri være nøytral. Elementer som forskerens miljø, fordommer og tolkninger vil alltid påvirke forskningen (Sæther 2000).

Som norsk statsborger født og oppvokst i Norge med kinesiske foreldre, oppdratt med norske verdier på skolen og kinesiske verdier hjemme, er det for meg spesielt viktig å være reflektert over min egen rolle i denne undersøkelsen. Selv om det har vært vanskelig å utestenge mine egne meninger om Internettkontrollen i Kina, vil jeg ikke påstå at dette nødvendigvis er en svakhet ved oppgaven. Kjennskap til kulturen som skal forskes på er en nødvendig betingelse for å utføre en god diskursanalyse (Neumann 2001: 50). Min kjennskap til den vestlige kulturen som stiller seg mest kritisk til streng Internettkontroll, og kjennskap til den kinesiske kulturen hvor streng Internettkontroll ser ut til å være mer akseptert, kan ha gitt meg bedre grunnlag for å innta flere perspektiver og gjøre dette til en styrke i denne oppgaven.

Det jeg derimot finner som et svakt punkt i denne oppgaven er utvelgelsen av de kinesiske akademiske artiklene. Som vist ovenfor, er utvalget basert på relativt overfladiske kriterier, kriterier som jeg personlig fant interessant og mente var relevant på den tid jeg plukket dem ut.

Dette problemet kan ha medført at kun de tydeligste relevante artiklene er tatt med. Hvis det for eksempel skulle være grunner for noen kinesiske akademikere å skrive om temaet på en mer diskret måte enn å flagge det i tittelen, er det stor sannsynlighet for at disse artiklene har falt gjennom i min utvelgelse. På den andre siden resulterte den store mengden med treff i søket kanskje til en noe tilfeldig og ikke fullt så gjennomtenkt utvelgelse. Hvis så er tilfelle, trenger det ikke nødvendigvis å være negativt. Selv om representativitet og objektivitet ikke nødvendigvis er viktig i kvalitativ forskning, kan tilfeldigheter ha gitt meg et mer representativt og objektivt utvalg enn noen andre måter jeg skulle forsøkt å få det på. Sånn sett kan det være greit å understreke at resultatet av dette prosjektet kun kan rettfærdiggjøres med de teoretiske, metodiske og analytiske valgene mine tatt i betraktning.

### 4.3.3 - Om bruk av nettressurser

Til nå har jeg referert til Wikipedia der hvor jeg har innhentet noe av det jeg har vurdert som faktakunnskap eller mindre viktige kunnskap for denne oppgaven, kanskje bortimot ”triviell” kunnskap. Det er viktig å merke seg at mange fortsatt er skeptiske til Wikipedias troverdighet og pålitelighet. Min vurdering her er at Wikipedia gjennom mange redigeringer og korrigeringer fra forskjellige uavhengige bidragsytere, har fått mange gode artikler, og mye verdifull informasjon. Den bærer preg av åpenhet, og ved vurderingstilfeller er det fullt mulig for meg å spore tilbake til referanser og endringer som forskjellige medforfattere har gjort. Kvalitetsmessig kan derfor mange artikler i Wikipedia være minst like gode som artikler i for eksempel et leksikon eller annen faglitteratur. I de tilfeller hvor informasjonen jeg har hentet ut har vært av større betydning, har jeg forsøkt å dobbeltsjekke den opp mot annen litteratur. Jeg ser likevel ikke bort ifra at enkelte artikler kan være farget av bidragsyternes meninger, men hovedregelen i denne oppgaven må vel være å referere til Wikipedia der hvor jeg har vurdert informasjonen som pålitelig og hentet informasjon fra, så kan eventuelt kritiske lesere følge tråden som vanlig referansepraksis. Wikipedia selv beskriver temaet om kildekritikk slik:

Wikipedia er et leksikon alle kan redigere. Dette betyr at vi ikke kan garantere innholdets pålitelighet. Derfor må artikler i Wikipedia leses med fornuftig kildekritikk. Det viser seg likevel at de aller fleste som bidrar til Wikipedia er seriøse bidragsytere, og på svært mange områder er Wikipedia den beste kilden som finnes tilgjengelig på internett. Brukt på riktig måte er Wikipedia en kunnskapsbase det ikke finnes maken til. (Wikipedia.no 2006)

Jeg vil avslutningsvis vie et avsnitt til Google Oversett i forskningssammenheng. Jeg har valgt å basere min analyse på kinesiske tekster for å være så nær det autentiske forskningsobjektet

som mulig. Samtidig har jeg en utstrakt bruk av oversatte sitater, fordi jeg ser på det som en del av det akademiske arbeidet å tilgjengeliggjøre informasjon som i utgangspunktet ikke er tilgjengelig eller forståelig for personer som ikke leser kinesisk. Derfor har jeg lagt et betydelig arbeid i å oversette deler av disse artiklene og sitere de, fremfor å risikere en mengde parafraser med for mye av mine egne tolkninger innbakt i teksten. Google Oversett tilbyr i dag kun "uintelligent" oversettelse, det vil si ord for ord stort sett uten hensyn til grammatikk, men det er høyt sannsynlig at Google eller lignende aktører om ikke så lenge kan tilby vanlige folk lignende applikasjoner med intelligente oversettelser, som takler både helhet og grammatikk mye bedre enn Google Oversett gjør i dag. Da vil lignende arbeid jeg har gjort i denne oppgaven med oversettelser være enklere, og lignende forskning basert på fremmedspråklige materialer vil bli mye mer tilgjengelig for forskere uten spesifikke språkkunnskaper.



## Kapittel 5 - Kontekst

Internettssituasjonen i Kina er et godt eksempel på at teknologi alene ikke bestemmer hvilke retninger samfunnsutviklingen tar. Teknologi kan forandre forskjellige samfunn på forskjellige måter, avhengig av hvordan det samfunnet implementerer teknologien og drar teknologien videre i bestemte retninger. Dessuten må vi forstå teknologiens sosiale og politiske kontekst der hvor den implementeres, for å kunne forstå teknologiens innvirkning på den politiske praksisen i det samfunnet (Kluver og Banerjee 2005: 43). Selv om vi i Norge stort sett beveger oss på det samme Internettet som de i Kina, er det store forskjeller i hvordan vårt samfunn og det kinesiske samfunnet forholder seg til teknologien. Dette påvirkes av for eksempel kultur, historie, økonomi, politikk og mange andre samfunnsmessige og sosiale forhold.

I den første delen skal jeg gjøre meg mer kjent med det kinesiske samfunnet. Jeg skal se på noen av de konseptene som ofte blir brukt for å forklare særkinesiske samfunnsfenomener som for eksempel Internettkontrollen i Kina. Deretter skal jeg se litt nærmere på det politiske Kina og hvordan statens makt legitimeres. Fordi lederne av de forskjellige periodene av KKP (kommunistpartiets) historie ser ut til å ha stor betydning for noen av de akademiske artiklene jeg analyserer, vil jeg også gjøre rede for KKP's legitimitet i lys av deres ledere. Til slutt vil jeg ta en liten gjennomgang av statens forhold til både mediene og de intellektuelle i Kina. Dette mener jeg er relevant fordi jeg i denne oppgaven ser på Internett som medium, og baserer min analyse på akademiske artikler som nettopp er skrevet av intellektuelle i Kina, altså akademikere. Særlig den siste delen vil forklare nærmere noen av de problemene som ble tatt opp i [punkt 4.3.1](#) om kildekritikk i forrige kapittel.

### **5.1 - Kinesisk samfunn og kultur**

Ofte blir særkinesiske samfunnsfenomener eller spesielle hendelser forsøkt forklart ved hjelp av konsepter som skal vise hva en gjennomsnittlig kinesers holdninger i forskjellige

situasjoner baserer seg på. Dette kan også brukes til å delvis forklare Internettkontrollen i landet og kinesernes perspektiv på den.

Elin Sæther (2000) forsøkte å se på den kinesiske identitetskonstruksjonen i sin hovedoppgave. Hun viste til at det kinesiske *vi'et* ble konstruert gjennom å sette *vi* i forhold til *de andre*. ”*Vi'et* er det *de andre* ikke er, og omvendt.” Til dette brukte hun forskjellige teorier som *nasjonalisme* for å beskrive en kinesisk kollektiv identitet.

Xu Wu (2007) går i sin bok om kinesisk cyber-nasjonalisme nøye gjennom blant annet det han kaller for ”chineseness” og kinesisk nasjonalisme. Han mener blant annet at ”chineseness” ofte blir beskrevet som konfutsiansk og kommunistisk, men at dette er en unøyaktig beskrivelse av det kinesiske samfunnet. For det første skriver han at konfutsianisme aldri har vært den eneste filosofiske paradimen i Kina. Også maoisme, daoisme, legalisme og delvis buddhisme har eksistert side om side med konfutsianismen. Til og med innenfor konfutsianismen er det flere tolkninger. Når det gjelder den kinesiske kommunismen mener Wu at det aldri har vært den ortodokse kommunismen som Marx og Engels utviklet, og som senere ble videreutviklet av Lenin og Stalin. Kommunismen har for Kina først og fremst kun vært en etterlenget organiseringsmekanisme, en sentralisert, veldisiplinert og revolusjonær styreform som kunne samle ressursene i landet og stå imot de utenlandske truslene.

Ola Lesteberg (2002) forklarer i sin hovedoppgave den kinesiske resistansen mot de vestlige menneskerettighetene ut fra den konfutsianske filosofien og maoismen gjennom KKP's over 50 år lange ledelse i Kina. Han utelukker imidlertid ikke at også andre ting kan være med på å forklare, men isolerer disse to som de mest utpregede tradisjonene som har påvirket kinesisk tenkning og meningsdannelse.

Ellers er det også en egen debatt omkring *Asian Values*<sup>34</sup> som forsøker å forene et felles verdigrunnlag for de sørøstasiatiske landene. Blant annet i hovedfagsoppgaven til Elisabeth Staksrud (1999) og i boka til professor Drew McDaniel (2002: 153-178) blir *Asian Values* trukket inn i forsøk på å forklare Internettensensur i asiatiske land. Som Staksrud viser til i sin hovedoppgave, er det også en del kritikk mot å anvende et slikt felles verdigrunnlag på så mange land. Kina kan være like forskjellig fra andre asiatiske land som for eksempel

---

<sup>34</sup> Debatten om ”Asian values” kan sies å ha sitt utspring fra den såkalte Bangkok-erklæringen fra 1993 der politiske ledere fra flere østasiatiske land uttrykte forbehold med hensyn til en ”vestlig” forståelse av begrepet om ”menneskerettigheter”. (NOU 1999:27: kap. 2.2.4n20)

skandinaviske land er forskjellig fra USA. USA kan godt ha mer til felles med Singapore enn for eksempel med Norge. Og ikke minst er det store forskjeller også innad i Kina.

Jeg støtter meg derfor til denne kritikken og ser bort ifra debatten om *Asian Values*. Et slikt konsept som *Asian Values* vil være for upresist til å forklare Internettsituasjonen i Kina. Jeg velger også å luke ut de store forskjellene innad i Kina og forsøker å anvende noen av de konseptene ovenfor for å forstå Kina som en enhet. Jeg vil videre gå kort gjennom tre konsepter som kan belyse det kinesiske samfunnet; konfutsianismen, kollektivismen og nasjonalismen. Deretter skal jeg også ta en gjennomgang av KKP's politiske og ideologiske betydning i Kina siden 1949.

### 5.1.1 - Konfutsianisme

Det kinesiske samfunnet i eldre historie var sterkt preget av Konfutse (551 – 479 f.kr.), også kjent som Confucius, sin filosofi. På den tiden Konfutse levde, var Kina et fragmentert samfunn med mange småkriger innad i landet (Helgesen og Risbjerg Thomsen 2006: 129). Som et forsøk på å finne en løsning på sin tids uro i samfunnet, bygget Konfutse sin filosofi på det å skulle opprettholde orden og harmoni. Den konfutsianske filosofien la først og fremst vekt på forholdet mellom mennesker. Dette forholdet skulle bestå av et hierarkisk autoritetssystem, men med gjensidig respekt (Hjellum 1995: 26).

En hersker skal være høflig mot sin minister, mens en minister skal være lojal mot sin hersker. En far skal ha kjærlig omsorg for sin sønn, mens en sønn skal være lydig overfor sin far. Storebror skal vise vennskapelig kjærlighet for sin lillebror, mens lillebror skal vise respekt for sin storebror. Ektemann skal være vennlig mot sin hustru, mens hustru skal lystre sin ektemann. Venner imellom skal det være tillit og troverdighet. (Huang 1967: 174)

Dette er en vanlig tolkning av *Konfutses analekter*<sup>35</sup>. Disse forholdene skulle læres, drilles og etter hvert bli en helt naturlig del av samfunnet. Helt øverst i dette systemet var altså keiseren, Guds sønn, folkets øverste ”far” (Hjellum 1995: 23). Gjennom kvinnens underkastelse for mannen, sønnen for sin far, understøtte for deres leder, folket for deres ”far”, skulle det kinesiske samfunnet kunne fungere harmonisk og på sitt beste. Den konfutsianske filosofien har dermed gjennom flere tusen år vært viktig i å legitimere keiserens makt, og dermed statens makt.

<sup>35</sup> *Konfutses analekter*, også kalt ”Analektene” (eng. ”The Analects”, kin. ”Lunyu”) er en samling av en rekke av Konfutses lærerutsagn skrevet ned av flere forfattere over lengre tid. (Wikipedia.no 2008a)

### 5.1.2 - Kinesisk kollektivism

Kollektivism blir betegnet som en politisk ideologi, og blir ofte brukt for å beskrive det kinesiske samfunnet. En kollektivist er en som setter kollektivets interesser foran sine egne interesser. Dette kollektivet kan for eksempel være en stamme, familie, nasjon eller etnisk gruppe. Mange tar for gitt at det kinesiske samfunnet er sterkt preget av en kollektivistisk tankegang, i motsetning til en vestlig individualistisk tankegang. Mens det kinesiske folket setter felles goder foran sine egne interesser, setter folk i vestlige land i større grad seg selv i sentrum. Mens kineserne ofrer sine rettigheter for rikets sikkerhet, sosial orden og stabilitet, kjemper vestlige folk for menneskerettighetene. Dette er langt fra hele sannheten, eller korrekt for den saks skyld, både med tanke på i Kina og i vestlige land.

I korte trekk går kollektivismen ut på at det blir lagt større vekt på en samlet gruppe av mennesker i et samfunn, fremfor det enkelte individ. Konfutsianismen så gjerne på den gode menneskeheten, stabilitet og fred som det kollektive målet, og familien som enhet skulle være byggesteinen for det harmoniske samfunnet. I tillegg til det konfutsianske hierarkiet, dannet dette det samfunnspsykologen Harry C. Triandis (1995: 44-48) kalte for *vertikal kollektivism*. I den vertikale modellen ser folket på seg selv som underordnet autoriteter, eldre familiemedlem eller en hersker, hvor plikt og lojalitet står sentralt i deres hverdag. Til sammenligning er den *horisontale kollektivismen* der hvor folket ser på hverandre som likeverdige, og det kollektive målet nås gjennom samarbeid. Selv om KKP's sosialistiske og kommunistiske ideologi og politikk fremmet en horisontal kollektivism, har deres autoritære ledestil likevel endt opp med å føre folket mot en vertikal kollektivism hvor KKP selv står øverst (Zhou 2002).

I en artikkel om politisk kultur i Kina og Sverige skriver Torbjörn Lodén (2006) at det må skilles mellom to andre former for kollektivism hvor nasjonen er det definerte kollektivet. I den første formen for kollektivism kommer individets interesser bak nasjonens, og individet er underordnet nasjonen. For eksempel så er Kinas internasjonale prestisje viktigere enn individenes velferd. Denne formen betegner Lodén som *sterk kollektivism*. I den andre enden av kollektivismen finner vi *svak kollektivism*. Hovedforskjellen mellom disse to er at i *svak kollektivism* underordner man seg staten i den tro at det til sist vil komme individene selv til gode. Lodén sier han som mange andre begynner å se en tendens til at kollektivismen er i ferd med å vike plass for en mer individualistisk kultur blant kineserne. Folk tar større ansvar for

sitt eget liv, og man kan se tegn til et større fokus blant folk på selvrealisering og selvoppfyllelse (Lodén 2006: 139).

Triandis og Lodén presenterer hver sin teori om kollektivismen. Disse to teoriene er i og for seg ikke uforenelige og kan godt kombineres, men deres konklusjoner er noe forskjellige. Mens Triandis argumenterer for at kollektivismen fra Konfutses tid fortsatt henger igjen i dagens Kina, mener Lodén å se tendenser til at kineserne sakte beveger seg mot individualismen. Sammenlignet med svenskene, som representant for de vestlige, viser Lodéns undersøkelse til og med at kineserne er mer individualistiske enn svenskene. Dette viser at vi ikke lenger uten videre kan diskutere kinesiske forhold ut ifra enkle kollektivistiske teorier.

### 5.1.3 - Kinesisk nasjonal identitet

En type kinesisk mentalitet som ofte blir brukt til å forklare samfunnsfenomener og spesifikke holdninger i Kina er den nasjonale identitetsfølelsen hos mange kinesere. Denne følelsen kan vise seg innad i Kina hvor forskjellige etniske grupper blir tilknyttet nasjonen Kina som en felles etnisk folkegruppe. Nasjonal identitet forbindes ofte med nasjonalisme. Dette kan i likhet med kollektivismen betegnes som en politisk ideologi. Den er basert på prinsippet om nasjonens, særlig den etnisk homogene nasjons egenverdi (Snl.no 2008). Nasjonalisme skaper nasjonal identitet gjennom å knytte flest mulig felles kulturelle midler til den nasjonale identiteten (Sæther 2000: 33), som språk, historie, normer osv. Den nasjonale identitetsfølelsen kan også vise seg i form av en slags forsvarsmekanisme mot utenlandske krefter. *Identitet* er relasjonell og betyr derfor at vi kun kan forstå den kinesiske identiteten ut ifra det ikke-kinesiske. Derfor blir ofte utenlandsk kritikk av Kina ofte tolket av befolkningen som forsøk på å svekke Kinas nasjonale interesser til deres fordel (Hansen og Thøgersen 2008: 30).

Nasjonalisme må ikke forveksles med patriotisme. Begge disse kan være aktuelle for å beskrive den kinesiske nasjonale identiteten. Felles for dette er deres engasjement og nasjonalfølelsen. Mens patriotismen elsker landet slik den er, noe som også innebærer å støtte KKP fullt ut i en kinesisk kontekst, er nasjonalismen ikke nødvendigvis knyttet til det eksisterende politiske systemet. Nasjonalistene kan like godt ha en sterk følelse for å forandre det nåværende Kina, og elske Kina for slik det var, eller slik det bør bli (Wu 2007: 118).

## 5.2 - *Partistatens legitimitet*

Som kjent betraktes Kina ofte som en såkalt ettpartistat. Alle de politiske lederne i Kina, både på nasjonalt og lokalt plan, har siden de ble rekruttert til det kinesiske KKP gått gjennom partiskolen<sup>36</sup> og derfra jobbet seg oppover i partiet for å bli en politisk leder i landet. Derfor er den kinesiske staten på mange måter ensbetydende med det kinesiske kommunistpartiet. Kinaekspertene Mette Halskov Hansen og Stig Thøgersen (2008: kap. 3) henviser til politiske prosesser i Kina og KKPs historie når de innfører begrepet ”*partistat*” for å beskrive det kinesiske politiske systemet. Vi kan derfor til en viss grad begrense vår forståelse av dagens politiske Kina til en gjennomgang av KKPs historie, gjerne fra etter Nasjonalistpartiet (Guomindang)<sup>37</sup>, var blitt jaget til Taiwan og Mao Zedong kunne proklamere opprettelsen av Folkerepublikken Kina i 1949.

Offisielt blir KKP i dag legitimert gjennom *Mao Zedongs tenkning*, *Deng Xiaopings teori* og *Jiang Zemins ”tre viktige representasjoner”*. KKPs eget partiprogram henviser til de tre nevnte som veiledning for all partiets politikk (China.org.cn 2007). Selv om mange fortsatt forbinder dagens kinesiske samfunn med konfutsianismen, har det skjedd mange politiske omveltninger i Kina de siste 100 årene som skulle tilsi noe annet. Først i dag kan vi igjen i KKPs politikk se glimt av noe som kan minne om konfutsianismen gjennom nåværende president Hu Jintaos ideale om ”det harmoniske samfunn”.

### 5.2.1 - Mao Zedong

Den første og største utfordringen konfutsianismen møtte på var Mao Zedongs (1893 – 1976) periode som Kinas leder fra 1949 til 1976. Gjennom hele sitt politiske liv kjempet Mao for det kommunistiske sosialistiske idealet om et klasseløst samfunn. Han prøvde å ta et oppgjør med de tradisjonelle sosiale verdiene som stammet fra konfutsianismen (Hjellum 1995: 180). Selv om den politiske ideologiske arven etter Mao har blitt svekket til fordel for kapitalismen og økonomisk vekst, blir han fortsatt regnet som en av de største bidragsyterne til det politiske

---

<sup>36</sup> Partiskolen er KKPs eget utdanningssystem. Selv om mange av de unge som blir rekruttert til partiet i dag har solide høyere utdannelse, har KKP også sine egne skoler til å fostre opp politiske talenter til det innsiktsnivået som kreves av en politisk leder.

<sup>37</sup> Etter Qing-dynatiets fall i 1911 var det mye indre splittelser i den nye republikanske. Først i 1928 ble landet noenlunde samlet av Nasjonalistpartiet, også kalt Guomindang, under ledelsen av Chiang Kai-shek (1887 – 1975). Selv om KKP og Nasjonalistpartiet var politiske fiender, samlet de kreftene for å kjempe mot den japanske invasjonen under 2. verdenskrig. Etter japanerne kapitulerte i 1945, fortsatte borgerkrigen mellom Nasjonalistpartiet og KKP frem til 1949. (Hansen og Thøgersen 2008: 16)

Kina. Om ikke annet, så kom i hvert fall KKP til makta i 1949 under ledelsen av Mao, og har siden den gang fortsatt å være det eneste og ledende politiske partiet i Kina. Den politikken Mao førte, og ideologien han la til grunne for sin politikk ble i så måte en viktig del av det Kina er blitt i dag. Kineserne selv har ikke noe begrep for denne *maoismen*, men refererer i stedet til *Mao Zedongs tenkning*<sup>38</sup> (*Mao Zedong sixiang*). Grunnen til dette var at Mao selv mente hans egne ideologiske og politiske retninger ikke var selvstendige, men kun en videreutvikling av *marxisme-leninismen*, og derfor kun fikk betegnelsen *Mao Zedongs tenkning* (Wikipedia.no 2008d). Som tilhenger av marxisme-leninismen, mobiliserte han underklassen til kamp mot de kapitalistiske kreftene i Kina og fratok borgerskapet makten til fordel for arbeiderklassen og bøndene.

Mange vil likevel si at Mao på mange måter ble fanget i den konfutsianske tradisjonen. Han mente at denne underkastelsesmentaliteten fremfor alt fungerte som en stor belastning for Kinas utvikling. Hans visjon var at skillet mellom de ulike klassene i samfunnet skulle oppheves. Mao så gjerne på seg selv som folkets fremste lærer og ga staten en oppdragerrolle overfor individet (Clausen 1994, ifølge Hjellum 1995: 171). I enkelte perioder ble det brukt brutal makt for å få gjennomført ideologien og politikken slik at han selv bidro til den maoistiske statens autoritet som tilsvarer det konfutsianske hierarkiske statssynet (Hjellum 1995: 146). Maos endelige mål skulle være å føre folket fra en kapitalistisk produksjonsmåte til sosialisme og til slutt et klasseløst kommunistisk samfunn. Selv om dette innebar å overføre makta fra borgerskapet til arbeiderklassen, var det likevel nødvendig for KKP å styre med et jerngrep for å unngå tilbakefall i prosessen. Denne veien mot sosialismen legitimerte dermed KKP's maktutøvelse (Hansen og Thøgersen 2008: 62).

### 5.2.2 - Deng Xiaoping

Bare 18 måneder etter Maos død, lanserte Deng Xiaoping (1904 – 1997) ”de fire moderniseringene”. Med disse fire refererte han til modernisering innen vitenskap og teknologi, jordbruk, industri og nasjonalt forsvar (Schell og Shambaugh 1999: 15). Han tok i bruk økonomiske prinsipper fremfor Maos strenge kommunistiske prinsipper. Ikke alle var

---

<sup>38</sup> Det som mange vil kalle for *maoisme* var ikke fullt ut en egen ”-isme”. Mao selv mente hans egne ideologiske og politiske retninger ikke var selvstendige, men kun en videreutvikling av *marxisme-leninisme*, og derfor kun fikk betegnelsen *Mao Zedongs tenkning*. Også kjent som *Mao Tse Tungs tenkning*. Da begrepet *Mao Tse Tungs tenkning* ble oversatt til norsk, var ikke den nåværende offisielle metoden for å transkribere kinesisk om til lydkrift med bokstaver, *Pinyin*, i bruk her i Norge. (Wikipedia.no 2008d)

like fornøyde med forandringene som skjedde etter Maos død. For å legitimere sin reformpolitikk, måtte Deng etter hvert innføre ”fire grunnleggende prinsipper”. Disse ”fire grunnleggende prinsipper” representerte i stor grad det som betegnes som *Deng Xiaopings teori*. Denne består av ”sosialisme, proletariatets diktatur, kommunistpartiets lederskap og marxisme-leninismen-Mao Zedongs tenkning” (Hjellum 1995: 186). Disse fire prinsippene skulle på ingen måter utfordres. Betydningen av Deng Xiaopings reformpolitikk vises best i den økonomiske utviklingen Kina har hatt siden 80-tallet. Maos kommunistiske planøkonomi ble forkastet (Hammerstrøm 2005) og erstattet med en kapitalistisk markedsøkonomi. Maos politikk har vist seg utilstrekkelig for å løse mange problemer som kapitalismen har klart. Deng sto likevel fast ved å bygge opp et sosialistisk samfunn, mens kapitalismen kun skulle være et verktøy mot dette målet. Reformpolitikken skulle bygge det han kalte for ”sosialisme med kinesiske kjennetegn” (Hjellum 1995: 187-188).

Selv om Dengs reformer gikk imot Maos planøkonomi, var målet det samme. Deng mente derimot at de økonomiske betingelsene for å gå over til sosialismens stadium ikke var tilstede. På denne måten kunne det forstås at Maos forsøk på å gå over til sosialismen kom for tidlig (Hansen og Thøgersen 2008: 62). Deng legitimerte derfor sine reformer med at det var nødvendig å øke den generelle produksjonsevnen og velstanden, og stimulere til økonomisk vekst. Dette skulle danne et nødvendig innledende stadium for sosialismen. Han mente at det var uunngåelig at sosiale ulikheter økte for at de rike senere kunne dra med seg de andre. Deng la også i større grad vekt på sosial stabilitet. På den tid var det stor frykt for en sosial oppløsning blant folket. De fryktet at hvis KKP skulle bryte sammen, kunne dette bety at Kina igjen havnet i et sosialt og politisk kaos slik det var før 1949 og slik det skjedde med noen av de tidligere sovjetrepublikkene (Hansen og Thøgersen 2008: 62-63).

### **5.2.3 - Jiang Zemin**

Jiang Zemin (f. 1926) skulle foreløpig bli den siste til å legge det teoretiske grunnlaget for KKP's legitimitet. I løpet av hans periode som president mellom 1997 og 2002, rakk han å få nedskrevet sin teori om ”de tre representasjonene” i partiprogrammet. De tre representasjonene er ifølge myndighetenes egne nettsider betegnelsen på det kinesiske kommunistpartiets ideologi som ble fremmet av Jiang i 2000. De tre representasjonene skulle sammen med *Mao Zedongs tenkning* og *Deng Xiaopings teori* referere til det KKP sto for. På nettsiden lyder det følgende:



- It represents the development trends of advanced productive forces.
- It represents the orientations of an advanced culture.
- It represents the fundamental interests of the overwhelming majority of the people of China.

(China.org.cn)

Det første punktet handler i bunn og grunn om økonomisk vekst. Gjennom å utvikle landets produktive styrke kan de oppnå gode resultater innen vitenskap og teknologi som igjen kan løse økonomiske og sosiale problemer. Når det gjelder det andre punktet, kulturell utvikling, er dette en fundamental del av et sosialistisk samfunn. Folket må oppdras til å bære høye idealer, moralsk integritet og sterk selvdisiplin. Med de høye idealene refereres det til marxistiske idealer. Det siste punktet tilsier Partiets mandat om å ivareta hele befolkningens interesse. Her refereres det til Partiets nærhet til folket og til enhver tid lytte til folkets interesser. (idcpc.org.cn 2003)

Noen kritiserer likevel ”de tre representasjonene” for å kun være pynt på Jiangs politiske ideologiske arv, og egentlig ikke innebærer noen konkrete forandringer (Wikipedia.com 2008f). Hans politikk satset i likhet med Deng Xiaoping sin primært på høy økonomisk vekst på bekostning av sosiale ulikheter og miljøproblemer (Hansen og Thøgersen 2008: 63). Selv skriver myndighetene på nettsiden sin at denne teorien er utviklet fra *Deng Xiaopings teori*. Denne teorien har etablert et sosialistisk markedsøkonomi med et forbedret ”økonomisk og rettslig rammeverk”. Det kan en også se av Jiang Zemins politiske taler om ”de tre representasjonene” som mer eller mindre oppfordret til rekruttering av de mest kompetente og suksessrike medlemmene fra forskjellige sosiale grupper og sektorer inn i partiet (Hammerstrøm 2005). Dette har blant annet knyttet nærmere kontakt mellom den økonomiske eliten og myndighetene. Denne gruppen har vist seg å stå på partiets side når det gjelder politiske reformer, og frykter at en ytterligere demokratisering av politiske prosesser vil gi bøndene for mye makt. Denne middelklassen var i ferd med å bli KKP's allierte, og arbeiderklassen og bøndene som Mao hentet støtte fra ble forsømt av partiet (Hansen og Thøgersen 2008: 68).

#### 5.2.4 - Hu Jintao

Dagens Kina er i utgangspunktet bygget som en marxistisk-leninistisk stat. Gjennom *Mao Zedongs tenkning* har marxisme-leninismen blitt utført i praksis for å omvelte de

konvensjonelle kreftene som holdt Kinas utvikling tilbake. Gjennom *Deng Xiaopings teori* har det frie økonomiske markedet kommet til. Gjennom Jiang Zemins tre representasjoner har KKP's legitimitet blitt revitalisert og gjennom erfaring fra Mao og Deng blitt tilpasset det kinesiske samfunnet. Slik sett har kanskje den økonomiske suksessen foreløpig blitt KKP's viktigste og tydeligste legitimitet frem til Hu Jintao (f. 1942) tok over i 2003.

På enkelte måter har Hu gått tilbake til gamle røtter, og forsøkt å rette de opp. KKP har de siste årene gitt uttrykk for at de nå vil satse på å innhente de sosiale ulikhetene og ta tak i de store miljøproblemene som Dengs reformer har ført Kina inn i. Samtidig vil de i større grad satse på å bekjempe fattigdomsproblemene og korrupsjon, og på denne måten gjenopprette underklassens tillit til partiet. Disse tiltakene er en del av det å nå det nye idealet, ”det harmoniske samfunn”, som Hu lanserte i 2005. Denne ideen kan blant annet spores tilbake til den konfutsianske tradisjonen hvor partiet som folkets leder skal adlydes, men samtidig også ha en klar forpliktelse til å sørge for folkets velstand (Hansen og Thøgersen 2008: 63-64). På denne måten har KKP begynt å føre en mykere og mer sympatisk linje, og kanskje oppnådd en bredere legitimitet blant folket.

### **5.3 - Medienes forhold til partistaten**

Statlig presse- og mediekontroll har lange tradisjoner i Kina. Allerede fra starten av da noe kunne kalles for organisert eller offentlig presse, var den en innbakt rolle i statsapparatet. Den organiserte pressen kan spores helt tilbake til tiden før Kristus. Under mesteparten av imperialismen var pressen underlagt en offentlig avdeling og hadde som oppgave å informere folket om offisielle saker, som keiserens kunngjøringer og rapporter om den politiske statusen (Chang 1989: 4).

Denne typen presse har relativt lite å gjøre med pressen slik vi kjenner den i det moderne Kina. Ser vi på denne nære relasjonen mellom pressen og staten, så er det mye som tyder på at utviklingen av den kinesiske pressen ikke har gjennomgått samme utvikling som den ”frie” pressen vi kjenner fra de fleste vestlige land, spesielt i mer moderne tid. I motsetning til den vestlige modellen hvor et fritt pressesystem blir sett på som den optimale måten å fremme opinionen på, er den kinesiske modellen formet etter det formålet å skulle ”guide” folket til å støtte kommunistpartiets politikk og ideologi (Tai 2006: 189). Skal vi forstå den kinesiske mediesituasjonen i dag, må vi derfor igjen starte med Mao og KKP.

Grunnlaget for mye av dagens mediesituasjon i Kina ble allerede etablert under Maos periode som leder av KKP. Allerede før de kom til makta i 1949, understreket Mao hvor viktig det var å styrke partiånden i partiavisene. Hans marxistisk-leninistiske prinsipp om pressen, var at det skulle hjelpe folket til å forstå sin egen interesse, og virke samlende på folket for å slåss for disse interessene. Dette innebar i prinsippet at pressen skulle lytte til folket, kartlegge folkets interesse, og så lære folket hvordan de skulle oppnå dette. Mao mente folket måtte vite ”sannheten” og ha et felles mål som de av hele sitt hjerte skulle jobbe mot. I en tale i 1943 forklarte Mao sammenhengen mellom toveiskommunikasjon og utviklingen av samfunnet slik:

We should go to the masses and learn from them, synthesize their experience into better, articulated principles and methods, then do propaganda among the masses, and call upon them to put these principles and methods into practice so as to solve their problems and help them achieve liberation and happiness. (Mao 1943, ifølge Chang 1989: 31)

Det framgår av sitatet at det ikke er folkets stemme i sin opprinnelige form som skal komme til uttrykk, men denne stemmen ”synthesize[d] [...] into better, articulated principles and methods”. Måten som Mao putter mediens rolle inn i en toveiskommunikasjon mellom KKP og folket, definerer altså samtidig mediene som et verktøy som KKP kan benytte for å hjelpe og oppdra folket. På grunn av denne viktige oppgaven pressen og mediene ble pålagt, mente Mao at den ikke kunne være styrt av kun et fåtall privatpersoner. Derfor måtte pressen ”ledes av Partiet og overvåkes av folket” (Chang 1989: 29-30).

Medienes sterke bånd til myndighetene fra Maos tid eksisterer fortsatt i stor utstrekning i dagens kinesiske medielandskap. Alle de største medieaktørene som nyhetsbyrået Xinhua News Agency, avisen People’s Daily og kringkastingsgruppen CCTV (China Central Television) er statskontrollerte medieorganisasjoner.

Xinhuas nettsatsing, Xinhuanet med over 800 millioner treff og 80 millioner besøkte sider hver dag verden over, står for kinesernes viktigste kilde til nyheter i Kina i dag. Når andre mindre eller private medieaktører som lokalaviser og nettaviser i Kina skal dekke viktige og sensitive saker, er de lovpålagt å bruke en offisiell nyhetskilde som Xinhua som kilde (Lagerkvist 2006: 112). Dette setter dermed store begrensninger for et nyansert nyhetsbilde i Kina. På Xinhuas egne engelske nettsider står det at de tilbyr tjenester på seks forskjellige språk i over 200 land. Xinhuas virksomhet strekker seg dermed langt utover Kinas egne grenser og gir kinesiske myndigheter mulighet til å påvirke nyhetsbildet både innenfor og

utenfor Kina. Dette er noe av grunnen til at Xinhua kan sammenligne seg med blant annet CNN, BBC og Reuters som verdens største nyhetskilder.

I en rapport om Xinhua News Agency utarbeidet av RSF kritiseres Xinhua og deres journalister for å være indoktrinerte til å produsere nyheter som kun representerer KKP's perspektiv (Reporters Without Borders og Gautier Battistella 2005). De mener videre at myndighetene har en intensjon om å styrke Xinhua's monopol på nyhetsproduksjonen i Kina. Dette bekrefter på mange måter at medietradisjonen fra Maos tid i mer eller mindre grad har vedvart.

## **5.4 - De intellektuelles forhold til partistaten**

Akademikerne som jeg skal basere min undersøkelse på kan defineres som en undergruppe av *de intellektuelle* i Kina. For å rette et kritisk søkelys mot akademikernes posisjon i den kinesiske Internett-diskursen, kan vi starte med å sette oss inn i hvem *de intellektuelle* i Kina er. I boka "Chinese Intellectuals Between State and Market", redigert av Edward Gu og Merle Goldman (2004), bidrar en rekke akademikere til å belyse forskjellige temaer tilknyttet *de intellektuelle* i Kina, og flere av forfatterne tilbyr forskjellige definisjoner av *de intellektuelle*, og akademikere innenfor der igjen.

I det introduserende kapittelet trekker Gu og Goldman (2004: 2-5) spesielt frem to mulige tilnærminger til *de intellektuelle*. På den ene siden er den "realist-strukturalistiske" tilnærmingen som ser på de intellektuelle som "eksperter" innen sitt felt og grupperer dem på bakgrunn av deres yrke, mens vi på den andre siden har den "fenomenologiske" tilnærmingen som ser på *de intellektuelle* som "kritikere" og grupperer dem på bakgrunn av deres holdning til samfunnet. Begge tilnærmingene har både sterke og svake argumenter.

Den "realist-strukturalistiske" tilnærmingen har Gu og Goldman hentet fra Jerome Karabel, og skiller hovedsakelig mellom tre typer intellektuelle (Karabel 1996: 205, ifølge Gu og Goldman 2004: 23). Den første typen er de som er opptatt av fundamentale kulturelle verdier, og det å skape kunnskap innenfor forskjellige intellektuelle felt, som stort sett består av vitenskapsmenn, forfattere, artister og i noen tilfeller journalister. Den andre typen er de som formidler kunnskap, som journalister og lærere. Den siste typen er de som arbeider med å utøve sin kunnskap, som ingeniører, økonomer og advokater. Den "fenomenologiske" tilnærmingen slik Ron Eyerman beskriver den, skiller mellom tre forskjellige tradisjoner

innen forståelsen av *de intellektuelle* (Eyerman 1994: 2, ifølge Gu og Goldman 2004: 23). Den første, kalt den ”intellektuelle tradisjonen”, forstår de intellektuelle som sosialt uavhengige individer som søker kunnskap kun for kunnskapens skyld. Denne gruppen intellektuelle har siden blitt kritisert for å miste kontakt med virkeligheten og manglende interesse for samfunnsmessige spørsmål. Den andre kalt den ”publisistiske tradisjonen”, står i kontrast til den første tradisjonen, og karakteriserer intellektuelle som samfunnsengasjerte. Denne tradisjonen mener at enhver som er engasjert i intellektuelt arbeid ikke kan kalle seg en intellektuell med mindre man er reflektert over betydningen av sitt arbeid for samfunnet. Den siste, kalt den ”moralistiske tradisjonen”, er den som virkelig understreker de intellektuelles oppgave som kritikere. De intellektuelle innenfor denne tradisjonen utfordrer stadig det etablerte enten det er av politisk, økonomisk eller av annen samfunnsmessig karakter.

Begge disse tilnærmingene vil ha problemer med å plassere akademikere direkte inn i en av deres kategoriserte intellektuelle. Min definisjon av en akademiker er basert på de akademiske artiklene jeg har valgt ut. De er med andre ord først og fremst forfattere av akademiske artikler. Videre er de også tilknyttet en høyere utdanningsinstitusjon og har en akademisk status som student, lektor, professor og lignende. Akademikeres oppgave i dag kan variere fra forskning til undervisning, og i mange tilfeller kan også deres arbeid i større grad bestå av anvendelse av deres kunnskap fremfor deres forskningskompetanse, slik den tredje typen av den ”realist-strukturalistiske” tilnærmingen tilsier. Når det gjelder den ”fenomenologiske” tilnærmingen er det først og fremst den ”moralistiske tradisjonen” som kan by på litt problemer. Det kan tenkes at intellektuelle som konsekvent motarbeider partistaten og det etablerte, kan være en utsatte gruppe og vil ha vanskelighet med å få fotfeste. Før jeg går videre inn på dette, vil jeg i tillegg trekke frem Suzanne Ogden (2004) sitt bidrag i Gu og Goldmans bok.

Ogden har en inndeling av de intellektuelle som kan forveksles med den ”moralistiske tradisjonen”. Mens den ”fenomenologiske” tilnærmingen deler de intellektuelle inn i tre grupper ut ifra deres samfunnsengasjement, deler Ogden de intellektuelle inn i fem grupper ut ifra deres forhold til partistaten. De gruppene hun nevner er; 1) de som ikke har egne meninger, men kun arbeider for partistaten, 2) de som på oppdrag fra partistaten forsker og tenker selvstendig, 3) de rendyrkede akademikere som forsker på ikke-politiske spørsmål, og 4) de ”offentlig intellektuelle” som daglig setter søkelys på samfunnsmessige spørsmål. Selv

om disse ikke regnes som dissidenter, forsøker de å ta en viss avstand fra partistaten. Til slutt 5) de som utøver sin kunnskap helt uavhengig av partistaten, og ofte kalles ”dissidenter”.

Også forskjellige politiske ståsted blant de intellektuelle har tatt seg opp i Kina de siste årene. Alt fra forskjellige konservative til realister, radikale og liberale. Særlig de sistnevnte har styrket sin posisjon i Kina. Mens liberalisme før 1998 nærmest var tabu, har det i dag utviklet seg til at mange intellektuelle til og med er stolte over å kunne kalle seg liberalist (Zhang, Z. 1999, ifølge Ogden 2004: 120). Til tross for dette, er ikke liberalisme en del av den politiske kulturen i Kina. De liberale møter i tillegg enkelte motstand fra både andre politiske ståsted samt de konservative i KKP fordi de liberale er for løsrevet fra kinesiske tradisjoner og kultur, og er i liten grad involvert i den nasjonalistiske diskursen som er så viktig for KKPs legitimitet. Mange mener at grunnen til at liberalismen likevel har klart å vokse, er den stadig økende stemningen for ytringsfrihet og privatiseringer av samfunnet.

Ogden bruker hermetegn på ”dissidenter” fordi hun refererer til en gruppe intellektuelle som ikke nødvendigvis taler partistaten midt imot slik vestlige forbinder med en kinesisk dissident. Mange av de kontroversielle fengslingene av journalister og bloggere vi kjenner til i Kina, kan regnes som intellektuelle som vil falle under den sistnevnte gruppen, men å være motstander av partistaten er ikke noe betingelse. Ogdens oppdeling av de intellektuelle i Kina kan implisere et stort fravær av ”ekte” dissidenter. Hun refererer til en del kritikk av de intellektuelle, hvor de ofte blir beskrevet som feige. Den kinesiske liberalisten Liu Junning for eksempel, anklager de intellektuelle i Kina for å prioritere status og innflytelse, fremfor frihet til å kritisere partistaten (Ogden 2004: 114-115). De streber i større grad etter akademisk anerkjennelse, gode statsjobber eller en sikker hverdag. Hvis de er uenige med eksisterende politiske forhold, foreslår de heller forandring fremfor å motarbeide staten. Det viktige blir dermed ikke *hva* de mener, men *hvordan* de uttrykker det.

Stadig flere med kjennskap til det kinesiske samfunnet i dag stiller seg bak et slikt syn på den åpne debatten i Kina. Grensen for kritikk av partistaten går mellom det å påberope endring, og det å påberope nytt politisk styre. Disse mest kritiske intellektuelle har mange ganger vært offer for forfølgelse siden KKP kom til makta i 1949. Utviklingen siden Maos ledelse har heldigvis gått i retning av mer toleranse for de kritiske intellektuelle, men det finnes fortsatt grenser for kritikk en akademiker ikke bør krysse. Slik situasjonen er i dag, virker det som de intellektuelle står fritt til å ytre seg og kritisere det de vil, så lenge de ikke åpent utfordrer KKPs posisjon i Kina (Hansen og Thøgersen 2008: 208-210). De som i dag utfordrer KKP er

ikke intellektuelle eller studenter, men ”arbeidsløse arbeidere, utvandrere fra landsbyene, utilfredse bønder og tilhengere av Falun Gong” (Zhang, Z. 1999, ifølge Ogden 2004: 129). Sånn sett er det mulig å være liberal i Kina og nyte offentlig status og respekt samtidig. Ogden viser også til universitetsmiljøenes større innflytelse i politikken gjennom rådgivning til partimedlemmer. Liberale intellektuelle blir ikke lenger sett på som KKPes fiender på samme måte som i Maos tid, men i stedet er flere av disse mye involvert i forskjellige deler av KKPes regime (Ogden 2004: 129). Myndighetene i Kina er fortsatt sensitive overfor en del tema. De intellektuelle er oppmerksom på at tema som KKPes makt, offisiell ideologi, partiets historie og delvis moderne kinesisk historie fortsatt er ganske sensitive for myndighetene. De fleste intellektuelle velger derfor å trø forsiktig for ikke å provosere unødvendig og risikere å miste sin innflytelse (Gu og Goldman 2004: 10-11).





## Kapittel 6 - Analyse og drøfting

Heretter kommer jeg til å bruke ordene *nettytring* og *nettytringsfrihet* i stedet for ”ytring på Internett” og ”ytringsfrihet på Internett”. Grunnen er at disse ordene er en mer passende oversettelse av de tilsvarende konsekvent brukte kinesiske ordene, for ikke å snakke om enklere. Selv om disse ordene er lite brukt i det norske språket, er det ikke vanskelig å forestille seg hva de betyr. På samme måte som vi bruker *nettsamfunn* og *nettavis*, og det på engelsk ofte blir brukt ”online-” foran aktiviteter og tjenester som har med Internett å gjøre, brukes det på kinesisk *wangluo* (nettverk), sammen med et annet ord for å indikere relasjonen til Internett. *Nettytring* og *nettytringsfrihet* tilsvarer altså de kinesiske ordene *wangluo yanlun* (nettverk ytring) og *wangluo yanlun ziyou* (nettverk ytring frihet).

Innenfor naturvitenskapelige forskning er det ikke uvanlig å dele denne delen av en avhandling inn i en *beskrivende del*, en *analysedel* og en *fortolkningsdel*, men hvis kvalitative data blir benyttet, er det ofte vanskelig å disponere denne delen av en avhandling på denne måten (Everett og Furseth 2004: 150). Derfor vil jeg heller ikke legge for stor vekt på å få til en slik oppdeling av min oppgave, men heller ha en temabasert oppdeling hvor data, funn og drøfting blir presentert side om side. Hver oppdeling vil bestå av en del sammendrag av de viktigste funnene fra artiklene jeg har analysert, samt en god del sitater som jeg selv har oversatt fra kinesisk til norsk for å illustrere noen av de fortolkningene jeg har gjort. Det er viktig å huske på at selve måten de forskjellige temaene blir oppdelt i, valget av sitater jeg bruker og funnene jeg presenterer, også er et resultat av mine fortolkninger.

Etter en kort introduksjon til de kinesiske akademiske artiklene i [punkt 6.1](#), skal jeg i [punkt 6.2](#) og [6.3](#) vise de kinesiske akademikernes syn på ytringsfrihet og nettytringer, som til sammen utgjør *nettytringsfrihet*. Selv om noen diskuterer nettytringsfrihet i sin helhet, er det likevel flere av de kinesiske akademikerne som har valgt å gjøre rede for disse to delene hver for seg, ikke så ulikt slik jeg gjorde i teorikapittelet. Derfor har jeg valgt å beholde denne todelingen også her. Jeg vil først i [punkt 6.2](#) sette meg inn i hvordan akademikerne oppfatter ytringsfrihet i sitt hjemland, både som en juridisk rett og som et ideologisk fundament for

samfunnet. Deretter vil jeg i punkt 6.3 se nærmere på deres oppfatning av Internett som medium, Internettets karakteristikk og hvilke særpreg nettytring kan ha. Disse to delene vil til sammen gi oss bedre innsikt i hva de kinesiske akademikere mener om nettytringsfrihet.

I punkt 6.4 og 6.5 skal jeg gå nærmere inn på problematikken rundt nettytringsfrihet og syn på håndtering av, og tiltak mot disse problemene. Fokuset i punkt 6.4 vil først og fremst være på hvilke problemer frie ytringer på Internett kan føre til, og kanskje til og med virke mot ytringsfrihetens hensikt. Som jeg diskuterte i teorikapittelet, kan slike ytringer for eksempel være manipulerende og løgnaktige ytringer som kan hindre sannhetssøk, fri meningsdannelse og demokrati. Dette vil jeg også komme nærmere inn på i punkt 6.5, hvor vi skal skifte fokuset over på de kinesiske akademikernes forslag til håndtering og mottiltak, enten det er for å ivareta eller begrense ytringsfriheten.

Helt til slutt i punkt 6.6 skal jeg forsøke å trekke noen paralleller til ytringsfrihetens prinsipper fra teorikapittelet for å se hvorvidt begrunnelsene for ytringsfriheten i de vestlige land kan ugyldiggjøres fra et kinesisk perspektiv, og dermed kanskje indikere hvorvidt jeg har klart å finne svar på oppgavens problemstilling eller ikke. Hvis det viser seg at de diskusjonene jeg har vært gjennom i dette kapittelet kan brukes til å svekke ytringsfrihetens begrunnelser, betyr dette at argumentene i dette kapittelet er holdbare for å forklare den kinesiske aksepten og behovet for Internettkontroll.

## **6.1 - Introduksjon til de utvalgte artiklene**

Etter å ha gått gjennom utvelgingsprosessen, hvor mange artikler ble eliminert, sitter jeg nå igjen med 14 artikler til analysen. Demografisk sett, viser det seg at jeg har fått et godt variert utvalg. Ut ifra de opplysningene som er tilgjengelige om artikkelforfatterne er det forholdsvis god spredning med tanke på kjønn, alder, akademisk grad og ikke minst fagfelt. I kvalitativ forskning er det ikke noe mål å ha et bredt og representativt utvalg, men det er i mitt tilfelle greit å vite at utvalget heller ikke er for ensidig. Også kvalitet og saklighet varierer fra artikkel til artikkel, og i noen tilfeller er det også mulig å se forskjellige holdninger til temaet, og intensjonen med deres artikler. Noen artikler har jeg referert til og sitert fra i større grad enn andre artikler. Siden jeg har valgt en temabasert oppdeling på dette kapittelet fremfor for eksempel oppdelt etter artikler, er det fare for at enkelte sitater vil miste noe av sin verdi, eller i verste fall bli feiltolket, av å bli tatt ut av sin sammenheng og kontekst.

Denne mulige feilkilden har jeg forsøkt å begrense ved å gi et lite helhetsinntrykk av artiklene ved hjelp av denne introduksjonen samt noe vedlegg. Jeg skal nedenfor veldig kort forsøke å beskrive hver artikkels hovedpoeng, og kanskje holdning til Internett i den grad det er mulig. I tillegg har jeg sortert ut en egen referanseliste for de analyserte artiklene sammen med et kort sammendrag av hver artikkel. I noen artikler fulgte det med et engelsk sammendrag, mens i andre artikler har jeg måttet selv oversette sammendraget fra kinesisk til norsk. De fleste artiklene inneholder også diverse opplysninger om forfatteren. En tabell med disse opplysningene er å finne i vedlegg 1 rett etter referanselisten. For de som kan kinesisk og ønsker å se sitatene på originalspråket, kan de som sagt finne alle de oversatte sitatene i vedlegg 2 på kinesisk som sluttnoter nummerert på kinesisk. Dette har jeg funnet nødvendig fordi referanser til oversatte sitater, selv med sidetall, kan være vanskelig og meget tidkrevende å finne frem til. En side med tettpakket kinesisk tekst kan tilsvare flere sider på norsk. Jeg vil heretter referere til alle de analyserte artiklene i følgende format: ”navn (år)”, for å unngå å forveksle mellom de artiklene som har forfattere med samme navn.

De fleste artiklene tar utgangspunkt i at ytringsfrihet både er viktig og bør gjelde på Internett. Samtidig ser de først og fremst på Internett som en stor ressurs som bør utnyttes og tilpasses. De fleste gir flere argumenter for ytringsfrihet og argumenter mot absolutt ytringsfrihet. Til slutt ender de som regel med en eller annen form for konklusjon om hvordan Internett bør kontrolleres, enten for å verne om ytringsfriheten, eller for å begrense negative effekter av nettytringsfrihet.

**Sun (2005)** og **Chen (2007)** tar utgangspunkt i ytringsfriheten, men er klare på at all frihet har sin begrensning. Med dette som grunnlag, argumenterer de gjennom sine artikler hvorfor nettytringsfrihet må begrenses, ved å peke på noen problematiske trekk ved nettytringer. **Ma (2004)** derimot, starter sin artikkel med påstanden om at de eksisterende lovene ikke er tilstrekkelig for å regulere nettytringsfrihet, og bruker dermed resten av sine artikler til å utdype behovet for regulering, uten å reflektere over verdien av nettytringsfrihet.

**Zhang (2007)**, **Song (2002)**, **Hui og Huang (2002)** er heller ikke noe bekymret over om nettytringsfrihet blir ivaretatt eller ikke. I stedet legger de vekt på faren for at fri informasjonsflyt på Internett kan svekke det kinesiske folkets ideologi, kultur og moral, og med dette samtidig undergrave KKP's sterke og viktige posisjon i Kina. Derfor bruker de også store deler av sin artikkel til å argumentere for økt fokus på en slags ideologisk og politisk oppdragelse, for å styrke Internettbrukernes ideologiske og politiske fundament i møte med

alle typer dårlig informasjon på Internett. Mens **Song (2002)**, **Hui og Huang (2002)** mener Internett absolutt har mange fordeler, og til og med kan brukes til fordel for denne typen oppdragelse, skinner det nærmest gjennom av en sterk nasjonalistisk og anti-vestlig holdning i **Zhang (2007)** sin artikkel. Selv om jeg ikke tror **Zhang (2007)** sin sterke negative holdning er representativ, tror jeg den belyser et ytterpunkt av enkelte kineseres holdning til Internett.

**Jiang (2005)** er en av de akademikerne jeg har sitert mest fra, mest fordi måten hun argumenterer for ytringsfrihet er veldig lik den jeg kjenner fra blant annet Ytringsfrihetskommisjonen, og er derfor lettere å sammenligne med. Hennes artikkel skiller seg også fra de andre ved at hun stort sett holder alle store samfunnsrelaterte spørsmål utenfor, og dermed gir et klart og strukturert perspektiv med fokus på lover og teknologi. Til å ha plukket ut artiklene helt uavhengig av hverandre, er det interessant for meg å se at **Jiang (2005)** faktisk har en tilknytning til to av de andre artiklene. **Jiang (2005)** er nemlig både blitt referert til av **Lu (2007)** og refererer selv til **Li (2002)**. Til tross for denne relasjonen, er hovedbudskapet i alle tre artiklene ganske forskjellige. **Li (2002)** sammenligner forskjellige lands Internettregulering, og mener den fortsatt er svært mangelfull. Videre argumenterer han for at hvert land, også Kina, må gjøre egne tilpasninger for Internettreguleringen i de respektive landene. **Lu (2007)** derimot prøver å vise at blogging ikke skiller seg fra tradisjonelle medier i innholdet, og mener derfor at også ytringsfriheten på blogger må vernes. Friheten må dog bygges på selvdisiplin og moral for ikke å bryte andres rettigheter, risikere rikets sikkerhet, sosial orden og stabilitet.

**Liu (1999)**, som er professor og veileder for stipendiater ved det juridiske fakultetet ved China Academy of Social Sciences, er kanskje et metodisk spesialtilfelle. Artikkelen hennes burde egentlig bli regnet som sekundærlitteratur fordi artikkelen kun omhandler ytringsfrihet og har ingenting med Internett å gjøre. Jeg har likevel tatt den med fordi den gir en god og utfyllende beskrivelse av hva ytringsfrihet er, og den er dessuten blitt referert til av mange artikler i CAJ. Derfor er det trolig også en artikkel som har en viss innflytelse på mange kinesiske akademikers forståelse av ytringsfrihet.

**Lü og Liao (2007)** bruker en del eksempler hentet fra blant annet USA og Europa som viser at begrensninger på ytringsfrihet er nødvendig. Ellers konkluderer de med forslag om å utbedre ansvarsforholdet til ISPer og begrense mulighetene for anonymitet. **Wang (2007)** refererer til den kinesisk grunnlovens vern av ytringsfriheten og diskuterer hvordan ytringsfrihetens vern best kan bli fulgt opp også på Internett. **Zhang (2004)** ser stort sett på

Internettreguleringer i andre land som USA, England, Tyskland og Singapore og prøver å trekke erfaringer derfra til den kinesiske Internettreguleringen. Hun foreslår å legge opp til mer selvdisiplin blant Internettbrukerne, og mener Internettregulering først og fremst bør være basert på Internettbrukernes holdninger. Til slutt har vi **Zhang (2003)** som argumenterer at det må legges mer vekt på å oppdra Internettbrukerne fremfor juridiske restriksjoner. Han mener Internettbruk bør bygge på brukerens rettferdighetsfølelse og ansvarsfølelse.

Å velge en temabasert oppdeling på så forskjellige tekster kan være uheldig med tanke på kontekstuell forståelse av sitatene. Dette kapittelet må ikke leses som noe enhetlig ”kinesisk perspektiv”, men i stedet leses som forskjellige perspektiver som eksisterer blant akademikerne i Kina. Temaene jeg har beskrevet nedenfor er basert på forskjellige meninger, noen forenelige og noen motstridende. Hvis de blir tolket feil eller som om alt kommer fra et og samme perspektiv, vil det gi et selvmotsigende og ulogisk bildet av et kinesisk perspektiv på ytringsfrihet og Internettkontroll.

## **6.2 - Ytringsfrihet fra et kinesisk perspektiv**

Flere av artikkelforfatterne har valgt å diskutere ytringsfrihet og Internett hver for seg. En av grunnene til dette er nok at ytringsfrihet fra før av er et meget aktuelt tema i Kina, uavhengig av om det diskuteres i forhold til avis, TV eller Internett. Som Wang (2007) skriver: ”Nettytringsfrihet er kun en naturlig utvidelse av Grunnlovens ytringsfrihet i dagens Internettepoke. Derfor må en diskusjon om nettytringsfrihet bygges på et fundament av den gamle ytringsfriheten”.

Liu (1999) ser enkelte tendenser til holdninger som betrakter ytringsfrihet og samfunnsutvikling som to motstridende samfunnsfenomener. Han beskriver denne typen holdninger som enkle og lite reflekterte.

– Noen ganger hører vi et slikt synspunkt: ”Det er uunngåelig å ofre ytringsfrihet i utviklingsland under utviklingen.” Og noen ganger hører vi et slikt synspunkt: ”Ytringsfrihet er en absolutt rettighet. Samfunnet må ofre for å beskytte ytringsfriheten, om vi så måtte tillate overflod av uanstendig og voldelige verk som påvirker ungdommer og barns utvikling av fysisk og psykisk helse”. (Liu 1999: 5)

I sitatet ovenfor identifiserer Liu (1999) to motpoler av utsagn om dette forholdet, hvor begge ser på ytringsfrihet og samfunnsutvikling som motstridende. Selv mener han at både samfunnsutvikling og ytringsfrihet er meget viktige for en sivilisasjon, men at både Kinas

historie og dagens situasjon viser at det er en problematisk kombinasjon. Han mener derfor det bør være mulig å finne en middelvei. Stort sett deler de kinesiske akademikerne dette synet om en middelvei, men på langt nær en uproblematisk middelvei. For å forstå dette må vi først sette oss inn i hvordan akademikerne tolker ytringsfrihet, og hva de mener at ytringsfrihet innebærer av praktiske betydninger og den juridiske tolkningen av dette. Deretter må vi gå nærmere inn på hvilke begrunnelser de har for ytringsfriheten.

### **6.2.1 - Praktisk betydning av ytringsfrihet**

Som flere av akademikerne uttrykker, innebærer ytringsfrihet mye mer enn ens frihet til å ytre seg. Jiang (2005), ser på ytringsfrihet, slik den blir beskrevet i den kinesiske grunnloven<sup>39</sup> artikkel 35, som "[...] frihet til å uttrykke sine ideer, meninger, standpunkter, synspunkter, følelser og lignende innhold, gjennom ulike medier uten noen som helst innblanding, begrensning eller angrep". Dette inkluderer muntlige ytringer, publiseringer, organiseringer, forsamlinger, demonstrasjoner, akademiske forskninger og kunstneriske produksjoner. Han trekker dessuten paralleller til de tilsvarende lovene i både USA og Frankrike. Også FNs Menneskerettighetserklæring (SP) artikkel 19<sup>40</sup> blir nevnt for å underbygge hans poeng; at ytringsfrihet også er godt beskyttet internasjonalt.

Wang (2007) går enda lenger i tolkningen av ytringsfrihet og skriver at loven først og fremst peker på borgernes rettigheter til å kommentere offentlige spørsmål og staten, som inkluderer frihet til å kritisere ledere, staten og politiske prosesser.

= Dette burde innebære følgende punkter: 1. borgerne har frihet til å uttrykke ukorrekte ytringer, upopulære ytringer og ytringer som ikke nødvendigvis er enig med loven og Grunnloven; 2. ulovlige og farlige ytringer, med unntak av det som angår rikets sikkerhet og militært konfidensielt ([...]), bør etterforskes i etterkant av ytringen og ikke begrenses og kontrolleres på forhånd, da dette i realiteten meget lett kan undertrykke ytringsfriheten; 3. borgerne har frihet til å tie eller forholde seg stille; 4. borgerne har frihet til å kreve offentliggjøring av statlig informasjon og frihet til å spre informasjon. (Qiu 2005, ifølge Wang 2007: 64-65)

Wangs tolkning av ytringsfriheten kan sies å være blant de mer liberale. Selv om denne beskrivelsen er i samsvar med de andres tolkning av loven, er det ingen andre som skriver dette helt ut slik Wang (2007) har gjort. De fire punktene som er listet opp er svært like den

---

<sup>39</sup> Se, punkt 2.3 for utdrag fra den kinesiske grunnloven.

<sup>40</sup> Se, punkt 3.1 for hele SP art. 19.

vanlige tolkningen av ytringsfrihet vi har her i Norge. Ytringsfrihet uavhengig av popularitet og korrekthet, etterkontroll fremfor forhåndssensur, retten til å ikke ytre seg, og informasjonsfrihet er blant de prinsippene som er tungtveiende blant den vestlige tolkningen av ytringsfrihet. Vi må derfor grave litt dypere for å finne eventuelle forskjeller

### 6.2.2 - Ytringsfrihetens verdi

De kinesiske akademikerne skriver om ”ytringsfrihetens verdi (*jiazhi*)”. Som vi senere vil se, kan disse verdiene sammenlignes med ”ytringsfrihetens begrunnelser og prinsipper” som jeg har diskutert i teorikapittelet. Flere av artiklene viser tydelig deres verdisyn av ytringsfriheten. Blant andre Jiang (2005), Chen (2007) og Wang (2007) har egne avsnitt hvor de tar for seg verdien av ytringsfriheten både for samfunnet og enkeltindividene. Verdien av ytringsfriheten befinner seg på et annet nivå enn den praktiske utøvelsen av ytringsfriheten. Verdien står sentralt i hvordan de idealistiske forholdene ved ytringsfriheten bør være. Det er hovedsakelig tre teorier om ytringsfrihetens verdier som går igjen i artiklene: teorien om en markeds plass for ideer, teorien om menneskets behov for selvrealisering og selvaktualisering, og teorien om det demokratiske samfunnet. Til en viss grad kan disse sammenlignes med de tre prinsippene jeg nevnte i teorikapittelet; sannhetsprinsippet, autonomiprinsippet og demokratiprinsippet.

#### 6.2.2.1 - Idemarkeds plass

En av teoriene om ytringsfrihetens verdier som flere av akademikerne trekker inn i sin analyse er basert på en slags *idemarkedsøkonomi* (*sixiang shichang*). Dette kan ses i lys av Ytringsfrihetskommisjonens sannhetsprinsipp. Denne teorien baserer seg på at sannheten eller de beste ideene best kan oppnås gjennom en markeds plass for ideer. Jiang (2005) er den som går dypest inn i dette temaet og refererer til teoriens amerikanske opprinnelse.

≡ Denne teorien sier at sannheten har sitt opphav i debatter totalt fritt for obstruksjoner. I en fri konkurranse mellom sannhet og falskhet vil sannheten garantert vinne. (Jiang 2005: 15) [...] Teorien om idemarkedet er den viktigste teorien som angår ytringsfrihet. Høyesterettsdommer Holmes sa i ”Abrams v. United States-saken” at i et åpent idemarked vil sannheten få sin beste beskyttelse. Enhver myndighet som regulerer dette har en tendens til å forvrengte og dempe friheten til å kjempe om hegemoni, og på denne måten forbyr å oppsøke sannheten. Kjernen i idemarkedsteorien sier at total frihet av ideologisk debatt vil gagne sannheten, og vil komme samfunnet til gode. (Gilmore m.fl. 2002, ifølge Jiang 2005: 15)

Med dette mener han at den beste måten å måle tanker og ideers sannhetsgrad på, er å sette de ut i dette idemarkedet. Selv om Jiang (2005) her kun krediterer amerikanske Holmes for en slik teori, kanskje bedre kjent på engelsk som ”marketplace of ideas”<sup>41</sup>, kan den spores helt tilbake til John Stuart Mill som kanskje er en av de viktigste forsvarerne av denne teorien (Baker 1989: 3).

På den andre siden har også Kina med Mao i spissen sørget for at teorien om et fritt idemarked har fått sin plass i den kinesiske historien. I mai 1956 lanserte Mao kampanjen *La hundre blomster blomstre, la hundre tankeretninger strides*, også kjent som *hundre blomster-kampanjen*. Denne kampanjen er et resultat av mangelen på intellektuelle med god kompetanse som kunne rekrutteres til KKP. Gjennom mange år med indoktrinering av KKP's politikk og ideologi, var det få som var i stand til tenke utenfor den kommunistiske boksen, i hvert fall ikke som det ble snakket høyt om. Da det ble oppfordret til å legge frem alternative synspunkter og samfunnskritikk, viste det seg at det var mange undertrykte tanker. Kampanjen utviklet seg etter hvert ut av KKP's kontroll. Flere regjeringsmedlemmer følte seg truet av debattene som pågikk. Det var aldri partiets intensjon at kampanjen skulle foregå uten grenser. Det var aldri aktuelt at diskusjonen skulle forkaste sosialismen, eller forkaste KKP som leder for Kinas utvikling mot sosialismen (Chang 1989: 37-38). Mao som først forholdt seg rolig og sto fast ved kampanjens positive virkninger, innså etter hvert at kampanjen begynte å gå imot ham. Mye av kritikken dreide seg mer og mer mot kommunistpartiet og det fundamentale partiet sto for. Til slutt ble *hundre blomster-kampanjen* brutalt avblåst i juni 1957. Det 13 måneder lange frie idemarkedet endte med KKP's og Maos hevnaksjon mot de intellektuelle (Hjellum 1995: 140-143) ved at flere av dem ble torturert og henrettet (Wikipedia.no 2008c).

---

<sup>41</sup> Ideen om en ”idemarked” slik det fremgår i Jiangs (2005) artikkel er hentet fra en høyesterettsdommer fra USA i 1919, Oliver Wendell Holmes, hvor han skrev: “the best test of truth is the power of the thought to get itself accepted in the competition of the market, and that truth is the only ground upon which their wishes safely can be carried out. That at any rate is the theory of our Constitution. It is an experiment, as all life is an experiment. Every year if not every day we have to wager our salvation upon some prophecy based upon imperfect knowledge. While that experiment is part of our system I think that we should be eternally vigilant against attempts to check the expression of opinions that we loathe and believe to be fraught with death, unless they so imminently threaten immediate interference with the lawful and pressing purposes of the law that an immediate check is required to save the country.” (Holmes 1919)



### 6.2.2.2 - Selvrealisering

Noen av akademikerne vektlegger også verdien ytringsfriheten har for enkeltindividenes mentale helse (*jingshen jiankang*), kropp og sjel (*shenxin*), gjennom selvrealisering (*ziwo shixian*). Ytringsfriheten har altså en egenverdi som er uavhengig av ytringens innhold, sannhetsgrad eller kvalitet.

四 Sett fra funksjonsperspektivet om å tilfredsstille sinnet, kan ytringsfrihet på Internett la folk glemme sine frustrasjoner i hverdagslivet. Lette på trykket, lette på lidelsene, fjerne samfunnsmessige motsigelser, la folkets sinn bli tilfredsstilt og oppnå en form for glede og nytelse. (Liu 2002, ifølge Sun 2005: 112)

五 Ytringsfriheten som en grunnleggende rettighet og politisk frihet for folket, garanterer folket frihet til å spre informasjon og ytre sine forslag. Dette gjør at folket gjennom sin ytringsfrihet kan delta i samfunnslivet og det nasjonalpolitiske liv. Dette fremmer enkeltindividenes selvverdsettelse og selvrealisering, og lar de beholde selvrespekten. Uten ytringsfrihet, kan vi ikke engang nevne de andre rettighetene som beskyttes av Grunnloven, men i stedet bare flyte på overflaten av ”den vakre Grunnloven”. (Wang 2007: 65)

六 Ytringsfrihet fremmer enkeltindividenes selvrealisering og selvutvikling. Ytringsfrihet er en forutsetning for at et menneske skal nyte selvrespekt, selvuttrykk og utviklingsstimuli. Ved å undertrykke ytringsfrihet, undertrykker man samtidig enkeltindividets helse og glede i oppveksten. (Huo 2001, ifølge Jiang 2005: 15)

Jiang (2005) forklarer videre at ytringsfriheten lar mennesket nyte det å være et selvstendig og egenrådig individ, tilfredsstillelsen ved å uttrykke seg, og til en viss grad oppnå en følelse av suksess. Foruten dette skriver Jiang (2005) at ytringsfrihet også er en forutsetning for perfeksjonisme, og utvikling av sin kompetanse og visdom slik som Ytringsfrihetskommisjonens forklarte gjennom autonomiprinsippet.

De som har kritisert Ytringsfrihetskommisjonen ville nok ha berømmet de kinesiske akademikerne for å vektlegge individenes fundamentale rett til å ytre seg. Dette er kanskje den største forskjellen mellom de kinesiske akademikernes tolkning av ytringsfriheten og den presentert av Ytringsfrihetskommisjonen. Det er interessant å se at akademikerne gjennomgående understreker både de helsemessige og psykiske gevinstene for enkeltindividene, fremfor å se det i sammenheng med samfunnet for øvrig. Dette funnet underbygger også teorien om at den kollektivismen mange vestlige forbinder med Kina, kanskje ikke er like sterk som den engang var. Sammenlignet med autonomiprinsippet, er de

kinesiske akademikerne derfor langt mer individorienterte. Likevel skal jeg senere i punkt 6.6.2 vise at det er mye som kan tyde på at en slik individorientering bare foregår i teori, men ikke har noe rot i virkeligheten.

### **6.2.2.3 - Demokrati**

Blant akademikerne som nevner demokrati i sine artikler, er det liten tvil om at deres syn på ytringsfrihetens verdi for demokratiet er samstemt. Både Sun (2005), Lü og Liao (2005) slår fast allerede i innledningen av sine artikler at ytringsfriheten er et viktig fundament for et demokratisk samfunn. Begge artiklene bruker uttrykket ”hjørnestein for demokratiet” i sin beskrivelse av ytringsfrihet.

Jiang (2005) går imidlertid litt mer i dybden i denne relasjonen. Han trekker frem den amerikanske filosofen Alexander Meiklejohn (1872-1964) sin *selvstyreteori*. Meiklejohn hevdet at ytringsfrihet stammer fra folks behov for selvstyre. Jiang (2005) refererer videre til Meiklejohn som mener at ytringsfriheten er et uerstattelig verktøy for blant annet ”å begrense myndighetenes makt, styre konstruksjonen av den offentlige debatten, styrke dialogen mellom myndighetene og folket, og mellom ulike folkegrupper, og bygge opp gjensidig tillitsforhold” (Jiang 2005: 16). Han argumenterte også for at borgere i et demokratisk samfunn, som de virkelige avgjørelsestakerne, trengte full eller masse informasjon for å gjøre intelligente politiske valg (Lichtenberg 1991: 110). Jiang (2005) forklarer videre at ytringsfriheten er folkets redskap til å styre sine egne liv. Gjennom ytringsfrihet kommer myndighetene og folket nærmere hverandre, dialogen blir bedre, tilliten øker og ikke minst øker folkets kontroll over myndighetene. Til tross for Kinas blandede holdning til demokratiet, særlig det ”vestlige” demokratiet, har Internett uten tvil åpnet opp det kinesiske samfunnet på en måte ingen kunne tenke seg for bare noen få år siden. Enkelte av akademikerne mener likevel denne goden ikke er jevnt fordelt, og dermed ikke kan kalles et godt demokrati.

### **6.2.3 - Ingen absolutt ytringsfrihet**

Selv om vi ovenfor har sett at akademikerne er godt kjent med ytringsfrihetens verdier og hvorfor den bør beskyttes, følges artiklene opp med enkelte argumenter mot absolutt ytringsfrihet. Lü og Liao (2007) starter med å sitere fra *Marx-Engels Werke*:

⁷ Marx har tidligere understreket at: ”Av alle frihetene er friheten til å fremme forslag den aller helligste, fordi den er grunnlaget til alt.”, men hvilken som helst frihet har

sine begrensninger. Det eksisterer ingen absolutte rettigheter og friheter. Ytringsfriheten er også en slags begrenset rettighet, dessuten er ytringsfriheten en rettighet som lett kommer i konflikt med andre rettigheter. Derfor bør den begrenses. (Lü og Liao 2007: 17)

Mens noen akademikere har fokusert på ytringsfrihetens verdier, velger Chen (2007) derimot å definere ytringsfriheten ut ifra dens begrensninger. Chen (2007) skriver først og fremst om blogging (*bøke*), og definerer ytringsfriheten som retten til å uttrykke seg innenfor rammen av det loven tillater eller ikke har forbydd. Dessuten mener han det også er behov for å begrense ytringsfriheten til etiske og moralske normer.

Sun (2005) refererer til Charles Montesquieu<sup>42</sup> om at frihet må foregå innenfor rammen av loven. Han sier videre at enhver person lever i en gruppe, et samfunn og en nasjon, og må derfor respektere de sosiale normene og lovene. Det vil si at det ikke bør være lov å bruke ytringsfrihet til ”å bryte andres rettigheter, å skade sosiale normer, å risikere rikets sikkerhet, å røpe statlig hemmelighet og risikere skade på verdensfred”.

Jiang (2005) trekker her inn erfaringer fra utlandet og nevner blant annet USA, Japan og Tyskland som land med klare definerte prinsipper for når ytringsfriheten kan eller må begrenses. Han peker her på noen av de viktigste prinsippene:

1) Det første prinsippet velger jeg å kalle for *øyeblikkelighetsprinsippet*. Jiang (2005) forklarer at tydelig og øyeblikkelig fare bør være en forutsetning for å begrense ytringsfriheten. Dette prinsippet er ment for å håndtere konflikten mellom ytringsfrihet og rikets sikkerhet, sosial orden og stabilitet. Dette prinsippet inkluderer følgende situasjoner:

- når en ytring kan sette eller har satt samfunnet i stor fare
- når den som ytrer seg har til hensikt å bryte loven for å ødelegge den sosiale orden
- når faren som truer den sosiale orden er tydelig og alvorlig
- når ytringen fører til lovbrudd

---

<sup>42</sup> Charles Montesquieu, (1689-1755), var en fransk filosof, forfatter og aristokrat. Han er først og fremst kjent for ”maktfordelingsprinsippet” hvor han hevdet at en stat best fungerer med tre uavhengige myndigheter; en lovgivende, en utøvende og en dømmende myndighet. Hans filosofi har hatt mye å si for den vestlige politiske tenkningen. (Wikipedia.no 2008b)

- 2) *Mills skadeprinsipp*<sup>43</sup>: Jiang (2005) refererer til *Mills skadeprinsipp*, som er at ytringsfrihet kun kan begrenses når den er til skade for samfunnet eller en annen person. Vekkelse av motbydelighet og avsky alene kan ikke regnes som skade, slik Jiang har tolket prinsippet. Det karakteristiske med Mill var at han gikk langt i å forsvare de som ble rammet av såkalte politisk korrekte moraler, normer, uskrevede lover og offentlig moral, men lyktes ikke med å sette kriterier for hvilke ytringer som virkelig skadet andre i hans definisjon av ”skade” (Baker 1989: 73). Mill mente at enhver person burde ha rett til å mene hva han måtte ønske, og si og uttrykke det uansett hvor sosialt avvikende og provoserende det måtte være, uten å måtte frykte sanksjoner (Mill 1859: 37).
- 3) Det siste prinsippet velger jeg å kalle for *berikelsesprinsippet*. Også dette prinsippet har Jiang (2005) hentet fra USA, og sier at dersom en ytring ikke fører til øyeblikkelig fare og der det er tid til diskusjon, bør man motarbeide ”usanne og farlige” ytringer ved å berike diskusjonen med ”sanne” ytringer fremfor å begrense de ”usanne”, men hvis dette ikke er tilfellet, og faren er så nær at det ikke er tid til diskusjon så opphører dette prinsippet. Det er altså snakk om forskjellige grader av trussel en ytring kan utgjøre. Det amerikanske *berikelsesprinsippet* kan godt sammenlignes med Ytringsfrihetskommisjonens (NOU 1999:27: kap. 2.3.8) argumenter mot å foreta innskrenkninger på ”uønskede” ytringer. Kommisjonen mener samfunnet paradoksalt nok er tjent med å få frem slike ”uønskede” ytringer for å korrigere falsk informasjon og anstendiggjøre meninger gjennom diskusjoner. En velfungerende idemarkedsplass er selvfølgelig også avgjørende for om dette prinsippet tjener sannheten.

Det at akademikerne definerer klare prinsipper for når ytringsfriheten kan begrenses er nødvendig for å gi ytringsfriheten et ordentlig vern. Imidlertid kan måten akademikerne beskriver begrensningene på ytringsfriheten indikere en liten forskjell i hva de vektlegger. Sun (2005), Lü og Liao (2007) skriver at ytringsfrihet må følge lover og regler mens Jiang (2005) mener ”ytringsfrihet kun kan begrenses hvis...”. I det første tilfellet understrekes det at ytringsfrihet ikke er absolutt, og dermed legger opp til at begrensninger på ytringsfriheten kan legitimeres.

---

<sup>43</sup> *Harm Principle*, ble innført av den britiske filosofen John Stuart Mill (1806-1873) i et av hans verk *On Liberty* (1859) hvor han argumenterte for sitt liberalistiske syn om at folk må få leve helt fritt så lenge de ikke skader andre.

### 6.2.4 - Kinesisk ytringsfrihetsdiskurs

De fleste akademikerne reflekterer mer eller mindre over ytringsfrihet i sine artikler, særlig de med bakgrunn fra rettsvitenskap. Liu (1999), Jiang (2005), Li (2002), Sun (2005), Lü og Liao (2007) viser god kjennskap til teorier rundt ytringsfrihet og trekker ofte inn vestlige, og særlig amerikanske referanser. Dette mener jeg er et godt tegn på at ytringsfrihetsdiskusjonen i Kina ikke er så lukket og uopplyst som mange vestlige kanskje tror. Spesielt akademikerne innen feltet har tydeligvis god tilgang til relevante teorier fra hele verden og benytter disse teoriene aktivt.

Det som derimot er interessant å merke seg, er at det ikke finnes noen teoretiske eller historiske referanser til kinesisk ytringsfrihet. De som diskuterer ytringsfrihet, baserer seg utelukkende på utenlandske teorier, internasjonale bestemmelser og utenlandske erfaringer. Senere i kapittelet kan vi se tegn til at det ikke har vært særlige tradisjoner for ytringsfrihet i Kina. Måten enkelte akademikere diskuterer nettytringer på, gjenspeiler ikke nødvendigvis den verdsettingen av ytringsfrihet som akademikere har vist her. For eksempel kan den utstrakte bruken av vestlige referanser gjøre både akademikerne og leserne bevisst på at ytringsfrihet er et vestlig importert konsept, noe ikke alle i Kina setter pris på.

## 6.3 - Nettytringens karakteristikker

I denne delen skal vi se nærmere på nettytringer fra et kinesisk perspektiv. Vi skal få et innblikk i hvordan de kinesiske akademikerne vurderer Internett som en informasjonskanal både for mottaker og avsender. En gjennomgang av deres artikler viser at den generelle forståelsen for Internett og hva det kan tilføre frie ytringer er ganske lik blant de fleste akademikerne. Nettytringer forbindes med flere ulike karakteristikker. Nedenfor skal jeg gå gjennom dem punkt for punkt slik mange av akademikerne har gjort.

### 6.3.1 - Åpenhet

Et begrep som går igjen ganske ofte når de kinesiske akademikerne karakteriserer Internett er *kaifang*. *Kaifang* har vært et mantra for den kinesiske utviklingen siden Deng kalte sin reformpolitikk for ”*gaige kaifang (reform og åpenhet)*”. På kinesisk er *kaifang* like mye et begrep som et helt konsept av ideer. *Kaifang* kan være beskrivelse av en åpensinnet person eller av anarkistiske ungdommer. *Kaifang* kan handle like mye om kvinneforkjempende feminister som det handler om kvinner som ikke er redd for å vise seg frem i altfor lite klær.

Og *kaifang* kan referere til det å åpne opp det kinesiske samfunnet eller det kan bety å forkaste gamle tradisjoner og normer. I alle disse tilfellene kan *kaifang* oppsummeres som forandring, nytenkning og åpenhet. Når *kaifangxing* (*kaifang-aktig*) brukes som en samlebetegnelse for en del av det som karakteriserer Internett, velger jeg å oversette det med *åpenhet*. Vi skal videre se at akademikerne beskriver Internett som *åpent* på flere måter.

Likestilling er en måte Internett er åpent på. For det første er akademikerne opptatt av at Internett ikke gjør forskjell på ulik informasjon. All informasjon behandles på samme måte, enten det er tekst eller audiovisuelt, viktig eller trivielt, korrekt eller galt. Internett gjør heller ikke forskjell på personer. Hvem som helst kan i teorien sende og motta hva som helst.

八 Åpenhet og autonomi smelter sammen. På Internett løser bruken av TCP/IP-protokollene kompatibilitetsproblemet ved bruk av ulike maskinvarer, ulike nettapplikasjoner (som Novell, 3Com) og ulike operativsystemer (som DOS, windows). Gjennom mange individuelle datamaskiners behandling av noder, gjennom kompatible tilkobling opp mot hverandre, har dette dannet et åpent Internettssystem uten statusskiller, og uten overordnede og underordnede. (Zhang 2003: 48)

Zhang (2003) mener Internett ikke gjør forskjell på hvilken datamaskin du bruker, hvor datamaskinen befinner seg eller hva slags programvarer som er installert på datamaskinen, så lenge datamaskinen er tilkoblet Internett og har en IP-adresse. Mens Zhang (2003) fokuserer på de tekniske detaljene ved Internett, har Jiang (2005) og Wang (2007) litt annerledes vinkling på denne karakteristikken:

九 Internett frakter informasjon fra hele verden i lysets hastighet. Folk kan penetrere begrensninger i geografi, tid og rom, og nyte informasjon, meninger og kunnskap fra hele verden. En kan også uttrykke sine egne tanker og meninger til hele verden. [...] Internett er faktisk en helt fri og åpen verden, og det er bare her at folk kan oppfylle sitt ønske om ”*haiwai cun zhiji, tianya ruo bilin*”<sup>44</sup>. Dette er Internettets usammenlignbare fordel, som er et meget stort gode for folk, men er også en vanskelig juridisk utfordring. (Jiang 2005: 17)

Sitatet viser også et annet viktig kjennetegn ved Internett, nemlig dets globale omfavnelse. Dette åpner for en helt ny dimensjon av informasjonsutveksling som ikke tidligere har vært mulig verken i Kina eller andre land. Også Wang (2007) fremhever Internettets evne til

---

<sup>44</sup> ”*haiwai cun zhiji, tianya ruo bilin*”, er dikt fra den kinesiske dikteren Wangbo [王勃] (650-676), og blir her brukt som et ordtak. Direkte oversatt blir det ”venner befinner seg oversjø, hver sitt hjørne av verden er som naboer”, og betyr at gode venner kan finnes over alt i verden, og vennskap langt borte kan føles som rett ved siden av en.

å ”krympe tid og rom”. Han, som mange andre, ser at Internett tilnærmet opphever fysiske avstander ved at informasjon kan sendes over landegrenser og kontinenter, uten at det nødvendigvis trenger å ta så mange sekunder. Mange av akademikerne velger også å bruke begrepet *øyeblikkelighet* (*jishixing*) for å beskrive denne karakteristikken av Internett. ”Hvem som helst” og ”hva som helst” kan sies å beskrive Internett godt. Som Jiang (2005) påpeker i sitatet har Internett på mange måter ikke noen naturlige geografiske begrensninger, noe som betyr at vi trygt kan legge til en ”hvor som helst”, for ikke å nevne ”når som helst”.

Lü og Liao (2007) fortsetter med å forklare at alle er likestilte uansett etnisk tilhørighet, gruppering, økonomi, status, eller opphav. Dermed ser de fleste akademikerne ut til å være enige om at Internett er åpent for alle som kan koble seg til Internett med en datamaskin.

+ Internett er et åpent område. Alle som har en datamaskin som støtter IP-protokoll kan koble seg til Internett og spre informasjon uten noen som helst materielle betingelser eller kvalifikasjoner. Forskjellige blogger og forum lar vanlige mennesker få uttrykke sine egne synspunkter effektivt. Internett behandler alle likt, og yringer på Internett har ingen begrensning for hvordan du ytrer deg, langt eller kort, bra eller dårlig. Alle som er villige, får delta. (Lü og Liao 2007: 17)

Jiang (2005) nevner også de tradisjonelle medienes avhengighet av ”fysisk form” hvor han gir eksempler som ”papir, film, disk og sendere”. Videre siterer Lü og Liao (2007) Jiang (2005), som igjen siterer John Perry Barlows ”*A Declaration of the Independence of Cyberspace*”:

We are creating a world that all may enter without privilege or prejudice accorded by race, economic power, military force, or station of birth.

We are creating a world where anyone anywhere may express his or her beliefs, no matter how singular, without fear of being coerced into silence or conformity.

(Barlow 1996)

### **6.3.1.1 - Toveiskommunikasjon**

Akademikerne nevner også at Internett skiller seg fra tradisjonelle medier med sin toveis- og flerveiskommunikasjon. Åpenheten og likestillingen til Internett har en viss sammenheng med dette. Li (2002) forklarer i likhet med de andre at den materielle uavhengigheten gjør at hvem som helst med en datamaskin og en IP-adresse kan både sende og motta alle uttrykksformer.

+– Nettytring er en slags toveiskommunikasjon. Medier representert ved avis og TV hører til enveisuttryksform. I slik tradisjonell kommunikasjon blir all informasjon, meninger og ideer sendt fra den ene parten via avis og TV til massen, men Internett er en slags plattform for toveiskommunikasjon. Ved hjelp av denne plattformen, Internett, kan Internettbrukeren lett samle inn store mengder informasjon, og kan samtidig spre det en måtte ønske av informasjon på Internett. (Lü og Liao 2007: 17)

Poenget til Lü og Liao (2007) her er at resultatet av at Internett likestiller alle som har en datamaskin tilkoblet Internett, er at hvem som helst fungerer som både avsender og mottaker av all informasjon. Kommunikasjonen på Internett bryter dermed med de tradisjonelle kommunikasjonsmodellene slik jeg diskuterte i [punkt 3.2.2.1](#). Chen (2007) peker også på trenden med at stadig flere gjennom blogg deler sine private syn og holdninger til forskjellige samfunnsrelaterte spørsmål. På denne måten visker blogg sakte ut grensen mellom den private og den offentlige sfæren.

Slik de kinesiske akademikerne beskriver Internett, er det ikke rart at mange ser på Internett som skapt for ytringsfriheten. Mye av den beskrivelsen av Internett som et åpent fristed for ytringer og meninger minner om ytringsfrihetens vern slik jeg har tolket Grunnlovens § 100 i [punkt 3.1](#); ”gode som dårlige meninger, populære som støtende og sjokkerende ytringer, riktig som gal informasjon” og ikke minst at alle mennesker, offentlige så vel som private personer.

### **6.3.2 - Anonymitet**

Anonymitet er en karakteristikk ved nettytring som i Kina skiller seg betraktelig fra tradisjonelle medier ifølge akademikerne. De mener at denne anonymiteten løsriver brukeren fra flere av de normative virkemidlene som ellers påvirker kommunikasjonen.

+≡ I Internettsamfunnet kan hvilken som helst nettbruker ha sin egen elektroniske postkasse, beskjedvegg, diskusjonsforum og lignende kommunikasjonsmetoder. De kan velge og vrake etter eget behov. Internettets digitale og virtuelle karakter skaper et teknologisk fristed for brukerne. Dette fører til at all utveksling av informasjon til og fra hver enkelte av brukerne bak nodene av datamaskinene bruker koder og tall som medium, og dataskjermen som grensesnitt. Deres navn, kjønn, alder, yrke og lignende personalia blir av den grunn effektivt anonymisert, noe som skaper avvik eller til og med mangel på virkelighet. (Zhang 2003: 49)

+≡ I tradisjonelle medier som avis, TV-nyheter og debatt må man først gjennom journalist, redaktør, produsent og andre ledd før man når ut med budskapet sitt. I en slik prosess er det derfor nesten ikke mulig å beholde noe anonymitet. Internettets



viktigste karakteristikk er at det er en åpen plattform. På denne plattformen kan man enda mer fritt uttrykke seg uten å være redd for å få sin identitet avslørt. Internetteknologien øker således vanskelighetsgraden ved identifisering. På bakgrunn av denne egenskapen er det ikke til å unngå at det oppstår en mengde anonyme ytringer. (Lü og Liao 2007: 17)

Det fremgår relativt tydelig i sitatene over at både Zhang (2003), Lü og Liao (2007) er negative til anonymitet. Zhang (2003) for eksempel, beskriver i sin artikkel anonymitet som en absurd situasjon som gir Internettbrukerne følelse av ansvarsløsrivelse, en følelse som absolutt ikke burde vært til stede. Lü og Liao (2007) skriver i sitatet ovenfor "... ikke til å unngå at det oppstår en mengde anonyme ytringer". Bakgrunnen er at det i hans artikkel ikke er noen tegn til vurdering av anonymitet som noe positivt. Slik "anonyme ytringer" brukes i Lü og Liaos (2007) artikkel, gir leseren nesten inntrykk av at "anonym" er ensbetydende med "forkastelig". Verken Zhang (2003), Lü og Liao (2007) beskriver noen positive sider ved anonymitet, men ser på anonymitet som opphavet til noen av de problemene jeg skal se nærmere på nedenfor. Også Jiang (2005) som i stor grad er konsentrert om Internettets positive sider og refererte til Barlows liberale syn på Internett, har noen innvendinger mot slutten av sin artikkel.

<sup>+四</sup> Likevel er ikke det virtuelle en illusjon, falsk og fraværende. Den er ikke en annen verden skapt av Gud. I bunn og grunn er den virtuelle teknologien et simulert verktøy og arena, og har aldri løsrevet seg fra den virkelige verden. Siden det er slik, er det nødvendig at Internett i en slik ufullstendig verden også må reguleres. På den ene siden er reguleringen avhengig av ekspertteknologi, for eksempel utvikle filterteknologi til å forhåndskontrollere illegal ytring. For det andre må vi benytte juridiske metoder, for å sikre standard for orden og institusjonell standard for oppførsel på nett. Internett er slettes ikke noe utopisk, ekstraterritorial verden i juridisk vakuum. (Jiang 2005: 17)

Dette er ikke i direkte tilknytning til anonymitet, men har en nær sammenheng. Alle mulighetene som finnes på Internett, både med tanke på anonymitet, og likebehandling av alt og alle, gir Internettbrukerne en ufordelaktig illusjon. Det kan virke som akademikerne vil understreke at "virtuelt" ikke nødvendigvis betyr "uvirkelig". Fravær av virkeligheten vil kunne løsrive Internettbrukeren fra noen av de modalitetene som Lessig mener påvirker en Internettbrukers oppførsel. Man risikerer ikke rettslige konsekvenser så lenge ikke myndighetene virkelig går inn for å ta lovbrøtteren, og man slipper det sosiale presset med hva som er akseptert å ytre seg om og hva som ikke er det.

Også myndighetene i Kina har stadig hatt ønske om å kvitte seg med denne anonymiteten på Internett. Blant annet gikk det hardt ut over de kinesiske universitetenes diskusjonsforumer. Diskusjonsforumer ved de store universitetene i Kina har hatt et ekstremt høyt aktivitetsnivå og huset mange livlige diskusjoner både for studenter og folk utenifra, men i januar 2005 ble de pålagt å nekte både aktiv og passiv deltakelse utenifra. Studentene måtte registrere seg med fullt navn for å kunne bruke diskusjonsforumene. Etter mye protester blant studentene mot den nye interne strukturen, ble flere av diskusjonsforumene senere gjenåpnet både på universitetets servere og eksterne servere, slik at diskusjonene igjen kunne foregå med mulighet for full anonymitet blant studenter og andre (Tai 2006: 100). Wang (2007) derimot mener at dette også har en positiv effekt på informasjonen som blir sendt ut.

十五 Flere forskjellige prosesser via Internettilbyderne fører til at det eksterne forventningspresset mot ytringer på Internett nesten ikke eksisterer for brukerne. Dette gjør at diskursen gjennom den opprinnelige overbevisningskraften i ytringer forsterkes. Den løsriver seg fra samfunnets rollenormer, som igjen fører til at flere kan delta i diskusjoner og debatt. Dette gjør at folkemeningen på nett blir enda mer mangfoldig og representativ, noe som gjør at det bedre reflekterer den generelle opinionen. Sett i forhold til tradisjonelle folkeytringer, gir nettmedier til en viss grad den som ytrer seg mulighet å løsrive seg fra sin samfunnsrolle, identitet og gruppenormer, interessekonflikt og andre forventningspress som dannes av samfunnsnormer. Dermed kan en enda mer direkte og autentisk uttrykke sine ideer og appellinger. (Wang 2007: 65-66)

Med ”eksterne forventningspress” sikter han til at anonymiteten tillater en å ytre seg på en annen måte enn man ville gjort uten anonymitet. Dette forbinder Wang (2007) først og fremst med en kvalitetssikring av autentiske ytringer, og legger vekt på ytrerens uavhengighet som grunnlag for en reel ytringsfrihet. Denne reelle ytringsfriheten vil i sin tur føre til større åpenhet rundt diskursen.

## **6.4 - Nettytringens problematikk**

Akademikerne har forskjellige måter å ordlegge seg på og ser på dette temaet fra litt forskjellige innfallsvinkler. Noen diskuterer hvordan frie ytringer på Internett kan skape samfunnsproblemer og derfor må begrenses, mens andre velger å diskutere hvilke utfordringer Internett byr på for å best mulig ivareta nettytringsfriheten. Avhengig av hvilken innfallsvinkel de har på dette, velger de også forskjellige ord som ”problem” og ”utfordring” for å beskrive de samme temaene. Enten vi kaller det ”problem” eller ”utfordring”, er dette indikasjoner på behovet for Internettkontroll.

Sett fra et vestlig perspektiv, er det flere av problemene vi kan kjenne oss igjen i, noen i større grad enn andre. For å besvare problemstillingen er det mest interessant å se på det som kanskje er særkinesiske argumenter. Pornografi, informasjon som forherliger vold og ærekrenkelser, enten det er på film, dataspill, TV eller Internett, er eksempler på problemer som også resten av verden bruker mye ressurser på å begrense tilgangen til. Noen land er strengere enn andre, og noen land i større omfang enn andre. Også andre problemer på Internett som angår informasjons opphav, innhold og effekt kan ha mye til felles med det vi i vestlige land oppfatter som problem, men fokuset kan variere noe, og diskusjonene går sjeldent for langt om kontroll før det vekker storm av motstand.

### 6.4.1 - Personvern

Brudd på andre menneskers rettigheter som ærekrenkelser, er kanskje det minst problematiske med tanke på sammenligning av vestlig og kinesisk problemsyn. Vi har i forbindelse med drøfting av ytringsfrihet i teorikapittelet sett at enkelte diskusjoner rundt ytringsfrihet har handlet om ytringsfriheten kontra andre personers rettigheter. Det som kanskje er tydeligst for de fleste akademikerne når det gjelder problemer med nettytringsfrihet er nettopp dens konflikt med personvern.

Jiang (2005) er den som går grundigst gjennom dette temaet. På grunn av det begrensede omfanget av hans artikkel konsentrerer han seg om personvern sett i lys av nettytringsfrihet. Jiang (2005) mener at i møtet mellom personvern og ytringsfrihet er det viktig å pålegge riktige restriksjoner på ytringsfriheten. En slik vurdering må ta hensyn til begge parter interesser. Han foreslår flere hensyn som må tas under slike vurderinger mellom ytringsfrihet og personvern. Blant annet nevner han intensjon, graden av den reelle skaden og direkte og indirekte skader som momenter som må tas med i vurderingen. Samtidig er han opptatt av at ytringsfriheten ikke må overkjøres i slike sammenhenger. Skaden som påføres personer som følge av en ytring er vanskelig å beregne i forkant. Det kan både skje direkte og indirekte krenkelser, men skaden kan også være minimal i forhold til det som antas. Derfor er det viktig å i størst mulig grad unngå forhåndssensur, og heller håndtere situasjonen i etterkant av ytringen for å ta hensyn til ytringsfriheten. For eksempel kan en av metodene for å imøtekomme ærekrenkende ytringer være å slippe til ytterligere ytringer for å motvirke de feilaktige og krenkende ytringene slik som beskrevet i Jiangs (2005) *berikelsesprinsipp* i [punkt 6.2.3](#). Jiang (2005) mener at hvis dette er mulig, burde det å håndtere ærekrenkende

ytringer i etterkant være en foretrukket metode. Det er tydelig at Jiang (2005) her anvender hans tre prinsipper for begrensning av nettytringsfriheten i møtet med personvern.

Både Li (2002) og Jiang (2005) påpeker i sine artikler dette skjærepunktet mellom en persons ytringsfrihet og en annen persons rettigheter, som et problem det hersker internasjonal enighet om. De forklarer at ytringsfrihet ikke bare er en grunnleggende menneskerett, men innebærer også plikt og ansvar for blant annet å respektere personvern.

#### **6.4.2 - Kulturell forsøpling**

En annen diskusjon som har store likheter med vår egen, er diskusjon om pornografi og vold. Enkelte av akademikerne mener at misbruk av den åpne strukturen på Internett lett kan føre med seg forsøpling og forurensning av den kinesiske kulturen. Med denne forsøplingen er det nettopp snakk om innhold av pornografisk og voldelig karakter. Som i resten av verden, ser også de kinesiske akademikerne på dette som et av de negative resultatene av et fritt Internett. En av de artiklene som legger mye fokus på denne kulturelle forsøplingen er skrevet av Hui og Huang (2002). De forklarer hvordan informasjonsforurensningen forstyrrer den ideologiske og politiske oppdragelsen:

十六 Ifølge amerikansk statistikk er det i overkant av 500 000 pornografiske nettsteder på Internett. Ved vilkårlige treff på Internett, vil gjennomsnittlig hver syvende treff være en pornografisk nettside. Som vi ser er denne økende overfloden av informasjonsforurensning blitt en utfordring for denne unge lettpåvirkelige målgruppen for ideologisk og politisk oppdragelse. Denne usunne informasjonen går utover den nyttige informasjonens grad av klarhet og effektivitet, noe som er skadelig for denne målgruppens inntak av kunnskap, og på denne måten danner et forstyrrende element for ideologisk og politisk oppdragelse. (Hui og Huang 2002: 51)

Det er verdt å nevne at statistikken det her refereres til er fra senest i 2002, og antall pornografiske nettsteder har mest sannsynlig utviklet seg eksponentielt siden da. Hui og Huang (2002) oppgir derimot ikke noe kilde til statistikken<sup>45</sup>.

---

<sup>45</sup> I Gisle Hannemyr, lektor ved Universitetet i Oslo, sin kritikk av Kripos uttalelse i 2003 om at barnepornografi finansierer Internett (Nrk.no 2003), refererte han til en undersøkelse (Lawrence og Giles 2000) foretatt av de anerkjente forskerne Giles og Lawrence ved NEC Institute på Princeton i 1997 og publisert i 1999. Konklusjonen i undersøkelsen, som blant annet ble publisert i det anerkjente vitenskapelige tidsskriftet Nature, slår fast at kommersielle nettsider står for 83 prosent av innholdet på nett, Vitenskap og opplæring fyller 6 prosent, helse 3 prosent, personlige nettsteder står for 2,2 prosent, klubber og organisasjoner har 1,9 prosent, offentlig forvaltning står for 1,3 prosent og legal porno for 1,2 prosent. (Nettavisen.no 2003) Det som derimot kan stemme, er undersøkelsen fra australske Hitwise, som viser at 18,8 prosent av all trafikken går til pornografiske sider (Neset 2004).

Også Song (2002) refererer til en ukjent, og ifølge akademikerer selv, ufullstendig statistikk. Denne statistikken viser at 9,8 prosent av studentene har søkt på pornografiske bilder eller tekst, mens 5,4 prosent av studentene en eller flere ganger har sendt ut ”usunn” informasjon. Vi kan anta at han referer til informasjon av pornografisk eller voldelig karakter. Videre skriver Song (2002):

+七 Av de studentene som har vært innom pornografiske nettsider er det 60 prosent som kom borti pornografisk innhold utilsiktet, mens av de som kommer i kontakt med pornografiske nettsider, vil deler av disse begå seksuell kriminalitet eller andre kriminalitet med seksuelt motiv. Noen utvikler deprimert sinn, og skolegangen går rett vest, og de har ikke noe annet valg enn å slutte på skolen. (Song 2002: 17)

Song (2002) ser her en forholdsvis direkte sammenheng mellom pornografi og akademisk undergang for å understreke pornografiens negative effekter. Siden han ikke underbygger påstanden sin med referanser eller annen forskning enn en ufullstendig statistikk, vil jeg påstå at det er et noe spekulativt utsagn, kanskje et forsøk på å svartmale den negative siden av Internett. Jeg vil derfor gjerne presisere at han er alene om å trekke en så direkte konklusjon, men sitatet gir et tydelig bilde på hvor stort problem pornografien blir ansett som av enkelte i Kina. Når det gjelder pornografi i Norge, er situasjonen kanskje litt spesielt. Norge har tradisjonelt sett vært et av de landene i Europa med strengest regulering av pornografi. Tendensen er derimot at Norge de siste årene har gjennomgått en liberalisering av pornografi, hvor ytringsfrihet og kunstnerisk frihet har fått en sterkere posisjon i denne sammenheng.

### 6.4.3 - Unge studenter

Før jeg går videre må jeg ta opp et gjennomgående trekk i alle diskusjonene. Det vi så vidt kunne se spor av i Hui og Huang (2002) sin tilnærming til pornografi og vold, er fokuset på målgruppen for ideologisk og politisk oppdragelse (*sixiang zhengzhi jiaoyu*). I de artiklene jeg har analysert, er denne målgruppen først og fremst unge universitetsstudenter. Dette kan sies å være karakteristisk for de fleste kinesiske artiklene jeg har analyseret, og sannsynligvis også den generelle kinesiske diskursen. De fleste akademikerne knytter deler av eller hele artikkelen direkte opp mot disse studentene, og mange av de problemene som videre blir presentert i dette kapittelet er også direkte relatert til de unge studentene i Kina. Derfor er det en fordel å allerede her prøve å forstå litt hvorfor akademikerne er så bekymret for nettopp denne gruppen unge mennesker. Mens problemer som pornografi, vold og personvern kun blir

nevnt i relativt moderate mengder, er studentenes møte med Internett et heftig diskutert tema. Problemer rundt dette møtet er først og fremst knyttet til politikk, ideologi og moral.

十八 Internett har hatt en enorm innflytelse på studenters læremetode, kommunikasjon og levemåte, men enda viktigere er det at det har hatt stor betydning for deres verdisyn og oppførsel, både positivt og negativt. (Song 2002: 17)

Zhang (2004) som hovedsakelig bruker sin artikkel til å vise til andre lands erfaringer med Internettregulering, nevner i en bisetning sin oppfatning av forholdet mellom informasjonen på Internett og unge studenter.

十九 ”Skolen” er en plass for å lære og utdanne folk, mens en stor del av den skadelige informasjonen på Internett er myntet på nettopp de unge elevene som er under oppvekst. Hvis man ikke slår hardt nok ned på og forbyr slik skadelig informasjon, kan dette skade familier, individer, og videre påvirke samfunnets sikkerhet og landets fremtid. (Zhang 2004: 57)

Han har i artikkelen ikke lagt noe grunnlag for dette synspunktet. Jeg antar derfor at dette er hans generelle oppfatning, og dermed også et utgangspunkt for hans analyse av nettytringsfrihet.

Det er ikke tilfeldig at nettopp unge universitetsstudenter er i fokus ifølge Zhang (2007). Han skriver i sin artikkel at ungdommer har en anarkistisk natur og et sterkt behov for selvstyring. Med Internett får de nå, mer enn noen gang før, nettopp denne muligheten til stor valgfrihet av informasjon og selvstyring.

二十 Som en bestemt gruppe, har studenter en sterk rebelsk mentalitet. De tørster etter selvstyring, og Internett tilbyr nettopp en slik plass. Dette fører uunngåelig til at enkelte studenter som bruker Internett i den virtuelle verden ignorerer helt de begrensende kreftene i den virkelige verden og utfører aktiviteter som strider mot prinsipper i den virkelige verden og etiske normer, og til og med skader nasjonal og personlig verdighet. Det kan hende det bare dreier seg om et øyeblikks impulsivitet som gjør at de sprer falske rykter om landets ledere, eller kritisere myndighetene på grunnlag av rent oppdiktet ikke-verifisert informasjon og sladder, eller utfører totalt hensynsløse krenkelser. Slike anarkistiske og ultrademokratiske aktiviteter er en utfordring, ikke bare for partiets og landets myndigheters autoritet, men også de mange unge studentenes utforming av den politiske ansvarsfølelsen. Dette er også en alvorlig hindring for utformingen av den politiske standarden og tilpasningen. (Zhang 2007: 45)

Zhang (2007) sin artikkel, som jeg nevnte innledningsvis i dette kapittelet, er av sterk nasjonalistisk karakter og anti-vestlig, og er på ingen måte representativ for de andre artiklene.

Det er likevel interessant å få frem en slik holdning, da den absolutt eksisterer blant befolkningen, men kanskje ikke i så stor grad som mange vestlige kanskje har inntrykk av.

Song (2002) som kanskje er like bekymret, men ordlegger seg mindre pessimistisk i forhold til studentene, peker på de samme problemene som Zhang (2007). Forskjellen er at Song (2002) ser på de studentene som blir villedet som unntak snarere enn regel.

＝＋－ [...] Studentenes ideologisynt og verdisynt får en ny forandring. Deres tenkning er blitt mer aktiv, deres oppfatning oppdateres stadig, og deres åndelige og kulturelle behov øker fra dag til dag til mer komplekst og variert. Patriotisk, kollektivistisk, sosialistisk ideologi og andre ideologisynt og moralsk praksis tilpasset den åpne dørs politikk og moderniseringen, er blitt studentenes hovedretning i den mentale verden. Samtidig er det synlig at mammonisme, hedonisme og individualisme eksisterer blant et mindretall studenter, og kanskje til og med ekspanderer innen et visst område. Ikke-marxistisk og til og med anti-marxistisk ideologi kan også spores ved høyere utdanningsinstitusjoner, som søker mulighet til å kjempe mot oss på ideologislagsmarken. (Song 2002: 17)

Studentenes sterke posisjon i denne kinesiske diskursen kan ha et historisk opphav. Xu Wu (2007) ved Arizona State University trekker en direkte linje mellom flere av de historiske vendepunktene i kinesisk moderne historie og studentene, særlig studentmiljøer fra to av de mest prestisjetunge universitetene i Kina. Studentene fra Peking University og Tsinghua University har flere ganger fungert som pionerene og drivkraften til politiske transformasjoner både på godt og vondt. Wu nevner flere historiske hendelser, som demonstrasjonene på Den himmelske fredsplass<sup>46</sup> mellom 15. april og 4. juni i 1989, hvor det ble påberopt økt demokrati og frihet; den nasjonalistiske 4. mai-bevegelsen i 1919; den såkalte ”12/9” anti-Japan bevegelsen i 1935, og den anti-Amerikanske demonstrasjonen i 1999, og til og med begynnelsen på kulturrevolusjonen hadde sitt opphav i disse to universitetene (Wu 2007: 24-25).

#### **6.4.3.1 - Internettavhengighet**

Problematikken rundt Internettavhengighet dukker også opp i den vestlige diskursen fra tid til annen. Ofte er dette i forbindelse med nettgambling, nettspill, nettpornografi eller forskjellige former for nettsosialiseringer. I forbindelse med Internettets negative påvirkning på studenters

<sup>46</sup> Se, for eksempel, (Hjellum 1995: 65)

helse og psyke, trekker Song (2002) inn en episode hvor en student ved Chengdu University of Technology hadde pådratt seg både fysiske og psykiske lidelser.

＝＋＝ En spesialist på dette feltet advarer om at den negative effekten av Internett ikke må bli ignorert. Det må gjøres en ordentlig jobb med å veilede studenter til å bruke Internett korrekt. Slik det er å forstå, har denne Internettavhengige mannlige 3. årsstudenten, helt siden semesterstart, ofte kun levd på mineralvann og brød i datarommet døgnet rundt. På grunn av beruselsen i den virtuelle verden hele dagen, har denne studenten sakte blitt utmattet, blitt deprimeret og har ofte snakket med seg selv. (Song 2002: 18)

Song (2002) bruker dette eksempelet til å underbygge sin påstand om at kombinasjonen mellom Internettets egenskaper og studenters svake viljestyrke er farlig. Han mener at Internett inneholder masse nytt og fornyes stadig, noe studentene er meget mottakelig for. Dette kan lett føre til at studenter blir hektet på Internett.

Song (2002), som allerede i 2002 påpekte dette problemet, kan sies å være tidlig ute. Etter hvert har de kinesiske mediene flere ganger satt fokus på Internettavhengighet (Fallows 2008: 4). Et av de nyere eksemplene er fra det statskontrollerte nyhetsbyrået Xinhua News, hvor en nyhetsartikkel med overskriften ”1/10 of young Chinese netizens suffers Internet addiction” forteller om en nylig rapportert undersøkelse som blant annet viser at over 9 prosent av Internettbrukere mellom 18 og 30 år er avhengige av Internett (Xinhuanet.com 2008). Dette vekker uro blant både folket og myndighetene. Denne aldersgruppen utgjør nemlig omtrent halvparten av alle nettbrukere i Kina. Økt fokus på dette problemet betyr også økt bevissthet for Internetts negative virkninger. I en annen artikkel fra Xinhua News, knyttes Internettavhengighet til ensomhet, depresjoner, nettkjærlighet, dataspillavhengighet, pornografiavhengighet og lignende problemer (Xinhuanet.com 2005b). Rundt årsskiftet 2006-2007 meldte også det unge kommunistpartiet i Kina om at det var omtrent to millioner Internettavhengige barn og ungdommer i Kina (Fallows 2008: 4, Wikipedia.com 2008b).

#### **6.4.3.2 - Global identitet**

Zhang (2007) skriver at studentene gjennom det globale Internettet lett kan snakke med venner fra hele verden. Studentene kommer tidlig i kontakt med omverdenen. Dette skaper et inntrykk av en verden uten konflikter. Dette gjør at studentene lett glemmer at den virkelige verden slettes ikke er så forent som det kan virke på Internett.



≡ [...] den virkelige verden er langt ifra så harmonisk. Stridighetene mellom landene foregår i en skjult måte på nettverket. Den globale enigheten og det harmoniske samfunnet som blir projisert gjennom den virtuelle verden kan bare føre til at ungdommer blir usikre rundt den nasjonale oppfattelsen. Dette gjør også at enkelte unge studenter tror at de kan heve seg over nasjonen og sin etniske opprinnelse, og forholde seg likegyldig til stridighetene i den virkelige verden. Dessuten forsterkes den globale bevisstheten hos studentene under et slikt Internettmiljø, samtidig som den etniske og nasjonale bevisstheten svekkes. Dette svekker direkte den tradisjonelle kollektivismen og patriotismen, som har vært grunnsteinen i samfunnet i Kina, bygget opp over lang tid. For dagens studenter blir det kastet skygge over tilblivelsen og etableringen av deres politiske samfunnsverdisyn. (Zhang 2007: 45)

Igjen ser vi at Zhang (2007) refererer til nasjonalistiske virkemidler og beskriver kollektivismen og patriotismen som grunnstein i det kinesiske samfunnet. Det kan nesten virke som om hun er mer fokusert på at de internasjonale stridighetene skal overføres til Internett enn at Internett kan bidra til et mer harmonisk internasjonalt samfunn. Hun frykter nesten at studentene glemmer at de er kinesere, men i stedet ser på seg selv som verdensborgere. De påstandene Zhang (2007) kommer med i sitatet er imidlertid delvis feilaktige. Hun har her enten ikke nevnt, eller valgt å utelate det som ofte omtales som ”hacker-krig”. Vi har ofte sett at nettopp politiske strider i den virkelige verden, nettopp blir båret videre ut til Internett av unge Internettbrukere. Et eksempel på dette er den reaksjonen Kina fikk fra kinesiske Internettbrukere da USA bombet Balkan, som visstnok skal være et uhell. Amerikanske datamaskiner og nettssteder ble de påfølgende dagene stadig angrepet av kinesiske hackere, som svar på bombingene (Tai 2006: 93). Dette var et godt bevis på at nasjonalismen også var til stedet i det virtuelle rom, kanskje sterkere enn mange vet om. De nasjonalistiske følelsene hos kineserne blir ikke alltid initiert av KKP, men eksisterer i mange tilfeller helt uavhengig av myndighetene, og kan vekkes ved forskjellige samfunnsrelaterte episoder. Det som ofte blir utelatt i vestlige beskrivelser av myndighetenes Internettkontroll, er at kontrollen ikke bare er anti-vestlig, men mange ganger også forsøk på å dempe nettopp slike anti-vestlige og sterkt nasjonalistiske bevegelser.

#### 6.4.4 - Informasjonsmangfold

Tidligere i dette kapittelet så vi at spesielt *åpenhet* og Internettets ikke-diskriminerende egenskap ble trukket frem av de kinesiske akademikerne. Denne åpne karakteristikken har ført til at informasjonsmangfoldet som når frem til den kinesiske befolkningen gjennom Internett i dag, overgår det andre informasjonskanaler noen gang tidligere har gjort. Samtlige av de kinesiske artiklene kommer inn på mulige problemer som en direkte effekt av Internettets

åpne karakter. Zhang (2007) sier at den sterke veksten i kinesisk økonomi har bidratt til at unge studenter har sterk tro på den særkinesiske sosialistiske politikken som KKP fører. De følger nøye med det politiske liv, gjerne gjennom deltakelse, og sympatiserer i økende grad med landets og myndighetenes politikk. Til tross for denne positive utviklingen av det dominerende politiske verdigrunnlaget, mener Zhang (2007) det likevel er grunn til bekymring.

二+四 [...] på grunn av utviklingen i nettkulturen hvor forskjellige samfunns ideologiske trender stormer til samtidig, blir studentene påvirket av Internettets mangfoldige kultur. Under denne påvirkningen øker forvirringen rundt deres politiske verdisyn. Hos enkelte oppstår det uroligheter i deres politiske tro og verdikonsept. Deres kjennskap til sosialismen og kommunismen blir overfladisk og uklar, og dermed mister de tro på og tillit til denne politikken. Ved valg i det politiske systemet og ved store politiske prinsipielle spørsmål vil studentene fremstå som vinglete, blinde og til og med feilaktige. De vil mangle evnen til selvstendige analyser og dype vurderinger, [...] (Zhang 2007: 46)

Tidligere har dette ikke vært et problem fra statens perspektiv. Staten har hatt monopol på all offentlig informasjon og har gjennom de statseide mediene kunne styrt informasjonsutviklingen og den offentlige debatten mer eller mindre etter eget ønske. Sammen med Internettets fremvekst, har myndighetene etter hvert mistet sitt monopol på informasjonsstrømmen. Hvem som helst kan skrive hva som helst til hvem som helst, når som helst, hvor som helst. Zhang (2007) mener at det under slike omstendigheter lett oppstår et kaos av informasjon. For unge studenter med et umodent sinn, kan dette forvirre deres politiske dømmekraft.

二+五 Internettets ankomst og ekspansjon har knust statens informasjonsmonopol og uttryddet en samlet opinion. Hvem som helst kan lage offentlige nettsider, eller spre informasjon til andre nettbrukere gjennom e-post, nettforum, BBS og lignende metoder, uten å gjennomgå statlige organers tillatelse, vurdering og revidering. Denne informasjonsspredningen som vanskelig lar seg kontrollere har utvilsomt åpnet opp ytringsfrihetens arena. Hvem som helst og hvilken som helst organisasjon eller gruppe kan bekymringsfritt publisere sine politiske standpunkt, meninger og søke politisk bekreftelse. Samtidig fører dette åpne nettet til mikset og variert politisk informasjon fra ulike politiske kulturer av folkegrupper, land og partier. (Zhang 2007: 45)

Det er tydelig at statens informasjonsmonopol ikke er problematisk i Zhangs (2007) øyner. Det virker heller ikke som Zhang (2007) ser noe nytte i at andre uavhengige organisasjoner, grupper eller individer skal få uttrykke sine politiske meninger uten å risikere represalier. Det må også nevnes at Zhang (2007) ikke ofrer mange ord i sin artikkel til å begrunne eller

diskutere ytringsfriheten. Hui og Huang (2002) relaterer videre dette problemet til den politiske og ideologiske oppdragelsen, og sier at de toveiskommunikative og flerveiskommunikative egenskapene til Internett svekker propagandaen.

二十六 Tradisjonelt sett har medier som TV, kringkasting, avis og publikasjoner nesten utelukkende vært enveis. Etter etableringen av Internett er det lite som skiller mennesker fra forskjellige land i et elektronisk informasjonsnettverk. I informasjonsstrømmen på Internett eksisterer ikke landegrenser, noe som har ført til at statens evne til å kontrollere massen har blitt kraftig redusert. Denne toveis- og flerveiskommunikasjonen har ført til at folk får mer og mer individuelle særpreg på de ideologiske problemene, noe som gjør det vanskelig for oppdragerne å fange opp den ideologiske situasjonen til målgruppen, noe som svekker tilbakemeldingen av den politiske og ideologiske oppdragelsen. Sett i lys av det politiske og ideologiske oppdragelsesarbeidet; jo større massemediene blir, jo flere valg får massen, jo viktigere blir tilbakemeldingen. Dette paradokset med sviktende tilbakemelding fra politisk og ideologisk oppdragelse, og økende behov for dette arbeidet, er noe vi må ta på alvor for å prøve å løse. (Hui og Huang 2002: 52)

#### **6.4.4.1 - Vestlig informasjonsdominans**

Selv om det ikke blir nevnt direkte i artiklene, diskuteres informasjonsmangfoldet ofte i sammenheng med den vestlige informasjonsdominansen på Internett. Artikkelen til Zhang (2007) er igjen helt klart blant de mest skeptiske på dette punktet av de artiklene jeg har analysert. Hun, som flere andre akademikere, bygger sin argumentasjon på at over 90 prosent av all tilgjengelig informasjon på Internett er på engelsk<sup>47</sup>. Til sammenligning sier hun at kun en prosent av informasjonen er på kinesisk. Zhang (2007) påstår videre at vestlige land som USA og England bruker denne dominansen bevisst til kulturimperialisme, spesielt mot utviklingsland. Denne informasjonen blander seg oppi landenes autoritet, politikk, ideologi, verdisyn og lignende. Hun sammenligner slik ideologi med parasitter, som benytter seg av Internett til å vokse utover og spre seg til alle verdens hjørner.

二十七 [...] kontakt med Internettkultur over lengre tid vil lett føre til at studentene blir påvirket av den skjulte ideologien på Internett. Dette vil gjøre at studenter gradvis blir komfortable og fortrolige med vestlig verdisyn, som til slutt vil føre til aksept og avhengighet av deres verdisyn. Samtidig vil studentene ta farvel med vår etniske kultur og tillit, avhengighet til og stolthet av vårt verdisett, til og med blindt mene

<sup>47</sup> China Report 2005, en statistisk undersøkelse av de fem største byene i Kina, viser all tiden brukt på Internett fordelt på fire typer nettsteder, 85 prosent kinesiskregistrert nettsted på kinesisk, 4 prosent kinesiskregistrert nettsted på annet språk, 8 prosent utenlandsregistrert nettsted på kinesisk og 3 prosent utenlandsregistrert nettsted på utenlandsk språk (Guo 2005).

at ”alt det vestlige er bedre enn det kinesiske”. For en nasjon og et folkeslag, vil denne typen tendens nødvendigvis føre til at den nasjonale bindekraften mister sin styrke, ideologi, verdier og moral blir destruert. Fundamentet for denne bindekraftens eksistens vil bli forstyrret. (Zhang 2007: 45)

二十<sup>八</sup> Av den globale informasjonen på Internett per i dag, er det virkelig ikke mye som er marxistisk og sosialistisk. Spredning av vestlig verdisyn har en dominerende posisjon. Til og med usaklig kjetteri som Falun Gong blir hurtig spredt på universitetsområdets nett. Derfor er det blitt en høy prioritet å bygge opp marxismens posisjon på Internett, særlig på universitetsområdets nett. (Song 2002: 16)

Som vi ser, er det blant disse akademikerne mange underliggende fordommer mot vestlig ideologi og politikk. Zhang (2007) ser på dette som et stort problem for unge studenter som er midt i en periode i livet der de ideologisk er svært fleksible, formbare og lettpåvirkelige, hvor deres politiske verdisyn blir trukket mot alle kanter av den vestlige ”kulturinvasjonen”. Ikke alle akademikerne har slike anti-vestlige holdninger, men Zhang (2007) og Song (2002) viser kanskje her en typisk konservativ kinesisk holdning og frykt for vestlige idealer, politikk og ideologi. Også Hui og Huang (2002) er noe skeptiske til den vestlige informasjonsdominansen. De uttrykker nesten en slags frykt for ideologisk kolonialisering fra vestlig hold.

二十<sup>九</sup> For det første fremmer internasjonale fiendtlige krefter en ”fredelig evolusjonsstrategi” mot sosialistiske land. Gjennom ulike medier vektlegger de ”kolonialisme” på den ideologiske arenaen, på denne måten påvirkes mottakernes mentalitet i underbevisstheten. For det andre overdriver de vårt lands mørke sider, og til og med fabrikkerer uro basert på rent fiktivt grunnlag. For det tredje provoserer det frem politiske handlinger hos fiendtlig hold både innenfor og utenfor landet. De tilbyr fiendene som har flyktet ut, verktøy for å ytre seg. Slik informasjon utenifra gjør at politisk ideologisk oppdragelse gjennomgår enorm motstand. (Hui og Huang 2002)

Li (2002) sier at siden Kina begynte å åpne seg opp, har den kinesiske informasjonsteknologien hatt en enormt rask utvikling. Internett har gitt ytringsfriheten en større arena, men det har samtidig brakt nye problemstillinger til ytringsfrihetens vern. På den ene siden mener han det er viktig å liberalisere Internettreguleringen gjennom stadige undersøkelser, forskning og forsøk, for å beskytte ytringsfriheten, og gjennom dette bygge opp et system for å beskytte nettytringsfrihet som er tilpasset ”vårt lands” situasjon. På den andre siden står Kina overfor informasjonsutfordringer fra vestlig hold.

三<sup>十</sup> [...] i det internasjonale samfunnet, med USA som en informasjonsstormakt i spissen, både når det kommer til informasjonsfundamentet og

informasjonsteknologien, er Kina sammenlignet i en ufordelaktig situasjon. Enkelte vestlige store land har aldri gitt opp å utnytte Internett til å realisere sine politiske, økonomiske, militære og kulturelle mål, spre deres verdisyn og ideologi ved hjelp av informasjon med politisk påvirkningskraft. Fra i dag og lang tid fremover står vårt land overfor strid informasjonssikkerhetsmessige problemer. Dette er en faktor som må vurderes når vårt land skal etablere beskyttelsespolitikken for nettyringsfrihet. (Li 2002: 17)

Selv om den vestlige ideologiske kolonialiseringen for Li (2002) beskrives som en av de største truslene Internett bringer med seg, understreker hun her at hovedmotivasjonen for videre håndtering av dette problemet må være for å beskytte nettyringsfriheten.

#### **6.4.4.2 - KKPs legitimitet**

Enkelte av akademikerne er særlig bekymret for svekkelsen av marxismens posisjon i det kinesiske samfunnet som et resultat av informasjonsmangfoldet som dagens studenter er i kontakt med på Internett. Zhang (2007) mener at et politisk ideal er selve grunnsteinen for utviklingen av studentenes politiske verdier.

≡+- Når dagens unge studenter møter på utfordringene med informasjonsmangfoldet, må de tviholde på marxismens posisjon som veileder. De må etablere høye idealer og fast tro, etablere solid særkinesiske sosialistiske fellesidealer og kommunismens langsiktige ideale. De må stå fast ved troen på marxismen og troen på sosialismen. Tilliten til reform og åpenhet, og modernisering må styrkes, og tilliten til partiet og myndighetene må styrkes. (Zhang 2007: 47)

For Zhang (2007) representerer informasjonsmangfoldet en stor trussel mot den marxistiske grunnsteinen i det kinesiske samfunnet. Han mener enkelte episoder viser klare tendenser til en slik svekkelse av marxismen. Denne tendensen blant studentene må håndteres raskt og effektivt. Til dette formål er det særlig de tre store skikkelser fra KKP som har stor betydning ifølge disse Zhang (2007) og Song (2002).

≡+= Enhver ambisiøs ung student bør studere seriøst og mestre Mao Zedongs tenkning, Deng Xiaopings teori og Jiang Zemins ”de tre representasjonene” (Zhang 2007: 47)

≡+= [...] unge studenters politiske og ideologiske oppdragelse må styrkes. Det må gjøres et godt arbeid med Deng Xiaopings teori, Jiang Zemins tre representanter-ideologiens ”de tre skritt”, ved hjelp av ”to kurs”, innprente og veilede unge studenter, tviholde på å bruke marxisme-leninismen, MaoZedongs tenkning, Deng Xiaopings

teori og Jiang Zemins ”de tre representasjonene” til å armere dagens studenter. (Song 2002: 18)

Både Zhang (2007) og Song (2002) er først og fremst opptatt av å tviholde på marxismen gjennom arven fra disse tre tidligere lederne i KKP. Zhang (2007) mener den negative tendensen blant studentene kan stoppes gjennom å la studentene gjøre seg ordentlig kjent med og beherske Mao Zedongs tenkning, Deng Xiaopings teori og Jiang Zemins ”de tre representasjonene”.

## **6.5 - Internettkontroll fra et kinesisk perspektiv**

Til alle de nevnte problemene ovenfor har akademikerne en rekke ulike forslag til kontroll og håndtering av nettytringer. Noen kommentarer går på forslag til konkrete ”mottiltak (*duice*)” for å imøtekomme de utfordringene og problemene som er forbundet med nettytringer, mens andre kommentarer går mer på prinsipper som bør følges og verdier som må ivaretas i møtet mellom ytringsfrihet og Internett. Vi har også sett at nettytringsfrihet blir sett på som problematisk på flere måter. For det første karakteriseres visse typer informasjon tilgjengelig på Internett som problematisk, og for det andre bidrar selve bruken av Internett til en del bekymringer blant akademikerne. Når det gjelder beskrivelsen av forskjellige informasjonstyper som er bekymringsverdige, er dette ikke nødvendigvis så interessant. I artiklene nevnes for eksempel pornografi, ærekrenkelser og diverse ideologisk og politisk informasjon som ikke er i overensstemmelse med det myndighetene vil folket skal ha tilgang til. Denne typen informasjon er for så vidt like problematisk for de fleste typer medier og kommunikasjon, og ikke bare når den forekommer på Internett. Det som mest gjør artiklene interessante å se på, er deres syn på problematikken rundt Internettets mange muligheter som et medium for denne typen uønskede informasjon. Derfor er også mye av fokuset på forslag til håndtering og mottiltak rettet mot det som er spesifikt for Internett.

### **6.5.1 - Pålegge ISP større ansvar**

Et av tiltakene som diskuteres av akademikerne er kontroll direkte gjennom lovgivning. Sun (2005), Lü og Liao (2007) er blant de som mener at det å pålegge ISPene et større ansvar direkte gjennom loven, kan være en løsning på mange av problemene som forbindes med nettytringer. De refererer begge til den amerikanske opphavsrettslovgivningen Digital Millennium Copyright Act (DMCA). Selv om denne loven først og fremst var myntet på opphavsrettslige problemer, ser det ut til at de i begge artiklene finner belegg for å anvende

den delen som angår ISPene i en mer generell sammenheng også. Det gjelder bestemmelsen om at ISPer etter å ha blitt gjort oppmerksomme på ulovlig opphavsrettslig materiale gjennom deres tjenester, har ansvar for å fjerne dette hvis de ikke kan bevise at materialet ikke er ulovlig publisert. Hvis ikke dette skjer, kan den fornærmede rette søksmål mot ISPen. Dersom den som har tilgjengeliggjort dette materialet, legger inn et motkrav til ISPen om å ikke fjerne dette fordi motparten mener det er lovlig, overføres alt eventuelle rettslige forfølgelser fra ISPen og over på denne motparten (Copyright.gov 1998).

Slik det er å forstå, vil en slik lov beskytte ISPene mot urimelige erstatningskrav fordi de har muligheten til å fjerne informasjon som eventuelt er bevist ulovlig fra sine servere. Også brukernes ytringsfrihet er bevart fordi deres ytringer får bli publisert før de eventuelt blir etterprøvd. Det kan da virke for de fornærmede og krenkede at de er kommet like langt, fordi eventuelle krenkelser og ulovligheter som ulovlig spredning av opphavsrettslig materiale likevel får mulighet til å nå ut til sitt publikum. Selv om ISPer skulle bli pålagt å fjerne de aktuelle ytringene fra sine servere, er det i praksis umulig å fjerne ytringene fra hele Internettet, og skaden er allerede gjort. Loven som foreslås løser med andre ord ikke dette dilemmaet mellom nettytringsfrihet og personvern.

Lü og Liao (2007) forklarer videre at bakgrunnen for deres syn på ISPs ansvar hviler på vanskelighetsgraden ved å straffeforfølge enkeltpersoner eller den anonyme ulovlige informasjonen.

三十四 På grunn av Internetteknologiens ufullkommenhet, er det meget vanskelig å skulle stille de mangfoldige anonyme ytringene på Internett til ansvar. Men ISPene som tilbyr plattform for disse ytringene er derimot meget tydelige. Dessuten har disse ISPene ansvar for å forsikre at informasjon som er publisert på deres nettsider er i tråd med loven, og ikke i konflikt med sosiale moralske normer. (Lü og Liao 2007: 19)

Også Sun (2005) mener at de ved å la ISPene stå ansvarlige for eventuelle ulovligheter på Internett fremfor brukerne, gjør det mulig å bekjempe de negative virkningene av Internett, og samtidig kunne unngå å påføre brukerne unødvendig frykt for straffeforfølgelse for enkelte ytringer på Internett, dermed også sikre ytringsfrihet for brukerne. Hun mener at det er viktig å bevare Internettets ”frie ånd”, selv om denne typen frihet kan komme til å krenke andres personvern. Hun vil pålegge ISPene fem typer plikt og ansvar:

三十五 [...] ISPene har ansvar for å undersøke sine egne nettsider for rettighetskrenkende informasjon, samt ansvar for å melde ifra til den fornærmede og

rapportere til den aktuelle statlige administrasjonen; oppfylle den fornærmedes berettigede krav; de skal på eget initiativ samarbeide med andre administrative avdelingers etterforskning; og svare på etterforskning om identifisering av brukere og lignende. (Sun 2005: 114)

Siste punktet om identifisering av bruker er nok ganske selvmotsigende i forhold til det hun først nevner om Internettets ”frie ånd”. Men la oss først ta for oss det som angår ISP. Slik det ble foreslått å anvende DMCA, ble altså de eventuelt krenkede den skadelidende parten, hvor de også satt med hele ansvaret for å kontrollere at deres rettigheter ble ivaretatt. I sitatene ovenfor derimot, foreslås dette ansvaret flyttet over på ISPene. De krenkede har da noen å rette søksmålet sitt mot, og den som ytret seg er trygg under ISPs vinger. Som jeg nevnte i [punkt 3.3.3](#), setter dette ISPene, da kalt tjenesteleverandør, i en vanskelig situasjon hvor de blir tvunget til å velge mellom å prioritere brukernes ytringsfrihet, eller utføre egen kontroll og sensur for å unngå søksmål. I så tilfelle vil ISPene fungere som en ekstensjon av myndighetenes Internettkontroll. Fordelen da er at brukerne ikke trenger å frykte straffeforfølgelse, men deres reelle ytringsfrihet blir likevel krenket ved at ISPene gjennom sin kontroll og sensur frarøver mange tvilsomme, men ikke nødvendigvis ulovlige ytringer for å helgardere seg mot søksmål og sanksjoner.

Tilbake til det siste punktet som nevnes i Suns (2005) sitat. Hvis ISPene skal bli pålagt å bistå offentlige organer med å identifisere brukerne sine, er vi fremme ved det siste alternativet om hvor ansvaret skal ligge, nemlig brukerne selv. Det er forståelig at de vil unngå at anonyme brukere skal gjemme seg bak ISPene og spre ulovlig informasjon, men i et slikt tilfelle har brukerne i prinsippet ikke noe mer reell ytringsfrihet enn om de hadde skrevet under sine ytringer på Internett med fullt navn og besøksadresse. Da drar heller ikke nettytringsfriheten noe nytte av Internettets mulighet til anonymitet. Dilemmaet er dermed ikke løst.

Argumentene og poengene som blir tatt opp i denne diskusjonen er veldig like de vi har i Norge, men vi kan se tendenser til større villighet blant akademikerne til å gi ISPene ansvaret. Selv om staten da regulerer ISPene gjennom lover, vil den markedsmekanismen som Lessig beskriver spille inn og regulere Internettbrukernes virkelige muligheter til å få stemmen sin hørt. Hvis ISPer kan risikere å bli rettslig og økonomisk ansvarlig for brukernes ulovligheter, vil det rett og slett være ulønnsomt for ISPer å *ikke* overvåke og sensurere sine brukere. Myndighetenes kontroll blir dermed utøvd indirekte via ISPene. Det er derfor bekymringsverdig at ingen av akademikerne som nevner ISP problematiserer dette forslaget mer. Den store forskjellen er at diskusjonen om privat kontroll og sensur som kan skade



nettytringsfriheten er totalt fraværende i artiklene. Lü og Liao (2007) går til og med så langt som å fremme et siste forslag om å satse mer på forskning innen Internetteknologi, særlig med tanke på å spore opp IP-adresser og filtrering av ulovlig informasjon.

### 6.5.2 - Øke forskning og kompetanse innen Internetteknologi

Li (2002) foreslår i samme retning som Lü og Liao (2007) å satse mer på forskning innen Internetteknologi, men begrunner også litt mer utfyllende dette forslaget. Forslaget er dog ikke veldig konkret, men kun på et veldig generelt plan:

三+六 [...] styrke forskningen på Internetteknologi, styrke oppfostring av talenter innen informasjonsteknologi og styrke elementæropplæring av Internettkunnskap. For det første har en forsterket Internetteknologi en enorm betydning for en perfekt mekanisme for beskyttelse av nettytringsfrihet. (Li 2002: 17)

三+七 [...] styrke forskningen mot nettytringsfrihetsproblematikken. Disse problemstillingene inkluderer nettinformasjonsikkerhet, Internett og ytringsfrihet, forhold ved personvern og opphavsrett, Internett og offentliggjøring av informasjon og elektronisk publisering og lignende [...]. (Li 2002: 18)

Det at Li (2002) legger så mye vekt på viktigheten av Kinas kompetansesatsing innen Internetteknologi kan henge sammen med synet på Kina som underlegent i denne sammenheng. De fleste i Kina har alltid vært bevisst på at Internetteknologien er utviklet i et vestlig land, og dermed kanskje mer tilpasset vestlig samfunn og kultur. Jørgen Sperle (2004: 69) nevner så vidt i sin hovedoppgave Kinas tradisjonelle motvilje til å akseptere ”utenlandske” eller nye teknologier. Song (2002) bekrefter dette delvis når han i en setning sier: ”som med alle andre teknologiers inntog, fører også Internettalderen med seg en del konflikter for den høyere utdanningen”. Til tross for en slik formulering, har det for Song (2002) som for resten av Kina aldri vært aktuelt å stå utenfor den nye Internetteknologien på samme måte som det for eksempel Nord-Korea gjør. Det er likevel ikke dermed sagt at kineserne har akseptert importen av en vestlig teknologi.

三+八 [...] ytringsfriheten på Internett bør ha en beskyttelse som er tilpasset et lands grunnleggende tilstand og i tråd med landets økonomiske utviklingsnivå. I velutviklede land bør reguleringen av ytringsfrihet på Internett liberaliseres i forhold til tradisjonelle medier. Utviklingsland må tenke på å respektere og beskytte menneskerettigheter, men må også ta passelig hensyn til rikets sikkerhet og sosial orden. (Li 2002: 18)

Li (2002) vektlegger i sin artikkel balansen mellom det å utnytte mest mulig Internettets positive sider, og samtidig begrense mest mulig de negative sidene. Nettytringsfrihet handler først og fremst om balanse mellom disse to sidene. Han understreker også at forskjellige land har forskjellige hensyn å ta når det gjelder Internettregulering. I stedet for å overlate den videre utviklingen av Internett til andre, lengter Li (2002) etter at Kina selv tar kontroll over utviklingen ved å trappe opp forskningen på Internetteknologien. På denne måten kan Kina selv tilpasse Internettutviklingen etter forholdene i det kinesiske samfunnet.

Denne typen forskning akademikerne her etterspør, er nok et eksempel på myndighetenes mulighet til indirekte kontroll over informasjonen på Internett. Slike forskningsprosjekter kan skje på akademikernes eget initiativ, men ved større prosjekter er det nesten garantert at et eller annet ledd av kontrollregimet i Kina er involvert. Nedenfor er et eksempel, og kanskje det første relatert til Internett i Kina, som viser at myndigheten også kan kontrollere Internett gjennom det Lessig kaller for arkitektur.

Allerede i begynnelsen av Internettets introduksjon til Kina, har myndighetene vært interessert i å forme Internett etter eget behov. Internett ble i begynnelsen designet som et åpent, desentralisert og liberalt nettverk, men alle disse egenskapene passet dårlig inn i det kinesiske samfunnet som myndighetene i Kina ville ha. De så mange muligheter med Internett og ville ta del i den nye teknologien. Kina ville også ha et "Internett" men et som var lukket, hierarkisk og strengt overvåket. Den opprinnelige ideen var å lage et eget kinesisk Intranett. Første forsøket kom i 1996 fra China Internet Company (CIC) med det de kalte for China Wide Web (CWW) (Tsui 2003: 73). Det viste seg å være et nett med mye forventninger og lite substans, men det var uansett bare en start. I de påfølgende år kom det flere forsøk på et slikt Intranett, men dette har aldri helt klart å fange brukernes interesse. Kinesiske myndigheter har til tross for den strenge Internettkontrollen, alltid vært en sterk promotør av Internett. De er overbevist om at denne nye teknologien kan være et viktig drivhjul i videre økonomisk og teknologisk utvikling i Kina så lenge den blir tilpasset (Zhou 2006: 137).

### **6.5.3 - Styrke den ideologisk og politisk oppdragelsen**

Det som kanskje overrasker mest av akademikernes syn på håndtering av Internett, er enkeltes fokus på å bruke indoktrinering, propaganda og oppdragelse som et verktøy for å sikre "fornuftig" ytringsfrihet og orden på Internett. Vi kan også ta opp igjen diskusjonen fra [punkt 6.4.3](#), hvor jeg beskrev bekymringene for Internettets påvirkning på unge studenter.

Song (2002) trekker blant annet inn forandringen Internett har gjort på studentenes læremåte som et problem. Han nevner også forandringen i studentenes måte å kommunisere på; ”mer emosjonelt, mer åpent og mer ærlig”. Internett har også forandret den tradisjonelle mottakerens rolle i forhold til andre mottakere og i forhold til mediene. Dette gir opphav til ytterligere problemer for unge studenter.

三十九 [...] mange studenter er ikke lenger like lett mottakelige for indoktrinering fra de som driver med ideologisk og politisk arbeid, noe som har utfordret ideologi- og politikkarbeidernes autoritet. Dette fører til at effekten av ideologisk og politisk arbeid svekkes betraktelig. Studentenes utvekslingsnivå på Internett blir bredere og mulighetene øker, noe som fører til at studentene kan bryte gjennom universitetsområdets vegger. De kommer i kontakt med forskjellige sider ved samfunnet på et dypere nivå, noe som fører til at de reflekterer over spørsmål fra et høyere nivå og bredere spekter. Dette igjen fører til at det settes enda større krav til dagens ideologiske og politiske oppdragelse i høyere utdanning. (Song 2002: 17)

Som Song (2002) også gir uttrykk for, er det i Kina et viktig mål å gi de unge et ”korrekt” grunnlag for ideologisk og politisk tenkning. ”Indoktrinering” og ”propaganda” har heller ikke en slik negativ klang som de har på norsk. Internett i så måte kan utvide studentenes horisont og bidra til et bredere perspektiv, men det krever også ytterligere solid grunnlag for å håndtere all den nye informasjonen som Internett tilbyr for ikke å miste det ideologiske og politiske fundamentet.

I forbindelse med denne ideologiske og politiske oppdragelsen trekker Song (2002) inn det han kaller ”*liangke (to kurs)*”. Med ”*to kurs*” refererer Song (2002) til de to universitetskursene ”marxistisk teori” og ”ideologi og moral” (Xinhuanet.com 2005a, Lu og Ji 2004). Også før universitetsutdanningen møter barn på kursene ”*Ideology and Morals*” som undervises på grunnskolen, og ”*Ideology and Politics*” som undervises på den videregående skolen i Kina (Hansen 1999: 71-74, 138-139). ”*To kurs*” skal forberede de kinesiske studentene på møtet med samfunnet etter utdanning, gjennom å hjelpe studentene til å mestre et marxistisk synspunkt og metode for å etablere et sterkt særkinesisk sosialistisk fellesideale (Gbys.net 2008). I tillegg til marxistisk teori og morallære, er også ”de tre representasjonene” en viktig del (Li 2006). Song (2002) mener at ”*to kurs*” skal styrke studentenes kjennskap til marxisme-leninisme gjennom *Mao Zedongs tenkning*, *Deng Xiaopings teori* og *Jiang Zemins tre representasjoner*, slik at studentene klarer seg bedre i møtet med de mange forskjellige ideologiene og kulturene som finnes i verden i dag.

### 6.5.3.1 - Ideotainment

De av akademikerne som tar opp ideologisk og politisk oppdragelse er ikke i tvil om at dette arbeidet fortsatt er en viktig del av KKP's arbeid, men økende grad av ukontrollert informasjonsspredning og informasjonstilgang som har kommet med Internett har gjort dette tradisjonelle propagandaarbeidet vanskelig. Song (2002) etterlyser derfor en mer aktiv holdning i den politiske og ideologiske oppdragelsesstrategien. Han mener det finnes for lite tilbud for studenter av slikt innhold. Hvis innholdet på Internett domineres av vesten og kommersielle aktører, kommer dette til å ha negativ virkning på studentene. Song (2002) mener at det er nødvendig å rette oppmerksomheten mot Internett og øke satsingen på å produsere innhold som er i tråd med de særkinesiske fundamentene. Også Hui og Huang (2002) fremmer forslag om en modernisering av den ideologiske og politiske oppdragelsen:

We must also realize that there is a huge gap between the traditional forms of propaganda and education and the [sic] ways of modern mass media. This forces us to implement creative changes in the traditional forms of propaganda, and to use modern high technology to fine-tune, enrich, and perfect the content and forms of our culture—in order to make it easier for young people to accept and be influenced by education. (Hui 2002, oversatt i Lagerkvist 2006: 62)

Johan Lagerkvist (2006) ved Lund University har også analysert en rekke kinesiske akademiske artikler, blant annet Hui og Huang (2002). I hans undersøkelse fant han de samme tendensene blant enkelte akademikere til å vektlegge modernisering av den ideologiske og politiske oppdragelsen og propagandasystemet. Propaganda gjennom det ideologiske og politiske oppdragelsesarbeidet er fortsatt et viktig element i den kinesiske politikken, men utviklingen av det nye informasjonssamfunnet hvor Internett stadig blir en viktigere kilde til informasjon har gjort arbeidet vanskeligere for det tradisjonelle oppdragelsesarbeidet. Folk aksepterer ikke like lett propaganda og har fått større frihet til å velge alternative vinklinger. Det akademikerne ser er at arbeidet med den ideologiske og politiske oppdragelsen er nødt til å gå nye veier for å fange interessen til de unge.

Lagerkvist (2006: kap. 3) foreslår å bruke begrepet "*ideotainment*" for å beskrive nettopp moderniseringen av slikt ideologisk og politisk oppdragelsesarbeid.

[...] *ideotainment*, by which I mean that the images, symbolic representations, and sounds of popular Web and mobile phone culture are juxtaposed with subtle ideological constructs and nationalistically, inclined propaganda. (Lagerkvist 2006: 76)

De av akademikerne som tar opp ideologisk og politisk oppdragelse i sin analyse, er ifølge Lagerkvist såkalte partiintellektuelle, som ser på Internett både som en trussel for kinesisk kultur og KKP's legitimitet (Lagerkvist 2006: 75). Derfor er det gjerne de som i størst grad krever Internettkontroll og ideologisk og politisk oppdragelse. "Ideotainment" er derfor viktig både for å forme opinionen mot bestemte ideologier, samt for å forsvare og legitimere dagens politiske system i Kina som er styrt av KKP (Lagerkvist 2006: 76).

Med tanke på Lessigs modaliteter igjen er dette forslaget som hentet rett ut fra "læreboka". Lessig forklarte metaforen med indoktrinering av skoleelever til å ha riktige holdninger til sex og narkotika, og på denne måten regulere sosiale normer. De sosiale normene vil selvfølgelig påvirke elevenes syn på rett og galt. Ved å indoktrinere de kinesiske studentene i sosialistiske normer og verdier gjennom KKP's skikkelser, vil gjøre at disse normene og verdiene også følger studenten i deres Internetthverdag. Som vi har sett tidligere i dette kapittelet, er dette nettopp viktig fordi Internettets åpenhet og anonymitet effektivt hviker ut virkningen av de fleste modalitetene. Sosiale normer, som en av de fire modalitetene, mener akademikerne best kan styrkes igjen gjennom moderniseringen av det ideologiske og politiske oppdragelsesarbeidet.

## **6.6 - Kontekstuell nettytringsfrihet**

Flere av ytringsfrihetens verdier ser ut til å inneholde svakheter sett fra et kinesisk perspektiv. Ut ifra artiklene jeg har analysert, er ikke alle like enige om at nettytringsfriheten virkelig kan ivareta de verdiene som den er begrunnet med. De vestlige prinsippene for ytringsfrihet anses som universalistiske begrunnelser (NOU 1999:27: kap. 2.2.4). Siden de kinesiske akademikerne henviser til verdier som tilsvarer de vestlige prinsippene jeg beskrev i teorikapittelet, kan det godt tenkes at ytringsfrihetens begrunnelser faktisk er universelle. Sannhet, autonomt individ og folkestyre er verdier de fleste land assosierer seg med, men når vi kommer til spesifikke nyttehensyn og begrensninger for ytringsfrihet ser vi i større grad en slags situasjonsbetinget argumentering. Jeg skal avslutningsvis i dette kapittelet vise hvordan ytringsfrihetens prinsipper svekkes i en kinesisk kontekst.

### **6.6.1 - Idemarkedet er ikke perfekt**

Sannheter, gode meninger og ideer er nok vanskelig å argumentere mot. Dette er verdier som akademikerne mener kan nås gjennom det såkalte idemarkedet, hvor påstander, meninger og

ideer får konkurrere mot hverandre. Derimot er ikke alle like enige om hvorvidt ytringsfrihet vil tjene en slik markeds plass. Jiang (2002) som selv forsvarer idemarkedet, henviser til noe av den tidligere kritikken han kjenner til:

四+ [...] en markeds plass med perfekt konkurranse eksisterer ikke. I virkeligheten er dette markedet slettet ikke et åpent og fritt marked med perfekt konkurranse. Massemediene som besitter hovedrollene i et slikt marked domineres som regel av mindretallet av befolkningen. Såkalt konkurranse mellom ulike syn vil alltid være knyttet opp mot rikdom, classeskille, makt, etnisk bakgrunn, kjønn og lignende innflytelser. Derfor hevder kritikerne at de intellektuelle og myndighetene må være innblandet for å guide et virkelig idemarked av kvalitet. (Jiang 2005: 15-16)

For at idemarkedet skal fungere optimalt, forutsetter det blant annet at alle påstander, meninger og ideer får komme frem og får lik behandling og vurdering, et såkalt perfekt idemarked. Sånn sett er idemarkedet ment å skulle være selvjusterende. Dessverre som i alle andre typer markeds plasser hender det at markedet svikter, slik at konkurransen blir ujevn og urettferdig. Jiang (2002) ser derfor på et åpent og fritt Internett som en forsterkning til dette markedet hvor de massemediene som mindretallet kontrollerte preget opinionen. Enkelte akademikere mener at ytringsfrihet på Internett ikke nødvendigvis vil tjene et perfekt idemarked, men i stedet føre til større ujevnheter og urettferdighet på grunn av det digitale skillet.

### 6.6.2 - Selvrealisering er underordnet kollektive behov

Som jeg har påpekt, virker det som de kinesiske akademikere har vært flinke til å vektlegge ytringsfrihet som en fundamental menneskerett, men det å skulle forsvare ytringsfrihet ut ifra selvrealisering kan være problematisk i et utviklingsland som Kina. Som Li (2002) og et par andre akademikere påpeker, er det viktig at utviklingsland respekterer menneskerettigheter som ytringsfrihet, men de må også ta hensyn til rikets sikkerhet, sosial orden og stabilitet. Dette stemmer overens med det inntrykket mange vestlige har, at Kina ofte forsvarer brudd på menneskerettigheter med nettopp hensyn til rikets sikkerhet, sosial orden og stabilitet. Denne prioriteringen kan minne om *Maslows behovspyramide*.

Ifølge den amerikanske psykologen Abraham Maslow (1946) befinner dette behovet for selvrealisering seg helt øverst på en såkalt *behovspyramide*. Teorien er at menneskelige behov kan ordnes i fem hierarkiske teorier. De fire første behovene som først må dekkes er; 1) fysiske behov som mat og drikke, 2) behov for å føle seg trygg og sikker, 3) sosiale behov

som venner, familie og kjærlighet, 4) behov for aktelse som selvrespekt og verdighet (Wikipedia.com 2008c). Øverst på denne pyramiden finner vi altså selvrealisering eller selvaktualisering. Dette innebærer behovet for å realisere sitt intellektuelle, kreative og emosjonelle potensial (Marsh 1975: 26), hvilket betyr at et fåtalls personers behov for selvrealisering i et samfunn ikke må gå på bekostning av et flertalls mer grunnleggende behov.

Vi finner også eksempel til en slik prioritering i Kinas offisielle politikk. I et kinesisk ”white paper”<sup>48</sup> om den kinesiske politikken rundt menneskerettigheter ble menneskerettighetene satt i senter av den offisielle politiske diskursen i Kina (Gore 2000: 281). Menneskerettighetene skulle stå minst like sterkt i Kina som i et hvilket som helst annet land. I dette papiret står det at de kollektive og individuelle rettighetene skulle oppnås ved hjelp av ”stabilitet som forutsetning, utvikling som nøkkel, reform som drivkraft og staten i følge med loven som garanti”. Denne formuleringen understreker fokuset på menneskerettighetene som offisiell politikk i Kina, men samtidig forsvarer at stabilitet, økonomisk og sosial utvikling som førsteprioritet, mens menneskerettighetene kan vente. Papiret refererer til mange forbedringer i samfunnet og stor økonomisk vekst de siste årene, men poengterer samtidig at dette ikke hadde vært mulig uten politisk stabilitet og KKP’s sterke posisjon.

Hvis ytringsfrihet skal forsvares av individenes selvrealisering, som tilsvarer det øverste og minst prioriterte behovet i Maslows behovspyramide, kan dette legitimere undertrykkelsen av ytringsfrihet nettopp på bakgrunn av alle andre behovene som må sikres først. Derfor kan det hende at akademikerne ved å fremme selvrealisering som en viktig verdi for ytringsfriheten, kun gjør ytringsfriheten en bjørnetjeneste.

Selv om de kinesiske akademikerne i større grad har beskrevet den individorienterte retningen av autonomiprinsippet, kan enkelte diskusjoner tyde på at også kineserne tenker på individet som en deltakende samfunnsborger. Som jeg har vært gjennom i [punkt 3.1.1](#) hevdet Michael J. Sandel at det kreves en viss kompetanse for å fungere som et autonomt individ. Dette individet måtte oppdras av samfunnet med hensikt å kultivere borgernes dyd og moralske egenskaper. Min analyse kan tyde på at det nettopp er dette akademikerne ønsker med ideologisk og politisk oppdragelse.

---

<sup>48</sup> “A **white paper** is an authoritative report or guide that often addresses problems and how to solve them. White papers are used to educate readers and help people make decisions. They are used in politics and business. They can also be a government report outlining policy.” (Wikipedia.com 2008g)

### 6.6.3 - Demokrati må utvikles gradvis

Diskusjonen om demokrati i Kina er svært omfattende, for ikke å nevne omdiskutert. Jeg har ikke viet plass i min oppgave til dyptgående teoribygging og analyse av demokrati i Kina, men det hevdes ofte at Kina definerer ”demokrati” annerledes enn det vestlige land gjør. ”Demokrati” er ikke noe tabu i Kina, slik mange vestlige kanskje tror. For eksempel mener Kluver og Banerjee (2005: 36) at Kina er en slags selverklært ”konsultativt demokrati”, hvor myndighetene har plikt til å respondere på og konsultere med sin befolkning. De mener videre at lignende repressive myndigheter likevel møter på lite motstand. En overveiende frykt blant folket for sosial uro hvis myndighetenes makt svekkes, gjør at mange støtter streng Internettkontroll (Hachigan 2002, Kalathil & Boas 2003, Kluver & Qiu 2003, ifølge Kluver og Banerjee 2005).

I artiklene jeg har analysert, er det heller ingen tegn til at noen ønsker å forkaste demokratiet. Derimot er det enkelte som føler for å presisere et ”sosialistisk demokrati” eller ”demokrati med kinesisk særpreg”. Ikke overraskende er Zhang (2007) blant de som gjør dette i sin artikkel, hvor han først og fremst understreker hvor viktig det er at unge studenter gjør seg kjent med det sosialistiske demokratiet.

四十一 [...] det har aldri eksistert noe abstrakt superdemokrati, og heller ikke noe absolutt demokrati. [...] Et demokrati må være tilpasset et lands situasjon, og veien til dette er å følge samfunnets og økonomiens utvikling. [...] Det sosialistiske demokratiets styrke ligger i KKP's veiledning, folkestyre og en enhetlig konstitusjon. (Zhang 2007: 47)

Det viktigste å trekke ut av sitatet er hans syn på at demokratiet ikke kan innføres uten hensyn til den samfunnsmessige og økonomiske situasjonen Kina befinner seg i. I likhet med prinsippet om selvrealisering, kan igjen hensynet til sosial stabilitet brukes som argument for å holde igjen den demokratiske utviklingen i Kina. Et demokrati med forbehold betyr også ytringsfrihet med forbehold. Igjen kan vi se at ytringsfrihetens grunnlag svekkes.

### 6.6.4 - Digitalt skille svekker nettytringsfrihetens begrunnelser

Foreløpig virker det som om mange kinesere ikke helt har tro på at nettytringsfrihet kan ivareta de verdiene den er ment å ivareta. Idemarkedet svikter, hensyn til rikets sikkerhet, sosial orden og stabilitet prioriteres fremfor kinesernes selvrealisering, og demokratiet må



følge samfunnets utvikling. Mye av disse problemene kan sies å ha en tilknytning til det digitale skillet.

På det nasjonale planet er Internetttilgangen fortsatt ujevnt fordelt mellom forskjellige områder i Kina og mellom forskjellige samfunnsklasser. Statistikk fra CNNIC (2008: rap.21, rap.22) viser tall som gir de kinesiske akademikerne god grunn til bekymring med tanke på det sosiale skillet innad i Kina. Det er fortsatt bare 19,1 prosent av befolkningen i Kina som har brukt Internett, sammenlignet 87,7 prosent i Norge, 72,5 prosent i USA og 21,9 prosent gjennomsnittlig av verdens befolkning. Også Kluver og Banerjee (2005) ser at mange asiatiske land har samme dilemmaet med tanke på forventningene til Internettets demokratiserende egenskaper:

If access to the Internet is limited to the elite, typically with higher education, higher economic and social status, and access to advanced technologies, then how 'democratic' can it be said to be? (Kluver og Banerjee 2005: 40)

På den andre siden viser statistikken også tegn til forbedringer. Kina er i ferd med å få bygget ut tilgangen til Internett mer jevnt fordelt utover resten av Kina. Til tross for at Internetttilgang i Beijing nå har økt til annenhver innbygger, har Beijing mot tidligere 30 prosent av landets Internettbrukere, nå bare 3,5 prosent.

På det internasjonale planet har Kina blitt det landet med flest Internettbrukere, og det er ventet å øke eksponentielt i tiden fremover<sup>49</sup>. Riktignok gjenspeiles ikke det høye antallet kinesiske Internettbrukere av mengden kinesisk informasjon som eksisterer på Internett. Uten å henvise til noen referanser, hevder Zhang (2007) for eksempel at 90 prosent av all informasjon på Internett er på engelsk, mens kun i underkant av en prosent av informasjonen er på kinesisk. Når det kommer til informasjon på Internett i internasjonal sammenheng, ser kineserne på seg selv som underlegne. Selv om enkelte statistikker viser tegn til forbedring og rask utvikling, gjør den nåværende situasjonen slik de kinesiske akademikerne beskriver det, vanskelig å forsvare nettytringsfrihet på grunnlag av sannhetsprinsippet og demokratiprinsippet.

---

<sup>49</sup> Rapporten fra den 21. undersøkelsen refererer til *Innovations Diffusion Theory* av professor Rogers, ved US University of Mexico, som sier at når innovasjonen penetrasjon på mellom 10 og 20 prosent i et samfunn, vil veksten øke eksponentielt inntil den har nådd et visst nivå. (Cnnic.cn 2008: rap.21: 11)



## Kapittel 7 - Avslutning

I denne oppgaven har jeg forsøkt å finne svar på hvorfor streng statlig Internettkontroll er ansett som akseptabelt og nødvendig i Kina. Selv om Internettkontroll av den typen som eksisterer i Kina kanskje fortsatt er kritikkverdig og uakseptabel fra et vestlig perspektiv, har oppgaven forhåpentligvis resultert i bedre forståelse for, og innsikt i det kinesiske perspektivet på Internettkontroll. Nedenfor skal jeg først oppsummere noen argumenter i den kinesiske diskursen, samt de viktigste funnene jeg har kommet frem til. Deretter skal jeg prøve å redegjøre for hvilke teoretiske og metodiske implikasjoner denne oppgaven kan ha for fremtiden.

### **7.1 - Oppsummering**

I likhet med i de fleste vestlige land, finnes det en god del akademikere med dyptgående kunnskap om ytringsfrihet, som er minst like opptatt av ytringsfrihet som det vi i Norge er. De refererer til de samme teoriene og bruker mange av de samme argumentene. Hvis vi sammenligner med de teoriene vår Ytringsfrihetskommisjon la frem, er de kinesiske akademikere muligens enda mer opptatt av ytringsfrihet som en fundamental menneskerett enn det Ytringsfrihetskommisjonen ga uttrykk for. De legger større vekt på de individualistiske interessene fremfor å basere ytringsfrihetens begrunnelser kun på samfunnsnyten.

De fleste akademikere er også stort sett meget positive til Internett og det Internett kan gjøre for Kinas utvikling. Internett kjennetegnes også av de fleste som et åpent, fritt og globalt miljø. Hvem som helst kan skrive og mene hva som helst, hvor som helst og når som helst. De anerkjenner derfor Internettets betydning for ytringsfriheten. Men nettopp karakteristikken som ”åpent, fritt og globalt”, er også kilden til enkelte bekymringer blant akademikere om selve informasjonen som er tilgjengelig på Internett. Foruten diskusjonen om informasjon og nettytringer som bryter med andre lover om personvern, vold og pornografi, er enkelte akademikere også svært bekymret for den ideologiske og politiske ”utvanningen” som skjer i

kjølvannet av det åpne, frie og globale Internettet. Vestlig innflytelse som undergraver sosialistiske verdier, KKP's legitimitet og kinesisk kultur er eksempler på konsekvensen av at Internett domineres av vestlig informasjon ifølge enkelte akademikere.

Under slike informasjonsforhold, anses de unge universitetsstudentene som den mest utsatte gruppen. Det er denne gruppen som skal ta over og forme landet i fremtiden, men samtidig er de også den gruppen som er lettest påvirkelige. I tillegg er de også svært aktive Internettbrukere, sett i forhold til andre samfunnsgrupper. Derfor er det viktig at de blir guidet gjennom informasjonsmangfoldet med riktige verdier og perspektiver. Flere av akademikerne understreker at en modernisering av slik ideologisk og politisk oppdragelse er det viktigste i kampen mot Internettets negative innflytelse.

Selv om akademikerne stort sett snakker varmt om ytringsfrihet og Internett, mener samtlige at Internett må kontrolleres. Kombinasjon av deres syn på informasjonsmangfoldet og deres behov for opptrapping av det ideologiske og politiske oppdragelsesarbeidet, viser at de egentlig ikke har noen tro på et fungerende idemarked. Selvrealisering blir sett på som et nedprioritert behov i Kina som et utviklingsland, og gir derfor ingen god begrunnelse for ytringsfriheten i Kina. Demokrati er noe de fleste akademikerne er positive til, men med et kinesisk fortegn. I tillegg er flere akademikere skeptiske til uregulert nettytringsfrihet når det digitale skillet er så tydelig til stede i det kinesiske samfunnet. Med bakgrunn i dette ser vi da at ytringsfrihetens tre verdier er effektivt svekket, og Internettkontrollen i Kina dermed kan legitimeres på bakgrunn av det.

### **7.1.1 - KKP's oppdragerolle**

Tradisjonelt sett har styresmaktene i Kina i tillegg til lederrollen, også hatt en slags oppdragerolle. Også blant akademikerne ser vi forventninger til at KKP skal lede og oppdra folket sitt. Ideologisk og politisk oppdragelse av unge studenter virker for de kinesiske akademikerne like selvfølgelig som universitetsstudentene i Norge skal læres opp i selvstendig tenkning. "To kurs" som jeg nevnte i [punkt 6.5.3](#) er for de kinesiske studentene som Examen Philosophicum (exphil) er for norske studenter. Mens vi lærer oss å reflektere over vitenskapsteorier, etikk og samfunnet, lærer kineserne om marxisme-leninisme.

Utdannelsen for kinesiske studenter handler ikke bare om å lære seg faget sitt, men også hvordan bidra med sin utdanning på en "korrekt" måte. Man skal følge Mao Zedongs marxistiske ideologi og Deng Xiaopings reformpolitikk, og delta i kollektivet som skal bygge

opp et sterkt Kina. I hvert fall er dette målet for den ideologiske og politiske oppdragelsen som inngår i det tradisjonsrike propagandasystemet i Kina. Dette propagandasystemet møter nå motstand fra den enorme informasjonsstrømmen på Internett. Da Deng Xiaoping fremmet ”reform og åpne opp”, hadde han neppe regnet med noe Internetteknologi, som har gitt en helt ny dimensjon til det å åpne opp.

Siden opinionen tidligere har vært undertrykt og stort sett blitt kontrollert av staten, kan det være risikabelt å la alle tidligere undertrykte meninger fritt komme frem. Samtidig kan det være risikabelt å fortsette å undertrykke disse meningene, nettopp fordi Internett er så vanskelig å kontrollere. Derfor er myndighetene heller tjent med å bevege seg på linje med den nye utviklingen. I stedet for å forsøke å kontrollere de offentlige meningene på Internett slik de har gjort med tradisjonelle medier, har de en mykere tilnærming som å aktivt delta i debatter og forum, og på denne måten lede opinionen mot det myndighetene ønsker (Tai 2006: 205-206). Samtidig gjelder det å tilpasse nettopp det ideologiske og politiske oppdragelsesarbeidet til dagens Internetteknologi. Akademikerne ser altså for seg at myndighetene tar på seg et forebyggende ansvar.

### **7.1.2 - Kinesisk stolthet og nasjonal identitet**

Kinesernes sterke fokus på den nasjonalistiske identitetsfølelsen er ikke noe ukjent fenomen for Kina-forskere. Det å fokusere på det kinesiske særpreg er ikke bare viktig i diskusjonen om demokratiet, men også i diskusjonen om Internett generelt. Selv om nasjonalisme kanskje for ofte brukes til å besvare alle typer problemstillinger om Kina, er det vanskelig å ikke merke samme tendensen i de artiklene jeg har analysert, særlig hos Song (2002) og Zhang (2007). De kinesiske akademikerne er svært opptatt av *det kinesiske*. I argumentene deres blir det ofte brukt referanser til KKP's tidligere ledere og deres ideologi og politikk. De bygger argumentene sine på at kinesisk tradisjon og kultur må ivaretas, og det er derfor tydelig at de fleste akademikerne både er stolte og beskyttende overfor deres nasjonale identitet. En slik stolthet er delvis basert på Kina som en tidligere stormakt i verdenssammenheng. Dette kan være lettere å forstå hvis vi ikke ser på Kina som et land under utvikling, men en tidligere stormakt under gjenoppreisning. Som jeg nevnte i [punkt 5.1.3](#), kan en nasjonal identitet skapes ved hjelp av felles kulturelle midler, og noen av disse midlene viser seg tydelig gjennom artiklene. For eksempel trekker de inn Mao Zedong, Deng Xiaoping og Jiang Zemin ved flere anledninger, uten å gi en direkte begrunnelse for relasjonen mellom disse tre skikkelsene og nettytringsfrihet. Ord som ”*zhonghua minzu*” som refererer til Kina som en

enhetlig etnisk folkegruppe, ”*womendang (vårt parti)*” som selvfølgelig refererer til KKP og ”*woguo (vårt land)*” som nesten samtlige artikler har brukt fremfor å skrive ”Kina”.

Med fare for å bevege meg ut i ukjent farvann, vil jeg utdype nettopp det sistnevnte. Ma (2004) er kanskje den som er tydeligst på dette, og bruker ”*vårt land*” konsekvent gjennom hele artikkelen sin. Dette bidrar til å konstruere en ”vi” og ”de andre” slik som Elin Sæther (2000) diskuterer i sin masteroppgave. Derimot er det vanskelig å avgjøre om akademikerne gjør dette ordvalget bevisst. Førsteamanuensis Wing-sang Law (2000) ved Lingnan University i Hong Kong skriver innledningsvis i sin artikkel hvordan nyhetsformidlere i Hong Kong har måttet rette seg etter politisk korrekt språkbruk etter at Hong Kong ble gjenforent med Folkerepublikken Kina i 1997:

Blessed is the fact that, unlike their colleagues in the mainland’s CCTV, our journalists still do not have to substitute *China*, whenever the word appears, with *my country (woguo)*. It is also true that the more cozy ways of addressing our national leaders are presumably not the result of Beijing’s dictates. Yet they are just as politically correct as titling every woman Ms. (Law 2000: 202)

Om det er akademikernes bevisste valg å bruke ”*vårt land*” eller om de er pålagt å bruke det er relativt likegyldig. Bruken forteller meg uansett at en slik nasjonal identitet eksisterer. Jørgensen og Phillips (1999: 53-54) ville beskrevet dette som å sette subjekter i posisjoner. Ved å erstatte ”Kina” med ”*vårt land*” setter forfatteren både seg selv og eventuelle lesere direkte inn i påfølgende diskurs som subjekter, og i posisjon som kineser. På denne måten utelukkes subjektene fra motstridende diskurser og den diskursen som subjektene er blitt posisjonert foran blir betraktet som en objektiv sannhet. Dette betyr for eksempel at Zhang (2007) og Song (2002) ikke trenger å begrunne hvorfor Internettkontroll er så viktig for Mao, Deng og Jiang. Når Internettbrukerne har en sterk nasjonal identitetsfølelse, kan Internettkontrollen legitimeres ved hjelp av å trekke på de felles kulturelle midlene som historie, moral og idealer. Dette gjør at Internettbrukerne lettere sympatiserer eller aksepterer Internettkontrollen.

### **7.1.3 - Vestlige idealer i utviklingsland**

“Technological systems are socially produced. Social production is culturally informed” (Castells 2001: 36). Med dette, mente Castells at teknologi som Internett er konstruert ut ifra den kulturen den oppsto i. Internett har sitt opphav fra USA, opprinnelig beregnet til militært bruk, men etter hvert tilpasset den akademiske strukturen av universiteter. Senere kom den

også inn i vanlige folks hjem og ble tilpasset nye bruksområder. Siden Internett oppsto i et vestlig land, kan det påstås at den også er formet av vestlige kulturer. Likevel virker det ikke som det å fiendtliggjøre Internett på grunn av dets vestlige opphav har vært et tema for de kinesiske akademikerne. Derimot er det enkelte som mener vestlige land bruker Internett for å påtvinge det kinesiske samfunnet vestlig kultur og ideologi. Vestlige har ofte sett på Internett som en brøytemekanisme for ytringsfrihet og demokrati i såkalte totalitære land som Kina, og som vi har sett er dette verdier som Kina selv også ønsker. Likevel har Internett i Kina aldri klart å etterkomme de vestlige forventningene om ytringsfrihet og demokrati. Grunnen er at de vestlige forventningene nærmest har sett for seg en stor revolusjon eller omveltning av det politiske systemet i Kina, mens kineserne ser på det mer som en gradvis utvikling. På grunn av de voldsomme forventningene til at Internett skal gi Kina samme ytringsfrihet og demokrati som vestlige land har, oppleves av og til Internett som bærer av vestlige idealer.

Til tross for dette, gjelder ikke den tidligere påståtte motviljen til å ta i bruk vestlig teknologi som Internett. I stedet er det tydelig blant akademikerne at det er viktig å ta imot teknologien med åpne armer for ikke å bli offer for det globale digitale skillet. De ser med andre ord den nytteverdien Internett har for Kinas utvikling, selv om mye er problematisk. For å imøtekomme dette dilemmaet, er tydeligvis løsningen å forme Internettutviklingen etter behovet i det kinesiske samfunnet fremfor å la andre land, eller teknologien selv styre utviklingen.

Som Zhang (2007) var inne på, er utviklingsland i en utsatt posisjon når det kommer til det globale informasjonssamfunnet. Li (2002) påpeker at enkelte land er mer ressurssterke enn andre land, også når det gjelder Internett, og enkelte land har bedre utbygget infrastruktur og bedre tilgang til Internett enn andre land. Slik vi så i teorikapittelet, kunne et globalt digitalt skille føre til at de dårligere stilte landene havnet i en enda svakere posisjon. Li (2002) mener dette skillet har ført til at de ressurssterke landene, som regel vestlige land, kan ”påtvinge de ressurssvake landene, som regel utviklingsland, deres verdisyn og ideologi, og på denne måten true landets politikk, økonomi og kulturell sikkerhet”. Derfor er det viktig for utviklingsland å ta hensyn til situasjonen i sitt land når de vurderer reguleringen av nettytringsfriheten. For et utviklingsland som Kina, hvor det ikke er mange år siden landet gikk fra en lukket profil over til Dongs reformpolitikk, fører denne åpenheten på Internett til store forandringer i samfunnet på veldig kort tid, kanskje større enn i de vestlige landene. Samtidig har de en viss frykt for å havne under en vestlig kulturimperialisme. Dette kan

kanskje forklare hvorfor det er spesielt viktig for et utviklingsland å kontrollere både tilgangen og spredningen av informasjon på Internett.

## **7.2 - Konklusjon**

Den kinesiske nasjonalismen eksisterer som kjent i kontrast til det ikke-kinesiske. Som i mye annet, er det ofte det vestlige som står i kontrast. Stort sett alle akademikerne har en slik nasjonalistisk holdning, men med to forskjellige utgangspunkt. På den ene siden er akademikere enige med internasjonale lovgivninger og håndtering av Internett, men poengterer at Kina også må ta hensyn til særkinesiske forhold. På den andre siden er akademikere skeptiske til Internett slik det er i dag og krever styrking av den kinesiske innholdsmessige tilstedeværelsen på Internett. Uansett hvilken av disse holdningene vi tar utgangspunkt i, kan vi slå fast at Internett er ønsket, men det må tjene kinesiske verdier og kultur. Hovedproblemstillingen for denne oppgaven var:

### ***Hvorfor er streng statlig Internettkontroll ansett som akseptabelt og nødvendig i Kina?***

Når slike spørsmål stilles, ser vi både i medier og i enkelte av de akademiske artiklene at det ofte refereres til ønsket om å ivareta rikets sikkerhet, sosial orden og stabilitet, men hva menes egentlig med det? Ut ifra denne oppgaven kan vi si at dette først og fremst betyr å kontrollere den vestlige innflytelsen og å beskytte Internettbrukerne mot ideologiske og politiske ”feiltakelser”. Den strenge kontrollen er ikke bare en reaksjon på uønskede ytringer og informasjon, men også forebyggende mot å komme i en krisetilstand. Ved å slå hardt ned på uregelmessigheter nå, kan de unngå at grensene senere blir tøyd, og unngår dermed risikoen for at sosial uro oppstår. Ved å trappe opp ideologisk og politisk oppdragelse kan de svekke den negative effekten av informasjonsmangfoldet på Internett.

### **7.2.1 - Avsluttende refleksjoner**

Min intensjon med denne oppgaven har aldri vært å rettferdiggjøre eller forsvare Internettkontrollen i Kina på noen måter, særlig ikke den undertrykkende politiske kontrollen. I stedet ville jeg forsøke å sette meg inn i kinesernes perspektiv på dette temaet for å forstå hvorfor de aksepterer at myndighetene kontrollerer tilgangen til og spredningen av forskjellig informasjon på Internett. Dessuten ville jeg også vite hvorfor de mener dette er nødvendig.



I starten av undersøkelsen forventet jeg å finne en god del argumenter mot ytringsfrihet siden Internettkontroll er akseptert og ønsket av mange kinesere. Det har jeg også funnet. Ikke uventet handler mye av dette om anti-vestlige holdninger og nasjonalistiske følelser. Dette ser vi best i måten akademikerne understreker viktigheten av den ideologiske og politiske oppdragelsen på. Det som derimot er uventet, er hvor aktivt teorier om ytringsfriheten blir brukt i diskusjonene og hvor god kjennskap mange av akademikerne har til ytringsfriheten slik vi kjenner den fra vestlige land. Vi kan dermed ikke unnskyldte kinesiske brudd på ytringsfriheten med ”uopplysthet” slik jeg nevnte i [punkt 4.3.1](#). Om ikke alle, så er det i hvert fall mange som er godt kjent med ytringsfrihetens begrunnelser og teorier. De brukes også aktivt i diskusjonen om nettytringsfrihet, og både forsvares og kritiseres. Derfor mener jeg det er uholdbart å referere til ”uopplysthet” eller påstå at ”de vet ikke bedre” som forklaring på den kinesiske aksepten av Internettkontroll.

”Uopplyst” kan derimot kanskje brukes på akademisk kjennskap til den kinesiske Internettkontrollen. Det både overrasket og skuffet meg at ingen av akademikerne diskuterte de tekniske forholdene ved Internettkontrollen. Akademikerne diskuterer rettslige reguleringer, sosial oppdragelse, selvdisciplin og selvsensur, men ingen diskuterer de tekniske sidene eller mulighetene ved Internettkontroll. Ingen nevner noe om tekniske filter, blokkering av nettsider og sensur av sensitiv informasjon. Heller ikke Internettpolitiet som overvåker nettet, eller alle de vestlige kjente kontroversielle sakene om stengte Internettkafeer og amerikanske firmaer blir nevnt. Det kan være flere grunner til stillheten rundt dette. 1) Den umiddelbare tanken som en vestlig kritiker av Internettkontrollen i Kina er nok å peke på den utbredte frykten for å si noe galt. Som mange nå har fått med seg om ytringsfrihet i Kina, er det lov å kritisere og ønske forbedring hos KKP, men man bør holde seg unna ytringer som undergraver KKP’s legitimitet. Samme kan gjelde med Internettkontrollen. Det kan være greit å diskutere nettytringsfrihet, men med engang noen uttrykker ønske om å fjerne deler av Internettkontrollen, risikerer man å miste sin akademiske innflytelse og troverdighet. 2) Som jeg hintet til i åpningen av dette avsnittet, kan mangelen på en slik diskusjon kanskje skyldes at de færreste vet om den. Samtidig er det et paradoks at nettopp den fulle klarheten over eksistensen av et utstrakt overvåkningssystem er noe av grunnen til at den kinesiske Internettkontrollen er så effektiv. 3) Av egne erfaringer, vet mange kinesere at det er en viss fare for at de blir overvåket på Internett og at myndighetene kontrollerer noe av informasjonen på Internett, men det er ikke noe de tenker over daglig. Det kan hende dette også gjelder akademikerne, og derfor er kanskje den daglige overvåkingen og kontrollen

ikke noe de nødvendigvis tenker over når de diskuterer problematiske forhold ved ytringsfrihet og Internettkontroll.

Ut ifra min analyse kan jeg ikke annet enn spekulere i hva som kan være grunnen til at akademikerne ikke har nevnt visse deler av Internettkontrollen. Det at denne formen for kontroll og forhåndssensur som er blant det vi i vestlige land er mest skeptiske til ikke nevnes i artiklene, kan være en kritisk feilkilde i forsøket på å forstå nettopp aksepten for denne kontrollen. Hvis det skulle vise seg at akademikerne frykter å uttale seg om, eller er totalt uvitende om at myndighetene deres blokkerer nettsider med sensitiv informasjon, overvåker deres ytringer og filtrerer informasjonsflyten på Internett, betyr dette at problemstillingen er stilt på falske premisser. Som et spørsmål til dette kunne det derfor vært interessant å undersøke hva kineserne, akademikere eller ikke, faktisk vet om den kinesiske Internettkontrollen, og hvor bevisste de er på omfanget av en slik eksisterende kontroll. Deretter kunne en lignende undersøkelse som denne bli båret ut på nytt med nye premisser og bedre avgrenset definisjon av Internettkontroll.

Jeg vurderer min oppgave som forholdsvis bred og noe generell. En av grunnene til dette er den manglende forskningen på nettopp det kinesiske perspektivet på ytringsfrihet og Internettkontroll. Jeg startet derfor rett på analysematerialet, og gikk senere tilbake til bakgrunn og teori. Dette har ført til at jeg har måttet starte med en ganske åpen problemstilling, og omfavne alt analyseartiklene hadde å tilby. En annen grunn til oppgavens brede dekning, er utfordring med å få til det tverrfaglige aspektet i denne oppgaven. Sett fra mitt faglige ståsted bør ytringsfrihet og Internettkontroll minst berøre det informatiske, rettsinformatiske og medievitenskaplige fagfeltet gjennom samfunnsmessige og kulturelle perspektiver på oppgavens tema. Derfor er også tilhørende bakgrunnsmateriale og teorier relativt spredt utover disse fagfeltene. Jeg har videre måttet basere mye av teorien og bakgrunnsstoffet på vestlig litteratur, anvendt i den vestlige delen av verden. Men før dette, fikk jeg også lært mye om ytringsfrihet og Internettkontroll fra et kinesisk perspektiv. Oppgaven etterlater seg derfor mange spørsmål rundt hver av de fagfeltene, som med fordel kan fordypes mer i for en ytterligere forståelse av ytringsfrihet og Internettkontroll i Kina.

Denne undersøkelsen kunne kanskje med fordel vært supplert av noen intervjuer, noe som også var tilfelle i planleggingsfasen, men måtte skrinlegges av private grunner. Intervjuer med kinesiske akademikere byr på en mye større fleksibilitet i innsamlingen av data, og noen av de mulige feilkildene jeg har nevnt over kunne kanskje vært unngått. Et delvis strukturert

intervju kunne gitt meg muligheten til å følge tråder som dukker opp underveis og latt meg til en viss grad forme mitt datamateriale etter samtalens gang. Samtidig ville intervju med kinesiske akademikere om et relativt sensitivt tema som statlig Internettkontroll, by på en rekke andre problemer tilknyttet både refleksivitet, altså interaksjonen mellom intervjueren og informanten, og etiske utfordringer. Erfaringer fra andre studier<sup>50</sup> basert på intervju i Kina, som Sæther (2000), Lagerkvist (2006) og Sperle (2004) viser at slike intervjuer i likhet med min dokumentanalyse krever mye tolkninger rundt datamaterialets kontekst. Noen beskriver for eksempel skepsis til engelsktalende forskere eller at informantene svarer oppriktig og upersonlig. Det informantene forteller under et intervju kan altså ikke uten videre tas for å være autentiske uttalelser.

### **7.2.2 -       Kommentar**

Sett bort ifra alle mulige feilkilder som ikke lar seg kontrollere i min undersøkelse, har jeg gjennom min dokumentanalyse av kinesiske akademikere, kunne bidratt til en fylldigere diskurs rundt ytringsfrihet og Internettkontroll. I stedet for å forsvare ytringsfriheten med nebb og klør uten å vite hva slags argumenter vi blir stilt overfor, har denne oppgaven prøvd å gå bak argumentene for å studere grunnlaget for de fremsatte argumentene. På denne måten har jeg klart å avdekke noen kulturelle, ideologiske og politiske forhold som styrer den kinesiske aksepten for streng statlig Internettkontroll. Som jeg nettopp nevnte tidligere i dette kapitlet, har min intensjon først og fremst vært å gjennom oppgaven bidra til bedre forståelse av det kinesiske perspektivet på ytringsfrihet og Internettkontroll.

Synet på Internett preges i stor grad av mangfold og ukontrollerbarhet. Verken sosiale normer, lover og reguleringer, eller økonomiske krefter har spesielt effektiv innvirkning på Internettbrukerens oppførsel. I mange tilfeller er eneste muligheten for kontroll, gjennom teknologien selv, eller Internettbrukerens egen moral. Når ytringene før skjedde under aldeles kontrollerte former for å hindre ugjerninger, og Internett nå plutselig løfter ytringsfriheten ut av buret, er det forståelig at det vekkes mange bekymringer til hva en slik plutselig forandring i samfunnet i verste fall kan gjøre.

Hvis man er ute etter å forsvare den strenge kinesiske Internettkontrollen, tror jeg denne oppgaven er utilstrekkelig. Hvis man derimot bare er ute etter å forstå hvorfor kineserne kan

---

<sup>50</sup> Se, Maria Heimer og Stig Thøgersen (2006) for en omfattende beskrivelse av forskjellige forskeres erfaringer med feltarbeid i Kina, blant annet i kapittel 9 om intervjuer.

akseptere at deres myndigheter kontrollerer deres ytringer og tilgang til informasjon på Internett, mener jeg denne oppgaven har klart å belyse mange av de mulige veiene å gå. Hvis vi klarer å sette oss ordentlig inn i den kinesiske diskursen, er vi allerede på god vei til å kunne forhandle frem løsninger på de mange problemene tilnyttet ytringsfrihet på Internett.

## **Referanseliste**

- Alme, Øystein og Morten Vågen (2006) *Silenced: China's great wall of censorship*, Amaryllis, Stockholm.
- Andenæs, Johs. (1999) "Ytringsfrihed bør finde Sted", *Kronikk, Aftenposten Morgen*, Oslo, 08.12.1999.
- Baker, C. Edwin (1989) *Human liberty and freedom of speech*, Oxford University Press, New York.
- Barlow, John Perry (1996) *A Declaration of the Independence of Cyberspace*, [sist hentet: 30.06.2008], <<http://homes.eff.org/~barlow/Declaration-Final.html>>.
- Bentham, Jeremy (1787) *The Panopticon Writings*, (Red. Miran Bozovic), London: Verso, ss. 29-95, <<http://cartome.org/panopticon2.htm>>.
- Bing, Jon (2003) *Regulering av ytringer på Internettet, I: Ytringsfrihet og konstitusjonelt vern - rapport fra et nordisk seminar i Oslo 2003*, ss. 177-192, <<http://www.norden.org/pub/ebook/2004-509.pdf>>.
- Bing, Jon (2008) *Ansvar for ytringer på nett: særlig om formidlerens ansvar*, Universitetsforlaget, Oslo.
- Bolter, J. David og Richard Grusin (1999) *Remediation: understanding new media*, MIT Press, Cambridge, Mass.
- Boyle, James (1997) *Foucault in Cyberspace: Surveillance, Sovereignty, and Hardwired Censors.*, *University of Cincinnati law review*, vol. 66, nr. 1, ss. 177-205.
- Bratteteig, Tone (2008) *Does it matter that it is digital?, I: Digital Storytelling, Mediatized Stories: Self-representation in New Media*, (Red. Knut Lundby), Peter Lang Publ., ss. 271-284.
- Castells, Manuel (2001) *The internet galaxy: reflections on the internet, business, and society*, Oxford University Press, Oxford.
- Chang, Won Ho (1989) *Mass media in China: the history and the future*, Iowa State University Press, Ames, Iowa.
- China.org.cn *What Is "Three Represents" CPC Theory?*, [sist hentet: 25.06.2008], <<http://www.china.org.cn/english/zhuanti/3represents/68735.htm>>.
- China.org.cn (2007) *Constitution of Communist Party of China* [sist hentet: 20.08.2008], <<http://www.china.org.cn/english/congress/229722.htm>>.
- Cnnic.cn (2008) [sist hentet: 25.10.2008], sist oppdatert: 01.07.2008, China Internet Network Information Center, <<http://cnnic.cn/en/index/00/index.htm>>.

- Copyright.gov (1998) *Digital Millennium Copyright Act*, [sist hentet: 12.07.2008], sist oppdatert: 28.10.1998, <<http://www.copyright.gov/legislation/dmca.pdf>>.
- Dann, Gary Elijah og Neil Haddow (2007) Just Doing Business or Doing Just Business: Google, Microsoft, Yahoo! and the Business of Censoring China's Internet, *Journal of Business Ethics*, s. 16 s.
- Deibert, Ronald J. (2008) *Access denied: the practice and policy of global Internet filtering*, MIT Press, Cambridge, Mass.
- Eggen, Kyrre (1999) Norges internasjonale forpliktelser på ytringsfrihetens område, I: *Ytringsfrihetenskommissjonen - Særskilt vedlegg nr 1 til NOU 1999:27*, ss. 167-351.
- English.gov.cn (1982) *Constitution* [sist hentet: 30.06.2008], Chinese Government's Official Web Portal, <[http://english.gov.cn/2005-08/05/content\\_20813.htm](http://english.gov.cn/2005-08/05/content_20813.htm)>.
- English.people.com.cn (1982) *Constitution of the People's Republic of China*, [sist hentet: 30.06.2008], People's Daily Online, <<http://english.people.com.cn/constitution/constitution.html>>.
- Eriksen, Erik Oddvar (1999) Ytringsfrihet og fornuft, Kronikk, *Aftenposten Morgen*, Oslo, 12.10.1999.
- Everett, E. L. og Inger Furseth (2004) *Masteroppgaven: hvordan begynne - og fullføre*, Universitetsforl., Oslo.
- Fagerjord, Anders (2003a) Four Axes of Rhetorical Convergence, *Dichtung Digital*, vol. 30, nr. 4, <<http://www.dichtung-digital.org/2003/4-fagerjord.htm>>.
- Fagerjord, Anders (2003b) Rhetorical Convergence: Studying Web Media, I: *Digital media revisited: theoretical and conceptual innovation in digital domains*, (Red. Gunnar Liestøl, Andrew Morrison og Terje Rasmussen), MIT Press, Cambridge, Mass., ss. 293-326.
- Fairclough, Norman (1992) *Discourse and social change*, Polity Press, Cambridge.
- Fallows, Deborah (2008) *Most Chinese Says They Approve of Government Internet Control*, [sist hentet: 26.03.2008], Pew Internet & American Life Project, <<http://pewresearch.org/pubs/776/china-internet>>.
- Fn.no (1976) *FNs internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter*, [sist hentet: 01.07.2008], FN-sambandet, <[http://www.fn.no/fn\\_avtaler/menneskerettigheter/fns\\_internasjonale\\_konvensjon\\_om\\_sivile\\_og\\_politiske\\_rettigheter](http://www.fn.no/fn_avtaler/menneskerettigheter/fns_internasjonale_konvensjon_om_sivile_og_politiske_rettigheter)>.
- Foucault, Michel (1977) *Discipline and punish: the birth of the prison*, Allen Lane, London.
- Gbys.net (2008) *Hva er "to kurs"*, [sist hentet: 22.06.2008], Zhongyuan Institute of Radio, Film and Television Institute of Technology Network Center - Information Engineering Department, <<http://www.gbys.net/gy/article.asp?articleid=85> [Ikke tilgjengelig: 23.01.2009]>.

- Giese, Karsten (2004) *Speaker's Corner or Virtual Panopticon: Discursive Construction of Chinese Identities Online*, I: *Cyber China: reshaping national identities in the age of information*, (Red. Françoise Mengin), Palgrave Macmillan, New York, ss. 19-36.
- Gore, Lance L. P. (2000) *The Politics of Human Rights: Stability First, Development Second, and Everything Else Can Wait*, I: *Reform, Legitimacy, and Dilemmas - China's Politics and Society* (Red. Gungwu Wang og Yongnian Zheng), Singapore University Press, Singapore, ss. 229-304.
- Gov.cn (1982) *Zhonghua renmin gongheguo xianfa [Constitution of the People's Republic of China]*, <[http://www.gov.cn/gongbao/content/2004/content\\_62714.htm](http://www.gov.cn/gongbao/content/2004/content_62714.htm)>.
- Gu, Edward og Merle Goldman (Red.) (2004) *Chinese Intellectuals Between State and Market*, Routledge, London.
- Guo, Liang (2005) *Surveying Internet Usage and Impact in Five Chinese Cities*, Research Center for Social Development, Chinese Academy of Social Sciences, Beijing, <<http://www.worldinternetproject.net/publishedarchive/China%20Report%202005.pdf>>.
- Guo, Liang (2007) *Surveying Internet usage and its impact in seven Chinese cities*, Center for Social Development, Chinese Academy of Social Sciences, Beijing, <<http://wipchina.org/?p1=content&p2=07122423023>>.
- Hammerstrøm, Sissel Thune (2005) *Kina i en ideologisk krise?*, [sist hentet: 25.06.2008], Demo, <<http://www.tidsskriftetdemo.no/tekster/022005/sisselhammerstrom.html>>.
- Hannemyr, Gisle (2002) Foucault i kyberrommet: forbrukerrettigheter og teknologiske sperrer i vår digitale hverdag, I: *Digital makt: informasjons- og kommunikasjonsteknologiens betydning og muligheter*, (Red. Tore Slaatta), Gyldendal akademisk, Oslo, ss. 41-63.
- Hannemyr, Gisle (2005) *Hva er internett*, Universitetsforl., Oslo.
- Hannemyr, Gisle (2008) *Du kan stoppe Storebror* [sist hentet: 06.10.2008], sist oppdatert: 06.10.2008, Aftenposten, <<http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article2690906.ece>>.
- Hannemyr, Gisle (2008, 28. oktober) *Privat e-post* (Red. Chiu Wai Mickey Yip), Oslo.
- Hansen, Mette Halskov (1999) *Lessons in being Chinese: minority education and ethnic identity in Southwest China*, University of Washington Press, Seattle, Wash.
- Hansen, Mette Halskov og Stig Thøgersen (2008) *Kina: individ og samfunn*, Universitetsforl., Oslo.
- Heimer, Maria og Stig Thøgersen (Red.) (2006) *Doing fieldwork in China*, NIAS Press, Copenhagen.
- Helgesen, Geir og Søren Risbjerg Thomsen (Red.) (2006) *Politics, culture and self: East Asian and North European attitudes*, NIAS Press, Copenhagen.

- Hermida, Alfred (2002) *Behind China's Internet Red Firewall*, [sist hentet: 07.11.2007], BBC News Online, <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/technology/2234154.stm>>.
- Hjellum, Torstein (1995) *Kinesisk politikk: fra opiumskrig til Deng Xiaoping*, Universitetsforl., Oslo.
- Holmes, Oliver Wendell (1919) *ABRAMS v. U S*, 250 U.S. 616 (1919) [sist hentet: 28.06.2008], FindLaw, <<http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=US&vol=250&invol=616>>.
- Holøyen, Alexander (2000) *Ytring til besvær: reklame for livssyn og politiske budskap i norsk kringkasting*, Hovedoppgave, Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo.
- Huang, Parker Po-fei (1967) *Twenty lectures on Chinese culture: an intermediary Chinese textbook*, Yale University Press, New Haven.
- Høstmælingen, Njål (2005) *Hva er menneskerettigheter*, Universitetsforl., Oslo.
- idcpc.org.cn (2003) *On the Three Represents*, [sist hentet: 26.06.2008], International Department of Central Committee of CPC, <<http://www.idcpc.org.cn/english/policy/3represents.htm>>.
- Internetworldstats.com (2008) [sist hentet: 25.10.2008], sist oppdatert: 30.06.2008, Internet World Stats - Usage and Population Statistics, <<http://www.internetworldstats.com/>>.
- Jørgensen, Marianne Winther og Louise Phillips (1999) *Diskursanalyse som teori og metode*, Roskilde Universitetsforl., Frederiksberg.
- Kluver, Randolph og Indrajit Banerjee (2005) The Internet in nine Asian nations, *Information, Communication & Society*, vol. 8, nr. 1, ss. 30-46.
- Kluver, Randy (2006) *Open Systems and Opening Societies: Guo Liang on China's Internet*, [sist hentet: 16.05.2008], sist oppdatert: 16.10.2006, M/C Dialogue, <<http://dialogue.media-culture.org.au/node/17>>.
- Lagerkvist, Johan (2006) *The Internet in China: unlocking and containing the public sphere*, Department of East Asian Studies, Lund University, Lund.
- Law, Wing-sang (2000) Northbound Colonialism: A Politics of Post-PC Hong Kong, *Positions: East Asia Cultures Critique*, vol. 8, nr. 1, ss. 201-233.
- Lawrence, Steve og C. Lee Giles (2000) Accessibility of information on the Web, vol. 11, nr. 1, ss. 32-39.
- Lessig, Lawrence (1999) *Code: and other laws of cyberspace*, Basic Books, New York, ss. 85-99.
- Lesteberg, Ola (2002) *Chinese culture and human rights: harmony or confrontation?*, Hovedoppgave, Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo.



- Li, Suqin (2006) *Styrke "to kurs" - Fremme opplæring og arbeidet av "De tre representanters" tre skritts viktige tenkning*, [sist hentet: 22.06.2008], sist oppdatert: 10.08.2006, Sanmenxia Yrkes-og tekniske Institutt, [http://www.smxpt.cn/dyw/Article\\_Show.asp?ArticleID=206](http://www.smxpt.cn/dyw/Article_Show.asp?ArticleID=206).
- Lichtenberg, Judith (1991) Foundations and limits of freedom of press, I: *Democracy and the mass media - a collection of essays*, (Red. Judith Lichtenberg), Cambridge University Press, ss. 102-135.
- Liestøl, Gunnar og Terje Rasmussen (2003) *Digitale medier: en innføring*, Universitetsforl., Oslo.
- Lindholm, Magne (2006) Maskespill og nettdebatt, *Nytt norsk tidsskrift*, vol. 23, nr. 4, ss. 357-367.
- Lodén, Thorbjörn (2006) National Stereotypes Reconsidered: Reflections on Political Culture in China and Sweden, I: *Politics, culture and self: East Asian and North European attitudes*, (Red. Geir Helgesen og Søren Risbjerg Thomsen), NIAS Press, Copenhagen, ss. 127-154.
- Lovdata.no (1814) *Kongeriget Norges Grundlov, given i Rigsforsamlingen paa Eidsvold den 17de Mai 1814*, [sist hentet: 02.07.2008], sist oppdatert: 30.02.2007, Lovdata, [http://lovdata.no/cgi-wift/wiftldles?doc=/usr/www/lovdata/all/nl-18140517-000.html&emne=grunnlov\\*&&](http://lovdata.no/cgi-wift/wiftldles?doc=/usr/www/lovdata/all/nl-18140517-000.html&emne=grunnlov*&&).
- Lovdata.no (1999) *LOV 1999-05-21 nr 30: Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)*, [sist hentet: 02.07.2008], sist oppdatert: 10.06.2005, Lovdata, <http://www.lovdata.no/cgi-wift/ldles?doc=/all/nl-19990521-030.html>.
- Madsbu, Jens Petter (2004a) *Realisme og relativisme innenfor sosial konstruktivisme*, Høgskolen i Hedmark, [http://fulltekst.bibsys.no/hihm/notat/2004/09/not09\\_2004.pdf](http://fulltekst.bibsys.no/hihm/notat/2004/09/not09_2004.pdf).
- Madsbu, Jens Petter (2004b) *Sosial konstruksjon av teknologi: konstruktivistisk perspektiv på teknologianvendelse og -utvikling, eksemplifisert ved SMS*, Høgskolen i Hedmark, [http://fulltekst.bibsys.no/hihm/notat/2004/10/not10\\_2004.pdf](http://fulltekst.bibsys.no/hihm/notat/2004/10/not10_2004.pdf).
- Marsh, Alan (1975) The "Silent Revolution," Value Priorities, and the Quality of Life in Britain, vol. 69, nr. 1, ss. 21-30.
- Maslow, Abraham H. (1946) The theory of human motivation, I: *Twentieth century psychology: recent developments in psychology*, (Red. Philip Lawrence Harriman og Graydon LaVerne Freeman), The philosophical library, New York, ss. 22-48.
- McDaniel, Drew (2002) *Electronic tigers of Southeast Asia: the politics of media, technology, and national development*, Iowa State University Press, Ames.
- Mill, John Stuart (1859) *On liberty*, [sist hentet: 24.10.2008], <http://pinkmonkey.com/dl/library1/jst01.pdf>.
- Maartmann-Moe, Erling (1992) *Multimedia*, Universitetsforlaget, Oslo.

- Naughton, John (2000) *A brief history of the future: the origins of the internet*, Phoenix, London.
- Navarria, Giovanni (2005) *The future of dissent: hacking Chinese censorship*, [sist hentet: 02.11.2007], sist oppdatert: 19.10.2005, openDemocracy - free thinking for the world, <<http://www.opendemocracy.net/node/2945/print>>.
- Neset, Tore (2004) *Porno større enn søk*, [sist hentet: 05.07.2008], sist oppdatert: 07.06.2004, Itavisen, <[http://www.itavisen.no/sak/252688/Porno\\_st%C3%B8rre\\_enn\\_s%C3%B8k/](http://www.itavisen.no/sak/252688/Porno_st%C3%B8rre_enn_s%C3%B8k/)>.
- Nettavisen.no (2003) [sist hentet: 24.11.2007], sist oppdatert: 25.05.2003, Nettavisen, <<http://pub.tv2.no/dyn-nettavisen/it/?archiveSection=9&archiveItem=269414> [**Ikke tilgjengelig: 05.07.2008**] >.
- Neumann, Iver B. (2001) *Mening, materialitet, makt: en innføring i diskursanalyse*, Fagbokforl., Bergen.
- Norland, Andreas (1999) *Redaktøren blir til underveis*, [sist hentet: 10.11.2008], Norsk Redaktørforening, <<http://www.nored.no/mainDesign.asp?aid=14719&gid=6770>>.
- Norris, Pippa (2001) *Digital divide: civic engagement, information poverty, and the Internet worldwide*, Cambridge University Press, Cambridge.
- NOU 1999:26 *Konvergens - Sammensmelting av tele-, data- og mediesektorene*, [sist hentet: 21.11.2008], <<http://www.regjeringen.no/nb/dep/sd/dok/NOUer/1999/NOU-1999-26.html?id=142106>>.
- NOU 1999:27 *"Ytringsfrihed bør finde Sted". Forslag til ny Grunnlov §100*, [sist hentet: 16.07.2008], <<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/NOUer/1999/NOU-1999-27.html?id=142119&showdetailedtableofcontents=true>>.
- Nrk.no (2003) *Flere overgrep med Internett*, [sist hentet: 05.07.2008], sist oppdatert: 26.05.2003, Norsk Rikskringkasting, <<http://www.nrk.no/nyheter/innenriks/2786063.html>>.
- Ogden, Suzanne (2004) *From Patronage to Profits - The changing relationship of Chinese intellectuals with the Party-state, I: Chinese Intellectuals Between State and Market*, (Red. Edward Gu og Merle Goldman), Routledge, London, ss. 111-137.
- Opennet.net (2005) *Internet Filtering in China in 2004-2005: A Country Study*, [sist hentet: 06.07.2008], sist oppdatert: 02.05.2006, The Open Net Initiative <<http://www.opennetinitiative.net/studies/china/>>.
- Paulsen, Cathrine Th. (2003) *Større forskjeller på skjermen*, sist oppdatert: 11.12.2003, Forskning.no, <<http://www.forskning.no/artikler/2003/desember/1071062731.73>>.
- Personvernkommisjonen (2008) *Medier og personvern*, [sist hentet: 27.10.2008], sist oppdatert: 13.10.2008, <<http://www.personvernkommisjonen.no/docs/medierogpv.pdf>>.

- Qiu, Jack Linchuan (2003) *The Internet in China: Data and Issues*, [sist hentet: 08.04.2008], <[http://arnic.info/Papers/JQ\\_China\\_and\\_Internet.pdf](http://arnic.info/Papers/JQ_China_and_Internet.pdf)>.
- Ramsey, S. Robert (1987) *The languages of China*, Princeton University Press, Princeton, N.J.
- Rasmussen, Terje (2006) *Nettmedier: journalistikk og medier på internett*, Fagbokforl., Bergen.
- Rekkedal, Harald, Bend Bendixen og Rune Svarverud (1997) *Hàn-Nuó cídiǎn* Kunnskapsforl., Oslo.
- Reporters Without Borders (2005) *The 11 commandments of the Internet in China*, [sist hentet: 19.05.2007], sist oppdatert: 26.09.2005, Reporters Without Borders, <[http://www.rsf.org/article.php3?id\\_article=15141](http://www.rsf.org/article.php3?id_article=15141)>.
- Reporters Without Borders og Chinese Human Rights Defenders (2007) *China - Journey to the Heart of Internet Censorship*, 10.10.2007, Reporters Without Borders, <[http://www.rsf.org/IMG/pdf/Voyage\\_au\\_coeur\\_de\\_la\\_censure\\_GB.pdf](http://www.rsf.org/IMG/pdf/Voyage_au_coeur_de_la_censure_GB.pdf)>.
- Reporters Without Borders og Gautier Battistella (2005) *The World's Biggest Propaganda Agency*, 30.09.2005, Reporters Without Borders, <[http://www.rsf.org/IMG/pdf/Report\\_Xinhua\\_Eng.pdf](http://www.rsf.org/IMG/pdf/Report_Xinhua_Eng.pdf)>.
- Schell, Orville og David Shambaugh (1999) *The China reader: the reform era*, Vintage Books, New York.
- Shapiro, Carl og Hal R. Varian (1999) *Information rules: a strategic guide to the network economy*, Harvard Business School Press, Boston, Mass.
- Skirbekk, Gunnar (1999) Om å grunngi ytringsfridommen, *Kronikk, Aftenposten Morgen*, Oslo, 03.11.1999.
- Skogerbø, Eli og Marte Winsvold (2008) *Nettet som debattarena, I: Digitale dilemmaer: nye medieformer, nye utfordringer*, (Red. Gunn Enli og Eli Skogerbø), Gyldendal akademisk, Oslo, ss. 39-60.
- Snl.no (2008) *Nasjonalisme*, Aschehoug og Gyldendals Store norske leksikon, <<http://www.snl.no/article.html?id=689582>>.
- Sperle, Jørgen (2004) [Www.control.cn](http://www.control.cn): Internettkontroll, og Internett som virkemiddel for kontroll i Kina, Hovedoppgave, Institutt for statsvitenskap og sosiologi, Norges teknisk naturvitenskapelige universitet.
- St.meld. nr. 26 (2003-2004) *Om endring av Grunnloven § 100*, [sist hentet: 02.11.2008], <<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/regpubl/stmeld/20032004/Stmeld-nr-26-2003-2004-.html?id=197978>>.
- Staksrud, Elisabeth (1999) *Ideology of survival: freedom of expression, Internet regulation, and political legitimization in Singapore*, Hovedoppgave, Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo.

- Stuedahl, Dagny (1997) *Et jeg i tegn -- identitet i skrift på Internettet*, [sist hentet: 27.10.2008], Norsk læreren 3/97, <<http://folk.uio.no/inint/Gamle/H1997/emne11a.html>>.
- Syvertsen, Trine (2004) *Mediemangfold: styring av mediene i et globalisert marked*, IJ-forl., Kristiansand.
- Sæther, Elin (2000) *Nasjonalisme og bruk av de andre i kinesisk identitetskonstruksjon: en diskursanalyse av tekster fra kinesisk presse*, Hovedoppgave, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.
- Tai, Zixue (2006) *The Internet in China: cyberspace and civil society*, Routledge, New York.
- Thagaard, Tove (2003) *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode*, Fagbokforl., Bergen.
- Triandis, Harry C. (1995) *Individualism & collectivism*, Westview Press, Boulder, Colo.
- Tsui, Lokman (2003) The Panopticon as the Antithesis of a Space of Freedom: Control and Regulation of the Internet in China, *China Information*, vol. 17, nr. 2, ss. 65-82.
- Wacker, Gudrun (2003) The Internet and censorship in China, I: *China and the Internet: politics and the digital leap forward*, (Red. Christopher R. Hughes og Gudrun Wacker), Routledge, London, ss. 58-82.
- Wikipedia.com (2008a) *ICP license*, [sist hentet: 16.01.2009], sist oppdatert: 20.12.2008, Wikipedia - The Free Encyclopedia, <[http://en.wikipedia.org/wiki/ICP\\_license](http://en.wikipedia.org/wiki/ICP_license)>.
- Wikipedia.com (2008b) *Internet addiction disorder*, [sist hentet: 18.05.2008], sist oppdatert: 17.05.2008, Wikipedia - The Free Encyclopedia, <[http://en.wikipedia.org/wiki/Internet\\_addiction\\_disorder](http://en.wikipedia.org/wiki/Internet_addiction_disorder)>.
- Wikipedia.com (2008c) *Maslow's hierarchy of needs*, [sist hentet: 28.06.2008], sist oppdatert: 27.06.2008, Wikipedia - The Free Encyclopedia, <<http://en.wikipedia.org/wiki/Self-actualization#Self-actualization>>.
- Wikipedia.com (2008d) *Social construction of technology*, [sist hentet: 21.10.2008], sist oppdatert: 25.09.2008, Wikipedia - The Free Encyclopedia, <[http://en.wikipedia.org/wiki/Social\\_construction\\_of\\_technology](http://en.wikipedia.org/wiki/Social_construction_of_technology)>.
- Wikipedia.com (2008e) *Tencent QQ*, [sist hentet: 17.09.2008], sist oppdatert: 12.6.2008, Wikipedia - The Free Encyclopedia, <[http://en.wikipedia.org/wiki/Tencent\\_QQ](http://en.wikipedia.org/wiki/Tencent_QQ)>.
- Wikipedia.com (2008f) *Three Represents*, [sist hentet: 26.06.2008], sist oppdatert: 22.06.2008, Wikipedia - The Free Encyclopedia, <[http://en.wikipedia.org/wiki/Three\\_Represents](http://en.wikipedia.org/wiki/Three_Represents)>.
- Wikipedia.com (2008g) *White paper*, [sist hentet: 22.10.2008], sist oppdatert: 21.10.2008, Wikipedia - The Free Encyclopedia, <[http://en.wikipedia.org/wiki/White\\_paper](http://en.wikipedia.org/wiki/White_paper)>.
- Wikipedia.no (2006) *Wikipedia og kildekritikk*, sist oppdatert: 28.04.2006, Wikipedia - Den Frie Encyklopedi, <[http://no.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Wikipedia\\_og\\_kildekritikk](http://no.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Wikipedia_og_kildekritikk)>.

- Wikipedia.no (2008a) *Analektene*, [sist hentet: 20.06.2008], sist oppdatert: 08.06.2008, Wikipedia - Den Frie Encyklopedi, <<http://no.wikipedia.org/wiki/Analektene>>.
- Wikipedia.no (2008b) *Charles Montesquieu*, [sist hentet: 01.07.2008], sist oppdatert: 07.06.2008, Wikipedia - Den frie encyklopedi, <[http://no.wikipedia.org/wiki/Charles\\_Montesquieu](http://no.wikipedia.org/wiki/Charles_Montesquieu)>.
- Wikipedia.no (2008c) *Hundre blomster-kampanjen*, [sist hentet: 28.06.2008], sist oppdatert: 24.06.2008, Wikipedia - Den Frie Encyklopedi, <[http://no.wikipedia.org/wiki/Hundre blomster-kampanjen](http://no.wikipedia.org/wiki/Hundre_blomster-kampanjen)>.
- Wikipedia.no (2008d) *Maoisme*, [sist hentet: 20.06.2008], sist oppdatert: 03.06.2008, Wikipedia - Den Frie Encyklopedi, <<http://no.wikipedia.org/wiki/Maoisme>>.
- Williams, Raymond og Ederyn Williams (2003) *Television: technology and cultural form*, Routledge, London.
- Wu, Xu (2007) *Chinese cyber nationalism: evolution, characteristics, and implications*, Rowman & Littlefield, Lanham, Md.
- Xinhuanet.com (2005a) *Daxuesheng sixiang zhengzhi jiaoyu: rang gaoxiao "liangke" bian de huo qilai* [\* *Studenters ideologiske og politiske oppdragelse: la høyutdanningens "liangke" bli livlig*], [sist hentet: 10.09.2008], sist oppdatert: 19.01.2005, Xinhua News Agency, <[http://news.xinhuanet.com/edu/2005-01/19/content\\_2481943.htm](http://news.xinhuanet.com/edu/2005-01/19/content_2481943.htm)>.
- Xinhuanet.com (2005b) *Gaoxiao xiesheng wangyin de chengyin tan fenxi jiechu duice* [\* *Analyse av årsakene til studentenes Internettavhengighet og mottiltak*], [sist hentet: 18.05.2008], sist oppdatert: 06.06.2005, Xinhua News Agency, <[http://news.xinhuanet.com/schoolonline/2005-06/06/content\\_3050178.htm](http://news.xinhuanet.com/schoolonline/2005-06/06/content_3050178.htm)>.
- Xinhuanet.com (2005c) *Hulianwang xinwen xinxi fuwu guanli guiding quanwen* [\* *Internet News Information Service Administrativs Regulations in Full-text*], [sist hentet: 02.09.2008], sist oppdatert: 25.09.2005, Xinhua News Agency, <[http://news.xinhuanet.com/politics/2005-09/25/content\\_3538899.htm](http://news.xinhuanet.com/politics/2005-09/25/content_3538899.htm)>.
- Xinhuanet.com (2008) *1/10 of young Chinese netizens suffers Internet addiction*, [sist hentet: 16.05.2008], sist oppdatert: 18.01.2008, Xinhua News Agency, <[http://news.xinhuanet.com/english/2008-01/18/content\\_7447934.htm](http://news.xinhuanet.com/english/2008-01/18/content_7447934.htm)>.
- Zhou, Minqing (2002) *Continuation, Transition, and Challenge - Collectivism in China after 1949* [sist hentet: 17.09.2008], <[http://switch.sjsu.edu/nextswitch/switch\\_engine/front/print.php?59](http://switch.sjsu.edu/nextswitch/switch_engine/front/print.php?59)>.
- Zhou, Yongming (2006) *Historicizing online politics: telegraphy, the Internet, and political participation in China*, Stanford University Press, Stanford, Calif.
- Østbye, Helge, et al. (2002) *Metodebok for mediefag*, Fagbokforl., Bergen.
- Østraat, Ingvild (2001) *Grenser for ytringsfrihet: presseetikk og personvernlovgivning i Frankrike og Norge*, Hovedoppgave, Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo.



## **Referanseliste - Kinesiske akademiske artikler**

\* Mine oversettelser

Chen Nuo (2007) [陈娜] Ziyou jingshen yu gongzhong liyi ruhe pingheng [ \* How to Balance

Between the Spirit of Freedom and the Common Interest], *Kexie luntan [Science & Technology Association Forum]*, vol. 1, nr. 1, ss. 155-156.

**Sammendrag:** \* Bloggens karakteristikk som individuell informasjonsspreder, gjør at bloggen løfter ytringsfriheten til et nytt historisk nivå, men bloggens ytringsfrihet har også initiert juridiske og etiske konflikter. Bloggens individualistiske ånd og offentlig og privat rett burde være balansert. Derfor burde bloggens ytringsfrihet være en frihet med etiske og juridiske begrensninger.

Hui Shuguang og Huang Tiancheng (2002) [惠曙光 og 黄天丞] Hulianwang dui sixiang

zhengzhi jiaoyu de xiaoji yingxiang ji duice yanjiu [The negative influence of internet on ideological and political education and its countermeasure], *Beijing youdian daxue xuebao [Journal of Beijing University of Posts Telecommunications]*, vol. 4, nr. 2, ss. 48-53.

**Sammendrag:** This paper analyses the negative influence of internet on ideological and political education. The analysis shows that the following four factors have an impact on the education: the fast increase of information, the trend of commercializing, the foreign information and the impairment feedback. The corresponding measures are proposed to improve the ideological and political education.

Jiang Yunwei (2005) [蒋云蔚] Wangluo yanlun ziyou de sifa xianzhi [ \* Private Law's

Restriction on the Network Freedom of Speech], *Heilongjiang Sheng zhengfa guanli ganbu xueyuan xuebao [Journal of Heilongjiang Administrative Cadre Institute of Politics and Law]*, vol. 50, nr. 5, ss. 15-18.

**Sammendrag:** \* I ulike arena vil ytringsfriheten utøve ulike funksjon. Derfor bør ytringsfriheten i ulike arena også ha ulike kriterier for beskyttelse. Når ytringsfriheten utøves i personvernets arena, bør hver av partenes interesse veies. Under visse omstendigheter bør det utøves restriksjoner mot ytringsfriheten. Nettytringer sammenlignet med ytringer via tradisjonelle medier, er åpent, enkelt, komfortabelt, fritt, fiktivt o.l. særpreg. Når man skal utøve restriksjoner mot nettytringsfrihet, må man vurdere Internettrommets særpreg.

Li Zhong (2002) [李忠] Yintewang yu yanlun ziyou de baohu [ \* Protection of Internet and Freedom of Speech], *Faxue luntan [Legal Forum]*, vol. 17, nr. 1, ss. 13-18.

**Sammendrag:** \* Internettets innhold er ytringer, og hører til kategorien under ytringsfrihetens beskyttelse; På Internett har grunnlaget for å begrense ytringsfriheten forandret seg, gjennomførbarheten av restriksjoner av ytringer virker meget fremtredende; Restriksjoner på ytringsfriheten på Internett bør vurderes ut ifra et lands tilstand. Forskningen på Internetteknologien må styrkes og talenter innen kommunikasjonsteknologi må fostres opp, kombinert med å etablere samsvarende juridisk regulering.

Liu Hainian (1999) [刘海年] Yanlun ziyou yu shehui fazhan [Freedom of Speech and Social Development], *Zhengzhou daxue xuebao (zhexue shehui kexueban) [Journal of Zhengzhou University(Philosophy and Social Science Edition)]*, vol. 32, nr. 5, ss. 5-10.

**Sammendrag:** \* Den tette relasjonen mellom ytringsfrihet og samfunnsutvikling. Både internasjonale konvensjoner og forskjellige lands egne grunnlover slår fast at ytringsfrihet er en fundamental menneskerett, og sikrer den juridisk beskyttelse deretter. Samtidig pålegges denne typen bruk av frihet relevante restriksjoner. Men når det gjelder restriksjoner på ytringsfriheten, er frihet fortsatt førsteprioritet og grunnleggende. Målet med å begrense ytringsfriheten må være å oppnå unifisering av retten til å ytre seg og de pliktene som følger ved å ytre seg. Alle land har forskjellige grunner til å begrense ytringsfriheten, som både er dype og kompliserte. Kina bør heretter følge opp Grunnloven for å perfektionere lovgivningen relatert til beskyttelse av ytringsfriheten, oppnå systematisk juridisk beskyttelse av hele settet med borgerrettigheter inkludert ytringsfriheten og politiske rettigheter.

Lu Yi (2007) [陆一] Boke yanlun de falü jiedu: yanlun yu xianzhi [Legal explanation of bloggers' words: freedom and restriction], *Chongqing gongshang daxue xuebao (shehui kexueban) [Journal of Chongqing Technology and Business University (Social Sciences Edition)]*, vol. 24, nr. 2, ss. 113-116.

**Sammendrag:** While China's blog is rapidly developing, the unharmonious words in blog world are more and more increased and the bloggers' words raise a new question in current laws. Bloggers' words should be protected by freedom of speech and that bloggers are given freedom of speech is the demand of embodying core characteristics of the bloggers. The speech of the bloggers should have its inner restriction and should seek dynamic balance between self-restriction of the bloggers, ethical standard of blog world and external legal methods so as to restrict the speech of bloggers and to maintain rational order of the speech of the bloggers.



Lü Xiaoxia og Liao Dan (2007) [吕晓霞 og 廖丹] Wangluo yanlun ziyou de jixian [The Limit of Freedom of Network Speech], *Shanxi Sheng zhengfa guanli ganbu xueyuan xuebao [Journal of Shanxi Politics and Law Institute for Administrators]*, vol. 20, nr. 1, ss. 17-19.

**Sammendrag:** The network speech is a main method of freedom of speech now. The network speech is different from the traditional speech. This paper mainly points out the freedom of network speech to social and civil conflict on the two-way of people's rights and public government. And puts forward the necessity and the method to limit the network speech.

Ma Haiqun (2004) [马海群] Woguo wangluo xinxi lifa de neirong fenxi [ \* Analyzing the Content of Chinese Network Information Legislation], *Tushu qingbao zhishi [Knowledge of Library and Information Science]*, nr. 3, ss. 2-6.

**Sammendrag:** This paper, concludes the development of network information lawmaking in China, analyses the essential contents of Internet regulations, puts forward the limitations and future directions of existing network information lawmaking.

Song Xun (2002) [宋洵] Hulanwang dui gaoxiao daxuesheng sixiang daode jianshe de yingxiang ji duice [ \* Internettets påvirkning på studenters ideologi- og moraldannelse samt håndtering og mottiltak], *Sichuan jiaoyu xueyuan xuebao [Journal of Sichuan College of Education]*, vol. 18, nr. 5, ss. 16-18.

**Sammendrag:** \* Internett har allerede stormet inn i kinesernes hverdagsliv, og påvirker i øyeblikket det kinesiske samfunnet på alle kanter. De høyere utdanningsinstitusjonene er det fremste organet for kunnskapsformidling. Internetteknologien har utviklet seg i en enorm fart. Bruken av Internett har på flere måter påvirket forholdet mellom studenten og læreren, undervisningsmodellen, organiseringen av skolen, undervisningsprosessens romlige begrensning, undervisningsmetoder o.s.v. Universitetsstudentenes ideologi og moral møter på påvirkningskraft uten presedens. Gjennom undersøkelse og analyse av Internettet og den karakteristiske påvirkning på universitetsstudenters ideologiske og politiske oppdragelse, muligheter og utfordringer, skal denne artikkelen foreslå tiltak for å styrke ideologi- og moralbyggingen i Internettets tidsalder.

Sun Maohua (2005) [孙茂华] Wangluo yanlun ziyou yu qinquan wenti didi falü sikao [On

The Legal Protection Of Freedom Of Speech On Internet], *Huabei keji xueyuan xuebao* [Journal of North China Institute of Science and Technology], vol. 2, nr. 1, ss. 112-114.

**Sammendrag:** This paper focuses on the issue of the legal protection of internet freedom of speech. The author points out the appearance of internet expands the space for the citizens to exercise the right for freedom of speech without being restricted, on the other hand, makes people more easily threatened by the infringements on internet. The paper is clarified with three parts. Part one primarily studied the content and value of the network freedom of speech; Part two comprises topics regarding the characteristics of the freedom of speech in the network; Finally, the author makes some suggestions towards perfecting the protective system of network freedom of speech.

Wang Xiaorui (2007) [王晓瑞] Lun wangluo biaoda ziyouquan [ \* Discussing Network

Freedom of Expression], *Jinzhong xueyuan xiaobao* [Journal of Jinzhong University], vol. 24, nr. 2, ss. 64-67.

**Sammendrag:** \* Parallelt med Internettets utvikling, har nettytringen blitt øyeblikkelig, direkte og virkelig blitt en av kanalene for opinionen. Innbyggernes rett til ytringsfrihet som en av de fundamentale rettighetene beskyttet av Grunnloven burde, og må, i dag få en realistisk garanti og standard også på Internett. Gjennom analyse skal vi vurdere hvordan vi kan og bør sikre nettytringsfrihetens juridiske vern og rettslig beskyttelse.

Zhang Guangbo (2004) [张光博] Guowai wangluo xinxi lifa dui woguo de qishi [ \* Internet

Information Law's of Our Country Inspired by Foreign Countries], *Xiandai qingbao* [Modern Information], nr. 9, ss. 54-57.

**Sammendrag:** This paper commences from the legislative circumstance in network in our country first, then introduced a large quantity of the laws and regulations which are about the security of network from the middle of 1990s. Pointed out the problem of the legislation of network in our country, and then introduced the legislative present condition in network in abroad and its revelation to us. Finally it made several suggestions to the legislation of network at home.

Zhang Hongwei (2007) [张红薇] Wangluo wenhua dui daxuesheng zhengzhi jiazhiguan de fumian yingxiang ji goujian celüe [The Negative Impact of the Internet Culture on the Political Values of University Students and Its Relative Strategies], *Zhongguo qingnian zhengzhi xueyuan xuebao* [Journal of China Youth University for Political Sciences], nr. 3, ss. 44-47.

**Sammendrag:** Although the Internet provides some favorable conditions for the formation of the political values of the modern youth, it has some negative impact on the establishment and development of the political values, such as the ideology, national consciousness, and evaluation criteria and orientation for the political values. University educators must take active and effective measures to establish national consciousness and advocate the national spirit so as to build up correct political values for the modern youth.

Zhang Yunsong (2003) [张运松] Cong hulian wangluo yu wangluo zhuti de guanxi kan wangluo zhuti de lixing he ziyou [ \* Internettets rasjonalitet og frihet sett fra Internettets perspektiv], *Zhaoqing xueyuan xuebao* [Journal of Zhaoqing University], vol. 24, nr. 1, ss. 48-55.

**Sammendrag:** \* Internett har ulike tekniske karakteristikk sammenlignet med tradisjonelle medier; Internett danner moderne ideologi hos folk i dagens samfunn, den påvirker ytelsen av den skapende ånd og virkeligheten av menneskets frihet; Vi bør ikke kun hvile på Internettinformasjonens selvdisiplin og lovdisiplin, men vi bør veilede folk til fornuftig bruk av gjøre denne positive bruken til teknologiens grunnleggende karakteristikk og frihet

## **Vedlegg 1 - Opplysningstabell**

### **Forklaring**

Informasjonen på tabellen er basert på opplysningene som blir gitt i artiklene om forfatterne. De tomme rutene i tabellen representerer altså opplysninger som ikke blir gitt i artiklene.

### **(Kjønn):**

(K)=Kvinne

(M)=Mann

<b><u>Tekst</u></b>	<b><u>Født (Kjønn)</u></b>	<b><u>Yrkestittel</u></b>	<b><u>Akademisk grad</u></b>
Chen (2007)			
Hui (2002)	1969(K)		Ingeniør
Jiang (2005)	1977(K)		Stipendiat
Li (2002)	1968(M)	Forsker	Professor
Liu (1999)		Stipendiatveileder	Professor
Lu (2007)	1982(M)		Masterstudent
Lü (2007) og Liao	1978(K) / 1978(M)	Redaktør / Foreleser	Master / Stipendiat
Ma (2004)	1964(M)	Dekan	Professor
Song (2002)			
Sun (2005)	1973(K)	Universitetslektor	Master
Wang (2007)	1982(M)		
Zhang (2004)	1982(K)		Student
Zhang (2007)	1965(K)		Førsteamanuensis
Zhang (2003)	1968(M)	Universitetslektor	

<b><u>Akademisk tilknytning</u></b>	<b><u>Fagfelt</u></b>	<b><u>Fordypning</u></b>
Beijing University of Posts Telecommunications	School of Computer Science and Technology	
Beijing University	School of Law	
Chinese Academy of Social Science	Law Department	Grunnloven / Medieregulering
Chinese Academy of Social Science	Law Institute	Ytringsfrihet
Yangzhou University	School of Law	Forretningsjus
"Family" Periodical Group of Guangzhou / Wuhan University / Huanan Normal University	Law School	
Heilongjiang University	School of Information Management	
Nanjing Normal University	School of Mathematics and Computer Science	Juridisk teori / Pedagogisk teori
Heilongjiang University	School of Information Management	Informasjonssystem og administrasjon
Nanyang Teacher's College	Ethic Education Department	Ideologisk og politisk oppdragelse ved universiteter
Zhaoqing University	School of Social Science	



## **Vedlegg 2 - Kinesiske sitater**

---

– 有时我们听到这样的观点:发展中国家的发展不可避免地要以牺牲言论自由为代价;有时我们又听到这样的观点:言论自由是一项绝对权利,社会要为保障这项权利付出代价,即使允许淫秽、暴力作品泛滥以至影响少年儿童的身心健康发展也在所不惜。

– 其内容应包括以下几个方面:1.公民有发表错误言论,违反主流言论以及与宪法、法律不一致的言论的自由;2.对于违法或有害的言论,除事关国家安全与军事秘密(即使是这两方面也应当在认定上经受可操作性和评定标准合宪性的双重考量)外,应当实行事后追惩而不应当做事前的约束与限制,否则极易造成实体上的压制表达自由;3.公民有不说话的自由,即沉默的自由;4.公民有要求政府信息公开和公民自由传播信息的自由。

– 这一理论认为真理源自毫无阻挠的思想的论争,在真理和谬误的自由竞争中,真理必将获胜。[...]思想市场理论是关于言论自由的最重要的理论。霍尔姆斯大法官在“亚伯拉姆诉合众国案”中说道,在一个开放的思想市场中真理将受到最好的保护,任何对此加以限制的政府都倾向于扭曲和冷却思想的自由角逐,因此对于真理的探寻也不被允许。思想市场理论的核心思想认为全面、自由的思想论辩有利于真理有利于全社会已遭致批评。

– 从愉悦身心的功能来看,互联网中的言论自由可以让人们把生活中的不满情绪宣泄出来,缓解人们的压力,减轻痛苦,疏导社会矛盾,让人们身心得到愉悦,获得某种趣味和享受。

五 表达自由作为公民的一项基本权利和政治自由,乃在保障公民在自由传播信息和表达意见中所享有的利益,使公民个人能够通过表达自由广泛地参加社会生活和国家政治生活,促进个人自我价值的实现和尊严的保有。没有表达自由,其他宪法保障的公民政治权利就无从谈起,只能停留在“美丽的宪法文本”层面。

六 促进个人的自我实现和自我发展。言论自由是一个人享有尊严、表现自我、发展智性的必要环境,压制言论实质上同时也压制了个人的健康、快乐成长。

七 马克思就曾强调“发表意见的自由是一切自由中最神圣的,因为它是一切的基础。”但是,任何一项自由都是有限的,不存在绝对的权利和自由。言论自由也是一种有限权利,并且言论自由还是一项容易发生冲突的权利,因此也应当受到限制。

八 开放式与自主性的传播融为一体。在 Internet 中, TCP/IP 协议的采用解决了不同计算机硬件平台、不同网络产品(如 Novell, 3Com)和不同操作系统(如 Dos, windows)之间的兼容,使许多相对独立的计算机处理节点通过兼容相互连接成了一个使之地位平等的、绝无主从之分的、开放的网络系统。

九 互联网以光的速度传播着来自世界各地的信息,人们可以突破地理、时空和人群范围的限制,享受全球范围内的消息、观点和知识,也可以向全世界的人表达自己的思想和观念。[...]互联网却是个完全开放自由的世界,也只是在这里,才实现了许多人的“海外存知己、天涯若比邻”的美好愿望。这是互联网无可比拟的优越性,给人类带来了巨大的福利,也给法律提出了许多难题,如司法管辖问题。



+ 网络是一个开放的领域。对于任何一个拥有一个支持 IP 协议的计算机的个人都可以接入网络,传播信息,不需要任何物质条件和资格、资质。各种博客、论坛的兴起,使普通人也能发表自己的观点并有效的传播。网络对任何人都是平等的,网络言论没有各种门槛的限制,也没有长短,好坏的限制,任何人只要愿意就能参与进来。

+ 网络言论是一种双向交流方式。以电视、报纸为代表的媒体属于一种单向表达形式。在这种传统的信息传递方式中,所有的信息,观点和意见都由单方从报纸、电视中传递给受众。而网络是一个双向的交流平台。借助于网络这个平台,网络使用者可以轻易地从网络上获取大量信息,还可以同时把自己的所要表达的信息发布在网络上。

+ 在网络社会里,任何一个网民都可以有电子信箱、留言板、聊天室等各种各样的信息交流方式供他们选择,以满足他们各自不同的需要。网络运行的数字化、虚拟化的特点又为他们营造了一个技术上的自由的生存空间,致使处于每一个独立的计算机节点上的网民的信息交流都是以符号和数字为媒介,以电脑屏幕为界面,他们的姓名、性别、年龄、职业等角色信息也因之具有充分的隐匿性而产生失真甚至是缺失现象。

+ 传统的报纸,电视新闻、评论采用的实名表达方式,任何信息的发布都要经过记者、编辑的层层把关,因此,在这类媒体中几乎不可能出现匿名表达的情况。网络技术的一个最大特点就在于它是一个开放的平台。在这个平台上人们可以更加自由的发表言论而不用担心被人知道真实的身份,网络技术的发展也加大了查询的难度。基于这个特征,在网络中出现大量的匿名言论也就在所难免了。

十四 然而虚拟并不虚幻、虚假、虚无。网络空间并不是上帝创造出来的另一个人世间;说到底,虚拟技术模拟出来的不过是一个工具、一个舞台,从来就没有脱离过这个现实世界。既然如此,在这个注定是不完美的世界里,网络也仍然需要规制。一方面,规制需要依赖专业技术,例如发展过滤技术对不法言论进行事前控制;另一方面,规制要借助法律、行业规范等强制性手段,设置网络行为的合理限制,促使网络的规范有序、法制化。网络空间并不是很多人梦寐以求的世外桃源、治外法权、法律真空。

十五 网络表达通过代理运营商的各种匿名服务使参与者几乎不存在任何外在的表达压力,使话语权通过言论本身的说服力凸显,而非其现实社会的角色规定性,从而也能使更多的人参与其间进行讨论和争辩,无形中使网络民意更具有广泛的代表性,更能体现其公共性的涵意。较传统民意表达而言,网络媒体的发言者在某种程度上摆脱了社会角色身份和群体规范、利益的限制,避免了现实社会规范对其形成的压力,可以一种更直接、更真实的方式来表达自己的意见或诉求。

十六 据美国统计,互联网上约有 50 多万个黄色网站,在互联网上随便点击,平均每 7 次就有一次可能点击到黄色网站。由此可见,日益严重的信息垃圾的泛滥,对识别、抵抗能力都较低的年轻思想政治教育对象来讲,已经形成了十分严峻的挑战,这些不健康的信息严重影响有用信息的清晰度和效用度,不利于教育对象对知识的正常吸收,从而对思想政治教育形成干扰。

十七 在上色情网站的大学生中,60 % 的人是无意中接触到网上黄色信息的,而接触过网络上黄色信息的大学生部分会产生性犯罪行为或动机,有的则精神萎靡不振,学习一落千丈,而不得不退学。

十八 互联网对高校大学生的学习方式、交流手段和生活习惯产生了巨大影响,更为重要的是,这种影响对高校大学生的价值观和行为具有极其深远的意义,但也有不容忽视的消极影响。

十九 “学校”是教书育人的地方,而网络上的有害信息,又有一大部分是针对正在生长的青少年学生传播的。对这种有害信息的传播如果打击、禁止不力,会危害家庭、个人,进而影响社会安全、国家前途。

二十 作为特定群体,青年大学生具有很强的反抗和叛逆心理。他们渴望自主选择,网络正好提供了这样一个空间。这必然导致一些学生网民在虚拟空间里完全忽视现实世界的约束力量,随心所欲地进行一些有悖现实原则和道德规范甚至是有损国格人格的活动。他们或是仅仅出于一时的义愤或一时的冲动而转贴一些对国家领导人的恶语中伤,或者根据无中生有、未经任何考证、道听途说的消息来指责政府,或者完全肆无忌惮地进行攻击谩骂。这种无政府主义和极端民主化的举动,不仅对党和国家的政治权威构成挑战,也对广大青年学生政治责任感的养成、政治规范的形成与遵守造成严重的阻碍。

二十一 [...]大学生的思想观念和价值取向发生了新的变化。他们思想更加活跃,观念不断更新,精神文化需要日益增长且复杂多样。爱国主义、集体主义、社会主义思想以及其它与改革开放和现代化建设相适应的思想观念、道德风尚成为当代大学生精神世界的主流。同时,拜金主义、享乐主义、个人主义在少数大学生中有所表现,甚至在一定范围内滋长蔓延。非马克思主义,甚至反马克思主义的思想,在高校中也有所表现,并寻找机会与我们争夺思想阵地。

二十二 有关专家告诫,互联网的负面影响不容忽视,要做好学生正确使用互联网的引导工作。据了解,这名上网成瘾的三年级男生,自上学期开始,经常是矿泉水加面包一进机房,就是一通宵。由于终日沉醉于虚拟世界,该生日渐憔悴疲乏、情绪低落,还经常自言自语。

二十三 [...]现实世界远未大同,国家间的斗争也以更隐蔽的方式出现在网络中。虚拟世界所幻化出的全球一体、大同社会只能带来青年对现实国家观念的模糊,并使一些青年学生自以为生存于网络中就可以超然于国家、民族之上,对现实世界中的斗争保持中立。而且,网络环境下,大学生全球意识的增强、民族与国家意识的弱化,直接重创了我国长期以来构筑的以集体主义和爱国主义为基石的思想大厦,给我国当代大学生政治社会价值观的形成和确立蒙上阴影。

二十四 [...]由于网络文化的发展,各种社会思潮一起涌来,在网络多元文化的影响下,大学生政治价值观中的困惑也随之增多。一些人的政治信仰、价值观念发生动摇,对社会主义和共产主义的认识肤浅、模糊,有疑虑,信心不够坚定。他们在社会政治制度的选择和重大政治原则问题上显得摇摆、盲从甚至错位,缺乏独立分析和深入思考的能力, [...]

二十五 互联网络的诞生与扩张打破了政府对信息的垄断,消解了社会舆论的统一,每个人都可以不用通过政府机构批准、检查、修改就可以在网上制作他人能够阅读的网页,或者通过电子邮件、网上论坛、电子公告栏等方式向网民传递信息。难以控制的信息传播无疑打开了言论自由的空间,任何人、任何组织、任何派别都可以在网上无所顾忌地发表自己的政治观点、阐释自己的政治见解、寻求自己的政治支持。同时,网络的开放

包容,又使得不同民族、不同国家、不同政党的政治文化充斥其中,形成了网络政治信息的杂芜多样。

二十六 以往的大众传媒,如电视、广播、报纸和刊物,其信息的传递几乎是单向。互联网的建立,世界不同地区和国家的人们之间都只隔着电子信息网络, Internet 上的信息流通不存在国境线,造成了政府对大众传媒控制能力的大幅降低。这样,信息传播的双向性和多渠道性特点使人们的思想问题越来越呈现出个性化特点,使教育者很难准确把握教育对象的思想动态,造成了思想政治教育的反馈信息相对弱化。而对于思想政治教育而言,传媒越发达,受众的选择面越广,其反馈信息就愈加重要。目前这种思想政治教育信息反馈弱化趋势与强化要求的矛盾,是我们所必须予以重视并着手加以解决的。

二十七 [...]长期接触网络文化,很容易受到网上内容所隐含的意识形态的影响,使得青年学生对西方价值观念逐步产生亲近感和信任感,并最终走向认同和依赖。与此同时,他们会告别对本民族文化与价值观的信任、依赖和自豪感,甚至会盲目地认为“西方的一切都比中国好”。对于一个国家和民族来说,这种倾向必然会使其丧失凝聚力,毁灭其意识形态和道德体系,动摇其存在的基础。

二十八 目前,网上的信息,就世界范围而言,马克思主义、社会主义确实还很少,宣传西方价值观的内容占了主导地位,甚至像“法轮功”的歪理邪说也迅速在校园网上传播。建设互联网,尤其是高校校园网上的马克思主义阵地已成当务之急。

二十九 第一,国际敌对势力对社会主义国家推行“和平演变”的战略,通过各种传媒在意识形态领域里从事“殖民主义”,对受众的心灵产生潜移默化的影响;第二,夸大我们国家的阴暗

面,甚至无中生有,编造事端;第三,挑起国内外敌对分子制造政治事件,为外逃敌对分子提供舆论工具。这些外来信息使思想政治教育经受着强大的冲击。

三十一 [...]在国际社会,相对于以美国为首的信息强国而言,我国无论是在信息基础设施上,还是在信息技术上,都处于弱势。某些西方大国为了实现其政治、经济、军事和文化方面的目的,从来没有放弃过利用因特网,以带有政治影响力的信息传播本国价值观念和意识形态的企图。在今后相当长的一段时期内,我国都面临着严峻的信息安全问题。这是我国制定网络言论自由保护政策时必须考虑的因素。

三十一 当代青年大学生面对信息多样化的挑战,更要坚持马克思主义的指导地位,树立崇高的理想和坚定的信念,牢固树立中国特色社会主义共同理想和共产主义远大理想,坚定对马克思主义的信仰,坚定对社会主义的信念,增强对改革开放和现代化建设的信心,增强对党和政府的信任。

三十二 每一个有志青年大学生都应认真学习和掌握毛泽东思想、邓小平理论、江泽民“三个代表”重要思想。

三十三 [...]必须加强对大学生的思想政治教育,利用“两课”,做好邓小平理论、江泽民三个代表思想的“三进”工作,教育和引导青年大学生,要坚持用马克思列宁主义、毛泽东思想、邓小平理论以及江泽民“三个代表”的思想来武装当代大学生。

三十四 由于当前网络技术的不完善,想追究大量匿名的网络言论发布者的责任相当困难。但是,提供发布这些言论平台的网络服务商却非常清楚,并且这些服务商有义务保证在自己网站上发布的信息合法、不与社会公共道德相抵触。

三十五 [...]ISP 有义务检查自己的网站上是否出现了侵权的信息,并有义务向受害人和上级主管部门通知或汇报;对于受害人的合理要求,在技术条件允许情况下应当满足;对于其他部门的检查它应主动配合;对用户的查询应予以答复等等。

三十六 [...]加强对网络技术的研究、信息技术人才的培养和网络基础知识的教育。首先,网络技术的提高,在完善网络言论自由的保护机制方面起着极其重要的作用。

三十七 [...]加强因特网上言论自由保障问题的研究。这些问题包括,网络信息安全、因特网与言论自由表达、隐私权和知识产权的关系、因特网与信息公开及电子出版等, [...]

三十八 [...]因特网上言论自由的保护应当与一国的基本国情相适应,符合该国的社会经济发展水平。对于发达国家来说,相对于传统媒介而言,应适当放宽对因特网上言论自由的限制。对于发展中国家来说,既要考虑尊重和维护人权,还要适当考虑国家和社会稳定。

三十九 [...]许多大学生不再轻易接受思想政治工作者的灌输,对高校的思想政治工作者的权威性提出挑战,使思想政治工作的效果大打折扣。大学生在网上交流层次的扩大和机会的增加,使得他们能突破大学校园的围墙,更深层次地触及到社会各个方面,这会使得他们从一个更高的层次和更大的范围来思考问题,这又给现在高校思想政治教育者提出了更高的要求。

四十 [...]完全竞争的市场是不存在的,现实中的思想市场并不是一个完全竞争和开放的自由市场,在思想市场上扮演主要角色的大众传媒往往为少数人所把持,所谓不同观点之间的竞争往往与财富、阶级、权力、种族、性别等等势力结合在一起。在此情况下,思想

---

与言论的自由市场乃是一个虚构物。因此他们主张应由知识精英或政府干预来引导一个真正有质量的思想市场。

四十— [...]世界上从来就没有抽象的超阶级的民主,也没有绝对的民主。[...]民主制度要适合本国的国情,实现民主的根本途径是社会进步和经济发展。[...]社会主义民主政治的重要优势就是中国共产党的领导、人民当家作主和依法治国的统一。